

Statnett er systemansvarlig i det norske kraftsystemet og har ansvar for å sikre en samfunnsøkonomisk drift og utvikling av transmisjonsnettet

Innhold

Konsernsjefens betraktninger 2016	4	Styrets arbeid	47
Statnetts strategi	7	Risikostyring og internkontroll	48
Dette er Statnett	9	Godtgjørelse til styret	49
Statnetts oppgaver	9	Godtgjørelse til ledende ansatte	49
Organisasjonsstruktur	10	Informasjon og kommunikasjon	49
Presentasjon av konsernledelsen	12	Selskapsovertakelse	49
Høydepunkter	14	Revisor	49
Finansielle rammebetingelser	18	Risikostyring	51
Statnetts inntekter	18	Rammeverk for risikostyring	51
Tilbakebetaling av merinntekt	18	HMS	51
Utvikling inntekter og resultat 2011	18	Risiko for avbrudd i strømforsyningen	51
Utvikling mer-/mindreinntekt	18	Risiko i systemdrift	52
Investeringsnivået påvirker inntektene og balansen	19	Energitilgang	52
Hovedtall og nøkkeltall - Statnett konsern	20	IKT sikkerhet	52
Samfunnsansvar 2016	22	Omdømmerisiko	52
Slik styres samfunnsansvar	22	Finansiell risiko	53
Forsyningssikkerhet og beredskap	24	Årsberetning	55
Verdiskaping og kostnadseffektivitet	24	Sikker og effektiv drift	56
Etikk og anti-korrupsjon	25	Utvikling av kraftsystemet	57
Helse, miljø og sikkerhet (HMS)	25	Viktige hendelser vedrørende prosjekter	60
Miljø og klima	26	Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø	60
Medarbeidere	32	Rekruttering og medarbeiderutvikling	62
Anskaffelser	33	Likestilling og mangfold	62
Konsesjonsprosess og interessentdialog	35	Forskning og utvikling	62
Lokale fotavtrykk	36	Økonomiske resultater	62
Innovasjon og FoU-arbeid	36	Risiko	65
Om rapporten	36	Samfunnsansvar	65
GRI	38	Miljø og klima	65
Foretaksstyring	44	Foretaksstyring	65
Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse	44	Endringer i styret	65
Virksomhet	45	Fremtidsutsikter	65
Selskapskapital og utbytte	45	Fortsatt drift	66
Likebehandling av eiere og transaksjoner med nærstående	45	Resultatdisponeringen	66
Fri omsettelighet	45	Erklæring fra styret og konsernsjef	66
Foretaksmøtet	45	Styret	68
Valgkomité	45	Finansiell rapportering	70
Styringsstruktur	46	Totalresultatregnskap	70
Bedriftsforsamling og styre, sammensetning og uavhengighet	47	Balanse	71
		Oppstilling av endringer i egenkapital	72
		Kontantstrømoppstilling	73
		Noter	75
		Revisors beretning	124
		Kostnadsutvikling	128

Konsernsjefens betraktninger 2016

Statnetts oppdrag ligger fast: Vi skal sørge for sikker og effektiv drift av kraftsystemet, legge til rette for verdiskaping og fornybar kraftproduksjon. For å nå målene bygger vi et nett som skal dekke fremtidens behov, vi jobber sammen med andre for å utvikle bedre markedsløsninger og vi bruker IKT for å gjøre kraftsystemet intelligent og sikkert. I 2016 styrket vi også innsatsen for å nå vår nullvisjon for ulykker og fraværsskader.

Et nett for fremtiden

Ved årsskiftet 2016/2017 var vi nesten halvveis i vår ambisiøse utbyggingsplan for å forsterke transmisjonsnettet over hele landet. I perioden 2017 - 2020 planlegger vi å bygge mer enn 1 000 kilometer nye kraftlinjer, ca. 1 350 kilometer kabler og starte bygging av 20 nye transformatorstasjoner.

I 2016 fullførte vi det hittil største, enkeltstående kraftledningsprosjektet i Norge; byggingen av 420 kV kraftledning mellom Ørskog på Sunnmøre og Sogndal. Det omfatter 300 kilometer ny kraftledning og seks nye transformatorstasjoner. I et annet stort prosjekt mellom Ofoten i Nordland og Balsfjord i Troms ble to av tre delstrekninger av 420 kV-kraftledningen ferdigstilt i 2016. Dette styrker forsyningssikkerheten i våre nordligste fylker.

Statnetts styre vedtok i 2016 utbygging videre nordover fra Balsfjord, og nytt ledningsstrek mellom Namsos og Surna for å legge til rette for vindkraft blant annet på Fosen i Trøndelag, samt første byggetrinn i en omfattende oppgradering av nettet i Oslo-regionen.

Vi har startet utbygging av mellomlandsforbindelser til Tyskland

og England. Disse er viktige for utviklingen og integreringen av det nordeuropeiske kraftsystemet. Vi oppgraderer også ledningsnettet på Sør-Vestlandet, blant annet for å håndtere økt utenlandshandel effektivt.

Det nettet vi bygger nå, blir viktig for en sikker og effektiv kraftforsyning tilpasset fremtidens behov.

Sikker og effektiv

I denne intensive utbyggingsfasen er det spesielt viktig å ha oppmerksomhet på sikkerhet i byggeprosessene og kostnads-effektiv gjennomføring av prosjektene. En systematisk og målrettet teknologiutvikling, kvalifisering og standardisering gjør oss i stand til å bygge både sikrere og billigere. Vi reduserer også kostnadene ved å utvikle spesialiserte anskaffelsesteam og få flere konkurransedyktige leverandører.

Året 2016 ble preget av to fatale ulykker i april og mai, hvor to mennesker mistet livet på to av våre utbyggingsprosjekter. Hendelsene var forskjellige og hadde ingen sammenheng, men har fått konsekvenser for hvordan vi planlegger videre utbygging for å hindre at lignende hendelser skjer igjen.

Helse, miljø og sikkerhet har stått øverst på agendaen i Statnett gjennom mange år. Vi har oppnådd mye, men er ikke i mål. Ulykkene ble en sterk påminnelse om dette. Umiddelbart etter ulykkene utarbeidet vi en handlingsplan som vi fortløpende implementerer i egen organisasjon og i samarbeid med våre leverandører.

Vi har en nullvisjon for fraværsskader, og tar nå ytterligere grep for å sikre at alle som jobber for Statnett skal komme trygt hjem, hver dag.

Stabil drift

Den operative driften av transmisjonsnettet kan til tider være utfordrende, både som følge av uvær og fordi deler av nettet ikke har den kapasiteten vi ønsker. Også det faktum at vi bygger mye nytt gir ekstra utfordringer for driften av kraftsystemet, på grunn av mange utkoblinger. Dette medfører at handelskapasiteten i perioder er begrenset på enkelte forbindelser.

Året 2016 forløp uten større uregelmessigheter, mye takket være en relativt stabil vær-situasjon og god driftsplanlegging. Den 21. januar 2016 ble det satt ny strømkord i Norge med 24 485 MWh i en time forbruk mellom klokken åtte og ni, en energimengde nok til å lade 300 000 Teslabiler. En uke senere, da ekstremværet Tor feide over Midt-Norge og Nord-Norge, klarte transmisjonsnettet de utfordringene det medførte – kun med kortere utfall i noen få, kystnære områder. Samme måned fikk vi også en produksjonsrekord når det i en time ble produsert 26 766 MWh.

I juni opplevde vi et havari på en av de seks sjøkablene i Indre Oslofjord mellom Hurumlandet og Vestby. Havariet medførte en mer anstrengt kraftsituasjon på Østlandet og redusert eksportkapasitet til Sverige, inntil ny beredskapskabel kunne settes på drift i oktober. Hele sjøkabelanlegget fra 1975 er under utskifting og kapasiteten vil være redusert fram til de nye kablene skal settes i drift i 2017. Dette er også en del av vårt omfattende utbyggingsprogram, og avgjørende for forsyningssikkerheten i det mest folkerike området i landet.

Behov for nye løsninger

Velstandsutviklingen, elektrifiseringen og digitaliseringen av samfunnet gjør sikker strømforsyning viktigere. I Norge kan vi få en bred elektrifisering av transportsektoren de neste 10-20 årene. Vi kan også bli vertsland for nye datasentre og annen industri som vil skape verdier basert på vår utslippsfrie kraftproduksjon.

Parallelt med disse utviklingstrekkene blir kraftsystemet mer komplekst: Vi bygger kabler til UK og Tyskland og våre nordiske naboer styrker sine forbindelser ut av Norden. Dette gir verdiskaping, samtidig som flyten i kraftnettet blir mer utfordrende. Mer variabel og distribuert (lokal) kraftproduksjon vil også gi større variasjoner. Timesmåling (AMS) og smarte styringssystemer gjør at også mindre forbrukere etter hvert kan respondere på kraftpriser og på overføringsbegrensninger i det lokale nettet. Batterier og andre lagringssystemer vil spille en større rolle etter hvert som kostnadene faller.

De pågående endringene må håndteres med sterkere nett, bedre markeder, egnet regulering, ny teknologi og IKT-løsninger. I Statnett

er innovasjon hele tiden på dagsorden, og vår FoU-satsing er lang-siktig. Vi har det siste året oppnådd resultater fra målrettet arbeid på forskjellige områder, som: arbeid under spenning og spenningsoppgradering, ny VSC-teknologi anvendt på våre kabelanlegg og prefabrikkerte fundamenter, som har gjort det mulig å utvide byggesesongen.

For å lykkes trenger vi godt samspill med våre naboland i Norden, med EU og med lavereliggende nett (DSO). På alle fronter er endringsprosesser i gang. Ett eksempel er opprettelsen av et felles nordisk kontor for driftsplanlegging i København, som skal være operativt fra 1. desember 2017. Dette er et samarbeid mellom de nordiske TSOene; Svenska Kraftnät, Energinet.dk, Fingrid og Statnett. Felleskontoret vil sikre tilgang til bedre data på tvers av de nordiske kraftsystemene, bedre forhold for markedet og styrket forsyningssikkerhet i et kraftsystem i stadig endring.

Digitalisering gir nye muligheter

Digitalisering åpner for mer effektive løsninger i hele kraftsystemet og kan være et virkemiddel for mer kostnadseffektiv drift, vedlikehold og utbygging av nettet. I Statnett ønsker vi å utnytte mulighetene ved digitale stasjoner og andre fremtidsrettede løsninger. Digitalisering åpner for at forbruk, produksjon og nett kan samspille bedre. Samtidig må løsningene være sikre. På mange områder kan nye løsninger både bidra til økonomiske besparelser og til redusert risiko for mennesker. Dette gjelder blant annet ved arbeid på linjer.

Utviklingen av nye, fremtidsrettede løsninger er en viktig oppgave for Statnett og resten av kraftsektoren i årene fremover. De neste ti årene vil det investeres 140 milliarder kroner i alle nettnivåer over hele landet. Det er vår plikt å bidra til at denne satsningen innrettes slik at den styrker forsyningssikkerheten og skaper verdier for det norske samfunnet.

Statnetts strategiske fundament er bygget opp under samfunnets mål på forsyningssikkerhet, klima og verdiskapning

Sikker og effektiv drift nå og i fremtiden

Statnett er systemansvarlig i det norske kraftsystemet og har ansvar for å sikre en samfunnsøkonomisk drift og utvikling av hele transmisjonsnettet. Statnetts viktigste oppgave er at det til enhver tid er sikker og effektiv drift av kraftsystemet. Å realisere de riktige investeringene til lavest mulig kostnad, og å etablere effektive system- og markedsløsninger, er viktige bidrag til denne oppgaven. Strøm brukes på stadig flere områder og samfunnets krav til forsyningssikkerhet er økende. De oppgavene og utfordringene konsernet står overfor de nærmeste årene krever derfor at Statnett hele tiden må være et sikkert, effektivt og innovativt selskap.

Fremtiden er elektrisk

Strøm er en del av samfunnets kritiske infrastruktur. Digitalisering, behov for klimanøytrale energibærere, ny industrietablering og befolkningsvekst i de store byene er utviklingstrekk som gjør at samfunnets avhengighet av trygg strømforsyning vil bli sterkere i årene som kommer. Statnetts viktigste oppgave er å bidra til et kraftsystem som sikrer trygg forsyning av strøm – nå og i fremtiden. Dette er en forutsetning for å realisere norsk verdiskaping og for at Norge skal nå sine målsetninger på klimaområdet.

For å kunne håndtere økt forbruk, ny kraftproduksjon og flere mellomlandsforbindelser, er Statnett inne i en periode med et historisk høyt investeringsnivå. I tillegg er det behov for å gjennomføre tiltak på system og markedssiden for å ivareta forsyningssikkerheten. I en periode med høyt aktivitetsnivå er det avgjørende at Statnett hele tiden søker å finne de mest kostnadseffektive løsningene. Samtidig må Statnett også i en periode med høy utbyggingsaktivitet sørge for sikker og effektiv drift. Statnetts målsetting er å være den ledende TSOen i Europa på HMS og jobber for å heve nivået gjennom en HMS-handlingsplan.

Videre drift og utvikling av kraftsystemet krever samarbeid

Det forventes et behov for mer avansert samspill mellom forbruk, produksjon og overføring av kraft, basert på nye teknologier og markedsløsninger. Statnett arbeider for å legge til rette slik at denne utviklingen skjer på en måte som ivaretar de samlede verdiene i

det norske kraftsystemet. God dialog og koordinert innsats med kraftprodusenter, nettselskaper, industri, myndigheter og andre relevante aktører er en forutsetning.

Økt satsing på nordisk samarbeid om videre utvikling av felles kraftsystemer blir enda viktigere i årene fremover. Kraftsystemene i Norden har samme frekvens, og innebærer at et lands nettinvesteringer, valg av markedsløsninger eller tiltak innen driftssikkerhet, påvirker hele det nordiske synkronsystemet. Omfattende utbygging av ny uregulerbar produksjon, nedlegging av svensk kjernekraft samt en dobling av utvekslingskapasiteten mellom Norden og resten av Europa, gjør at nordisk samarbeid er avgjørende for å opprettholde sikker og effektiv drift.

Statnett skal være et sikkert, effektivt og innovativt selskap, med fokus på systemutvikling

Den store utbyggingen og ombyggingen av eksisterende nett stiller krav til god driftsplanlegging og fokus på HMS. I tillegg vil driftssetting av mellomlandsforbindelser i 2019 og 2021 og endring av produksjonsmiksløse kreve effektive og tilpassede markedsprodukter. Endringene skjer samtidig med at Statnett innen 2018 skal bedre effektiviteten med 15 prosent. Teknologit utviklingen og internasjonaliseringen påvirker også hvordan Statnett løser samfunnsoppdraget. For å tilpasse seg endringer i omverden betyr dette at Statnett må være flink på å utvikle og ta i bruk ny teknologi samt å utvikle digitale løsninger. Statnett må således utvikle måten man jobber på, blant annet samarbeid med andre aktører.

A night photograph showing a city skyline in the distance, illuminated by lights, with a residential area in the foreground. A red callout bubble is positioned in the upper right quadrant, containing text. A red line connects the bubble to a small red circle on the city skyline. The sky is dark blue with some clouds, and the foreground shows a grassy hillside with a chain-link fence.

Statnett legger vekt på å bygge et nett som sikrer trygg strømforsyning og tilrettelegger for fornybarprosjekter og næringsutvikling i hele landet

Dette er Statnett

Statnett har ansvar for å utvikle og drifte kraftnettet slik at det til enhver tid møter kravene som samfunnet har til energisektoren.

Statnett skal være et sikkert, effektivt og innovativt selskap, som eier og drifter hele transmisjonsnettet på en samfunnsøkonomisk rasjonell måte. Statnett eies av den norske staten ved Olje- og energidepartementet (OED) som legger til rette for en samordnet og helhetlig energipolitikk.

Statnetts oppdrag

- *Forsyningsikkerhet:* Statnett skal sikre strømforsyningen gjennom utbygging, drift, overvåkning og beredskap.
- *Klima:* Statnett skal legge til rette for realisering av Norges klimamål.
- *Verdiskaping:* Statnett skal legge til rette for verdiskaping, både for kunder og samfunn.

Statnetts hovedoppgaver

Statnetts oppdrag er å være det systemansvarlige nettselskapet (TSO) i det norske kraftsystemet. I dette oppdraget er det integrert og samordnet tre hovedoppgaver; kraftsystemplanlegging, netteieransvar og systemansvar. Oppdragene som ansvarlig for kraftsystemplanleggingen og som systemansvarlig forutsetter selvstendighet, åpenhet og tillit, og berører alle aktørene i kraftmarkedet. Samtidig forutsetter rollen som eier av transmisjonsnettet at det er et nært samarbeid med kraftsystemplanlegging for å sikre utviklingen av kapasiteten i nettet til rett tid. Videre må netteier sørge for at nettinfrastrukturen legger til rette for at systemansvarlig til enhver tid kan sikre momentan balanse mellom samlet produksjon og forbruk av kraft og at anleggenes overføringskapasitet utnyttes samfunnsøkonomisk rasjonelt.

Kraftsystemplanlegging - ansvar for planleggingen av transmisjonsnettet i det norske kraftsystemet

Forskrift om energjutredninger utpeker Statnett som utredningsansvarlig for transmisjonsnettet. En sentral del av kraftsystemplanleggingen er kraftsystemutredningen (KSU) som Statnett pålegges å utarbeide hvert annet år. Utredningen skal legge grunnlag for samfunnsøkonomisk rasjonell utbygging av transmisjonsnettet,

koordinert med regionale kraftsystemutredninger, kunder og interessenter og med nordiske og europeiske nettplaner. Energilovens bestemmelser om tilknytningsplikt pålegger Statnett å utrede og tilknytte forbruk og produksjon. For større kraftledningsprosjekter skal det i henhold til forskrift om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven utarbeides en konseptvalgutredning (KVU) med ekstern kvalitetssikring.

Netteieransvaret - eier av det norske transmisjonsnettet og forbindelser til andre lands kraftsystemer

For å oppnå en samfunnsøkonomisk rasjonell utvikling og drift av kraftsystemet, er oppdraget som netteier blant annet å sikre tilstrekkelig overføringskapasitet og tilfredsstillende leveringskvalitet i transmisjonsnettet. Som netteier skal Statnett prosjektere, bygge, drifte og vedlikeholde transmisjonsnettet og mellomlandsforbindelser basert på kostnadseffektivitet og forretningsmessige prinsipper. Sentrale sider av netteieransvaret er regulert i Statnetts anleggskonsesjoner, energiloven med tilhørende forskrifter som beredskapsforskriften, forskrift om elektriske forsyningsanlegg, arbeidsmiljøloven med tilhørende forskrifter som forskrift om byggherreansvaret. Netteieransvaret omfatter alle nettanlegg og tilhørende eiendeler som Statnett forvalter. Statnett er operatør for transmisjonsnettet med tilhørende tariffing.

Systemansvaret – sikre momentan balanse mellom produksjon og forbruk

Statnett er gjennom konsesjon fra NVE utpekt til å være systemansvarlig i det norske kraftsystemet. Rollen som systemansvarlig og det ansvaret som følger med den er detaljert regulert i forskrift om systemansvaret, og formålet er å legge til rette for et effektivt kraftmarked og en tilfredsstillende leveringskvalitet. Sentralt i systemansvaret er samfunnsøkonomisk effektiv drift og i størst mulig grad bruk av markedsmessige løsninger. Som systemansvarlig er Statnett tildelt offentlig myndighet og er i utgangspunktet underlagt forvaltningslovens bestemmelser, unntatt for såkalte systemkritiske vedtak der det er viktig at vedtak gjennomføres umiddelbart. Statnetts vedtak påvirker andre netteiere, produsenter og kunder som er tilknyttet eget og andre netteieres nett. Systemansvarlig er, sammen med NVE, Kraftsystemets Sentrale Ledelse (KSL) i beredskapssituasjoner.

OED har tildelt Statnett konsesjoner for å sikre en mest mulig sikker og effektiv kraftutveksling på overføringsforbindelser ut av Norge. Konsesjonsvilkårene gir føringer for hvordan ansvaret skal forvaltes.

Statnett er gjennom konsesjon fra NVE utpekt til å være avregningsansvarlig. Rollen er detaljert regulert i konsesjon og tilhørende forskrifter og formålet er å sikre økonomisk balanse i kraftmarkedet. I avregningsansvaret ligger også drift og utvikling av verdipapirordningen og utstede opprinnelsesgarantier for norsk produksjon. I tillegg har Statnett fått i oppdrag å utvikle Elhub, som er den norske datahuben for måleverdier i kraftmarkedet, drift og utvikling av internettjenesten NUBIX, samt drifte systemstøtte for Ediel, en standardisert elektronisk datautveksling for det norske kraftmarkedet. OED har også tildelt Statnett oppdraget med å være registeransvarlig for elsertifikater i Norge.

Statnetts verdier

Statnett gir den enkelte leder og medarbeider tillit til selv å vurdere, beslutte og utøve ansvar. Samtidig har Statnett et behov for å fremstå som en konsistent og profesjonell forvalter av vårt samfunnsoppdrag. Gjennom et felles sett med verdier bygger Statnett et fundament for felles adferd basert på samspill, dialog og åpenhet. Statnetts verdier er:

- *Langsiktighet*: Med langsiktighet menes ansvaret for Statnetts rolle og for den langsiktige utvikling innen kraftsektoren. Dette innebærer også å håndtere balansen mellom det langsiktige perspektivet og effektiviteten i den daglige driften.
- *Respekt*: Med respekt menes ydmykhet for det oppdraget samfunnet har gitt Statnett og at dette skal utøves med respekt for våre omgivelser og interesser. Det innebærer også at Statnett – internt og eksternt – skal vise respekt for andres interesser og synspunkter.
- *Felleskap*: Med fellesskap menes at Statnett er del av samfunnet og at Statnett skal opptre innenfor denne sammenhengen, også når vi har en selvstendig og uavhengig rolle. Internt betyr det at vi alle har et ansvar for helheten og løser oppgavene sammen.

Organisasjonsstruktur

Statnetts virksomhet er organisert i fire divisjoner og to staber. Auke Lont er konsernsjef. Leder for Europaenheten rapporterer direkte til konsernsjef. Se organisasjonskart på side 11.

Teknologi og utvikling

Teknologi og utvikling har ansvaret for kraftsystemplanlegging, prosjektutvikling og kabelprosjektene til Tyskland og England. Divisjonen har et konsernansvar for HMS og utvikling og imple-

mentering av ny teknologi. I tillegg er Forskning og utvikling (FoU) og Prosjektporteføljestyling en del av divisjonen.

Bygg og anlegg

Divisjonens hovedoppgave er å gjennomføre Statnetts utbyggingsprosjekter og inneha rollen som byggherre. Dette innebærer å følge opp risiko og at Statnett leverer på HMS, kostnad, tid og kvalitet i byggeprosjektene. Divisjonen har også ansvar for SHA og for dokumentstyring i prosjektene, samt for konsernets anskaffelsesfunksjon. Videre har divisjonen en beredskapsenhet som gjennomfører beredskap, vedlikeholds- og anleggsoppdrag.

Drift og marked

Divisjonens hovedoppgave er å sikre kraftforsyningen time for time året rundt. I dette ligger at divisjonen utøver systemansvaret i det norske kraftsystemet, forvalter eierskapet til Statnetts nettanlegg og sørger for effektiv drift og beredskap. Divisjonen skal også sørge for et velfungerende kraftmarked.

IKT

Divisjonens hovedoppgave er å drifte og utvikle Statnetts IKT-systemer og -infrastruktur. Kraftsystemet er i økende grad digitalisert, og Statnett er derfor avhengig av avanserte IKT-systemer for å kunne drifte og utvikle kraftsystemet. IKT-divisjonen leverer tjenester for overvåking og styring av kraftnettet, sikring av balansen mellom produksjon og forbruk, avregning av krafttransporten, samt systemer for drift og vedlikehold av Statnetts stasjoner, linjer og kabler.

Strategi og kommunikasjon

Stabsenheten Strategi og kommunikasjon har ansvar for virksomhetens strategi, kommunikasjon og samfunnskontakt, samt oppfølging av kunderelasjoner og tariffmodell.

Konsernstab

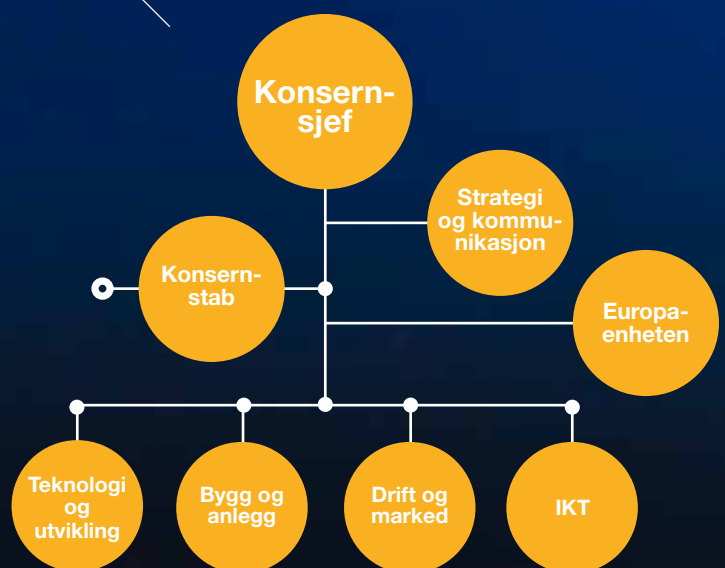
Konsernstaben skal sikre enhetlig konsernstyring og tjenesteleveranser innenfor foretaksstyring, risikostyring, juridisk rådgivning, HR, økonomi og finans. I tillegg har divisjonen ansvar for nettransaksjoner.

Europaenheten

Europaenheten har ansvar for å styrke og koordinere Statnetts aktiviteter i EU og mot det europeiske markedet. Lederen for enheten rapporterer til konsernsjef.

Statnett har virksomhet over hele landet, med hovedkontor i Oslo og administrasjonskontorer i Alta, Trondheim, Sandnes og på Sunndalsøra

Organisasjonsstruktur

Presentasjon av konsernledelsen

Auke Lont

Konsernsjef Auke Lont har en mastergrad i økonometri fra Vrije Universitetet i Amsterdam. Han tiltrådte som konsernsjef i februar 2009 etter å ha vært administrerende direktør for konsulentfirmaet Econ i Norge. Auke Lont har tidligere hatt ulike lederstillinger i Statoil, og vært administrerende direktør i Naturkraft AS. Han har mer enn 30 års erfaring fra energisektoren. Auke Lont er styremedlem i det nylig etablerte Bane NOR SF, og sitter i styret i arbeidsgiverforeningen Spekter.

Bente Monica Haaland

Konserndirektør Strategi og kommunikasjon Bente M. Haaland er utdannet sivilingeniør fra Universitetet i Aberdeen og har en mastergrad i ledelse fra Handelshøyskolen BI. Hun har mer enn 20 års erfaring fra energibransjen, hovedsakelig innenfor kraftsystem- og markedsanalyse. Bente M. Haaland har vært ansatt i Statnett siden 1993, med et kort opphold. Hun har hatt flere lederstillinger, og har siden 2014 ledet enheten Strategi og kommunikasjon og vært en del av Statnetts konsernledelse. Bente M. Haaland har også hatt lederstillinger i Statkraft og Eclipse Energy Group. I tidsrommet 2008-2010 var hun medlem i Statnetts Brukerråd på vegne av EBL.

Håkon Borgen

Konserndirektør Teknologi og utvikling Håkon Borgen er sivilingeniør innenfor Elektroteknikk fra Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Technische Hochschule Darmstadt (THD) i Tyskland. Han har nærmere 25 års erfaring fra energibransjen, innen teknologi og ledelse. Håkon Borgen har vært ansatt i Statnett siden 1995 hvor han har hatt flere lederstillinger, blant annet som konserndirektør for divisjonene Systemdrift og Nettutbygging. Han har siden 2014 ledet divisjonen Teknologi og utvikling, men vært en del av Statnetts konsernledelse siden 2004. Håkon Borgen har også hatt lederstillinger i BKK.

Elisabeth Vike Vardheim

Konserndirektør Bygg og anlegg Elisabeth V. Vardheim er sivilingeniør innenfor petroleumsgnologi/-økonomi fra NTNU, er bedriftsøkonom og har en mastermodul i styrearbeid fra Handelshøyskolen BI. Elisabeth V. Vardheim har hatt flere lederstillinger i Statnett siden ansettelsen i 2007, blant annet direktør for prosjektutviklingsavdelingen og for prosjekteierenheten i Nettutbygging.

Hun har siden 2014 ledet divisjonen Bygg og anlegg og vært en del av Statnetts konsernledelse. Hun har mange års ledererfaring fra offentlig sektor, har vært prosjektansvarlig for flere utbyggingsprosjekter og var prosjektstyringsleder i byggherreorganisasjonen for Lillehammer-OL '94. Elisabeth V. Vardheim er styreleder for Statnett Transport AS.

Øivind Kristian Rue

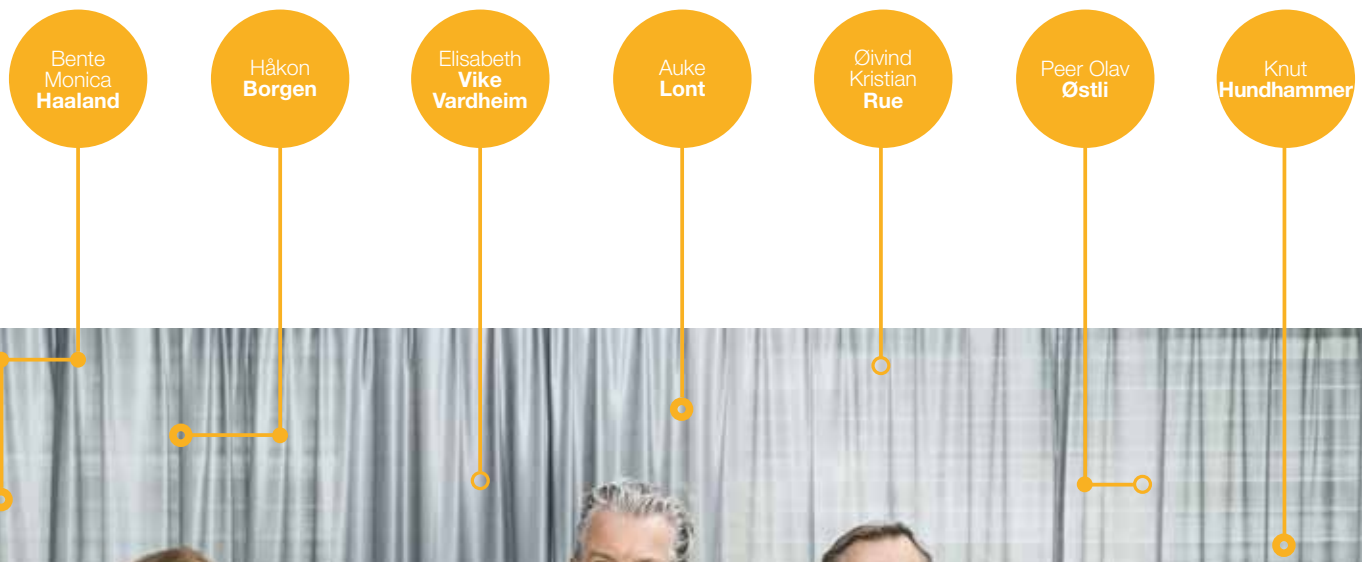
Konserndirektør Drift og marked Øivind K. Rue er cand. Polit. fra Universitetet i Oslo. Han har arbeidet i energibransjen siden 1990 og vært ansatt i Statnett siden 2000. I Statnett har han ledet divisjonene Utvikling og Investering, Nettstyring, Nettdrift og leder nå divisjonen Drift og Marked. Han har vært en del av Statnetts konsernledelse siden han begynte i 2000. Øivind K. Rue er beredskapsleder i Statnett. Han har ledet Regional Group Nordic i ENTSO-E med ansvar for samordning av driften i det nordiske synkronområdet. Han har tidligere vært direktør i Saga Petroleum AS og underdirektør i Nærings- og handelsdepartementet.

Peer Olav Østli

Konserndirektør IKT Peer Olav Østli har en mastergrad i informatikk og videreutdanning i ledelse fra Henley Business School, England. Peer Olav Østli har erfaring innenfor informasjonsteknologi fra ulike bransjer, og har siden 2007 vært ansatt i Statnett som leder for divisjonen Informasjons- og kommunikasjonsteknologi og vært en del av konsernledelsen. Peer Olav Østli har vært direktør i Telenor, Schibsted Nett, og Scandinavia Online AB, teknologisjef i NRK og styremedlem og rådgiver for venturefond. Peer Olav Østli er styreleder i Elhub AS.

Knut Hundhammer

Konserndirektør CFO og stabssjef Knut Hundhammer har sin utdannelse fra Hærens Krigsskole og har en MBA fra Wharton School of Business i USA. Han har vært i Statnett og vært en del av konsernledelsen siden 2011 som direktør for Konsernstab og CFO. Knut Hundhammer har tidligere hatt stillinger som kompanisjef i forsvar, konsulent i McKinsey & Co, CFO/COO i Høegh Autoliners, visadministrerende direktør/CFO i Finansbanken ASA, President i Forsvars- og Sikkerhetsindustriens forening/NHO og President for den kommersielle shippingdivisjonen i Thorvald Klaveness-gruppen.

Høydepunkter 2016

Overtagelse av eksisterende transmisjonsnett

Statnett har i 2016 overtatt eksisterende transmisjonsnett fra BKK, samt inngått avtale om kjøp av "Ytre Ring", Fana – Kolsnes – Mongstad – Modalen, når anleggene er ferdigstilt. Statnett har også etter avtale med Lofotkraft AS overtatt ledningen Kvitfossen – Kanstadbotn. Bakgrunnen for transaksjonene er EUs tredje elmarkeds pakke som forventes å bli tatt inn i norsk lov slik at alle anlegg i transmisjonsnettet må overtas av Statnett.

Kraftledning mellom Ørskog og Sogndal satt i drift

Ny kraftledning mellom Ørskog og Sogndal ble satt i drift i desember 2016. Prosjektet er, med sine 300 kilometer og seks nye transformatorstasjoner, det største kraftledningsprosjektet Statnett har ferdigstilt hittil. Prosjektet sikrer god og sikker strømforsyning fra Vestlandet til Midt-Norge, samtidig kan verdier i planlagte fornybarprosjekter i Sogn og Fjordane realiseres.

Første del av Ofoten – Balsfjord spenningsatt

I utbyggingsprosjektet Ofoten – Balsfjord ble strekningene fra Ofoten til Kvandal og fra Bardufoss til Balsfjord spenningsatt på 420 kV i henholdsvis august og oktober 2016. Siste delstrekning, mellom Kvandal og Bardufoss, vil bli idriftsatt med spenningsnivå 420 kV nærmere sommeren 2017. Prosjektet vil bedre forsyningssikkerheten av strøm til nordre del av Nordland, Troms og Finnmark.

Utbygging vindkraft Midt-Norge startet opp

Statnetts styre besluttet i april oppstart av første byggetrinn av ny kraftledning mellom Namsos og Surna. Dette gjelder utbygging av delstrekningene Namsos – Åfjord og Snilldal – Surna. Prosjektet bidrar til å realisere vindkraftutbyggingen i Midt-Norge og økt kapasitet i strømmettet mellom nord og sør i Norge. Prosjektet planlegges ferdigstilt i 2019.

Oppstart første trinn utbygging av Balsfjord – Skaidi

Statnetts styre besluttet i juni oppstart av utbygging av ny 420 kV ledning fra Balsfjord til Skillemoen, samt 132 kV stasjon ved Skaidi. Det er planlagt for spenningssetting av Skaidi stasjon i 2018, og ny 420kV/132 kV stasjon på Skillemoen, samt ledningen Balsfjord – Skillemoen i 2021. I tråd med ny HMS-handlingsplan vil utbyg-

gingen av Balsfjord – Skaidi skje trinnvis, og ikke i parallell på ulike delstrekninger. Dette vil gi en mindre stram fremdriftsplan enn det Statnett tidligere hadde lagt til grunn.

Utbygging av mellomlandsforbindelse til Tyskland

Første spadetak ble tatt på tysk side i 2016, mens man på norsk side avsluttet grunnarbeidene og startet byggingen av strømretteranlegg på nye Ertsmyra stasjon. Bygging av likestrømslinje mellom Ertsmyra og muffestasjon i Vollesfjord er startet, og legging av første strekning for sjøkabel starter opp sommeren 2017. Kabelen til Tyskland skal stå ferdig i 2019, med kommersiell drift fra 2020. Utvekslingskapasiteten bidrar til forsyningssikkerhet og er verdiskapende for Norge, og blir en viktig del av omstillingen til et mer klimavennlig energisystem med mer fornybar kraft på begge sider.

Utbygging av mellomlandsforbindelse til England

Prosjektet har startet byggefasen av mellomlandsforbindelsen på begge sider. I begynnelsen av 2017 ble det gjennomslag for den 2,3 km lange tunnelen mellom Suldalsvatnet og Hylsfjorden, som er del av kabeltraséen. I løpet av 2017 vil grunnarbeider slutføres på begge sider. Kabelen skal settes i kommersiell drift i 2021. Utvekslingskapasiteten bidrar til forsyningssikkerhet og er verdiskapende for Norge, og blir en viktig del av omstillingen til et mer klimavennlig energisystem med mer fornybar kraft på begge sider.

Endelig konsesjon for siste delstrekninger i Vestre Korridor

Olje- og energidepartementet (OED) ga i juni endelig konsesjon til bygging av de siste delstrekningene av 420 kV kraftledning i prosjektet Vestre Korridor. Vestre Korridor er transmisjonsnettforbindelsen mellom Kristiansand og Sauda og konsesjonene gir grunnlag for en gjennomgående 420 kV forbindelse. Prosjektet legger til rette for tilkobling av ny fornybar produksjon på Sørlandet og sikrer forsyningen til mellomlandsforbindelsene til Europa. Prosjektet omfatter bygging av åtte stasjonsanlegg, cirka 250 kilometer ny kraftledning, riving av cirka 200 kilometer eksisterende kraftledning og oppisolering fra 300 kV til 420 kV på cirka 270 kilometer av eksisterende ledninger.

Gjennom sine prosjekter ønsker Statnett å legge til rette for samspill mellom forbruk, produksjon og overføring av kraft

Høydepunkter 2016

Tilleggssøknad om ny transmisjonsnettledning i Sør-Rogaland

Statnett søkte i desember Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) om konsesjon for ny transmisjonsnettledning fra Lysebotn mot Stokkeland, samt ny transformatorstasjon. Deler av strekningen fra tidligere søknad om forbindelse mellom Lyse og Stølaheia i Stavanger er trukket fra den videre konsesjonsbehandlingen. Utredninger viser at det nye alternativet er mer kostnadseffektivt og kan gjennomføres som en trinnvis utbygging i takt med økt forbruk. Prosjektet sikrer strøm til befolkningen i Sør-Rogaland og legger til rette for forventet, langsiktig vekst i regionen.

Konsesjonssøknad fornying Sogn transformatorstasjon i Oslo

Statnett søkte i desember NVE om å fornye Sogn transformatorstasjon i Oslo. Fornyelsen innebærer å erstatte dagens luftisolerte koblingsanlegg på 300 kV med et nytt, kompakt, lukket anlegg på 420 kV, som tar vesentlig mindre plass. Prosjektet inngår i Nettplan Stor-Oslo, som er en overordnet plan for hvordan hovedstrømnettet i fremtiden kan utvikles i Oslo og Akershus for å sikre trygg strømforsyning.

Oppdatert investeringsplan 2016

Oppdatert investeringsplan 2016 ble sendt til NVE i oktober. Investeringsnivået er det samme som ble varslet i Nettutviklingsplanen 2015. Planene omfatter investeringer for 40 – 50 milliarder kroner i nettprosjekter de neste fem årene. Det er fattet investeringsbeslutning for de aller fleste utbyggingsprosjektene som er planlagt frem til 2020 og mange prosjekter er under bygging. Det er dermed liten usikkerhet om investeringsnivået for denne perioden. Det forventes et noe lavere investeringsnivå etter 2020.

Ny driftssentral i Alta

Ny driftssentral i Alta overtok ansvaret for drift av nettet ned til Sognefjorden den 14. juni. Regionalsentralen på Sunndalsøra, som tidligere hadde ansvaret for drift av nettet mellom Sognefjorden og Salten/Bodø, var i drift frem til 1. september 2016. Statnett har nå to operative regionsentraler; i Oslo og Alta.

Etablering av nordisk marked for automatiske reserver

De nordiske systemoperatørene i kraftsystemet ble i november enige om å etablere et felles nordisk marked for automatiske sekundærreserver. Automatiske reserver benyttes for å få stabilisert frekvensen ved ubalanser i kraftsystemet. Dette er stadig viktigere i et kraftsystem som er under endring, samt at økende kompleksitet, sammen med teknologisk utvikling, krever mer automatisering. Markedet vil være i drift våren 2018.

Opprettelse av nordisk kontor i København

Det ble i mai besluttet å etablere et felles nordisk kontor i København for å støtte de fire nordiske systemoperatørene Statnett, Svenska Kraftnät, Energinet.dk og Fingrid i koordinering av driftsplanleggingen av det nordiske kraftsystemet. Kontoret, som i det europeiske regelverket omtales som en Regional Security Coordinator (RSC), skal levere tjenester til selskapene, både innen nye nettmodeller, sikkerhetsanalyse, kapasitetsberegning og utkoblingsplanlegging. Kontoret er planlagt å være i drift fra 1. desember 2017.

Statnett overtar eierskap til alle transmisjonsanlegg i Sør-Rogaland

Statnett kjøpte i desember 2016 de resterende 50 prosent av aksjene i Lyse Sentralnett AS fra Lyse Elnett AS, og selskapet endret navn til Statnett Rogaland AS. Med virkning fra 1. januar 2017 er alle anlegg i Statnett Rogaland AS overført til Statnett SF, samt at Statnett SF har overtatt resterende anlegg i transmisjonsnettet i regionen.

Statnett har de siste fem årene investert opp mot 30 milliarder kroner i nettprosjekter

Finansielle rammebetingelser

Statnetts inntekter

Statnetts rapporterte inntekter i finansregnskapet består av fastsatt nettleie fra kundene i transmisjonsnett og flaskehalsinntekter. Flaskehalsinntekter oppstår som følge av at det overføres kraft fra områder med lav kraftpris til områder med høy kraftpris i Norden og mellom Norge og Nederland. Nettleien (tariffen) fastsettes i forkant av hvert kalenderår.

Inntektene reguleres og kontrolleres av myndighetene ved Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), og det fastsettes årlig en tillatt inntekt. Tillatt inntekt skal dekke kostnadene knyttet til å utvikle nettet og holde det ved like, samt gi en rimelig avkastning på investeringene i nettet. Forutsetningen er at transmisjonsnett prosjekteres, bygges, driftes, utnyttes og vedlikeholdes på en kostnadseffektiv måte basert på forretningsmessige prinsipper.

Det vil normalt være avvik mellom det enkelte års regnskapsmessig regulert inntekt og endelig tillatt inntekt, som NVE fastsetter etter årets utløp. Avviket kalles mer- eller mindreinntekt og skal i henhold til forskrifter fra NVE utjevnes over tid ved justering av fremtidig nettleie. Mer-/mindreinntekt representerer derfor midlertidige størrelser i Statnetts regnskaper, som i henhold til IFRS ikke balanseføres.

For å få en bedre forståelse for Statnetts underliggende resultat, presenteres en del nøkkeltall korrigert for mer-/mindreinntekt. Akkumulert mer-/mindreinntekt inneholder i tillegg til årlige mer-/mindreinntekter også tillagte renter og korrigeringer fra tidligere år. I tillegg vises utviklingen i utvalgte finansielle og operasjonelle nøkkeltall som benyttes av ledelsen for oppfølging av resultatmål over tid.

Tilbakebetaling av merinntekt

Statnett har utformet en prisstrategi som legger føringer for fastsettelse av den årlige tariffen for transmisjonsnett. I tråd med retningslinjer fra NVE legger Statnett vekt på hensynet til jevne og forutsigbare tariffer over tid og har valgt å fordele tilbakebetalingen av merinntekt over flere år.

Utvikling inntekter og resultat

Statnett har siden 2009 hatt betydelige mer-/mindreinntekter. Dette har gitt store svingninger i Statnetts regnskapsførte driftsinntekter og driftsresultat. Inntekter og resultat justert for mer-/mindreinntekt viser at underliggende virksomhet er langt mer stabil enn regnskaps-tall inkludert mer-/mindreinntekt viser. Økningen i underliggende inntekter og resultat fra 2013 skyldes i hovedsak endret modell for beregning av NVE-renten som gir økt avkastning på nettkapital. Inntekter og resultat har økt i 2013 - 2016 på bakgrunn av økt nettkapital som følge av høye investeringer og flere idriftsatte anlegg. I 2015 var det i tillegg en positiv engangseffekt av omlegging fra ytelses- til innskuddsbasert pensjonsordning. Endrede regler for hvordan pensjonskostnader dekkes av inntektsrammen gir negativ effekt i 2016.

Utvikling mer-/mindreinntekt

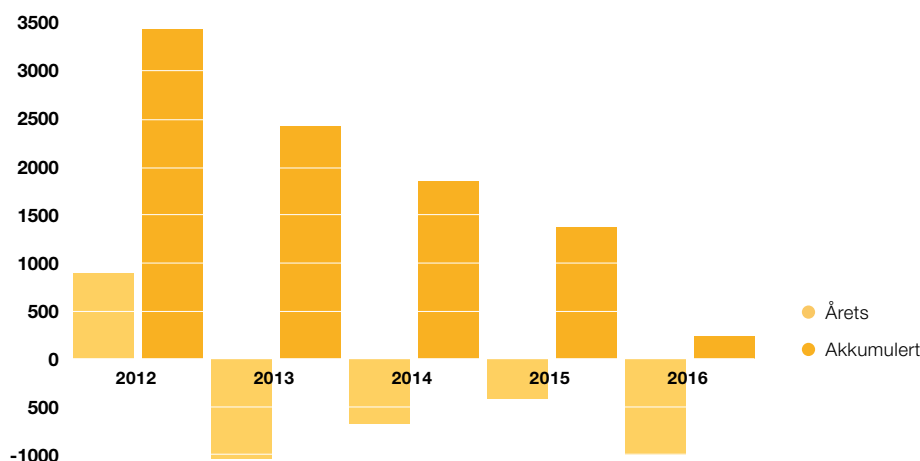
2012: Akkumulerte merinntekter ved utgangen av 2011 var på 2 617 millioner kroner, det ble derfor fastsatt en noe lavere tariff for 2012. Grunnet høyere flaskehalsinntekter enn forventet ble resultatet likevel en merinntekt på 837 millioner kroner. Ved utgangen av 2012 var akkumulert merinntekt 3 455 millioner kroner.

2013: Det ble for 2013 fastsatt vesentlig lavere tariffer for å redusere akkumulert merinntekt. Dette, i tillegg til lavere flaskehalsinntekter enn forutsatt og en endring knyttet til nullstilling av estimatavvik på pensjoner per 1.1.2013, resulterte i en mindreinntekt på 1 042 millioner kroner. Ved utgangen av 2013 var akkumulert merinntekt 2 413 millioner kroner.

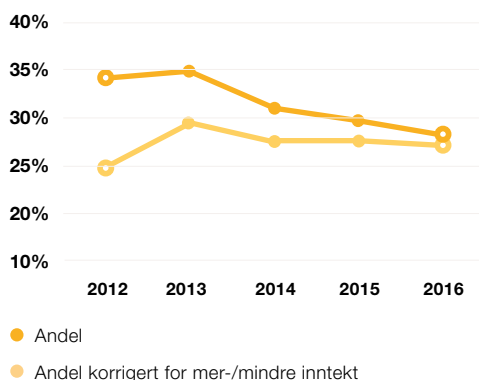
2014: For å redusere den akkumulerte merinntekten ytterligere, ble tariffen for 2014 holdt på et lavt nivå. Lavere flaskehalsinntekter enn forutsatt bidro også til at Statnett fikk en mindreinntekt på 623 millioner kroner i 2014. Ved utgangen av 2014 var akkumulert merinntekt 1 790 millioner kroner.

2015: Tariff for fastledd forbruk økte i 2015 ut fra forventet økning i tillatt inntekt, men mindre enn det forventet tillatt inntekt skulle tilsi. Flaskehalsinntektene ble høyere enn forutsatt og bidro til mindre reduksjon av den akkumulerte merinntekten enn planlagt. Resultatet viste en mindreinntekt på 444 millioner kroner i 2015. Ved utgangen av 2015 var akkumulert merinntekt på 1 346 millioner kroner.

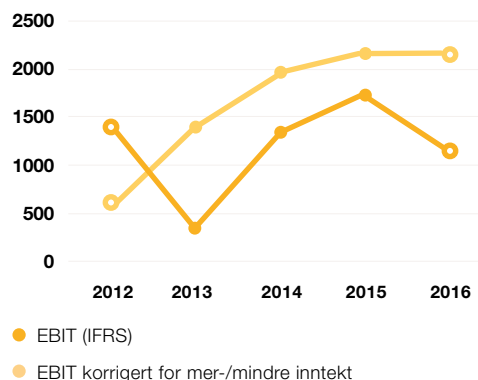
MNOK Statnetts mer-/mindre inntekt over tid

Utvikling i egenkapital

MNOK Driftsresultat (EBIT) justert for mer-/mindreinntekt

2016: Basert på forventet økning i tillatt inntekt ble tariff for fastledd forbruk økt ytterligere også i 2016. Reduksjonen i akkumulert merinntekt ble likevel noe lavere enn planlagt, da både tariffinntektene fra energiledd økte som følge av høyere kraftpriser og flaskehalsinntektene i Norden var høye hovedsakelig på grunn av flaskehals intern i Norge. Resultatet viste en mindreinntekt på 1 003 millioner kroner i 2016. Ved utgangen av 2016 var akkumulert merinntekt 343 millioner kroner.

Investeringsnivået påvirker inntektene og balansen

Investeringene økte jevnt i perioden 2009 til 2012, men ble nesten doblet til seks milliarder kroner i 2013. I årene 2013 til 2015 var investeringsnivået relativt stabilt før det igjen økte til nesten åtte milliarder kroner i 2016. Statnett har oppnådd en investeringstakt som er nødvendig for å realisere konsernets utbyggingsplaner samtidig som det er besluttet en gjennomføringsstrategi som er

omforent med konsernets handlingsplan for HMS. Investeringene inkluderer både ferdigstilte investeringer og anlegg under utførelse. Det er kun ferdigstilte investeringer som inngår som en del av grunnlaget for Statnetts regulerte inntekt. Netto rentebærende gjeld har økt i takt med investeringsnivået.

Statnetts egenkapital rapportert i finansregnskapet inkluderer akkumulert mer-/mindreinntekt. For å se Statnetts reelle egenkapital justeres egenkapitalen for akkumulert mer-/mindreinntekt etter skatt. Etersom investeringene har økt de senere årene, har den justerte egenkapitalandelen blitt redusert. I desember 2013 ble det besluttet å øke Statnetts egenkapital med 3 250 millioner kroner, og i januar 2014 ble Statnett tilført den nye egenkapitalen. Egenkapitalandelen justert for akkumulert mer-/mindreinntekt etter skatt var 27 prosent ved utgangen av 2016.

Hovedtall og nøkkeltall - Statnett konsern

Hovedtall (Beløp i millioner kroner)	2016	2015	2014	2013	2012
Rapporterte tall					
Driftsinntekter	6 678	5 906	5 563	4 561	5 334
Avskrivning og amortisering ¹⁾	-2 120	-1 516	-1 150	-1 030	-825
Driftsresultat før avskrivninger og amortisering (EBITDA)	3 272	3 230	2 528	1 376	2 258
Driftsresultat (EBIT)	1 152	1 714	1 378	346	1 433
Resultat før skattekostnad	783	1 410	1 120	89	1 162
Årsresultat	645	1 103	829	82	837
Justeringer					
Endring i akkumulert mer-/mindreinntekt (+/-) før skatt	-1003	-444	-623	-1 042	838
Endring i akkumulert mer-/mindreinntekt (+/-) etter skatt	-752	-324	-455	-750	603
Akkumulert mer-/mindreinntekt (+/-)	343	1 346	1 790	2 413	3 455
Underliggende tall (justert for endring i mer-/mindreinntekt)					
Driftsinntekter	7 681	6 350	6 186	5 603	4 496
Driftsresultat før avskrivninger og amortisering (EBITDA)	4 275	3 784	3 151	2 436	1 422
Driftsresultat (EBIT)	2 155	2 158	2 001	1 388	595
Resultat før skattekostnad	1 786	1 854	1 743	1 131	324
Årsresultat	1 398	1 427	1 284	832	234
Hovedtall balanse (beløp i mill. kr)					
Investeringer (tilgang anlegg under utførelse inkludert byggelånsrenter)	7 695	5 820	6 037	6 375	3 152
Varige driftsmidler	33 861	30 215	27 515	21 472	17 805
Langsiktig og kortsiktig rentebærende gjeld inkl effekt av sikring	32 633	28 289	24 643	19 909	14 390
Markedsverdi rente- og valutasikring tilknyttet lån	2 844	4 833	2 942	471	820
Rentebærende gjeld uten effekt av rente- og valutasikring	29 789	23 257	21 701	19 438	13 570
Egenkapital	13 867	13 605	12 629	12 135	8 852
Egenkapital justert for mer-/mindreinntekt etter skatt	13 610	12 622	11 322	10 374	6 364
Totalkapital	50 743	45 547	41 107	34 897	25 794
Sysselsatt kapital ²⁾	41 322	35 859	31 271	27 017	21 807
Finansielle nøkkeltall					
Avkastning sysselsatt kapital før skatt, justert for mer-/ mindreinntekt ³⁾	5,6 %	6,4 %	6,9 %	5,7 %	2,9 %
Egenkapitalrentabilitet etter skatt ⁴⁾	4,7 %	8,4 %	6,7 %	0,8 %	9,8 %
Egenkapitalprosent	27,3 %	29,9 %	30,7 %	34,8 %	34,3 %
Egenkapitalprosent, justert for mer-/ mindreinntekt etter skatt	26,8 %	27,7 %	27,5 %	29,7 %	24,7 %
Operasjonelle nøkkeltall					
Antall årsverk	1 323	1 226	1 119	1 074	986
Km kraftledninger i drift	10 600	10 295	10 149	10 100	9 839
Km jordkabel og sjøkabel i drift ⁵⁾	1 282	1 268	1 212	1 132	1 132
Sykefravær %	3,2 %	3,3 %	3,2 %	3,1 %	3,6 %
Fraværsskader, egne ansatte	9	11	4	5	8
Fraværsskader, inkludert leverandører/entreprenører	28	28	19	39	26
Utslipp av klimagasser (CO ₂ -ekvivalenter) ⁶⁾	61 794	41 465	35 220	35 763	
Timer med N-0	550	1 335	1 482	1 221	1 586
Kundetilfredshet (score)	67	71	66	70	69

¹⁾ Avskrivninger, amortisering og nedskrivning oppgitt i totalresultatregnskap redusert for nedskrivninger oppgitt i note 9 anlegg under utførelse

²⁾ Sysselsatt kapital = Varige driftsmidler + Anlegg under utførelse + Kunde- og andre kortsiktige fordringer + Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld

³⁾ Avkastning sysselsatt kapital før skatt, justert for mer-/ mindreinntekt = Driftsresultat (EBIT), justert for mer-/ mindreinntekt / Gjennomsnittlig sysselsatt kapital de to siste år

⁴⁾ Egenkapitalrentabilitet etter skatt = Årsresultat etter skatt / Gjennomsnittlig egenkapital de to siste år

⁵⁾ Prinsippene for rapportering er endret i 2016. Verdier er oppdatert for alle år. Tallene viser installert løpemeter kabel, ikke kilometer trasé.

⁶⁾ Forbedret rapportering, sammenlignbare tall ikke tilgjengelig for 2012.

Samfunnsansvar i Statnett handler om å forstå omgivelsenes forventninger, og å forholde seg til disse på en måte som skaper gjensidig tillit og respekt.

Samfunnsansvar 2016

Statnetts samfunnsoppdrag er å sikre kraftforsyningen, bidra til verdiskaping i samfunnet gjennom et effektivt og velfungerende kraftsystem og legge til rette for bedre klimaløsninger. Dette samfunnsoppdraget skal løses på en ansvarlig og samfunnsøkonomisk rasjonell måte, hvilket innebærer at sosiale og miljømessige hensyn integreres i konsernets utvikling og drift på en måte som går ut over de krav som følger av lover og regler.

Samfunnsansvar i Statnett handler om å forstå omgivelsenes forventninger, og å forholde seg til disse på en måte som skaper gjensidig tillit og respekt. Slik bidrar samfunnsansvar til gjennomslagskraft og gjennomføringsevne og derved til at Statnett kan nå hovedmålene.

1. Slik styres samfunnsansvar

Bedrifter med statlig eierskap skal arbeide systematisk og være ledende innen samfunnsansvar, miljø og klima. Statnett skaper gode resultater med basis i konsernets etiske standard. Enhver medarbeider har ansvar for å gjøre seg kjent med Statnetts styringssystem og etiske retningslinjer, og etterleve gjeldende prinsipper, retningslinjer og krav i sitt daglige arbeid.

Styret har det overordnede ansvaret for samfunnsansvar i Statnett. Styret har fastsatt en styringspolicy som konkretiserer hvilke prinsipper Statnett skal legge til grunn for å ivareta sitt samfunnsansvar og dekker områder som klima og miljø, anti-korrupsjon, sikkerhet og menneske- og arbeidstakerrettigheter. Videre har styret ansvar for at samfunnsansvar er integrert i Statnetts strategi og mål samt oppfølging av resultater. Konsernsjefen orienterer styret regelmessig om saker som vedrører økonomiske, miljømessige og sosiale temaer. HMS-resultater rapporteres kvartalsvis, og miljøresultater og etterlevelse rapporteres ytterligere gjennom årsrapporten.

Konsernsjefen er ansvarlig for at Statnetts rammeverk for samfunnsansvar oppdateres og at det integreres i virksomhetsstyringen. Linjeledelsen er ansvarlig for å sikre at policyen er kjent i organisasjonen og at den etterlevs. Samfunnsansvar integreres ved utarbeidelse av mål for virksomheten og intern oppfølging skjer i

kvartalsvis resultatoppfølging i linjen. Både konsernledelsen og styret i Statnett godkjenner Statnetts samfunnsansvarsrapport som utarbeides hvert år, og sikrer at alle viktige temaer er dekket.

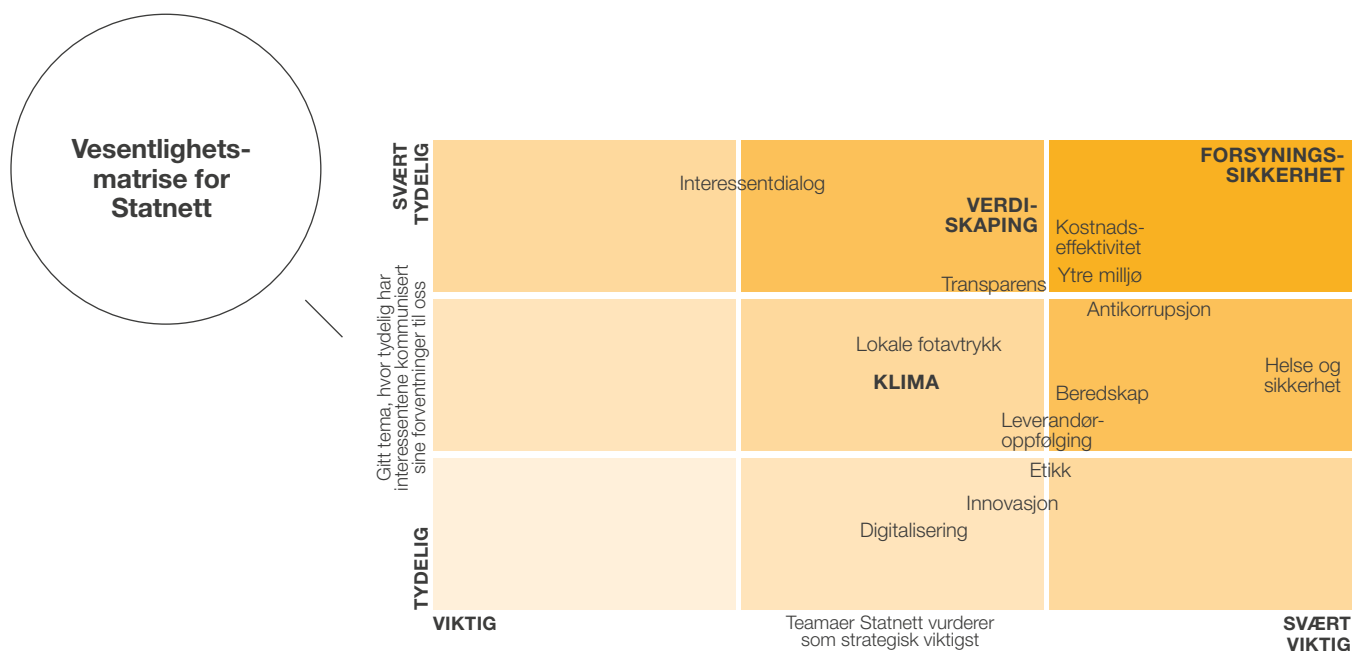
Prioriterte områder

Statnetts aktivitet påvirker brukerne av strømmettet og et mangfold av aktører i samfunnet for øvrig. Statnett oppdaterer sin strategi annethvert år, og i den prosessen kartlegges og analyseres det hvilke sosiale, økonomiske og miljømessige forhold det er viktigst at Statnett styrer, måler og rapporterer på. Analysen reflekterer hva Statnett vurderer som de viktigste forholdene, samtidig som den synliggjør hva interessentene er mest opptatt av. Analysen er illustrert i vesentlighetsmatrisen på side 23. Identifiseringen av interessentenes syn bygger på en helhetlig vurdering basert på resultater fra Statnetts kundeundersøkelse og øvrig dialog med interessenter. Analysen er forankret i Statnetts konsernledelse og styre.

Dialog med interessenter – involvering og åpenhet

Statnett fører en aktiv dialog med interessenter, både som en del av daglig virksomhet og gjennom aktiviteter og prosjekter. Dialogen er omfattende og skjer blant annet gjennom faste møter, høringer i forbindelse med nettutvikling og konkrete utbyggingsprosjekter. Statnetts viktigste interessenter er kunder, leverandører, myndigheter, bransje- og fagforeninger, grunneiere, interesseorganisasjoner, offentligheten generelt og egne medarbeidere. For mer informasjon om interessentdialog i forbindelse med utviklings- og utbyggingsprosjekter, se kapittel 9, Lokale fotavtrykk.

Hvert andre år utgis Nettutviklingsplanen (NUP), ett av de sentrale plandokumentene for Statnett. Neste NUP skal fremlegges høsten 2017. Våren 2016 ble det gjennomført Nasjonalt Kraftsystemmøte, som er oppstarten på prosessen for neste NUP. Forskrift om energiutredninger utpeker Statnett som utredningsansvarlig for transmisionsnettet. I 2016 ble de regionale kraftsystemutredningene gjennomført. Statnett deltar i utviklingen av disse, som ledes av regionalt utredningsansvarlige nettselskaper. I oktober 2016 leverte Statnett oppdatert investeringsplan til NVE. Dette er en del av den forskriftsfestede rapporteringen til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og utarbeides hvert andre år.

Det ble i 2013 opprettet et markeds- og driftsforum hvor hovedformålet er å gi kundene en mulighet til å gi Statnett innspill og råd i forbindelse med saker knyttet til plan-, drifts- og markedsforhold. Det legges vekt på å ta opp saker der Statnett skal treffe prinsipielle og strategiske beslutninger. Forumet har en rådgivende funksjon for Statnetts administrasjon og styre.

Statnett har et mål om økt åpenheten rundt virksomheten. Dette gjelder blant annet innsyn i analyseunderlag som ligger til grunn for Statnetts beslutninger og samfunnsøkonomiske vurderinger. Høsten 2016 offentliggjorde Statnett sin langsiktige markedsanalyse som er et viktig underlag for de beslutninger Statnett gjør for fremtidige planer og investeringer. Det arbeides også med å tilrettelegge for at eksterne skal kunne følge kostnadsutviklingen for pågående prosjekter.

Med cirka 1 300 medarbeidere og en fagforeningsgrad på over 70 prosent, er god dialog mellom partene viktig for å ivareta godt samarbeid. Dette gjelder så vel lovpålagte drøftinger og forhandlinger, som personalsaker og interesseavveininger. Det gjensidige tillitsforholdet som er bygget opp mellom partene over flere tiår er mye av grunnen til at Statnett og arbeidstakerorganisasjonene i de fleste tilfeller finner gode løsninger sammen og unngår unødvendige tvister. Dialog med arbeidstakerorganisasjonene og deres sentrale fagforbund, samt gode kontrakter, er også viktig for å sikre at utenlandske entreprenører overholder norske lønns- og arbeidsvilkår og norske arbeidstidsbestemmelser når de utfører oppdrag for Statnett.

Kunnskapsformidling

Økt kunnskap om Statnett og et godt omdømme er viktig for at Statnett skal oppnå aksept for de store investeringene i transmisionsnettet som pågår og vil vedvare i årene fremover. Dette er også avgjørende i rekrutteringssammenheng. Det gjennomføres jevnlig omdømmemålinger. Statnetts omdømme påvirkes hovedsakelig av hvordan omverdenen bedømmer konsernets produkter og tjenester, ledelse, miljøhensyn og arbeidsforhold. Til tross for at Statnett har ansvaret for prosjekter som de siste årene har vekket stor offentlig debatt, har tilliten til Statnett vært stabil. Totalinntrykket av Statnett lå i 2016 på 61 poeng. Dette er tilsvarende som i 2015. Tilliten til at Statnett sørger for sikker leveranse av strøm lå i 2016 på 58 poeng. Dette er to poeng lavere enn i 2015, og på nivå med 2014. For kunder som er direkte knyttet til transmisionsnettet, har tilfredsheten vært relativt stabil, med en score rundt 70 av 100 poeng de siste årene. I 2016 var kundetilfredsheten 67.

Statnett ønsker også å bidra positivt i lokalsamfunn og støtter lokal aktivitet der konsernet har tilstedeværelse. I 2016 har Statnett videreført samarbeidet med lokale vitensentre for å spre kunnskap, inspirere til realfaglig kompetanse blant unge og utvikle nye formidlingsverktøy. Det er også iverksatt flere kunnskapsformidlende tiltak. Blant annet er det lansert to nye spill for mobil og nettbrett, BALANSE og OHM. BALANSE som ble lansert på slutten av 2015 er lastet ned 2,2 millioner ganger, og har spredt seg over hele verden. OHM som ble lansert på slutten av 2016 er foreløpig lastet ned 30 000 ganger, hovedsakelig i Norge.

2. Forsyningssikkerhet og beredskap

Statnett SF er systemoperatør i Norge og eier størstedelen av transmisijsnettet. Samfunnsoppdraget er å bidra til et kraftsystem som driftes effektivt og sikrer trygg forsyning av strøm – nå og i fremtiden.

Statnett investerte for 5 939 millioner kroner i nettanlegg i 2016. De største investeringsprosjektene i nett og stasjoner er omtalt i årsberetningen og på Statnetts hjemmeside.

Statnett har som hovedprinsipp at det skal være to alternativer for strømtilførsel til ett område, såkalt N-1-forsyning. Dette innebærer at strømtilførselen vil være intakt selv om deler av nettet faller ut. Statnett måler forsyningssikkerhet blant annet gjennom å registrere perioder der det kun er én barriere mot strømbrydd i transmisijsnettet, N-0. Målingene viser hvilke områder som er sårbare og legges til grunn for prioritering av fremtidig nettutvikling. N-0 i 2016 var betydelig lavere enn tidligere og skyldes lavere forbruk i sårbare sekundærreserver, fortrinnsvis Stavanger, samt ny linje mellom Ofoten og Kvandal. Statnett har også erfart færre utfall ved ekstremvær i den senere tid, spesielt knyttet til områder hvor det er idriftsatt nye anlegg.

Frekvensavvik er en annen viktig indikator for tilstanden i kraftsystemet. Etter å ha hatt en nedadgående trend fra 2011 gikk frekvens-avvikene betydelig opp i 2016. Dette skyldes blant annet mindre sekundærreserver (aFFR)¹, mange flaskehals og økt andel varierende vindkraftproduksjon. Prosjekter som skal ferdigstilles i kommende år vil styrke forsyningssikkerheten ytterligere, blant annet på Vestlandet, i Nord-Norge og i Østlandsområdet.

Statnett har ansvaret for å forebygge og håndtere ekstraordinære hendelser som rammer forsyningssikkerheten. Dette omfatter ekstraordinære hendelser knyttet til teknisk og menneskelig svikt, naturgitte hendelser og bevisst skadeverk. Statnett har en sentral rolle i Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO).

3. Verdiskaping og kostnadseffektivitet

Statnetts virksomhet skaper verdier for samfunnet både direkte og indirekte. Den direkte verdiskapingen fremgår av konsernets regnskap og fordeles til eier, myndigheter, ansatte og långivere.

Indirekte verdiskaping skjer ved at Statnett bygger ut nettet og muliggjør produksjon, transport og forbruk av kraft som underbygger produsenters og forbrukeres verdiskaping, samtidig som det gjøres på en kostnadseffektiv måte. Statnett følger samfunnsøkonomiske kriterier ved utvikling og drift av nettet. Videre bidrar Statnett til verdiskaping gjennom å utvikle markedsløsninger og tilrettelegge for handel med kraft. Dette innebærer også handel med kraft over landegrensene gjennom såkalte flaskehalsinntekter. Handel over landegrensene bidrar både til økt forsyningssikkerhet i Norge og skaper større markeder for norske aktører.

Konsernet har en målsetting om å øke kostnadseffektiviteten med 15 prosent til utgangen av 2018, med utgangspunkt i kostnadsnivået i 2013. Resultatene så langt viser at Statnett ligger på plan mot å nå målet i 2018. En viktig målsetting er å realisere stordriftspotensialet som ligger i kombinasjonen av eksisterende og nye anlegg. Statnett arbeider også aktivt med å utvikle og ta i bruk ny teknologi og nye løsninger. Et eksempel er et nytt mastefundament for bygging i løsmasser, som er tatt i bruk ved byggingen av ny kraftlinje i Nord-Norge. Dette er et fundament som kan prefabrikeres og krever langt mindre transport enn et tradisjonelt betongelement. Dette er både kostnadsbesparende og tidsbesparende da også vintersesongen kan benyttes til bygging. Et annet eksempel er kvalifisering av teknologi til å montere flymarkører på kraftlinjer med en robot fra helikopter, i motsetning til å bruke mannskap ute på linjene eller nedmontering av linjen. Dette øker tilgjengeligheten av kraftledningen, bedrer sikkerheten og sparer kostnader. Videre har det vært arbeidet med å utvikle leverandørmarkeder, og gjennom kategoristyring har Statnett forbedret innkjøp og oppnådd reduserte kostnader.

I en tid med store investeringer er kostnadseffektiv drift og utvikling av nettet viktig. Statnett arbeider aktivt med å utnytte dagens nett på en effektiv måte ved hjelp av forbedrede markedsløsninger for å bedre kraftflyten i systemet. Økt digitalisering og sanntidsovervåkning vil også bli et viktig virkemiddel fremover.

I 2014 fikk Statnett tilført ny egenkapital på 3,25 milliarder kroner. Knyttet til denne beslutningen ble det ikke utbetalt utbytte for 2013. Utbytte for årene 2014 – 2016 var 25 prosent av fastsatt grunnlag i henhold til Statnetts søknad knyttet til egenkapitalutvidelsen.

Forsyningssikkerhet	Enhet	2016	2015	2014
Frekvensavvik	Minutter	13 647	10 616	10 232
Perioder med N-0 ¹	Timer	550	1 335	1 482

¹ Tall fra Stavanger og Nord-Norge nord for Ofoten.

¹ Automatic Frequency Restoration Reserves: En automatisk reguleringsfunksjon som fungerer ved at et reguleringsignal sendes fra TSO til en leverandørs kontrollsystem, som automatisk endrer produksjon (eller forbruk) i anlegget.

Fordeling av verdiskaping	Enhet	2016	2015	2014
Ansatte - lønn og sosiale ytelser ¹	Mill. kr	1 364	1 011	1 141
Stat og kommune - skatter og avgifter ²	Mill. kr	548	707	613
Rentekostnader	Mill. kr	527	514	527
Eier - utbytte ³	Mill. kr	350	357	321
Selskapet - Tilbakeholdt egenkapital	Mill. kr	264	940	98

¹ Lønnskostnad (ekskl. arbeidsgiveravgift)
² Skattekostnad, eiendoms- skatt og arbeidsgiveravgift
³ Foreslått utbytte for 2016

Foreslått utbytte for 2016 er 350 millioner kroner. I statsbudsjettet for 2017 har regjeringen foreslått å opprettholde dagens utbyttensnivå på 25 prosent for regnskapsårene 2017 og 2018.

4. Etikk og anti-korrupsjon

Statnetts rolle i det norske kraftsystemet krever integritet, og det jobbes strukturert for å sikre høy etisk standard i virksomheten. Styret har vedtatt konsernets etiske retningslinjer og disse stiller som krav at ansatte:

- Overholder lover, regler og menneskerettigheter
- Opptrer ærlig og redelig
- Tilstreber åpenhet, etterrettelighet og gjennomsiktighet i organisasjonen
- Opptrer på en måte som sikrer Statnetts nøytralitet, integritet og uavhengighet
- Ikke mottar eller gir gaver eller tjenester som vil kunne påvirke forretningsopptreden eller uavhengighet

Ledere har ansvar for å gjøre de etiske retningslinjene kjent, og for å følge opp at de blir overholdt. I tillegg har Statnett et Etikkombud som har i oppgave å styrke ansattes rettssikkerhet og bidra til å avdekke kritikkverdige forhold i virksomheten. Etikkombudet skal være en funksjon der ansatte i Statnett, og andre som ønsker å varsle om kritikkverdige forhold, i fortrolighet kan ta opp saker som en ønsker å få belyst.

Ordningen med Etikkombud har gitt etikk en mer fremtredende plass både på Statnetts dagsorden og i de ansattes bevissthet. Etikkombudet holder et fast innlegg på alle introduksjonskurs for nyansatte, og ombudsordningen er også kommunisert via Intranett og Statnetts hjemmeside. Etikkombudet deltar også i dilemma-treninger for ledere og medarbeidere. Etikkombudet rapporterer årlig til konsernsjef og styret om antall henvendelser og antall saker som er blitt behandlet.

Statnett har nulltoleranse for korrupsjon. Det var ingen registrerte saker i 2016 og Statnett har verken fått bøter eller andre sanks-

joner for korrupsjon. Det ble i 2016 introdusert et anti-korrupsjons-program i organisasjonen som skal gi økt fokus og bedre forståelse for korrupsjonsrett. Programmet gjennomføres i regi av juridisk avdeling, hvor det holdes foredrag om temaet i tillegg til dilemmatrening.

5. Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Helse, miljø og sikkerhet (HMS) er et viktig fokusområde for Statnett. Den delen av HMS som omhandler ytre miljø er omtalt i kapittel 6, Miljø og klima.

Statnett har en null-filosofi for ulykker som betyr at konsernet ønsker å forhindre enhver ulykke, enhver skade på personell og enhver skade på eiendom og andre materielle verdier. Alle skal trives på jobb og komme trygt hjem.

Konsernet har et ambisiøst mål om å bli den ledende transmisjons-nettoperatøren innen HMS i Europa. Målet er konkretisert til en H1-verdi² på 2,0 og en H2-verdi³ på 4,0 innen utgangen av 2017. Det stilles samme krav til leverandører som til egne ansatte.

Statnett har et styringssystem for HMS som omfatter policy og prosedyrer, rapportering, tiltak, analyse, granskning og læring. HMS er første punkt på agendaen i alle styre- og ledermøter. Status på HMS-arbeidet og alvorlige hendelser rapporteres fast til ledelse og styret. Statnett har etablert et avviks- og rapporteringssystem som er en viktig kilde til forbedring og redusering av risiko for hendelser og ulykker. Statnett rapporterer uønskede HMS-hendelser og avvik både i egen organisasjon og hos entreprenører/leverandører.

Alle som skal utføre arbeid i Statnetts elektriske anlegg skal gjennomføre opplæring innen grunnleggende HMS, praktisk førstehjelp og el-sikkerhet. I tillegg gjennomføres nødvendig HMS-opplæring for alle ansatte. Det øves jevnlig på beredskapssituasjoner og gjennomføres beredskapsøvelser på ulike nivåer i organisasjonen. Årlig gjennomføres HMS-forum med verneombud, HMS-personell og ledelse. Statnett bidrar også til HMS-arbeid utenfor konsernet og innehar for tiden ledervernet HMS Fagforum i Energi Norge.

² Antall fraværsskader per million arbeidstime. ³ Totalt antall arbeidsrelaterte personskader per million arbeidstime.

HMS-statistikk	2016		2015		2014	
Sykefravær (%)						
Totalt	3,2		3,3		3,1	
Kort-tid, 1-16 dager	1,5		1,6		1,3	
Langtid (>16 dager)	1,7		1,7		1,8	
Kvinner	4,8		5,1		4,6	
Menn	2,7		2,7		2,7	
Fraværsskader	Antall skader	H1-verdi	Antall skader	H1-verdi	Antall skader	H1-verdi
Intern	9	3,6	11	4,9	4	1,9
Ekstern	19	7,6	17	7,9	15	6,8
Totalt	28	5,6	28	6,4	19	4,4
Skader	Antall skader	H2-verdi	Antall skader	H2-verdi	Antall skader	H2-verdi
Intern	18	7,1	15	6,7	6	2,9
Ekstern	36	14,5	42	19,4	26	11,8
Totalt	54	10,8	57	12,9	32	7,5
Dødsulykker totalt	2		0		0	

Skader og fraværsskader skiller ikke på kjønn eller region. H1-verdien viser frekvensen av arbeidsrelaterte personskader med fravær per million arbeidede timer. H2-verdien viser frekvensen av totalt antall arbeidsrelaterte personskader per million arbeidede timer.

Det ble i 2016 rapportert ni fraværsskader hos egne ansatte og 19 fraværsskader hos entreprenører/leverandører inkludert to fatale ulykker hos leverandører på Statnetts utbyggingsprosjekter. Dette gir Statnett ved årsslutt 2016 en H1-verdi på 5,6 (fraværsskader) og H2-verdi på 10,8 (skader med- og uten fravær). Etter flere års positiv utvikling har antall fraværsskader i 2016 og 2015 (totalt 28 i begge år) stabilisert seg på et nivå noe over 2014 (totalt 19).

Som følge av alvorlige hendelser og to dødsulykker i første halvår 2016 vedtok styret i juni 2016 en ny handlingsplan for HMS. Planen omfatter 12 konkrete forbedringsområder fordelt på fire tema:

- **Kontroll:** Sikre en tydelig og synlig byggherre med klare roller og ansvar internt og ovenfor entreprenør
- **Kultur:** Sikker adferd og implementering av livreddende regler
- **Kontrakt:** Sikre tydelighet ved forenkling og økt presisjonsnivå på HMS-krav i kontrakter, samt forbedret kvalifiserings- og oppfølgingsprosess
- **Konsolidere** prosjektporteføljen for å sikre en økt robusthet i kapasitet og ressurser

Disse tiltakene blir ferdigstilt og implementert første halvår 2017. For å lykkes i å redusere de alvorlige hendelsene legges det også stor vekt på arbeidsmiljø og på å forsterke virksomhetens sikkerhetskultur. Et av de viktigste tiltakene er Sikkerprogrammet som etter en pilot i 2015 ble introdusert for fullt i selskapet i mars 2016. Hen-

sikten med dette programmet er å øke trivsel på jobb og å oppnå felles sikkerhetskultur og forståelse av mål, ansvar og konsekvenser med fokus på egen adferd, bevisstgjøring og tydelig ledelse som skal gi en skadefri hverdag.

Ved årsslutt 2016 var sykefraværet på 3,2 prosent, som er en liten reduksjon fra 2015. Det arbeides målrettet for å redusere sykefraværet. Ulike sykefraværsreducerende tiltak er implementert, blant annet tilrettelegging på den enkelte arbeidsplass og helsefremmende tiltak som bruk av vernerunder og fysioterapitilbud. Det er inngått avtaler med ulike godkjente tilbydere av bedriftshelsetjenester som til sammen dekker det totale behovet konsernet har for bedriftshelsetjenester. Alle ansatte har anledning til aktivt å benytte tjenestene i ordningen. Statnett gjennomfører en årlig organisasjonsundersøkelse og har fått høy score fra medarbeiderne på områdene sikker arbeidsplass, arbeidsglede og motivasjon.

6. Miljø og klima

Å legge til rette for bedre klimaløsninger er ett av Statnetts tre strategiske hovedmål. Statnetts utvikling av transmisjonsnettet er viktig for at Norge skal nå sine klimamål. Samtidig er det viktig å ivareta hensynet til naturen i utvikling og drift av nettanlegg.

Føring for Statnetts arbeid med klima og miljø er gitt i eierskapsmeldingen. Gjennom kartlegging⁴ og revisjoner foretatt i 2016 er det understreket at Statnett har en god miljøstyring i utbyggings-

⁴ Kartlegging foretatt av Trucost på vegne av Nærings- og fiskeridepartementet om hvordan statlig eide selskaper møter forventninger innen klima og miljø i eierskapsmeldingen.

prosjektene og har en god forståelse av direkte risiko som følge av klimaendringer. Samtidig ble det avdekket forbedringsområder på hvordan klima og miljø er integrert i selskapet. Det er igangsatt arbeid internt for å bedre miljøstyringen i tråd med de tilbakemeldingene som er gitt.

Klima og energi

Kraft kan produseres fra mange kilder. Strøm fra fornybare energikilder utgjør bærebjelken i fremtidens klimavennlige energisystem. Statnetts viktigste bidrag til reduserte klimagassutslipp er utvikling av transmisjonsnett og systemløsninger som legger til rette for tilkobling av ny fornybar kraft, både fra vann- og vindkraft i Norge og fra sol- og vindkraft i Europa. Utvikling av mellomlandsforbindelser til Tyskland og England bidrar til forsyningssikkerhet og til å balansere variasjoner i tysk og engelsk fornybar kraftproduksjon gjennom døgnet. Av den planlagte nettinvesteringen de neste fem årene på totalt 40-50 milliarder kroner, utgjør utbyggingsbehov på grunn av ny fornybar energi 13 prosent (fem-seks milliarder kroner). Et av de største prosjektene knyttet til fornybar energi er nettbygging i Midt-Norge for tilknytning av vindkraft. I tillegg er det en rekke prosjekter hvor tilrettelegging for ny fornybar energi er en del av begrunnelsen for utbygging.

Klimatilpasning

Klimaendringer påvirker Statnetts virksomhet. Statnett samarbeider med fagmiljø innen meteorologi og klimautvikling for å kartlegge hvordan dette påvirker virksomheten, blant annet ved fysisk påkjenning på anleggene og påvirkning på energi- og effektbalanse. Det er ulike scenarier for utvikling av klimagassutslippet og dermed

endring i klimaet. Modellene viser at varmere og våtere klima i Norge er sannsynlig. Dette vil bedre energi- og kraftbalansen, men også øke faren for flom og jordskred.

Vind er den hyppigste årsaken til driftsforstyrrelser i kraftsystemet. Klimamodellene tyder ikke på at det blir mer eller sterkere vind i gjennomsnitt de neste årene, men ekstremvær kan forekomme hyppigere. Is og snø på kraftledninger er en kjent utfordring i Norge i områder hvor fuktige luftmasser møter kulde. Klimamodellene indikerer en forsterking av dagens bilde der de mest belastede områdene får høyere klimabelastning, mens belastningen i lavere liggende strøk vil bli redusert.

Statnett møter disse utfordringene med utvikling av modeller og metoder for beregning av klimalaster. Disse benyttes som grunnlag for planlegging og prosjektering av kraftledninger og koblingsstasjoner. Dette påvirker både plassering og dimensjonering av anleggene.

Miljøpåvirkning fra egen virksomhet

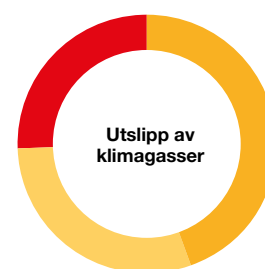
Miljøstyring er en integrert del av Statnetts kvalitetssystem. I interne beslutninger vektlegges natur og miljø på linje med tekniske og økonomiske hensyn. Statnetts miljøpolitikk inngår som en del av den interne HMS-policyen og beskriver prinsipper for hvordan miljøhensyn skal ivaretas.

Det overordnede miljøansvaret ivaretas av konsernledelsen, og ledere på alle nivåer har ansvar for at miljøhensyn ivaretas i egen enhet, både når det gjelder egen miljøpåvirkning og rapportering av resultater. Statnett arbeider systematisk med forebyggende miljø-

Miljøtema	Mål
Klima	<ul style="list-style-type: none"> Tilrettelegge for realisering av Norges klimamål Minimere det klimamessige fotavtrykket fra egen virksomhet
Landskap og inngrepsfrie naturområder	<ul style="list-style-type: none"> Søke løsninger som gir en god estetisk tilpasning til omgivelsene og unngår inngrep i urørt natur
Naturmangfold	<ul style="list-style-type: none"> Søke løsninger som unngår inngrep i vernede områder og som tar hensyn til viktige funksjonsområder for dyrelivet, med spesiell vekt på truede dyrearter
Kulturminner	<ul style="list-style-type: none"> Søke løsninger som tar hensyn til kulturminner og kulturmiljø
Boliger, nærføring og elektromagnetisk felt	<ul style="list-style-type: none"> Følge opp myndighetenes varsomhetsprinsipp i forhold til elektromagnetiske felt og helse Utrede løsninger der gjennomsnittlig magnetfelt over året fra nye anlegg ved bebyggelse for varig opphold, holdes under 0,4 µT (mikrotesla)
Friluftsliv	<ul style="list-style-type: none"> Søke løsninger som tar hensyn til friluftslivet
Forurensning, støy og avfall	<ul style="list-style-type: none"> Overføringsanlegg skal utformes og bygges slik at de gir minimale utslipp til omgivelsene ved produksjon, installasjon, drift, vedlikehold/repasasjon, feilsituasjoner og avhending Bidra til at nye ledninger og stasjoner utformes slik at de tar hensyn til støypåvirkning på omgivelsene Redusere avfallsmengden, ved blant annet riktig valg av materialer, optimalt vedlikehold som forlenger levetiden og vurdering av oppgradering i stedet for rivning og nybygging

Utslippetsintensitet	Enhet	2016	2015	2014
Totalt klimagassutslipp	tCO ₂	61 794	41 465	35 220
Totalt transportert kraft i sentralnettet	TWh	99	94	92
GHG utslippetsintensitet	tCO ₂ /TWh	625	441	381

Utslipp i tonn CO ₂ -ekvivalenter ¹⁾	2016	2015	2014
Direkte utslipp (scope 1)	12 190	10 677	8 868
Fra drivstofforbruk	2 136	1 907	1 442
Fra tjenestereiser med bil	198	190	201
Fra helikopterbruk (Statnett)	640	N/A	N/A
Fra diffuse utslipp (SF ₆)	7 807	6 210	5 497
Fra reservekraftverk (naturgass)	1 409	2 369	1 728
Indirekte utslipp (scope 2)	44 642	25 075	24 710
Bruk av elektrisitet	255	135	160
Nettapp	44 387	24 940	24 550
Andre indirekte utslipp (scope 3)	4 962	5 714	1 642
Fra tjenestereiser med fly	2 311	1 875	1 642
Fra helikopterbruk	2 651	3 839	N/A
Total utslipp	61 794	41 465	35 220

- 2016: 61 794 tonn CO₂
- 2015: 41 465 tonn CO₂
- 2014: 35 220 tonn CO₂

¹⁾ Klimagassutslipp er for Statnett SF med unntak av helikopter (entreprenører). Tall i tabell er beregnet etter GHG-protokollen og viser utslipp etter lokasjonsbasert metode for utregninger. Totalt utslipp for scope 2 etter markedsbasert metode, som korrigerer for salg av opprinnelsesgarantier i 2016 er 1 336 634 tonn CO₂ (utslippsfaktor er 493 tonn CO₂/GWh fra NVE).

arbeid for å redusere risikoen for alvorlige hendelser, fra tidlig planfase, gjennom byggefase og i driftsfasen. Hver divisjon har egne HMS-ressurser som bistår med dette. I de større prosjektene får prosjektleder bistand fra areal- og miljørådgiver. Statnett har satt en rekke miljømål, der påvirkning på klima, landskap og naturmangfold er det mest sentrale. I løpet av 2017 vil både miljømål og -indikatorer bli revidert.

Statnett har et miljøstyringssystem som er sertifisert etter ISO 14001:2004 og alle Statnetts kontorbygg er Miljøfyrtårnsertifisert.

Miljøhendelser rapporteres både i prosjektrapportering til prosjekteier og i HMS-rapporteringen til konsernledelsen. I 2016 var det 451 hendelser, mot 403 året før. Økningen skyldes i hovedsak høyere aktivitet. Det har ikke vært hendelser med alvorlige utslipp eller miljøskader (rød kategori), men det har vært en større miljøhendelse (gul kategori). Hendelsen var et utslipp av SF₆ på 11 kilo på grunn av en teknisk feil. Det har vært flere hendelser med

utslipp av oljer og drivstoff, men ingen av disse har vært alvorlige. Alle hendelser med utslipp er ryddet opp.

Klimautslipp fra egen virksomhet

I 2016 transporterte Statnett totalt cirka 99 TWh strøm. Det totale klimagassutslippet fra Statnetts aktiviteter er 61 794 tonn CO₂-ekvivalenter. Dette tilsvarer en utslippsintensitet på 0,6 gram CO₂ per kilowatt time transportert i transmisjonsnettet.

Den største kilden til klimagassutslipp er energitap fra transport i nettet. Nettapp er uunngåelig i overføring av strøm, men generelt reduseres nettappet når spenningsnivået øker. Nettappet økte fra 2 494 GWh i 2015 til 2 611 GWh i 2016, hovedsakelig på grunn av høyere kraftproduksjon og dermed økt transport i transmisjonsnettet. I 2016 utgjorde nettapp 44 387 tonn CO₂, omtrent 70 prosent av totalt utslipp. Økningen i utslipp er langt høyere enn faktisk økning i nettapp og skyldes at utslippsfaktor for elektrisitet uten opprinnelsesgaranti har økt⁵⁾. Spenningsoppgradering av eksister-

⁵⁾ Opprinnelsesgarantier er en merkeordning for elektrisitet. Ordningen ble innført i Norge som en del av EUs fornybardirektiv. NVE beregner årlig varedeklarasjon for elektrisitet for de kunder som ikke kjøper opprinnelsesgarantier. Dette innebærer at varedeklarasjon har en annen sammensetning av energikilder enn den norske kraftproduksjonen.

ende ledninger og stasjoner, som er et viktig virkemiddel i gjennomføring av Statnetts strategi, vil bidra til å redusere nettapet, i tillegg til å øke kapasiteten i nettet uten å ta i bruk nytt areal til nybygging. Nettapet varierer fra ledning til ledning og utgjør tre prosent av den samlede kraftoverføringen.⁶

Alle utslipp er beregnet etter GHG-protokollen ved bruk av lokasjonsbasert metode for beregning av utslipp. Med en markedsbasert metode, som korrigerer for salg av opprinnelsesgarantier, vil utslipp fra nettap tilsvare 1 328 999 tonn CO₂.

Av øvrige kilder til klimagassutslipp er utslipp av SF₆ den nest største kilden. SF₆-gass har svært gode isolerende egenskaper og brukes derfor i transformatorstasjoner, blant annet der det er behov for å bygge kompakte, innendørs stasjoner enten på grunn av plassmangel eller for å unngå driftsforstyrrelser og korrosjon som følge av saltforurensning i kystnære strøk. SF₆ er den drivhusgassen med høyest GWP (global warming potential). Det finnes foreløpig ikke noe godt alternativ for anlegg på de høyeste spenningsnivåene, men myndighetene stiller strenge krav til håndtering av gassen. Statnett jobber kontinuerlig med å bytte til anlegg og komponenter med lavere utslipp der dette er mulig. Samtidig planlegges det en økning i antall stasjoner isolert med SF₆ som følge av nybygging både i arealknappe byområder og i topografisk utfordrende områder.

Statnett bruker i utstrakt grad helikopter både til bygging og drift av ledninger fordi det i mange områder er lite tilgjengelighet for bakketransport. Utslipp fra helikopterbruk er i år splittet mellom både Statnetts helikopterbruk (scope 1, se Tabell "Utslipp i tonn CO₂-ekvivalenter"), og entreprenørenes bruk i forbindelse med bygging av Statnetts nettanlegg (scope 3). Totalt sett er utslipp fra helikopter noe redusert fra 2015 til 2016 og skyldes naturlig variasjon i type aktivitet i utbyggingsprosjekter.

Statnetts reservekraftverk er en kilde til klimagassutslipp. Disse gasskraftverkene er underlagt EUs kvotehandelsystem, og Statnett

rapporterer årlig utslipp til Miljødirektoratet.⁷ Anleggene hadde konsesjon til bruk ved svært anstrengte kraftsituasjoner ut 2016, og har så langt kun vært i bruk til konsesjonsgitte testkjøringer. Foreløpige tall viser at reservekraftverkene hadde et utslipp av klimagasser i 2016 tilsvarende 1 409 tonn CO₂-ekvivalenter.

Materialforbruk

Statnett har stor utbyggingsaktivitet for å kunne tilrettelegge for god forsyningssikkerhet, verdiskaping i samfunnet og klimavennlige løsninger. Som følge av utbyggingen forbrukes det store mengder bygningsmateriell som for eksempel betong og stål til stasjoner, kabler og ledninger.

I forbindelse med innkjøp av utstyr, materiell og tjenester benytter Statnett kategoriledelse som et tiltak for å bli mer kostnadseffektive. I tillegg til å gi bedre kvalitet og priser, gir kategoriledelse en bedre oversikt over materialforbruk og dermed mulighet til å stille tydeligere miljøkrav i anskaffelser.

I 2016 bestilte Statnett inn 16 760 tonn mastestål. Hovedleveransene var til utbyggingsprosjektene Namsos – Åfjord og Snilldal – Surna (7 275 tonn) og Balsfjord – Skaidi (8 651 tonn). På Balsfjord – Skaidi tester Statnett bruk av ferdig produserte stålfundamenter. Stålet fraktes inn på vinterveier, noe som reduserer bruk av helikopter og gir mindre terrengskader sammenlignet med frakt på barmark sommerstid.

De vanligste mastefundamentene støpes i betong på plassen hvor masten skal bygges. Disse deles inn i jord- og fjellfundamenter, som bygges i henholdsvis jordmasser og fjell. I 2016 kjøpte Statnett 798 jordfundamenter og 3 516 fjellfundamenter, totalt 18 643 tonn betong. Som for stål, var dette en stor økning fra 2015.

Bygging av transformatorstasjoner settes ofte ut som totalkontrakter, noe som innebærer at entreprenør kjøper inn materialer til stasjonsbyggingen. Statnett kjøper transformatorer, reaktorer og p-spoler.

Beholdning og utslipp av SF ₆	Enhet	2016	2015	2014
Beholdning per 31.12	kg	126 648	119 559	121 603
Utslipp av SF ₆	kg	327	260	230
Antall stasjoner med gassholdige komponenter		138	137	137
Herav antall gassisolerte stasjoner		29	26	28

⁶ Nettap som andel av totalt transportert kraft er beregnet som nettap dividert på total krafttransport i transmisjonsnettet. Total krafttransport er beregnet som total importert kraft pluss total kraftproduksjon i Norge, korrigeret for kraftproduksjon som mates inn på lavere nettnivå.

⁷ Endelige tall for 2016 foreligger først etter 1. april 2017, når innrapporterte data blir godkjent av Miljødirektoratet.

Innkjøpte materialer (tonn)	2016	2015
Betong (fundamenter)	18 643	2 547
Herav fjellfundamenter	12 658	2 059
Herav jordfundamenter	5 985	488
Stål	18 500	9 803
Herav stålfundamenter	1 740	0
Liner	2 485	3 378
Herav faseliner	2 324	3 200
Herav toppliner	161	178
Transformatorer	3 000	4 500
Transformatorolje	64	N/A
P-spole	120	0
Reaktorer	225	450

Naturmangfold

Statnett skal være en miljøansvarlig utbygger. Det tas hensyn til naturverdier i planlegging, valg av løsninger og under bygging og drift. Samtidig opplever Statnett et betydelig engasjement fra interessenter rundt lokalisering av nye nettanlegg. Resultatet blir enkelte ganger at anleggene bygges i områder med begrenset veiadkomst, hvilket medfører naturinngrep med konsekvenser for blant annet natur og biologisk mangfold.

Ved valg av trasé vektet ulike hensyn for å komme frem til beste alternativ. I konsesjonsprosessen settes det krav til detaljert utredning av omfang og konsekvenser for natur og biologisk mangfold i byggefasen og i driftsfasen. Dette inkluderer studier av naturtyper og artsforekomster, med spesielt fokus på å bevare truede og sårbare arter.

Det er 2 700 verneområder i Norge på til sammen 64 700 km². Statnetts ledninger krysser eller befinner seg i 96 av disse områdene og klausuleringsbeltet beslaglegger totalt et areal på 17 km² i og nær verneområder. Det har vært en økning i beslaglagt areal de siste årene. Dette skyldes hovedsakelig opprettelse av flere nye verneområder omkring eksisterende ledningsnett, samt ferdigstilling av 420 kV Ørskog – Sogndal, som blant annet krysser gjennom Sørtdalen naturreservat parallelt med eksisterende ledning.

Hvordan en kryssende kraftledningstrasé påvirker et verneområde vil variere med type område og verneformål. Den største påvirkningen på dyreliv antas å være i anleggsfasen, da stor aktivitet og støyende anleggsarbeid vil være forstyrrende. For å i størst mulig grad ta hensyn til naturmangfold og spesielt rødlistede arter, er det lagt restriksjoner på anleggsvirksomhet i særlige sårbare perioder, som for eksempel hekketider for fugl og kalvingsperioder for rein.

De samme restriksjonene gjelder også for driftsfasen, med unntak av i beredskapssituasjoner hvor det er behov for å få infrastrukturen raskt opp igjen. Som avbøtende tiltak i viktige naturområder stilles det ofte krav om blant annet begrenset hogst og begrensninger på bakketransport.

Landskap

Statnett er opptatt av å begrense naturinngrepene utbyggingen medfører og at myndighetenes pålegg etterleves. Ved all planlegging søkes det løsninger som gir god estetisk tilpasning til omgivelsene, og det brukes laserscanning og tredimensjonal modellering av terrenget i planleggingen av nye ledningstraséer. Slik er det mulig å vise hvordan ledninger vil se ut i landskapet, tilpasse planene, og velge alternativer som tar hensyn til landskapets form og karakter. Valg av trasé er det enkleste og mest effektive tiltaket for å gjøre kraftledninger mindre synlige i landskapet. Enkelte strekninger kan i tillegg kreve tiltak for å minimere synlighet. Dette kan blant annet være kamuflering av liner, master og isolatorer, utvikling av nye mastetyper eller sanering av gamle anlegg.

Som en del av Statnetts miljøstrategi vurderes det alltid om behov for økt overføringskapasitet kan løses gjennom en bedre utnyttelse av eksisterende ledningskorridorer, blant annet gjennom spenningsoppgradering. Det vurderes også om det er mulig å restrukturere og sanere eldre ledningsnett under planleggingen av utviklingen av kraftsystemet. Denne strategien gir betydelig økning i kapasitet i nettet med begrenset bruk av nye naturområder.

Ved sanering tas ledningene ned og mastene fjernes, og etter noen år vokser skogen tilbake. Statnett har revet cirka 600 kilometer kraftledning siden det ble etablert en strategi for dette for om lag

15 år siden. I samme periode er det bygget 1 100 kilometer nytt ledningsnett.

De fleste ledningene bygges ved hjelp av helikopter, i hovedsak for å unngå stor grad av veibygging og miljøpåvirkning, men også fordi det er billigere og mer effektivt. Det er likevel behov for bygging av enkelte permanente eller midlertidige veier for å få fraktet tungt utstyr og materiell frem til anlegget. Statnett har utarbeidet en håndbok i terrenghåndtering som gir prinsipper for terrengtilpasning og istandsetting av blant annet veier. Ved drift av anlegget er det hovedsakelig behov for transport av personell og lett utstyr. Denne transporten skjer enten med helikopter, eller med ATV og/eller snøskuter.

Forurensning og avfall

Statnetts anlegg skal utformes og bygges slik at de ikke bidrar til å forurense omgivelsene. En gjennomsnittlig 420 kV-kraftledning beslaglegger et areal på 40 meter i bredden og strekker seg over lange avstander. Dette stiller særskilte krav til håndtering av avfall og annen forurensning for å unngå spredning av miljøfarlige stoffer og for å ivareta naturen. Alle stasjoner har installert oljegruber for å begrense negative konsekvenser av en eventuell lekkasje av transformatorolje. Det har tidligere også vært gjennomført et utskiftningsprogram for alle PCB-holdige anleggskomponenter og PCB-holdig lysarmatur.

Det er størst risiko for forurensning i anleggsfasen. Statnett stiller krav til entreprenører for å sikre at arbeidet utføres på en måte som

minimerer faren for lekkasje og utslipp. Ved uhell som medfører utslipp er det etablert beredskapsprosedyrer for å redusere konsekvenser for miljøet.

I 2016 ble 128 hendelser med utslipp av oljer eller drivstoff innrapportert. De fleste av hendelsene var små utslipp. Alle tilfeller med utslipp er det ryddet opp etter og ingen av utslippene har medført alvorlig forurensning av vann eller grunn.

Statnett har som mål å redusere avfallsmengden fra virksomheten, samt sørge for resirkulering og energigjenvinning. Alt avfall skal sorteres, håndteres forsvarlig og leveres til godkjent mottak. I 2016 var sorteringsgraden 88 prosent fra anleggsdrift og utbyggingsprosjekter. Økningen i enkelte av avfallstypene skyldes delvis økt aktivitet i konsernet i tillegg til økt innrapportering.

Elektromagnetiske felt

Alle elektriske anlegg omgis av elektriske felt og elektromagnetiske felt. Statens Strålevern er statens fagmyndighet for felt fra elektriske installasjoner. Lovgrunnlaget er Strålevernloven og Strålevernforskriften. Arbeidstilsynet har fagansvaret for elektromagnetiske felt i arbeidslivet. Lovgrunnlaget er arbeidsmiljøforskriftene der nytt regelverk ble gjort gjeldende fra 1. juli 2016.

Elektriske felt: Grenseverdiene for elektriske felt er på 5 kV/meter for publikumseksposering og kan bli overskredet under Statnetts 420 kV-ledninger der linene henger lavest. Statens Strålevern anser dette som akseptabelt så lenge det gjelder kortvarig opphold

Verneform	Antall verneområder	Kilometer ledning	Areal (km ²)
Biotopvern etter villloven	4	85	4,2
Dyrefredningsområde	11	42	1,8
Landskapsvernområde	15	132	6,6
Nasjonalpark	1	0	0,01
Naturresevat	64	92	4,4
Plantefredningsområde	1	0	0,01
Totalt	96	351	17,0

Ledningsnett og kabler i drift	Enhet	2016	2015	2014
Kraftledninger i drift	km	10 600	10 295	10 149
Jordkabler og sjøkabler i drift ¹⁾	km	1 282	1 268	1 212
Idriftsatte nye kraftledninger	km	149	162	49
Sanerte kraftledninger	km	25	80	47

¹⁾ Prinsippene for rapportering endret i 2016. Verdier er oppdatert for alle år. Tallene viser installert løpemeter kabel, ikke kilometer trasé.

Avfallstype ¹⁾	Enhet	2016	2015	2014
Trevirke	Tonn	1 040	596	853
Metaller	Tonn	2 844	2 835	763
EE-avfall	Tonn	165	14	84
Andre fraksjoner ²⁾	Tonn	921	1 266	120
Papp og papir	Tonn	26	8	54
Plast	Tonn	30	4	3
Farlig avfall	Tonn	114	251	581
Total mengde sortert avfall	Tonn	5 140	4 974	2 458
Restavfall	Tonn	605	1 365	322
Sorteringsgrad	Prosent	88	73	87
Anslått innrapportert	Prosent	95	70-80	60-70

¹⁾ Statnett rapporterer etter avfallstype, ikke avfallsmetode.
²⁾ Andre fraksjoner; betong, gips, batterier, glass, isolatorer, organisk avfall.

og passering under. De elektriske feltene av denne størrelsen kan oppleves ubehagelige, men regnes ikke som helseskadelige. De elektriske feltene vil normalt skjermes effektivt av vegetasjon og bygninger. Statnett prosjekterer nye ledninger slik at grenseverdien for elektriske felt og eksponering for befolkningen ikke overskrider det som er ferdig. Grenseverdien for elektriske felt ved yrkeseksponering er 10 kV/meter. Statnett arbeider med implementeringen av regelverket knyttet til yrkeseksponering.

Magnetfelt: Verdens helseorganisasjon (WHO) har klassifisert magnetfelt fra høyspentledninger som mulig kreftfremkallende. Det er usikkert om det er en sammenheng mellom nærhet til høyspentanlegg og kreftfare, men myndighetene har valgt å følge et varsomhetsprinsipp og har satt et utredningsnivå (0,4 mikrotesla).

Statnett følger myndighetenes prinsipp om at eksponeringen fra magnetfelt skal holdes så lav som praktisk mulig. Ved planlegging av nye kraftledninger tilstreber Statnett å holde så stor avstand til eksisterende boligbebyggelse at magnetfeltet fra ledningen er under 0,4 mikrotesla. Dette kan føre til at traséene berører verdifulle natur- og friluftsområder. Ofte utredes derfor alternative løsninger, og endelig beslutning om valg av trasé tas av konsesjonsgivende myndighet.

Statnett sørger for å være oppdatert på forskning om eventuelle helsevirkninger av elektromagnetiske felt fra høyspentledninger. Statnett har selv bidratt til økt kunnskapsformidling på dette området, både gjennom bestilt forskning og finansielt bidrag til ulike studier.

Miljø i FoU-arbeidet

Flere av Statnetts FoU-prosjekter har fokus på klima- og miljøut-

fordringer. Statnett har i mange år bidratt til å finansiere forskning om kraftlinjers effekt på natur og biologisk mangfold. Gjennom FoU-programmet "Bærekraftig systemutvikling" har Statnett fokus på å øke kunnskapen om hvordan kraftledninger påvirker dyre- og planteliv. Det har over mange år vært gjennomført studier på rein og hvordan reinens arealbruk påvirkes av kraftledninger, noe som videreføres også i årene som kommer. I 2016 ble en lengre studie av biologisk mangfold i kraftgater avsluttet, som har gitt oss økt kunnskap om kraftgatene som habitat for ulike insektarter, inkludert effekten av ulike typer skjøtsel. Nye studier som ble satt i gang i 2016 inkluderer radarundersøkelser av fugler omkring kraftledninger, og effekten av fugleavvisere på linene, samt bruk av geiter til å holde vegetasjonen nede i kraftgatene.

7. Medarbeidere

Statnett er en attraktiv arbeidsplass som tilbyr ansatte utfordrende oppgaver. Riktig kompetanse er viktig for å nå virksomhetens mål. Statnett legger vekt på et godt fellesskap på tvers i organisasjonen og et trygt og sikkert arbeidsmiljø.

Rekruttering og merarbeiderutvikling

Riktig og tilstrekkelig kompetanse er en forutsetning for å gjennomføre Statnetts samfunnsoppdrag, inkludert de mange utbyggingsprosjektene Statnett skal gjennomføre de kommende årene. For å dekke behovene er det fokus på utvikling, læring og rekruttering av medarbeidere i samsvar med Statnetts strategi og verdier. To sentrale satsingsområder er implementering av Statnetts kompetanse- og karriereutviklingsmodell samt et omfattende lederutviklingsprogram.

I 2016 ble det rekruttert 134 ansatte i Statnett, mot 166 i 2015. Den høye bemanningsveksten de siste årene legger til rette for et planlagt høyt aktivitetsnivå de kommende årene. Turnover,

ikke medregnet pensjonsavgang, var 2,1 prosent i 2016, mot 2,4 prosent i 2015. Av de fast ansatte arbeider 24 i deltidsstillinger, hvorav 19 er kvinner.

Statnett legger vekt på et godt arbeidsmiljø med motiverte og engasjerte medarbeidere. Årlige medarbeidersamtaler er godt etablert i virksomheten. Prosessen bidrar til systematisk og enhetlig oppfølging av mål, prestasjoner og adferd, samt utviklingsmuligheter. Statnett legger vekt på å utvikle kompetanse, også på tvers av konsernet. I 2016 skiftet 73 medarbeidere stilling internt, mot 67 i 2015.

For femte år på rad er det gjennomført organisasjonsundersøkelse i regi av Ennova. Undersøkelsen gir informasjon om medarbeidernes tilfredshet, arbeidsglede, motivasjon og engasjement. Statnett følger opp organisasjonsundersøkelsen ved å iverksette forbedrings tiltak basert på resultater for den enkelte leder og enhet, samt tiltak som bidrar til økt samarbeid på tvers. Resultatene fra undersøkelsen i 2016 viser at Statnett ligger gjennomgående over sammenlignbare selskaper for bransjen og norske virksomheter generelt.

I konkurransen om de beste kandidatene fra universiteter og høyskoler er traineeordningen et av Statnetts viktigste virkemiddel. I 2016 hadde virksomheten elleve traineer. Statnett satser bevisst på samarbeid med universiteter og høyskoler for å øke sin attraktivitet i aktuelle studentmiljøer, og tilrettelegger for sommerjobber, og samarbeid om prosjekt- og masteroppgaver. På Universums årlige ranking av attraktive teknologibedrifter, ble Statnett rangert som nummer 20 blant unge teknologer (17 i 2015).

Statnett har gjennom 2016 videreført satsingen på lærlinger. Med 38 lærlinger, fortrinnsvis innenfor energimontørfaget, er antallet økt betraktelig (28 i 2015) for å sikre langsiktig tilgang på kompetanse i Statnett.

Likestilling og mangfold

Statnett ønsker mangfold og variasjon i organisasjonen. I alle stillingsannonser oppfordres personer, uavhengig av etnisk bakgrunn, kjønn eller alder, om å søke stilling i virksomheten. Av de som ble rekruttert i 2016 har syv prosent utenlandsk bakgrunn. Statnett hadde ved utgangen av 2016 cirka 80 medarbeidere med utenlandsk bakgrunn. I tillegg var 27,6 prosent av alle nyansatte kvinner.

Statnett har gjennom mange år fokusert på å gi kvinner og menn

like muligheter i ledende og tekniske stillinger. I perioden 2005-2015 økte andelen kvinner i lederstillinger fra cirka 20 til 29 prosent. Ved utgangen av 2016 hadde andelen sunket til 28,5 prosent. Andelen kvinner totalt har økt, fra 25,9 prosent i 2015 til 26,1 prosent i 2016. Arbeidet for å oppnå en mer balansert kjønnsfordeling vil fortsette. Kvinneandelen i konsernledelsen utgjorde 29 prosent i 2016. I styret var halvparten av de eiervalgte representantene kvinner i 2016. I Statnett er kvinner og menn i sammenlignbare stillinger lønnsmessig likestilt.

Statnett har i sin anonyme organisasjonsundersøkelse stilt sine ansatte spørsmål om diskriminering, mobbing og trakassering. Resultatene viser at det i liten grad forekommer diskriminering, mobbing og trakassering i organisasjonen. Statnett har en nulltoleranse for denne typen adferd, og har blant annet løftet dette temaet som et fast diskusjonspunkt i våre medarbeidersamtaler. Statnett opplever sjelden personalsaker av denne karakter.

8. Anskaffelser

Statnett kjøper inn varer og tjenester til bygging, drift og vedlikehold av kraftledninger, stasjonsanlegg og IKT. Den sentrale anskaffelsesenheten har ansvar for å kvalitetssikre alle anskaffelser med estimert verdi over 500 000 kroner, samt ansvar for avrop på strategiske rammeavtaler. Anskaffelsesenheten bidrar til opplæring og etterlevelse av relevante regelverk og krav i Statnett, og leverer kvalifiserte ressurser og tjenester inn mot Statnetts linje- og prosjektorganisasjon. Enheten samarbeider tett med juridisk enhet i selskapet.

Som en del av Statnetts kostnadseffektiviseringsprogram skal enhetspriser reduseres med 15 prosent i 2018 sammenlignet med perioden 2011 – 2013. I 2016 kjøpte Statnett varer og tjenester for cirka 6,5 milliarder kroner. Anskaffelsesenheten er sentral i dette arbeidet, i tett dialog med seksjon for kostnadsestimering i Statnett.

Statnett legger til rette for likebehandling og forutsigbarhet i alle anskaffelsesprosesser for å sikre utviklingen av et sterkt og mangfoldig leverandørmarked. Prinsippene er implementert gjennom juridisk kvalitetssikrede kontraktmaler, felles prosedyrer og et sterkt fagmiljø innen anskaffelser.

Anskaffelsesenheten skal sørge for å implementere HMS-krav i alle anskaffelsesprosesser, herunder kvalifisering av leverandører. Enheten

Ansatte i Statnett SF	Kvinner	Menn	Total
Fast ansatte	341	965	1 306
Midlertidig ansatte	24	84	108
Lærlinger	2	36	38

står derfor sentralt i arbeidet med forbedringsområdene kontrakt og kvalifisering i handlingsplanen for HMS som ble etablert i 2016.

Kontrakt

Statnett stiller krav til at konsernets leverandører følger Statnetts etiske retningslinjer for leverandører som omfatter miljø og klima, menneskerettigheter, arbeidsstandarder, lønns- og arbeidsvilkår, krav til forretningsmetoder og bruk av underleverandører. De etiske retningslinjene er vedlagt alle Statnetts kontrakter, og leverandørene vil således være kontraktsrettslig forpliktet til å etterleve disse. Krav til leverandører er videre nedfelt i anskaffelsesstrategi, prosessbeskrivelser og i kontraktene for øvrig.

Det arbeides med å forenkle og tydeliggjøre HMS-bestemmelser i kontraktene. Statnett har en omfattende og sammensatt leverandørbase inkludert internasjonale ledningsentreprenører knyttet til oppdrag av mer langsiktig karakter. Statnett har identifisert kontrakter der det kreves særskilt oppfølging i forhold til samfunnsansvar. Det dreier seg om bygg- og anleggsarbeid hvor det benyttes internasjonale entreprenører, norske entreprenører med utenlandsk arbeidskraft og produksjon av elektromekanisk materiell i utlandet.

Oppfølging av påseplikten

Alle relevante kontrakter har bestemmelser som ivaretar regelverket knyttet til lønns- og arbeidsvilkår, spesielt Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter. For entreprisekontrakter ivaretas dette gjennom et eget vedlegg L. Vedlegg L gir entreprenørene oversikt og henvisninger til alle relevante overenskomster og regelverk og hjemler Statnetts rett til relevant dokumentasjon samt dagmølt ved avvik og/eller manglende oversendelse av dokumentasjon. Arbeidslivsavdelingen har et faglig ansvar for L-vedlegget og påser at det gjennomføres systematiske kontroller i samarbeid med prosjektene, for å sikre leverandørenes etterlevelse, egenkontroller og oppfølging av avvik. Statnett har gjennom dette arbeidet avdekket avvik som aktivt er blitt fulgt opp og krevet rettet av leverandørene.

Kvalifisering

Statnett bruker kvalifisering av leverandører som metode for å redusere risiko for manglende etterlevelse av Statnetts krav. Kvalifisering vil alltid omfatte krav til systemer for HMS, kvalitet og teknisk gjennomføringsevne. Metoder for å skalere kvalifisering i forhold til risikovurdering av HMS under utførelse er under utvikling. For arbeid eller produkter med høy risiko vil revisjoner og kundebesøk inngå i kvalifiseringen for å verifisere at kvalifikasjonskravene innfris i praksis. På samme måte skal kvalifiseringen sikre at Statnett inngår kontrakter med leverandører som forholder seg til kravene til lønns- og arbeidsvilkår.

Leverandørrevisjoner

Statnett bruker Utilities – Nordics & Central Europe (UNC, tidligere Sellihca) som kvalifikasjonsordning for å sikre effektiv gjennomføring

av anskaffelser, god tilgang på leverandører og for ivaretagelse av samfunnsansvar. Gjennom kvalifikasjonsordningen gjennomføres det revisjoner av leverandører, som skal bidra til å øke transparens og redusere risiko. Revisjonene er tilgjengelige for alle oppdragsgivere i kvalifikasjonsordningen og er viktige for Statnetts oppfølging av leverandører og underleverandører.

Anskaffelsesenheten har et revisjonsprogram som koordineres mot Statnetts øvrige revisjoner. Det er et mål om at kritiske leverandører revideres jevnlig gjennom UNC og egne revisjoner. I 2016 har Statnett intensivert arbeidet med egne leverandørrevisjoner, med et mål om cirka 15 egne revisjoner per år.

I 2016 har Statnett iverksatt et større revisjonsarbeid for å kontrollere leverandørenes etterlevelse av de etiske retningslinjene. Revisjonsbesøk hos utvalgte leverandører ble gjennomført i desember 2016, og en revisjonsrapport vil foreligge i 2017. Det planlegges økt systematikk i oppfølgingen gjennom 2017.

Leverandørutvikling

Systematisk leverandørutvikling bidrar til at Statnett tiltrekker seg de beste leverandørene og målene er operasjonalisert gjennom implementering av kategoriledelse, en bransjestandard for organisering av strategisk innkjøpsarbeid i større organisasjoner. Statnett har definert dette til å være organisering av anskaffelser etter leverandørmarkedet, i tverrfaglige team og på tvers av prosjekter, drifts- og linjeansvar, for å optimalisere Statnetts behov, utvikle leverandører og identifisere og realisere tekniske og kommersielle muligheter, samt sikre etterlevelsen av relevante regelverk.

Statnett implementerte i 2015 et fagsystem for gjennomføring av konkurranser og kontraktsoppfølging som har satt selskapet bedre i stand til å følge opp leverandørenes forpliktelser når det gjelder HMS, lønns- og arbeidsvilkår og samfunnsansvar. I 2016 er fagsystemet blitt komplett med en systematisk og utstrakt bruk av «scorecards» i kontrakter i de fleste av innkjøpskategoriene. Her følges leverandørene opp på parametere som økonomi, framdrift, lønns- og arbeidsvilkår, SHA og miljø. Data fra «scorecards» samles i fagsystemet, og på sikt vil resultatene også kunne brukes som grunnlag i kvalifisering for nye prosjekter. Ved siden av å sikre kravoppfyllelse, bidrar fagsystemet til økt grad av likebehandling og forutsigbarhet.

For å sikre god konkurranse i anskaffelsene arbeider Statnett aktivt for at både internasjonale, nasjonale og lokale leverandører kommer i konkurranseposisjon. De ulike innkjøpskategoriene holder møter med relevante leverandører for å informere om kommende konkurranser. For å styrke informasjonsutveksling med lokalt næringsliv har Statnett blant annet gjennomført HMS-seminarer for leverandører og holdt egne presentasjoner av prosjekter for lokale leverandører.

Det gjennomføres en omfattende planleggings- og medvirkningsprosess som underlag for den konsesjonen Statnett trenger for å kunne bygge og drive sine anlegg

Konsesjonsprosess og interessentdialog

9. Lokale fotavtrykk

Statnett eier og drifter høyspentlinjer og stasjoner som strekker seg over hele landet. Statnett innehar rollen som ansvarlig for kraftsystemutredning for transmisjonsnettet. Både eksisterende anlegg og de prosjekter Statnett velger å gjennomføre påvirker i større eller mindre grad miljø og samfunn lokalt, regionalt og nasjonalt. Statnett har som mål å legge til rette for idéutveksling, konstruktive diskusjoner og fremtidsrettede løsninger. Dette gjøres ved å tidlig involvere lokale kunder, lokale myndigheter, lokalt næringsliv, grunneiere, ikke-statlige organisasjoner og andre interesseorganisasjoner. Erfaringer tilsier at mellom 15-25 prosent av totale investeringer i prosjekt går til lokalt/regionalt næringsliv.

Statnett trenger konsesjon etter energiloven for å kunne bygge og drive alle sine anlegg. Det gjennomføres en omfattende planleggings- og medvirkningsprosess for hvert enkelt prosjekt før konsesjon kan gis. Denne prosessen er definert i lov og forskrift og gjennomføres i samarbeid mellom Statnett som tiltakshaver og konsesjonsmyndighetene (OED og NVE). Omfanget av prosessen varierer imidlertid avhengig av prosjektets størrelse og hvordan det berører miljø og andre interesser. Figuren på side 35 gir en oversikt over de ulike trinnene i en konsesjonsprosess, og hvordan interessenter og berørte parter involveres i de ulike trinnene.

For større utbyggingsprosjekter utarbeider Statnett en Miljø-, transport- og anleggsplan (MTA-plan) som skal godkjennes av NVE før anleggsstart. Her redegjøres det for hvordan Statnett skal gjennomføre anleggsarbeidet slik at lokale og regionale hensyn og miljøverdier blir ivaretatt. Planen er underlag for kontrakter med entreprenører. Statnett har lokalt stasjonerte medarbeidere, miljøkontrollører og grunneierkontakter som sammen med byggeledelsen følger opp utbygging og ser til at konsesjonsvilkår og MTA-planens krav blir etterlevd. NVE gjennomfører miljøtilsyn.

Konflikter og adgang til å klage

Statnett har en bred kontaktflate og opererer i hele landet. Dette medfører at det vil oppstå interessentmotsetninger og konflikter fra tid til annen, enten det gjelder Statnetts utøvelse av systemansvaret, utformingen av tariff for transmisjonsnettet, eller måten Statnett utfører utbyggingsprosjekter på.

Statnett tilstreber alltid å få til minnelige avtaler med berørte grunneiere og rettighetshavere, og oppnår frivillige avtaler i de aller fleste sakene. I tilfeller der frivillige avtaler ikke oppnås, gjennomføres grunn- og rettighetsverv med hjemmel i ekspropriasjonstillatelse gitt av konsesjonsmyndigheten.

Klager på systemansvarliges vedtak etter forskrift om systemansvaret følger forvaltningslovens regler, og kan påklages til NVE. Klager på tariffvedtak går til NVE, med OED som ankeinstans. Klage

over NVEs konsesjonsvedtak går til OED som klageinstans. For de største prosjektene er OED konsesjonsmyndighet, vedtaket er da endelig og kan ikke påklages. Andre klager i forbindelse med prosjekter hvor Statnett er netteier og utbygger håndteres løpende av prosjektene.

10. Innovasjon og FoU-arbeid

Forskning og utvikling er et strategisk verktøy for å oppnå Statnetts overordnede konsernstrategi og for å finne nye og bedre løsninger for fremtidens kraftsystem. Fra 2015 til 2019 er FoU-satsningen i Statnett delt inn i tre hovedprogram; bærekraftig systemutvikling, innovativ teknologi og smarte nett. Programmene bidrar med nye løsninger som bedrer sikkerheten, reduserer kostnader og fører til mer effektiv og bærekraftig gjennomføring av Statnett sitt arbeid. Under gis en kort beskrivelse av et utvalg prosjekter som er påbegynt eller som har oppnådd gode resultater i løpet av 2016.

I 2016 ble det nordiske FoU-samarbeidet mellom Statnett, Fingrid, Svenska Kraftnät, Energinet.dk og Landsnet formalisert. Å styrke FoU-samarbeidet i Norden ytterligere vil prioriteres framover og Statnett skal lede samarbeidet i 2016 og 2017. Statnett FoU er også medlem av ENTSOE-RDIC, hvor blant annet nye EU-prosjekter planlegges, diskuteres og følges opp.

11. Om rapporten

Statnett rapporterer samfunnsansvar i henhold til Global Reporting Initiative (GRI) sine retningslinjer for el-bransjen (GRI Sustainability Reporting Guidelines & Electric Utility Sector Disclosures). Statnett mener rapporteringen i all hovedsak er i samsvar med GRIs rapporteringsprinsipper og at rapporteringen tilfredsstillende nivå «Core» i Global Reporting Initiative, versjon G4. I GRI-tabellen gis henvisning til hvor informasjon om de ulike GRI-indikatorene er gitt i årsrapporten og eventuelle utelatelser. Indikatorer som begynner med EU er spesifikke for energibransjen.

Statnett anser at rapporteringen dekker de krav som er nedfelt i utvidelsen av Regnskapsloven § 3-3c, som ble vedtatt i 2013. Rapporteringen om samfunnsansvar omfatter hele Statnetts virksomhet, inkludert heleide datterselskaper og deleide selskaper hvor Statnett har bestemmende innflytelse, der ikke annet er presisert. Generelt er data innhentet og sammenstilt slik at fremstillingen blir enhetlig og hensiktsmessig. Det er lagt vekt på å sikre at opplysningene er fullstendige og korrekte, men det kan likevel være noe usikkerhet knyttet til deler av dataene.

Bærekraftig systemutvikling	
Biomangfold i kraftgatene	Prosjektet har vist at relativt hyppig, manuell skogrydding i kraftgatene best ivaretar det biologiske mangfoldet i området sammenlignet med andre metoder.
Markedsmodeller	I prosjektene er det utviklet og testet nye modeller for simulering av det Nord-europeiske kraftmarkedet, med mer presise og individuelle vannverdier. Modellene gir et bedre beslutningsgrunnlag ved investeringsbeslutninger i Statnett.
GARPUR	I dette europeiske samarbeidsprosjektet er det utviklet et teoretisk rammeverk og modeller som tar hensyn til sannsynligheter og konsekvenser av feil i kraftsystemet. Dette vil føre til en bedre balanse mellom kostnader og forsyningsikkerhet.

Innovativ teknologi	
Digital transformatorstasjon	Prosjektet ble startet i 2016 og formålet er å utvikle og teste komplette systemer for kraft stasjoner, hvor ny teknologi og ny standard for digital styring og kommunikasjon tas i bruk.
Aluminiummaster	Prosjektet har vist at bruk av aluminiummaster som veier mindre enn stålmaster muliggjør mer premontering av masten på bakken. Dette bidrar til færre kostbare helikopterløft og til en sikrere og raskere sluttmontering.
Robot for flymarkører	Prosjektet har utviklet en robot til montering av flymarkører på linjene som har blitt testet med gode resultater. Bruk av robot reduserer risikofylt arbeid i høyden og vil gi besparelser på rundt 50 millioner kroner.

Smarte nett	
SAMBA	Prosjektet skal utvikle kunnskapsgrunnlag og konseptuelle løsninger for tilstandsbasert vedlikehold på komponenter for å oppnå en mer kostnadseffektiv anleggsforvaltning i Statnett.
SPANDEx	Basert på sanntidsmålinger fra Phasor Measurement Units (PMU) skal prosjektet utvikle metoder for overvåking av driften i Statnetts driftssentralmiljø. Dette vil bidra til bedre ivaretagelse av forsyningsikkerheten og være første steg mot en mer automatisert drift av transmisjonsnettet.
Storskala Laststyring Nord-Norge	Prosjektet utvikler teknisk konsept for bruk av fleksibel forbrukslast i anstrengte driftssituasjoner og undersøker hvordan Statnett kan nyttiggjøre seg denne typen fleksibilitet.

GRI

Generell informasjon

GRI - indikator	Beskrivelse	Rapportering	Utøtelser
Strategi og analyse			
G4-1	Uttalelse fra administrerende direktør	s. 4-5	
Organisasjonsprofil			
G4-3	Navn på organisasjonen	Statnett SF	
G4-4	De viktigste produktene og/eller tjenestene	s. 9	
G4-5	Lokalisering av organisasjonens hovedkontor	Oslo, Nydalen	
G4-6	Antall land der organisasjonen har aktivitet	s. 9, Note 17, s. 113	
G4-7	Eierskap og juridisk selskapsform	s. 9-11, Note 17, s. 113	
G4-8	Beskrivelse av de markedene organisasjonen opererer i	s. 9, Note 17, s. 113	
G4-9	Organisasjonens størrelse og omfang	s. 20	
G4-10	Totalt antall ansatte, etter ansettelsestype, ansettelseskontrakt og region, fordelt på kjønn	s. 33 Rapportert for Statnett SF. Statnett opererer i Norge og rapporterer på det som en region.	Tilsvarende statistikk for underentreprenører er ikke tilgjengelig
		Vesentlig andel innleide via underentreprenører. Ingen spesielle sesongvariasjoner i arbeidsstokken.	
G4-11	Prosent medarbeidere som er dekket av kollektive tariffavtaler	s. 23	Tall for fagorganisering hos underentreprenører er ikke tilgjengelig.
G4-12	Beskrivelse av selskapets leverandørkjede	s. 33-34	
G4-13	Vesentlige endringer i løpet av rapporteringsperioden som gjelder størrelse, struktur eller eierskap	Ingen	
G4-14	Beskrivelse av om og hvordan man anvender "føre-var"-prinsippet i organisasjonen	s. 30	
G4-15	Eksterne initiativer, chartre eller prinsipper for det økonomiske, miljømessige eller samfunnmessige området som organisasjonen støtter eller har gitt sin tilslutning til	Ingen	
G4-16	Medlemskap i sammenslutninger eller nasjonale/internasjonale lobbyorganisasjoner der organisasjonen har en rolle i styrende organer, deltar i prosjekter eller komiteer eller gir vesentlig økonomisk støtte	s. 36, s. 58	

GRI - indikator	Beskrivelse	Rapportering	Utøtelser
Vesentlige aspekter og avgrensninger for rapportering			
G4-17	Oversikt over alle enhetene som omfattes av organisasjonens årsregnskap eller tilsvarende dokumenter	s. 9-11, Note 17 s. 113	
G4-18	Beskrivelse av prosess for å definere rapportens innhold og avgrensninger samt implementering av rapporteringsprinsippene	s. 22	
G4-19	Oversikt over alle tema som er identifisert som vesentlige	s. 23	
G4-20	Rapporter avgrensning for vesentlig tema internt i organisasjonen	Ingen spesielle avgrensninger	
G4-21	Rapporter avgrensning for vesentlig tema utenfor organisasjonen	Hovedfokus på forhold hos underentreprenører og innkjøp over 500 000 NOK	
G4-22	Endring av historiske data fra tidligere rapporter	s. 20, s.31. Prinsippene for rapportering på jordkabler og sjøkabler er endret i 2016. Historiske tall oppdatert.	
G4-23	Vesentlige endringer fra forrige rapport med hensyn til innholdets omfang, avgrensning av rapporten eller målemetoder	Ingen	
Interessentdialog			
G4-24	Interessentgrupper som organisasjonen er i dialog med	s. 22-23, s. 35-36	
G4-25	Beskrivelse av hvordan organisasjonen velger relevante interessenter	s. 22-23, s. 35-36	
G4-26	Tilnærming til interessentsamarbeid, inkludert hvor ofte interessentene involveres fordelt på type og interessentgruppe	s. 22-23, s. 35-36	Ikke rapportert per interessentgruppe
G4-27	Viktige temaer og spørsmål som er blitt tatt opp gjennom dialog med interessenter og selskapets respons	s. 22-23, s. 35-36	Ikke rapportert per interessentgruppe
Rapporteringsprofil			
G4-28	Rapporteringsperiode	2016	
G4-29	Dato for utgivelse av forrige rapport	Mars 2016	
G4-30	Rapporteringsfrekvens	Årlig	
G4-31	Kontaktperson for spørsmål vedrørende rapporten	Knut Hundhammer	
G4-32	Rapporteringsnivå	GRI G4 Core	
G4-33	Retningslinjer og gjeldende praksis for ekstern verifikasjon av rapporteringen	GRI-rapporten er ikke eksternt verifisert	
Styring			
G4-34	Organisasjonens styringsstruktur, herunder øverste myndighet og komiteer som er ansvarlige for beslutninger på økonomiske, miljømessige og samfunnmessige temaer	s. 22, s. 46-49	

GRI indikator	Beskrivelse	Rapportering	Utelatelser
Etikk og integritet			
G4-56	Organisasjonens verdier, prinsipper, standarder og normer for adferd	s. 10, s. 25	
Sektorspesifikke generelle indikatorer			
G4-EU3	Antall kundekontoer fordelt på type (boliger, kommersielle, etc)	Statnett har utelukkende profesjonelle kunder i sentralnettet. Disse kundene deles inn i tre kategorier; distribusjonsnettselskaper (53), kraftprodusenter (20) og industrikunder (9) (enkeltuttak over 15 MW). Det er totalt 82 kunder i sentralnettet.	
G4-EU4	Lengde på over- og underjordiske overførings- og distribusjonslinjer	s. 31 Linjenett og kabler varierer fra 22 kilovolt til 420 kilovolt.	
G4-EU5	Utslippskvoter for CO ₂ , fordelt på ulike rammeverk for kvotehandel	s. 28-29	

GRI

Spesifikk informasjon

GRI - indikator	Beskrivelse	Rapportering	Utelatelser
ØKONOMI			
Økonomiske prestasjoner			
G4-EC1	Direkte økonomiske verdier skapt og distribuert	s. 24-25	
G4-EC2	Økonomiske konsekvenser og andre risikoer og muligheter for organisasjonen som følge av klimaendringer	s. 27	Økonomiske konsekvenser ikke rapportert
Forskning og utvikling			
G4-DMA	Aktiviteter innen forskning og utvikling knyttet til sikker og bærekraftig strømforsyning	s. 32, s. 36-37	
Systemeffektivitet			
G4-EU12	Nettapp som prosent av total kraftoverføring	s. 28 Kun teknisk tap relevant. Nettapp som andel av totalt transportert kraft er beregnet som nettapp dividert på total krafttransport i sentralnettet. Total krafttransport er beregnet som total importert kraft + total innenlands produksjon (korrigert for kraftproduksjon bruk lokalt utenom sentralnettet).	
YTRE MILJØ			
Materialer			
G4-EN1	Forbruk av materialer etter vekt eller volum	s. 29-30	
Biodiversitet			
G4-EN11	Operasjonell virksomhet i eller i nærheten av vernede områder eller områder med høyt biologisk mangfold	s. 30-31	
G4-EN12	Beskrivelse av vesentlig påvirkning på vernede områder eller områder med høyt biologisk mangfold	s. 30-31	
Utslipp			
G4-EN15	Direkte klimagassutslipp (scope 1)	s. 28 Utslippsfaktorer fra: Bil; Defra, OFVAS og SSB Helikopter; Defra SF ₆ ; UNFCCC global warming potential Reservekraft; utslippsfaktor fra Statnett i tråd med faktor fra Defra	
G4-EN16	Indirekte klimagassutslipp (scope 2)	s. 28 Utslippsfaktorer fra Elektrisitet; NVE	
G4-EN17	Andre indirekte klimagassutslipp (scope 3)	s. 28 Utslippsfaktorer fra Helikopter; Defra Fly; SAS data hentet fra Via Egencia	
G4-18	CO ₂ -intensitet	s. 28	
Utslipp og avfall			
G4-EN23	Totalvekt på avfall etter type og håndteringsmetode	s. 32	

GRI - indikator	Beskrivelse	Rapportering	Utelatelser
Transport			
G4-EN30	Betydelig miljømessig påvirkning fra transport av produkter og andre varer og materialer for organisasjonens virksomhet, og transport av arbeidsstyrken	s. 28-29, s. 31	
Vurdering av leverandører med hensyn til ivaretagelse av miljøkriterier			
G4-EN32	Andel av nye leverandører screenet med hensyn til miljøkrav	s. 33-34 Rapportert for alle innkjøp over 500 000 NOK	
MEDARBEIDERE			
Arbeidsmiljø og sikkerhet			
G4-LA6	Omfanget av skader, yrkesrelaterte sykdommer, sykefravær og samlet antall arbeidsrelaterte dødsfall, etter region og kjønn, beregnet som prosentandeler	s. 26 Norge rapporteres som én region	Ikke rapportert etter kjønn grunnet anonymitetshensyn. HMS-statistikk for underentreprenører inkluderer arbeid utført direkte på prosjektene.
Vurdering av leverandører med hensyn til ivaretagelse av arbeidsforholdskriterier			
G4-LA14	Andel av nye leverandører screenet med hensyn til krav til arbeidsforhold	s. 33-34 Rapportert for alle innkjøp over 500 000 NOK	
MENNESKERETTIGHETER			
Ikke-diskriminering			
G4-HR3	Totalt antall tilfeller av diskriminering og antall korrigerende tiltak	s. 33	
SAMFUNN			
Lokalsamfunn			
G4-SO1	Andel av virksomheten som er i dialog med lokalsamfunn, har gjort konsekvensutredninger og gjennomført utviklingsprogrammer	s. 35-36	
Anti-korrupsjon			
G4-SO5	Bekreftede tilfeller av korrupsjon og korrigerende tiltak	s. 25	
Etterlevelse			
G4-SO8	Bøter og ikke-finansielle sanksjoner som følge av brudd på lover og regler	s. 25 Rapportert på korrupsjon	
Vurdering av leverandørers påvirkning på samfunnet			
G4-SO9	Andel av nye leverandører som ble screenet med hensyn på krav vedrørende påvirkning på samfunnet	s. 33-34 Rapportert for alle innkjøp over 500 000 NOK	
Kunders helse og sikkerhet			
G4-PR1	Prosentandel av vesentlige produkt- og tjenestekategorier der helse og sikkerhetsaspekter vurderes for forbedring	s. 31-32	
G4-EU25	Antall skader og dødsfall blant offentligheten der organisasjonens eiendeler er involvert	s. 26	
Tilgang			
G4-EU28	Strømbryddsfrekvens	s. 24	Rapportert som perioder med N-0 og frekvensavvik.

A photograph of a power substation. The image shows a long, narrow walkway with metal grating flooring and railings on both sides. The walkway is flanked by large, green-painted metal structures, likely part of a switchgear or circuit breaker assembly. The background shows more of the same equipment receding into the distance. A red callout bubble is positioned in the upper left quadrant of the image, containing text. A red line extends from the bottom of the bubble to a small red circle on the walkway.

Statnetts ramme-
verk for foretaksstyring
består av seks nivåer som
beskriver roller og ansvars-
forhold som skal gjøre
konsernet i stand til å
ivareta sine hoved-
ansvarsområder

Foretaksstyring

Statnetts foretaksstyring tar utgangspunkt i selskapets ytre rammer, herunder gjeldende lover, forskrifter og myndighetsvedtak, og rammer i konstituerende dokumenter som vedtas av foretakets styrende organer. Foretaksstyring i Statnett retter seg etter statens prinsipper for eierstyring og selskapsledelse og har i tillegg valgt å redegjøre for etterlevelse i henhold til Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (<http://www.nues.no>).

Regnskapslovens føringer om redegjørelse om foretaksstyring dekkes ved at krav i § 3-3b punkt 4, 7 og 8 er dekket i teksten under.

1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Statnett SF er et statsforetak eid av staten ved Olje- og energidepartementet (OED) og organisert som et konsern. Statnett-konsernet er et selvstendig rettsobjekt og står selv ansvarlig for sine forpliktelser.

God foretaksstyring er en forutsetning for stabil verdiskaping over tid og bidrar til at Statnett leverer produkter og tjenester i henhold til de krav og forventninger som stilles av eier, ansatte, kunder, leverandører, långivere og andre interessenter.

Statnett opererer innenfor de ytre rammer som er relevante for virksomheten. Disse består av prinsipper knyttet til det statlige eierskapet, statens eierstyringsprinsipper, vedtekter, instruks knyttet til eierstyring, styrende organers virke og vedtak i foretaksmøtet. Styret påser at Statnett har god foretaksstyring blant annet ved å vedta rammer for konsernets ledelse, herunder prinsipper knyttet til etikk og verdigrunnlag, samfunnsansvar og ledelse, styring og kontroll. Sammen med Statnetts vedtekter, styreinstruks og instruks for konsernsjef utgjør disse sentrale styrende dokumenter i Statnett.

Statnetts prinsipper for foretaksstyring skal gjøre konsernet i stand til å ivareta sine hovedansvarsområder innen kraftsystemplanlegging, netteieransvar og systemansvar. Dette innebærer å klargjøre rollefordeling mellom eiere, styret og administrasjonen og etablere rammer for hvordan konsernet ledes og styres.

Statnetts rammeverk for foretaksstyring består av seks nivåer (illustrert i figuren under) og inneholder styrende dokumenter, policyer, retningslinjer og regelverk, prosesskart som beskriver roller og ansvarsforhold, samt annen tilknyttet støttedokumentasjon som gjelder hele virksomheten. Styringsmodellen er tilgjengelig for alle ansatte gjennom Statnetts intranettportal.

Nivå 0: Konstituerende dokumenter. Ytre rammer besluttet av styrende organer som tydeliggjør roller og ansvar. Består blant annet av vedtekter, styrets instruks og vedtak i Foretaksmøtet.

Nivå 1: Styringspolicyer. Øverste interne rammer for ledelsesutøvelse i konsernet. Inneholder prinsipper som godkjennes av styret.

Nivå 2: Funksjonspolicyer. Prinsipper og føringer vedtatt av konsernsjef som gjelder for alle virksomhetsområder, prosesser og aktiviteter i konsernet.

Nivå 3: Instruks og standarder. Konsernfelles regler og krav relatert til avgrensede områder eller aktiviteter.

Nivå 4: Prosesser og prosedyrer. Kartlagte og dokumenterte krav til gjennomføring av aktiviteter godkjent av prosesseier eller dokumenteier.

Nivå 5: Veiledninger, maler, sjekklister. Støtteinformasjon som bidrar til å innfri regler og krav.

Statnett har fokus på kvalitetsstyring og kontinuerlig forbedring, og er sertifisert i henhold til PAS 55 og ISO 55001 (kvalitetsstandarder for anleggsforvaltning) og ISO 14001 (miljøstyring).

2. Virksomhet

Statnett har et sektorpolitisk formål og foretakets virksomhet er tydeliggjort i vedtektene.

I Statnetts vedtekter (§ 2) heter det at "Statnett SF er systemansvarlig i det norske kraftsystemet". Som systemansvarlig har Statnett ansvaret for at det til enhver tid er momentan balanse mellom produksjon og forbruk av elektrisk kraft i Norge. Rollen som systemansvarlig er nærmere utdypet i forskrift om systemansvar.

Videre fremgår det at "foretaket skal ha ansvar for en samfunnsøkonomisk rasjonell drift og utvikling av det sentrale overføringsnett for kraft. Statnett SF skal alene eller sammen med andre planlegge og prosjektere, bygge, eie og drive overføringsanlegg. Statnett SF skal utføre de oppgaver som det er pålagt i henhold til lovgivning og konsesjoner. Statnett SF skal for øvrig følge forretningsmessige prinsipper." Statnetts vedtekter er tilgjengelig på konsernets hjemmeside.

3. Selskapskapital og utbytte

I 2014 fikk Statnett tilført 3,25 milliarder kroner i egenkapital med målsetting om å sikre minimum 25 prosent egenkapitalandel ved utgangen av 2017. Med dette har foretaket en egenkapital som er tilpasset konsernets virksomhet og risikoprofil i perioden.

Eiers utbyttepolitikk fastsettes i Statsbudsjettet. I Prp. St 1 (2011-2012), har regjeringen fastsatt en langsiktig utbyttepolitikk på 50 prosent av definert utbyttegrunnlag. I forbindelse med tilførsel av ny egenkapital har det i henhold til Statnetts søknad ikke vært utbetalt utbytte for regnskapsåret 2013, og utbytteandel for regnskapsårene 2014, 2015 og 2016 har vært satt til 25 prosent. I statsbudsjettet for 2017 har regjeringen foreslått å opprettholde dagens utbyttelnivå på 25 prosent for regnskapsårene 2017 og 2018. Utbyttegrunnlag er definert som konsernets årsresultat etter skatt, justert for årets endringer i saldo for mer-/mindreinntekt etter skatt.

Beslutning om kapitalforhøyelse kan kun gjøres av foretaksmøtet.

4. Likebehandling av eiere og transaksjoner med nærstående

Statnett SF eies 100 prosent av Staten ved OED. Foretaket har derfor ikke egne retningslinjer rundt likebehandling av ulike eiere.

Statnett benytter verdivurderinger utarbeidet av uavhengige tredjeparter når vesentlige transaksjoner skjer mellom foretaket og nærstående parter, slik dette fremgår av lovgivningen.

Statnetts etiske retningslinjer setter krav til at ansatte melder ifra dersom det kan være spørsmål om deres habilitet.

5. Fri omsettelighet

Statnett er et statsforetak uten omsettelige eierandeler. Se figur på side 46.

6. Foretaksmøtet

OED utøver som eneste eier den øverste myndighet i foretaket gjennom foretaksmøtet.

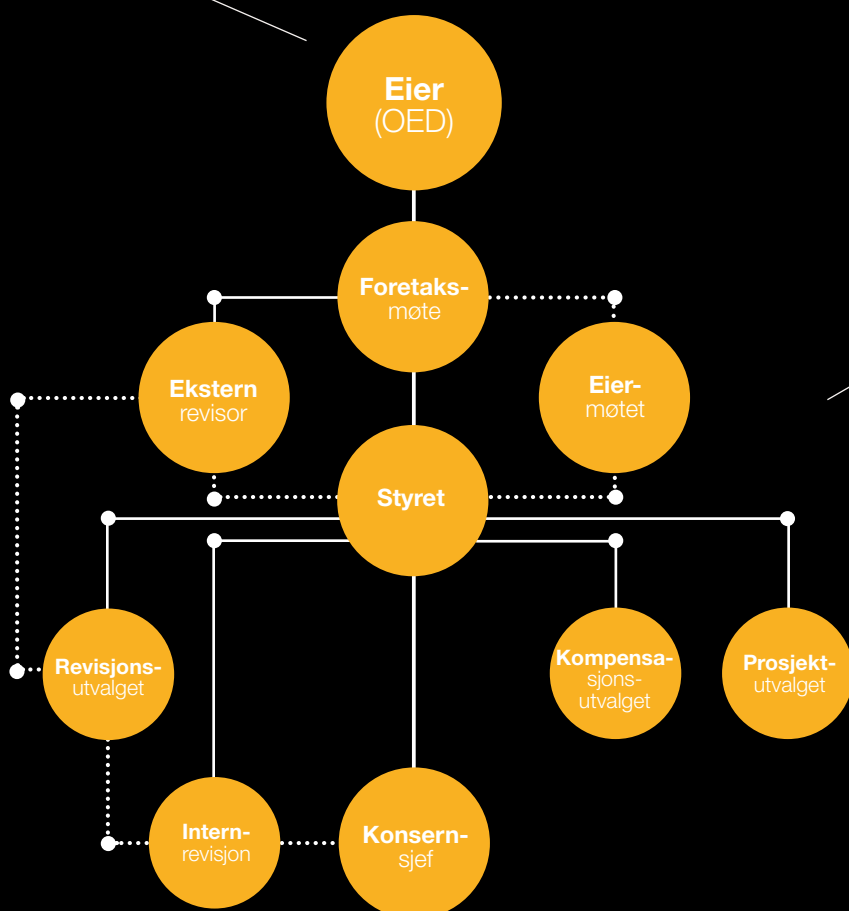
På det ordinære foretaksmøtet skal følgende spørsmål behandles og avgjøres: Fastsetting av Statnett SFs resultatregnskap og balanse, herunder anvendelse av årsoverskudd eller dekning av årsunderskudd, fastsetting av konsernresultatregnskapet og konsernbalanse. I tillegg behandles andre saker som etter lov eller vedtekter hører under foretaksmøtet, herunder valg av styre og fastsettelse av godtgjørelse for medlemmer av styre og styreutvalg. Styret og revisor deltar i foretaksmøtet.

OEDs myndighet i foretaket kan ikke utøves utenom foretaksmøtet. Foretaksmøtet vedtar Statnetts vedtekter, herunder Statnetts formål som setter rammer for virksomheten Statnett kan drive. Ordinært foretaksmøte holdes hvert år innen utgangen av juni måned.

7. Valgkomité

Det er OED som utpeker de eiervalgte styremedlemmene i foretaksmøtet. Ansattvalgte og eventuelle varamedlemmer for disse velges av og blant de ansatte i foretaket etter regler som gjelder for dette etter foretaksloven.

Styringsstruktur

Oversikt over styringsstrukturen i Statnett ved utgangen av 2016. Formelle rapporteringslinjer illustreres av heltrukne linjer.

8. Bedriftsforsamling og styre, sammensetning og uavhengighet

Statnett har ikke bedriftsforsamling. Foretakets styre skal i henhold til vedtektene bestå av syv til ni medlemmer samt eventuelle varamedlemmer. To, eventuelt tre medlemmer og eventuelle varamedlemmer for disse velges av og blant de ansatte i foretaket etter de regler som gjelder for dette etter statsforetaksloven § 20 med tilhørende forskrifter. I henhold til statsforetaksloven §21 blir styremedlemmer valgt for perioder av inntil to år, men blir stående til nytt styremedlem er valgt selv om tjenestetiden er utløpt.

For informasjon om hvert enkelt styremedlem, se egen omtale i årsrapporten.

Konsernsjef kan etter statsforetaksloven ikke være medlem av styret. Med unntak av ansattes representanter er styremedlemmene uavhengig av virksomheten og eier.

Styret hadde et oppmøte på 98,7 prosent i 2016. Tabellen på side 48 viser det enkelte styremedlems oppmøte i styremøter samt underutvalg.

9. Styrets arbeid

Styret har ansvaret for forsvarlig ledelse, styring og kontroll av Statnett. Styrearbeidet følger en årlig plan og styres i samsvar med vedtatt styreinstruks. Styreinstruksen avklarer rolle- og ansvarsfordelingen mellom styret, konsernsjef og internrevisor, og bidrar til å ivareta styrets uavhengighet i sitt virke. Styret skal vedta Statnetts strategi, beslutte instruks for konsernsjef og påse at Statnett er hensiktsmessig organisert. Styret vedtar budsjetter, påser at Statnett overholder formelle krav, lover og forskrifter, har betryggende formuesforvaltning og et godt arbeidsmiljø.

Arbeidet til styret rettes inn mot å videreutvikle Statnett-konsernet, herunder å oppnå langsiktig verdiskaping, åpenhet og transparens, samt utøve samfunnsansvar og bidra til utviklingen av neste generasjon kraftsystem. En vesentlig del av styrets arbeid i 2016 har vært knyttet til HMS, den løpende driften, kostnadseffektivitet, nettut-

vikling og investeringsprosjekter, samt nordisk og europeisk samarbeid. Etter to fatale ulykker første halvår, har styret vært tett involvert i arbeidet med å etablere en HMS handlingsplan.

Styret skal medvirke til at det er rett sammensatt, at styrearbeidet er basert på åpenhet, tillit, kompetanse og habilitet, og at styremedlemmenes samlede kompetanse på en effektiv måte bidrar til langsiktig god verdiskaping i Statnett. Styret har i 2016 gjennomført to evaluering av sitt arbeid, sin kompetanse og samarbeidet med ledelsen, med hensikt å sikre god kvalitet i styrearbeidet. Statnetts etiske retningslinjer pålegger styremedlemmer på eget initiativ å varsle om forhold som kan påvirke deres habilitet. Statnett oppfyller lovens krav om representasjon av begge kjønn i styret.

Revisjonsutvalg

Styret har opprettet et revisjonsutvalg som skal være et saksforberedende organ til styret. Styret har vedtatt instruks for revisjonsutvalget. Revisjonsutvalgets oppgaver er å forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen og overvåke systemene for risikostyring og internkontroll, inkludert foretakets internrevisjon. Videre skal revisjonsutvalget ha løpende kontakt med foretakets valgte revisor om revisjon av foretaket, samt vurdere og overvåke revisors uavhengighet ifølge revisorloven.

Kompensasjonsutvalg

Styret har etablert et kompensasjonsutvalg som skal bistå styret i arbeidet med å fastsette konsernsjefens ansettelsesvilkår, samt hovedprinsipper og rammer for avlønning av Statnetts konsernledelse. Styret har vedtatt instruks for kompensasjonsutvalget.

Prosjektutvalg

Styret har etablert et prosjektutvalg som skal virke som et saksforberedende organ for styret når det gjelder oppfølgingen av Statnetts investeringsprosjekter. Prosjektutvalget skal spesielt sikre god eierstyring av de styregodkjente prosjektene og skal følge opp prosjekter fra og med investeringsbeslutning i Statnetts prosjektmodell. Prosjektutvalget skal legge sine vurderinger frem for styret, men skal ikke treffe beslutninger på vegne av styret.

	Styret	Revisjonsutvalget	Prosjektutvalget	Kompensasjonsutvalget
Antall møter	9	9	11	4
Per Hjorth (Styrets leder)	9			
Synne Larsen Homble (nestleder styret, leder av kompensasjonutvalget f.o.m august 2016)	8			4
Maria Sandsmark	9	5	4	1
Egil Gjesteland (leder prosjektutvalget)	9		11	
Kirsten Indgjerd Værdal (leder kompensasjonsutvalget t.o.m juli 2016)	9	4		3
Einar A. Strømsvåg (leder revisjonsutvalget)	9	9		
Steinar Joråndstad	9	5	4	
Karianne Burholm (tiltrådte styret i august)	3	4		
Nils Ole Kristensen (tiltrådte styret i august)	5			1
Pål Erland Opgård (fratrådt i juli)	5		7	3
Ane Elgesem (fratrådt i juli)	4			
Ole Bjørn Kirstihagen (vara)	1			

Eiermøtet

I tillegg til foretaksmøter avholder OED eiermøter med styret, der formålet er å skape et uformelt forum hvor styret og eier kan utveksle meninger og diskutere saker av stor økonomisk eller strategisk betydning for Statnett. De synspunkter eier gir uttrykk for i eiermøter er innspill til Statnetts styre og administrasjon. Saker som krever tilslutning fra eier må tas opp på foretaksmøtet.

10. Risikostyring og internkontroll

Statnett har en systematisk gjennomgang av risiko i virksomheten og styret mottar risikoreporter hvert kvartal hvorav to er risikoreport for konsernet og to er dypdykk innen et utvalgt risikoområde. For ytterligere beskrivelse av Statnetts rammeverk og utøvelse av risikostyring, se separat beretning om risikostyring i årsrapporten.

Statnetts etiske retningslinjer og verdigrunnlag danner sammen med foretakets organisering, virksomhetsstyring og rapporteringslinjer grunnlaget for et godt internt kontrollmiljø. Internkontroll er en integrert del av virksomhetsstyringen og er basert på prinsippet om tre forsvarslinjer (leder, policyansvarlig/stab og internrevisor). Styret har ansvar for at foretaket har betryggende kontroll og skal fastsette ambisjonsnivå for modenheten i internkontrollen, basert på Statnetts rolle, samfunnsoppdrag og risikobilde, og etter en kost/nytte vurdering. Modenheten i Statnetts internkontroll rapporteres årlig til styret.

For å styrke internkontrollen og øke konsernets kostnadseffektivitet, pågår et omfattende arbeid med å forbedre konsernets viktigste arbeidsprosesser. Samtidig forbedres styrende dokumentasjon, mens det er lagt bedre til rette for behandling av forbedringsforslag, avvik og uønskede hendelser.

Finansiell rapportering

Statnett har en policy for regnskap og finansiell rapportering. Det er etablert en oversikt over kontrollaktiviteter som gjennomføres for å sikre korrekt regnskapsrapportering, og ved behov gjennomføres risikovurderinger av de viktigste prosessene. Revisjonsutvalg, internrevisor og styret overvåker foretakets systemer for internkontroll i finansiell rapportering.

Fra og med regnskapsåret 2016 skjer offentliggjøring av finansielle rapporter halvårlig. Beslutningen om endring fra kvartalsvis til halvårlig ekstern rapportering er tatt med bakgrunn i en vurdering av virksomhetens natur som endrer seg lite fra kvartal til kvartal, og at behovet for finansiell informasjon til markedet vil bli ivarettatt tilfredsstillende. Ekstern og intern rapportering behandles i konsernledelse, revisjonsutvalg og styret.

Som en del av oppfølgingen gjennomføres månedlig rapportering av HMS-resultater og kvartalsvis ledelsesrapportering inkludert Statnetts finansielle utvikling og stilling.

NUES redegjørelse

Statnett følger statens egne prinsipper for eierstyring og selskapsledelse og anbefalingene fra Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) så langt det er hensiktsmessig. NUES-redegjørelsen fremlegges styret som en del av foretakets årlige internkontrollrapport og avvik fra anbefaling forklares.

Etiske retningslinjer

Statnetts etiske retningslinjer legger premisser for hvordan de ansatte skal forholde seg til hverandre og til omgivelsene. Alle policyer og prosedyrer bygger på disse prinsippene. Statnett har oppnevnt et etikkombud som ivaretar arbeidsmiljølovens krav om tilrettelegging for varsling av kritikkverdige forhold, og er varslingskanal både for ansatte og personer som ikke er ansatt i Statnett. Overtredelse av etiske retningslinjer kan resultere i reaksjoner, avhengig av bruddets art og omfang. Etiske retningslinjer gjelder for styremedlemmer, ledere, ansatte, innleid personell og andre som handler på vegne av Statnett.

Etiske retningslinjer for leverandører

Statnett legger stor vekt på at leverandører og samarbeidspartnere tilfredsstiller konsernets etiske retningslinjer for leverandører. Forpliktelse til å etterleve disse etiske kravene avtales i kontraktene med leverandører. Det følges opp med inspeksjoner og revisjoner at kravene etterleveres under gjennomføring av kontraktene. De etiske retningslinjene for ansatte og leverandører er i sin helhet tilgjengelige på Statnetts hjemmesider.

11. Godtgjørelse til styret

Detaljert oversikt over godtgjørelse til Styret finnes i note 19 i årsregnskapet. Styremedlemenes honorarer er ikke knyttet til resultat, opsjonsprogram eller liknende.

12. Godtgjørelse til ledende ansatte

Statnett følger de retningslinjer som gjelder for lederlønninger i statlig eid virksomhet. I samsvar med vedtektenes § 8 utarbeider styret en erklæring om lederlønninger i samsvar med allmennaksjelovens regler, regnskapsloven og retningslinjer for statlig eierskap. Detaljert oversikt over godtgjørelse til ledende ansatte finnes i note 19 i årsregnskapet.

13. Informasjon og kommunikasjon

Statnett er underlagt 'Offentleglova' (med noen særskilte begrensninger), regler om informasjon til kraftmarkedet og sikkerhets- og beredskapslovgivningen. Statnett distribuerer finansiell og operasjonell informasjon i samsvar med lovgivningen og praktiserer både meroffentlighet og åpenhet. Finansiell og operasjonell informasjon, samt foretakets finansielle kalender, gjøres tilgjengelig på Statnetts hjemmesider.

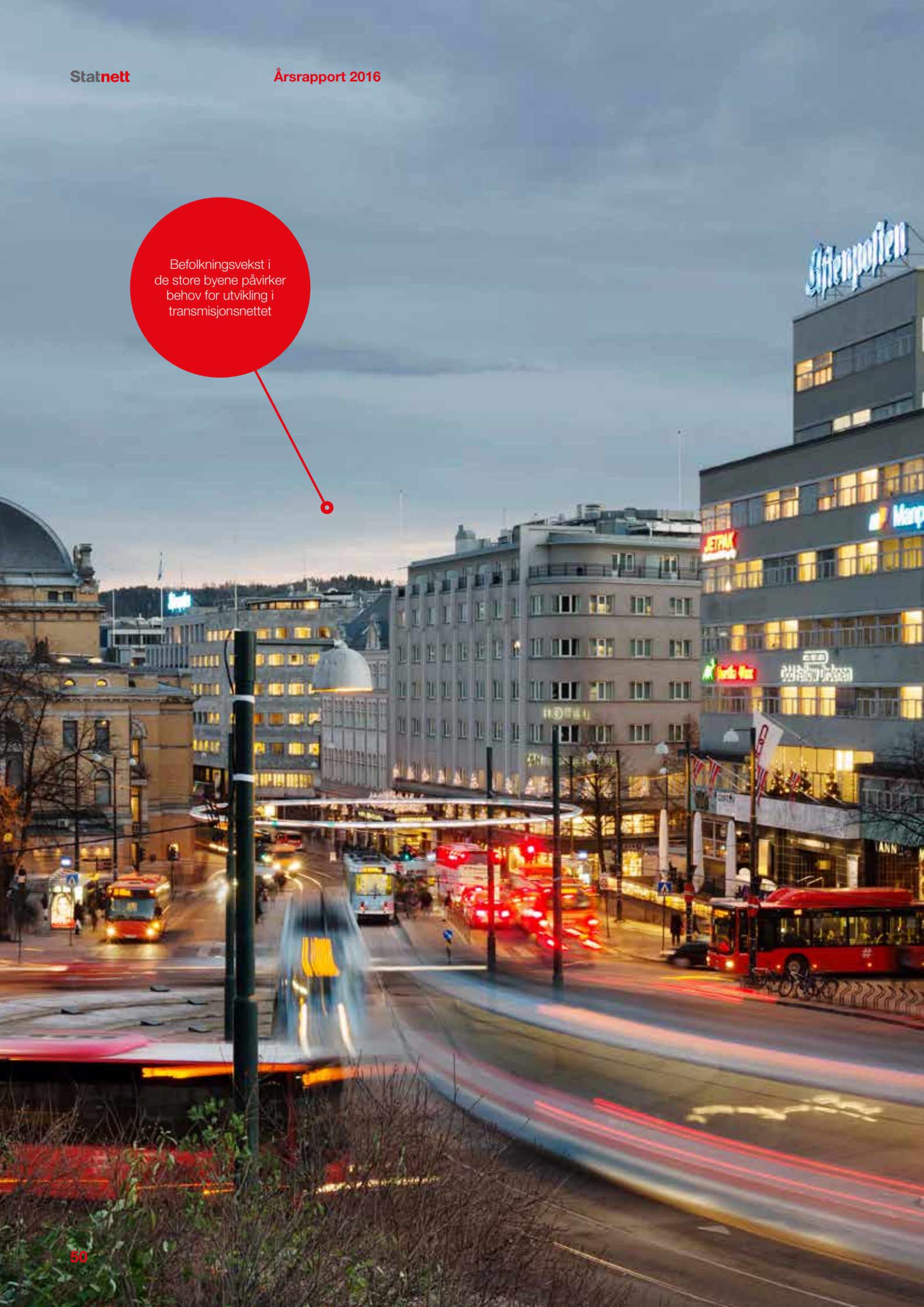
14. Selskapsovertakelse

Statnett SF er et statsforetak. Salg av eierandeler i foretaket vil innebære omdanning av selskapsform som krever lovendring gjennom samtykke fra Stortinget.

15. Revisor

Ekstern revisor er valgt av foretaksmøtet og er uavhengig i forhold til Statnett. Ernst & Young AS har vært konsernets eksterne revisor i 2016. Revisor fremlegger for revisjonsutvalget en årlig plan for arbeidet. Revisor møter i revisjonsutvalget når relevante saker er til behandling. Revisor deltar i styremøter som behandler årsregnskapet. Revisor har et årlig møte med styret uten at ledelsen er til stede. Revisjonsutvalget vurderer og gir sin innstilling til valg av ekstern revisor og har ansvar for å overvåke revisors uavhengighet. Som en viktig del av arbeidet med å sikre revisors uavhengighet har styret fastsatt retningslinjer for konsernets adgang til å benytte ekstern revisor til andre tjenester enn revisjon. Revisor går hvert år gjennom selskapets interne kontroll med revisjonsutvalget. Opplysninger om revisors honorar fordelt på revisjon og andre tjenester finnes i note 23 i årsregnskapet.

Befolkningsvekst i de store byene påvirker behov for utvikling i transmisjonsnett

Risikostyring

Rammeverk for risikostyring

Statnett utøver helhetlig risikostyring på en måte som reflekterer at virksomheten forvalter en kritisk infrastruktur i samfunnet, og at Statnett er i en fase med et omfattende utbyggingsprogram og vekst i anleggsmasse. Risikostyringen dekker hele virksomhetens perspektiv, inkludert strategiske, markedsmessige, operasjonelle og finansielle forhold. Risiko med potensiell konsekvens for HMS, forsyning av elektrisk kraft, økonomi og omdømme har prioritet. Alle styregodkjente utbyggingsprosjekter rapporteres til Statnetts styre, og inkluderer oppdatert risikobilde per prosjekt. Statnetts virksomhet er gjenstand for en omfattende regulering fra flere myndighetsorgan. Statnetts etterlevelse av gjeldene regulering er med på å sikre lav risiko i forsyning av elektrisk kraft.

God internkontroll øker effektiviteten og hever kvaliteten på resultatene fra arbeidsprosessene. Statnett jobber kontinuerlig med forbedring og det ble i 2016 gjennomført en modenheitsvurdering for å belyse hvor Statnett kan forbedre sin internkontroll. Det vil i 2017 jobbes med resultatene fra denne modenheitsvurderingen og settes inn tiltak for å gjennomføre forbedringer.

Som en del av arbeidet med å forbedre konsernets ledelses-, kjerne- og støtteprosesser, har det også blitt gjennomført en evaluering av Statnetts rutiner for å forebygge, avdekke og håndtere misligheter. Det foregår en rekke tiltak inklusive revisjoner, forbedring av styrende dokumenter, interne kurs og dilemmatrening. Virksomheten i datterselskaper og tilknyttede selskaper er inkludert i dette arbeidet.

Under følger en beskrivelse av utvalgte risikoer innen Statnetts prioriterte risiko-områder.

HMS

Statnetts arbeid, både i forbindelse med utbygging, drift og vedlikehold, innebærer arbeidsoperasjoner med risiko for alvorlig personskade og ytre miljø.

Styring av HMS risiko gjøres ved gode og dokumenterte arbeidsprosesser, gjennomføring av risikoanalyser i planlegging og gjen-

nomføring av operasjoner i drift og prosjekt, tett samarbeid med leverandørene, fokus på HMS i teknologi- og løsningsvalg, innrapportering av hendelser og nestenulykker i et læringsperspektiv, betydelig lederoppfølging, samt en samlende sikkerhetskultur. Statnett har god dekning av prosedyrer som regulerer utførelsen av risikofylte operasjoner og disse revideres jevnlig. Statnett legger vekt på å være en tydelig kravstiller i samarbeid med leverandører. Det jobbes med å styrke sikkerhetskulturen i selskapet ved innføring av et kulturprogram - SIKKER, der mange av Statnetts leverandører og entreprenører har vært representert, utdeling av Sikkerprisen til interne og leverandører (HMS-pris), økt bruk av granskninger og gjennom et kontinuerlig forbedringsarbeid.

I tillegg vedtok styret i juni 2016 en ny handlingsplan for HMS. Planen omfatter 12 konkrete forbedringsområder fordelt på fire tema:

- **Kontroll:** Sikre en tydelig og synlig byggherre med klare roller og ansvar internt og ovenfor entreprenør
- **Kultur:** Sikker adferd og implementering av livreddende regler
- **Kontrakt:** Sikre tydelighet ved forenkling og økt presisjonsnivå på HMS-krav i våre kontrakter, samt forbedret kvalifiserings- og oppfølgingsprosess
- **Konsolidere** prosjektporteføljen for å sikre en økt robusthet i kapasitet og ressurser.

Disse tiltakene blir ferdigstilt og implementert første halvår 2017.

Risiko for avbrudd i strømforsyningen

Avbrudd i strømforsyningen kan blant annet oppstå ved enkeltfeil i N-0-drift (ingen barriere mot strømbrydd i sentralnett) eller ved flere samtidige feil i situasjoner med normal driftssikkerhet. Forsyningsikkerheten er i enkelte områder under ønsket nivå og noen områder driftes i perioder med N-0. Uvær er den viktigste enkeltårsaken til avbrudd i strømforsyningen. De viktigste risikoreduserende tiltakene er Statnetts investeringsprosjekter. For eksempel er risikoen i kraftforsyningen på Sunnmøre og Midt-Norge redusert som følge av at forbindelsen mellom Ørskog og Sogndal er idriftsatt, ferdigstillelsen av to av tre strekninger i linjen mellom Ofoten - Balsfjord styrker forsyningsikkerheten i store deler av Troms

og videre nordover, og ved ferdigstilling av linjen Kvitfossen - Kanstadbotn er det etablert tosidig forsyning til Lofoten. Risiko knyttet til forsyningssikkerhet er fortsatt høy i områdene rundt Lofoten, samt på Nord-Jæren og ut til Nyhamna. Løpende tiltak inkluderer vedlikehold, feilretting, beredskapsplaner og øvelser og komponentutskiftninger.

Risiko i systemdrift

Frekvenskvaliteten i Norden, målt som antall minutter utenfor frekvensbåndet 49,9 - 50,1 Hz, er dårligere enn ønsket. Frekvensavvik er en indikator på evnen til å balansere systemet i normaldrift, men gir også indirekte et mål på risiko for automatisk forbruksutkobling ved større hendelser. Statnett har sammen med de øvrige nordiske systemoperatørene (TSO) innført en automatisk reserve, automatic Frequency Restoration Reserves (aFRR, omtalt som sekundærreserver), som skal bidra til å øke frekvenskvaliteten. De nordiske TSOene har blitt enige om å etablere et felles nordisk marked for sikring av aFRR kapasitet med planlagt oppstart første halvår 2018. Det pågår også et felles nordisk arbeid for å revidere krav til frekvenskvaliteten og mer nøyaktig å beskrive hvordan frekvenskvalitet gjenspeiler risikonivået i driften.

Energitilgang

Energisituasjonen har vært tilnærmet normal i 2016, og det har vært lav sannsynlighet for anstrengt kraftsituasjon nasjonalt og regionalt. Det har under en periode vært ekstra oppmerksomhet knyttet til Midt-Norge grunnet lav magasinfylling. Statnett hadde ved inngangen til 2016 to SAKS-tiltak (svært anstrengt kraftsituasjon); energiopsjoner i forbruk (ENOP) og reservekraftverk. Det ble i 2016 ikke kjøpt inn ENOP for 2017, og konsesjon for Statnetts to reservekraftverk i Midt-Norge løp ut i desember 2016. Konsesjonene er ikke fornyet da forsyningssikkerheten er bedret som følge av idriftsettelsen av ledningen mellom Ørskog og Sogndal.

IKT sikkerhet

Statnett benytter en rekke IKT-systemer som er kritiske for kraftforsyningen og som inneholder ulike typer og nivåer av sensitiv informasjon. For å sikre Statnetts verdier mot et trussel og sårbarhetsbilde i stadig endring, gjennomføres et kontinuerlig,

systematisk og helhetlig informasjonssikkerhetsarbeid. Dette gjøres med en risikobasert tilnærming for å oppnå et hensiktsmessig og akseptabelt risikonivå. Statnett samarbeider tett med andre aktører i kraftbransjen og nasjonale myndigheter for å oppnå dette.

Etterretningsoperasjoner i det digitale rom, sosial manipulering og bruk av skadelig programvare øker i omfang, og blir i økende grad benyttet blant annet til å slå ut strømforsyning, utøve press og økonomisk kriminalitet. Som en følge av dette har Statnett styrket den interne informasjonssikkerhetsorganisasjon, og etablert et strategisk initiativ for å ytterligere styrke selskapets evne til å detektere, forhindre og håndtere cyberhendelser som kan true driften av kraftsystemet.

Omdømmerisiko

Kraftforsyningen representerer en kritisk infrastruktur for samfunnet, og ivaretagelse av forsyningssikkerheten er Statnetts hovedoppgave. Statnetts største omdømmerisiko er forbundet med selskapets evne til å levere på dette oppdraget hele døgnet, gjennom alle årstider og upåvirket av værforhold og ulike hendelser. I tillegg setter investeringer og drift "fotavtrykk" over hele landet, slik at Statnett hele tiden må søke aksept for planer og løpende virksomhet. Beslutningstakere og opinionsdannere må være på det rene med både gevinstene og inngrepene som følger av Statnetts aktiviteter, slik at det ligger til rette for aksept basert på realistiske forventninger.

Statnetts oppdrag er fastsatt i vårt mandat fra eier, Olje og energidepartementet. Samtidig står et bredt stortingsflertall bak de vesentlige deler av Nettmeldingen (Stortingsmelding 14 (2011-2012) Vi bygger Norge – om utbygging av strømmettet) og Energimeldingen (Stortingsmelding 25 (2015-2016) Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030) som, sammen med mandatet, fastsetter rammaen og rammene for Statnetts virksomhet.

For å etablere gode relasjoner til omverdenen gjennomfører Statnett forebyggende kommunikasjonstiltak i konkrete saker som er viktige for selskapets interessenter. Eksempler på dette er offentliggjøring av Statnetts planer, kostnader og lønnsomhet i utbyggingsprosjekter

og langsiktige markedsanalyser. Vi legger dessuten økende vekt på å gjøre omverdenen kjent med "vårt daglige arbeid", og slik vise hvordan Statnett i praksis løser sitt samfunnsoppdrag. Basert på åpenhet, kunnskapsspredning og dialog om selskapet og kraftsystemet ønsker Statnett å ivareta behovet for tillit hos målgruppene.

Finansiell risiko

Styret har gitt prinsipper for finansiell risikostyring for Statnett gjennom vedtatt finanspolicy. Basert på finanspolicy er det fastsatt spesifikke rammer for finansforvaltningen, herunder rammer for kredittrisiko, oppgjørrisiko og motpartsrisiko, samt instruks for gjennomføring av finansielle transaksjoner. Det er etablert interne kontrollrutiner som utføres på en uavhengig måte.

Finansiell risiko

Statnett har tilgang til flere lånemarkeder og har en spredt forfallsstruktur på lån, noe som reduserer sannsynligheten for at Statnett ikke får refinansiert sine lån i perioder med liten tilgjengelighet på kapital. For å sikre finansiering av drift og investeringer på rullende 12 måneders basis, uten opptak av nye lån, har foretaket en trekkfasilitet på 8 milliarder kroner med løpetid til januar 2022. Statnett har kredittrating for langsiktige låneopptak på A+ og A2 fra henholdsvis Standard & Poor's og Moody's Investor Service.

Valutarisiko

Statnetts inntekter er i hovedsak i norske kroner, mens deler av konsernets kostnader er i utenlandsk valuta. Valutarisikoen minimeres blant annet ved at valutaeksponering knyttet til store innkjøp i investeringsprosjekter sikres med valutaterminer, samt gjennom inntektsreguleringen til foretaket. Alle Statnetts lån i utenlandsk valuta er konvertert til norske kroner gjennom valutabytteavtaler.

Renterisiko

Konsernet er eksponert for renterisiko gjennom låneporteføljen, likviditetsporteføljen og finansielle sikringer. Videre er Statnett SF eksponert for rentenivå som legges til grunn for nettvirksomhetens inntektsramme (NVE-renten). Statnett reduserer renterisikoen og svingningene i resultatet ved å tilpasse renten på Statnetts gjeld slik at den korrelerer mest mulig med NVE-renten.

For å oppnå den ønskede rentebinding på foretakets gjeld benyttes rentebytteavtaler som er knyttet opp mot underliggende gjeld.

Kredittrisiko

Statnett tar kredittrisiko ved plasseringer av overskuddslikviditet i bank og verdipapirer. Statnett har rammer som setter krav til kredittverdighet for kredittmotparter og maksimal eksponering for hver enkelt plassering av overskuddslikviditet. Statnett har også kredittrisiko gjennom rollen som avregningsansvarlig i regulerkraftmarkedet, en risiko som håndteres gjennom etablerte rutiner for sikkerhetsstillelse for de aktører som deltar i dette markedet.

Motpartsrisiko

Statnett har motpartsrisiko mot sine derivatmotparter. For å redusere denne motpartsrisikoen har Statnett inngått avtaler om sikkerhetsstillelse (CSA-avtaler) med de store derivatmotpartene.

Statnett skal være den ledende transmisjonsnettooperatør innen HMS i Europa og har vedtatt en ny handlingsplan for HMS som omfatter 12 forbedringsområder

Årsberetning

Statnett-konsernets underliggende resultat etter skatt¹ for 2016 var 1 398 millioner kroner (1 427 millioner kroner i 2015). Underliggende resultat er basert på regulert tillatt inntekt, mens regnskapsmessig resultat vil variere avhengig av fastsatte tariffer og flaskehalsinntekter. Forskjellen, benevnt som mer- eller mindreinntekt, skal balanseres gjennom endring i tariffer, slik at Statnetts regnskapsmessige inntekter over tid tilsvarer regulert tillatt inntekt. Regnskapsmessig resultat etter skatt for konsernet var 645 millioner kroner i 2016 (1 103 millioner kroner i 2015). Statnett investerte for 7,7 milliarder kroner i 2016, noe som gjenspeiler et høyt aktivitetsnivå som forventes å vedvare i årene fremover.

Underliggende resultat var omtrent på samme nivå som fjoråret, noe som skyldes at høyere tillatt inntekt på bakgrunn av økt anleggsmasse ble motvirket av endrede regler for periodisering av pensjonskostnader i inntektsrammen fra 2016 og en positiv engangseffekt ved omlegging fra ytelses- til innskuddsbasert pensjonsordning i 2015. Nedgangen i regnskapsmessig resultat skyldes hovedsakelig at selskapets økte driftsinntekter ble motvirket av økte driftskostnader som følge av høy aktivitet i konsernet, samt økte avskrivninger. Samtidig har tiltak i Statnetts effektiviseringsprogram gitt resultater og bidratt til en lavere kostnadsvekst enn den økte aktiviteten skulle tilsi.

Statnett er systemansvarlig i det norske kraftsystemet, og har ansvar for utvikling, drift og vedlikehold av transmisjonsnettet på en samfunnsøkonomisk rasjonell måte. Gjennom investeringsprosjekter og utvikling av nye drifts- og markedsløsninger legger selskapet til rette for bedring av forsyningssikkerheten, samt bidrar til norsk verdiskapning og realisering av norske klimamål. Statnett har virksomhet over hele landet, med hovedkontor i Oslo og administrasjonskontorer i Alta, Trondheim, Sandnes og på Sunndalsøra.

Konsernet har vist god fremdrift i prosjekter og en stabil drift i året som har gått. Flere investeringsprosjekter er ferdigstilt i 2016, hvorav ledningen mellom Ørskog og Sogndal er den største og har vært planlagt og bygget over flere år. I tillegg er viktige deler av strek-

ningen mellom Ofoten og Balsfjord satt i drift, med store ringvirkninger for vår nordligste landsdel, og Statnett har overtatt den nye ledningen mellom Kvitfossen og Kanstadbotn, ferdigstilt av Lofotkraft, og som ytterligere bedrer forsyningssikkerheten i nord. Disse investeringene, samt ferdigstilte stasjonsprosjekter, har bidratt til å styrke forsyningssikkerheten i flere områder i landet. I tillegg er første del av nytt driftssentralsystem tatt i bruk. Statnett har også startet utbygging av flere prosjekter i 2016, hvorav de største er mellomlandsforbindelsene til Tyskland og England, og første byggetrinn av nye kraftledninger mellom Namsos og Surna, samt mellom Balsfjord og Skaidi. Samlet har Statnett en portefølje med nettinvesteringer i størrelsesorden 40-50 milliarder kroner som skal realiseres de kommende fem år. Det har vært fremdrift i arbeidet med å overta resterende deler av transmisjonsnettet, og i 2016 kom Statnett til enighet med BKK om overtagelse av transmisjonsnettet i Bergensområdet.

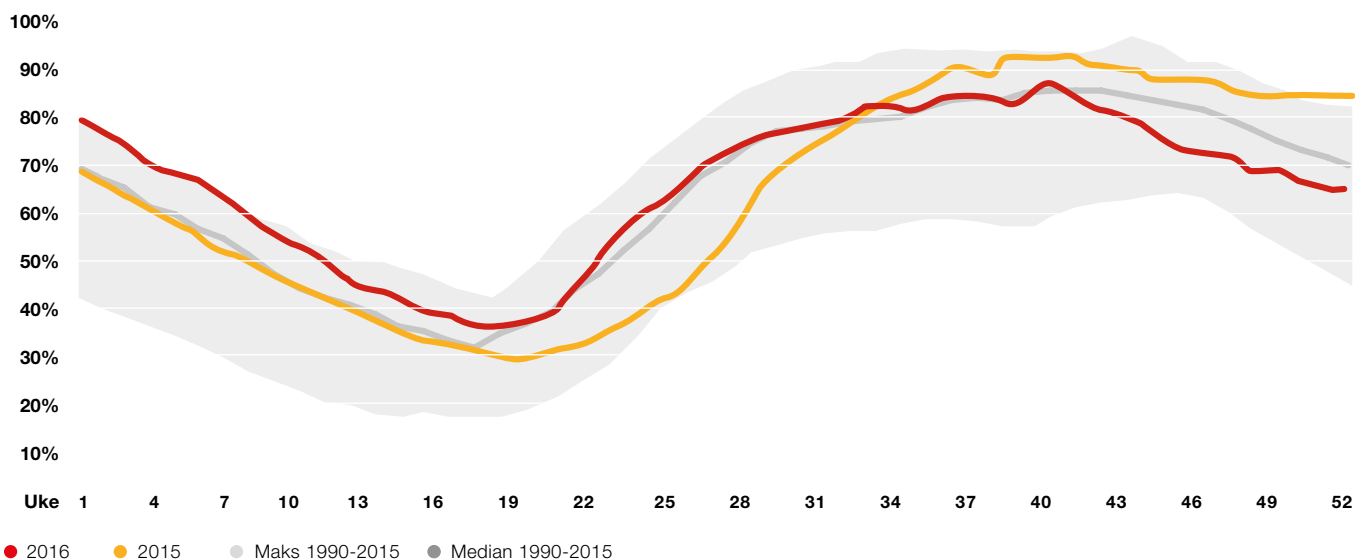
Kraftsituasjonen var normal gjennom hele 2016. Magasinfyllingen i Norge var under medianen, og den hydrologiske balansen var under normalen ved utgangen av året.

System- og anleggsdriften var stabil gjennom året. Ferdigstilling av flere byggeprosjekter og arbeid relatert til spenningsoppgradering medførte behov for utkoblinger av flere ledningsstrekker, noe som resulterte i redusert handlingskapasitet i perioder, spesielt inn mot Midt-Norge. Noen få større feil og driftsforstyrrelser gjennom året har ført til avbrudd i forsyningen, og ekstremvær ved årsskiftet medførte utfall. Statnett har mestret disse krevende og uforutsette hendelser på en god måte, og linjene ble raskt koblet inn igjen. Samtidig har Statnett håndtert kabelhavari i Oslofjorden og installert reservekabel. Dette fikk konsekvenser for noen aktører, men uten merkbare følger for sluttbruker. Frekvenskvaliteten gikk ned i første halvdel av 2016, men ble betydelig bedret etter gjeninnføring av markedet for sekundærreserver fra september 2016.

Arbeidet på nordisk og europeisk nivå viste god fremdrift i 2016, og nye samarbeidsformer er etablert innen kraftmarkedet og styringen av kraftsystemet. I mai ble det besluttet å etablere et felles nordisk kontor i København for å støtte de fire nordiske systemoperatørene og i november ble de nordiske systemoperatørene, enige om å

¹ For alternative resultatmål, se avstemming og forklaring i kapittel for finansielle rammebetingelser

Magasinfylling Norge

etablere et felles nordisk marked for automatiske sekundærreserver.

Statnett arbeider systematisk for å redusere risikoen for ulykker og skader, og har som målsetting å bli ledende transmisjonsnettoper- atør (TSO) innen HMS i Europa. Etter flere års positiv utvikling i antall fraværsskader opplevde Statnett to dødsulykker hos leverandører på to av Statnetts prosjekter i første halvår 2016, i tillegg til flere alvorlige hendelser. Styret tar dette svært alvorlig, og vedtok derfor en ny handlingsplan for HMS i juni 2016. Handlingsplanen omfatter 12 konkrete forbedringsområder som skal implementeres i første halvår 2017.

For å gjennomføre samfunnsoppdraget og opprettholde sin finansielle gjennomføringsevne er Statnett avhengig av å vise kostnads- effektivitet sammenlignet med andre europeiske TSOer. Det viktigste grunnlaget for denne vurderingen er en internasjonal benchmarking som forventes gjennomført basert på kostnader for 2017. Konsernets interne program for kostnadseffektivisering, som skal øke effektiviteten med 15 prosent² fra 2013 til 2018, viser så langt resultater i henhold til plan.

Statnetts finansielle stilling ble styrket ved tilførsel av ny egenkapital i 2014, samt at utbytteandelen for årene 2014 – 2016 ble fastsatt til 25 prosent. I statsbudsjettet for 2017 har regjeringen foreslått å opprettholde utbytteandelen på 25 prosent for regnskapsårene 2017 og 2018. I tillegg har Statnett hatt et forbedret underliggende resultat de siste årene som har styrket egenkapitalen. For å sikre tilgang til tilstrekkelig lånekapital på gode vilkår vektlegger Statnett å opprettholde en robust A-rating. Statnett har i 2016 inngått avtale

om opptak av langsiktig lån på 360 millioner amerikanske dollar og økt trekkfasiliteten til 8 000 millioner kroner, gjeldende fra 2017.

Statnett er i en rettsvist med tre kommuner om takstvedtak samt takstmetode som grunnlag for eiendomsskatt, og fikk fullt medhold i dom fra Gulating Lagmannsrett i juni 2016. Motparten har anket dommen, og saken er berammet til Høyesterett i juni 2017. Saken er av stor økonomisk betydning for nettkundene og av både tung faglig og prinsipiell karakter. Saken er i hovedsak knyttet til hvordan slit, elde og utidsmessighet skal beregnes som funksjon av nett- anleggenes alder.

Sikker og effektiv drift

Kraftsituasjonen var normal gjennom hele 2016. Tilsiget for 2016 er beregnet til 129,4 TWh, noe som er rundt normalt. Året ble forholdsvis mildt, og det var bare januar som hadde en måned- temperatur under det normale. Den hydrologiske balansen svekket seg med cirka 14 TWh i løpet av 2016, og var ved utgangen av året rundt 3 TWh under normalen.

Siste delen av 2016 var preget av store svingninger i været. Oktober var preget av lite nedbør (37 prosent energinedbør i ukene 39- 43) og lavt tilsig, mens desember ble både mild (4,6 grader over normalen) og nedbørsrik (162 prosent energinedbør i ukene 49- 52). I uke 45 gikk magasinfyllingen i Midt-Norge under minimum for årstiden (basert på tidsserien 2002-2015). I tillegg til lite tilsig bidro også redusert overføringskapasitet grunnet utkoblinger i Statnetts byggeprosjekter til lav magasinfylling lokalt. I desember ble revis- jonene avsluttet, og samtidig ble Sogndal - Ørskog idriftsatt. Ved

² Innebærer kostnadsreduksjon, økt volum uten økte kostnader og økt kvalitet.

utgangen av året lå magasinfyllingen i Midt-Norge rundt normalen. Magasinfyllingen i Norge var 82,5 prosent ved inngangen til 2016, 12,9 prosentpoeng over medianen for måleserien 1990-2015. Ved utgangen av året var magasinfyllingen 65,7 prosent, 4,9 prosentpoeng under medianen.

Den samlede kraftproduksjonen i 2016 var 149 TWh, og det samlede kraftforbruket var 132 TWh. Tilsvarende tall for 2015 var henholdsvis 143 TWh og 128 TWh. Netto eksport i 2016 var på cirka 17 TWh, noe over 2015.

Det kalde været i januar ga rekordhøye timesverdier både for produksjon og forbruk på henholdsvis 26 766 MWh/h og 24 485 MWh/h.

Fra 1. september ble driften av nettet i hele Nord- og Midt-Norge utført fra Regionsentral Nord i Alta. Regionsentralen på Sunndalsøra ble samtidig lagt ned.

Det var i 2016 flere utkoblinger som medførte reduserte handelskapasiteter, spesialregulering og redusert driftssikkerhet. Blant annet:

- Spenningsoppgraderingen i Midt-Norge reduserte kapasiteten ut av NO4 og bidro til at NO4 var et lavprisområde.
- Bygging av ny linje mellom Ofoten og Balsfjord krevde utkoblinger av eksisterende linjer. Dette var tidvis krevende å håndtere, og det var områder med både over- og underskudd av kraft, noe som medførte både spesialregulering og redusert forsyningssikkerhet.

Etter en nedadgående trend fra 2011 gikk frekvensavviket opp i 2016. Antall minutter med frekvens utenfor 49,9 - 50,1 Hz i 2016 var 13 647, nesten 30 prosent høyere enn i 2015. Dette skyldes blant annet mindre kjøp av sekundærreserver, mange flaskehals og en stor andel varierende vindkraftproduksjon i det nordiske kraftsystemet.

Driftsforstyrrelser som preget driftssituasjonen i kortere eller lengre perioder i 2016 var begrenset. De viktigste hendelsene var:

- Under ekstremværet Tor 29. – 30. januar var det utfall av cirka 25 linjer i transmisjons- og distribusjonsnettet én eller flere ganger, hvorav noen gav avbrudd i forsyningen. Flere tusen var uten strøm som følge av feil på lavere spenningsnivå. 300 kV linjen Modalen - Refsdal falt ut under uværet og ble liggende ute frem til 28. februar.
- Dårlig vær førte til utfall av Viklandet - Ørskog 2 februar og avbrudd i forsyningen fra Ørskog til Grov og Ålesund med cirka 250 MW i omtrent 20 minutter.
- Havarier i en transformator førte til brann i Halden stasjon 9. mars. 420 kV line Hasle - Halden ble koblet ut i forbindelse med sluk-

kingen. Etter cirka fire timer var brannen slukket og linjen innkoblet.

- Det oppstod brann i en transformator på Viklandet 20. mars. Forbruket på Hydro Aluminium Sunndalsøra og Nyhamna falt samtidig ut men kunne laste opp etter omtrent en time. Reserve-transformator ble koblet inn 29. april.
- Feil på en jordkniv hos Hydro medførte utkobling av hele Øvre Årdal stasjon 15. juni. Årdalstangen holdt inne i separatdrift, mens Øvre Årdal mistet all produksjon og forbruk. Hydro Årdal var helt uten forsyning i cirka 1,5 timer og delvis uten forsyning i omtrent fire timer.
- Utfall av Sylling - Tegneby 20. juni grunnet kabelfeil på Oslofjordforbindelse medførte redusert kapasitet mellom områdene NO1-SE3, og avlysning eller utsettelse av planlagte driftsstanser i Sør-Norge. Forbindelsen ble koblet inn med ny reservekabel 13. oktober. Kapasiteten vil være redusert fram til høsten 2017 når alle kabelsettene er skiftet ut.
- 420 kV Nore1 - Dagali var utkoblet fra 12. desember til 19. januar etter at det ble oppdaget varmgang i en gjennomføring til SF₆-anlegget i Nore1.
- Ekstremværet Urd traff Sør-Norge om ettermiddagen 26. desember. Det var få utfall i transmisjonsnettet, men mange sluttbrukere ble strømløse som følge av feil i underliggende nett.
- Om kvelden 30. desember opplevde store deler av Helgeland forsyningsavbrudd på grunn av feil i 132 kV-nettet. Driften var gjenopprettet og forbruk innkoblet etter cirka 45 minutter.

Utvikling av kraftsystemet

Statnett utvikler kraftsystemet gjennom å bygge ut og reinvestere i transmisjonsnettet, samt å utvikle systemdriftsløsningene nasjonalt og i samarbeid med de øvrige nordiske TSOer. Utviklingen skal tilrettelegge for økende integrering av markedene i Norden og Europa.

Kraftsystemutvikling

Forskrift om energitredninger utpeker Statnett som utredningsansvarlig for transmisjonsnettet. Dette innebærer at selskapet skal ha kunnskap om overføringsbehovet mellom regioner i Norge samt mellom Norge og andre land, både på kort og lang sikt. Denne kunnskapen legger føringer for prosjektutviklingen i Statnett.

Et helhetlig bilde av fremtidig overførings- og investeringsbehov opparbeides gjennom markedsanalyser, grunnleggende tekniske analyser og konseptvalgutredninger. Hvert annet år gjennomfører Statnett en kraftsystemutredning (KSU) for transmisjonsnettet som skal leveres til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Utredningen er unntatt offentlighet. Nettutviklingsplanen (NUP) er et offentlig sammendrag av KSUen med informasjon om Statnetts planer for transmisjonsnettet spesielt og kraftsystemet generelt, hvorav en rekke utbyggingsprosjekter er under planlegging og gjennomføring. NUP ble sist fremlagt i oktober 2015, og Statnett leverte en oppdatert

investeringsplan til NVE i oktober 2016. Statnett gjennomfører i tillegg mer spesifikke analyser for enkelte områder etter behov. Våren 2016 ble det gjennomført Nasjonalt Kraftsystemmøte, som er oppstarten på prosessen for neste KSU og NUP. Dokumentene sendes på høring i april og fremlegges i endelig versjon høsten 2017.

Gjennom det løpende arbeidet med KSU for transmisjonsnettet har Statnett dialog og informasjonsutveksling med andre netteiere, spesielt med regionale kraftsystemutredere, samt kraftprodusenter og andre interessenter. Informasjon fra de regionale utredningene brukes aktivt i Statnetts arbeid med nettplanlegging. Videre får Statnett informasjon om nettutvikling i de øvrige nordiske landene gjennom sitt internasjonale arbeid, både bilateralt og i det europeiske systemoperatørsamarbeidet ENTSO-E.

Som del av planarbeidet gjennomfører Statnett konseptvalgutredninger (KVU), med formål å gi et godt grunnlag for beslutningen om hvilken systemløsning som bør velges i det enkelte område. En KVU initieres når det er identifisert et behov for styrket overføringskapasitet. En KVU følger en prosess med behovsanalyse, redegjørelse for formålet med tiltaket og hvilke betingelser eller krav som skal oppfylles, og en samfunnsøkonomisk analyse av de ulike alternative konsepter.

I 2016 har Statnett offentliggjort følgende områdeutredninger, som er utarbeidet i tråd med kravene til utarbeidelse av KVU:

- Kraftsystemet i Finnmark – Analyse av behov og tiltak etter 2020
- Kraftsystemet i Sør-Rogaland - Analyse av behov og tiltak

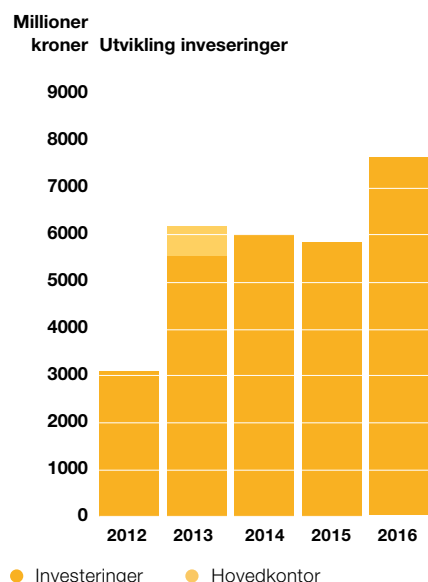
Utviklingen mot et mer klimavennlig og tettere integrert kraftsystem har betydning for drift av kraftsystemet. Systemdrifts- og markeds-løsningene må tilpasses for å utnytte mulighetene og bidra til sikker og effektiv drift av et stadig mer komplekst kraftsystem. Statnett utvikler tiltak for å sikre stabilitet og effektivitet i driften av kraftsystemet, og publiserer jevnlig en Systemdrifts- og markedsutviklingsplan (SMUP) med oversikt over utfordringer og planlagte tiltak. Ny plan gjeldende for perioden fram mot 2021 er sett i sammenheng med NUP, og begge planverkene vil bli sendt på høring i april, og publisert i endelig versjon høsten 2017.

Investeringer

Statnett har i perioden 2011–2016 investert over 30 milliarder kroner i nettprosjekter, som omfatter blant annet 850 kilometer ny ledning, oppgradering av mer enn 340 kilometer eksisterende ledning, flere nye og oppgraderte stasjoner, i tillegg til kabelprosjekter. De største prosjektene som er ferdigstilte i denne perioden er Ørskog - Sogndal, Østre korridor, Skagerrak 4, Sima - Samnanger, Varangerbotn - Skogfoss og nytt kabelanlegg i Ytre Oslofjord. I tillegg er det fattet investeringsbeslutning og startet bygging av

mellomlandsforbindelser til Tyskland og England, samt større nettprosjekter som Vestre Korridor, ny ledning fra Ofoten til Skaidi og de vindkraftdrevne nye ledningene i Midt-Norge.

NUP 2015, samt oppdatert investeringsplan 2016 oversendt til NVE, viser at Statnett planlegger å investere for 40-50 milliarder kroner i nettprosjekter de kommende fem årene. Dette inkluderer prosjekter som er under planlegging og gjennomføring.

Statnetts samlede investeringer i 2016 var 7 695 millioner kroner. Dette er mer enn noe år tidligere og 30 prosent over 2015 (5 820 millioner kroner). Investeringene inkluderer idriftsatte nettprosjekter samt prosjekter under utførelse, IKT-prosjekter og øvrige investeringer inkludert kjøp av nettanlegg. De største kjøpene er transmisjonsnettanlegg fra BKK samt linjen Kvitfossen - Kanstadbotn fra Lofotkraft. Investeringer i egne nettprosjekter utgjorde 5 939 millioner kroner i 2016.

Idriftsatte prosjekter utgjorde 5 963 millioner kroner i 2016, mot 4 152 millioner kroner i 2015. De største anleggene som ble idriftsatt i 2016, var siste ledningsstrek mellom Høyanger og Sogndal som er en del av prosjektet Ørskog - Sogndal, samt ledningen på strekningen Ofoten - Kvandal og Bardufoss – Balsfjord som er en del av Ofoten - Balsfjord. Omfanget av idriftsettelse vil variere mellom år, og var i 2016 i henhold til plan.

Ved utgangen av 2016 var verdien av anlegg under utførelse 8 473 millioner kroner, mot 6 553 millioner kroner i 2015.

En oversikt over de viktigste prosjektene er vist på neste side.

Oversikt over større investeringsprosjekter

Se www.statnett.no for ytterligere informasjon om prosjektene.

Prosjekt	Region	Forventet investering
Idriftsatte prosjekter		
Ørskog - Sogndal, ny 420 kV-ledning	Midt	
Transformeringsskapasitet Østlandet	Øst	
Under gjennomføring		
Vestre korridor, spenningsoppgradering ¹⁾	Sør	MNOK 7 100 - 8 500
Balsfjord - Skaidi, ny 420 kV-ledning	Nord	MNOK 4 000 - 6 000
Namsos - Åfjord og Snilldal - Surna, ny 420 kV-ledning ²⁾	Midt	MNOK 3 400 - 3 700
Ofoten - Balsfjord, ny 420 kV-ledning	Nord	MNOK 3 200 - 3 700
Indre Oslofjord, reinvestering kabelforbindelser	Øst	MNOK 1 050 - 1 200
Nedre Røssåga - Namsos spenningsoppgradering	Nord	MNOK 800 - 1 000
Klæbu - Namsos, spenningsoppgradering	Midt	MNOK 700 - 800
Bjerkreim, ny transformatorstasjon	Sør	MNOK 500 - 540
Mellomlandsforbindelser, under gjennomføring		
Kabel til England (NSL)		MEUR 750 - 1 000 ³⁾
Kabel til Tyskland (NordLink)		MEUR 750 - 1 000 ³⁾
Mottatt endelig konsesjon		
Åfjord-Snilldal, ny 420 kV kraftledning og og kabelanlegg	Midt	MNOK 1 900 - 2 700
Salten, ny stasjon	Nord	MNOK 400 - 500
Under planlegging og konsesjonsbehandling		
Nettplan Stor-Oslo, trinn 1	Øst	MNOK 4 000 - 6 000
Lyse - Fagrafjell, ny ledning og stasjon ⁴⁾	Sør	MNOK 1 600 - 2 100
Mauranger - Samnanger, spenningsoppgradering	Vest	MNOK 600 - 950
Aurland - Sogndal, spenningsoppgradering	Vest	MNOK 500 - 900
Aura/Viklandet-Surna, spenningsoppgradering	Midt	MNOK 500 - 700
Syilling, reinvestering	Øst	MNOK 490 - 590
IKT-prosjekter		
Fornyelse av Statnetts driftssentralsystem		MNOK 600 - 800
Elhub		MNOK 500 - 600

¹⁾ Deler av prosjektet er under planlegging. Endelig konsesjon er mottatt for alle delstrekninger og stasjoner i prosjektet.

²⁾ Estimert omfatter ikke delstrekningen Åfjord - Snilldal som også har mottatt endelig konsesjon

³⁾ Statnetts andel. Eksponering hovedsakelig i euro og tilsvarer et spenn på 7-9 mrd.

NOK per prosjekt. Avtaler med partnere i Tyskland og England er i Euro.

⁴⁾ Lyse - Fagrafjell en videreføring av prosjektet som tidligere er omtalt som Lyse-Støleheia

Beløpene i tabellen viser et forventet intervall for kostnader ved prosjektet.

Prosjekter under gjennomføring viser alle kostnader i løpende valuta, øvrige prosjekter vises i 2016-valuta, ekskl. byggelånsrente og valutausikkerhet.

Viktige hendelser vedrørende prosjekter

Idriftsatte større investeringsprosjekter

- *Ørskog - Sogndal*: Siste ledningsstrek mellom Høyanger og Sogndal ble idriftsatt i desember. Hele prosjektet er dermed satt i drift etter en byggeperiode på fem år.
- *Transformeringskapasitet Østlandet*: Alle syv stasjoner er idriftsatt i 2016.

Pågående større investeringsprosjekter

- *Vestre Korridor*:
 - Styret besluttet i april oppstart av bygging av stasjonene Lyse og Fjotland og ledningene Ertsmyra - Lyse, Ertsmyra - Fjotland og Lyse - Duge. Kontrakt for ledningene er inngått, og arbeidene er godt i gang.
 - Olje- og energidepartementet (OED) stadfestet NVEs konsesjonsvedtak på Ertsmyra - Lyse 3. juni. NVE ga 13. juni Statnett konsesjon til å bygge 420 kV kraftledning mellom Sauda og Lyse.
 - Oppisolering, forsterkningene for flymarkører og temperaturoppgraderinger av strekningene Feda - Tonstad II, Solhom - Kvinen, Lyse - Førre - Saudal og Feda - Kristiansand er utført. Alt arbeid i Saudal er fullført.
- *Balsfjord - Skaidi*: Styret besluttet i juni oppstart av bygging av ny 420 kV ledning fra Balsfjord til Skillemoen, samt Skaidi stasjon. Arbeidene er godt i gang.
- *Ofoten - Balsfjord*: Ny 420 kV-ledning ble spenningsatt på strekningene Ofoten - Kvandal i august og Bardufoss - Balsfjord i oktober. Arbeid med resterende strekning har god fremdrift.
- *Vindkraft Midt-Norge (Namsos - Åfjord og Snilldal - Surna)*: Styret fattet beslutning om oppstart av bygging i april. Arbeidene er godt i gang.
- *Indre Oslofjord kabelanlegg*: Høyesterett forkastet anken fra grunneier over tiltredelsestillatelsen på Vestby-siden i mai. Arbeidene er godt i gang på begge sider av fjorden.
- *Spenningsoppgradering Midt-Norge*: Oppgraderingen av ledningene mellom Klæbu - Namsos og Namsos - Nedre Røssåga er ved utgangen av 2016 henholdsvis over 70 prosent og 60 prosent ferdigstilt.
- *Bjerkreim stasjon*: Styret fattet investeringsbeslutning i juni, og vindkraftaktørene har bekreftet videre deltakelse i prosjektet. Beslutnings om oppstart av bygging ble tatt i februar 2017.
- *Nye mellomlandsforbindelser*:
 - NSL (kabel til England): Prosess for typetesting er startet opp hos begge leverandører. Tunnel- og grunnarbeider i Kvilldal er startet opp og forventes ferdigstilt i løpet av 2017. Flytting av luftledning i Kvilldal er gjennomført.
 - NordLink (kabel til Tyskland): Kabler har passert typetest hos begge leverandører og kabelproduksjon er igangsatt hos en av leverandørene. Grunnarbeider på Ertsmyra ble ferdigstilt i juni, og byggearbeidet er igangsatt. Microtunnelboring pågår i Vollesfjord og første pilothull ble ferdigstilt i november.

Øvrige prosjekter under utvikling

- *Nettplan Stor-Oslo*:
 - Smestad - Sogn kabelforbindelse og Smestad transformatorstasjon: Styret fattet investeringsbeslutning i juni. Konsesjon er mottatt fra NVE i september.
 - Hamang stasjon midlertidig tiltak: Styret fattet investeringsbeslutning i september. Konsesjon er mottatt av NVE i oktober.
 - Sogn stasjon: Statnett søkte i desember konsesjon for å fornye Sogn transformatorstasjon i Oslo.
- *Lyse - Fagrafjell (tidligere Lyse - Stølaheia)*: Tilleggssøknad for Lyse - Fagrafjell ble sendt NVE i desember.
- Det er fattet løsningsvalg og investeringsbeslutning for *Sylling stasjon* og investeringsbeslutning for *reinvesteringer på Sylling stasjon*.

Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø

Statnett har som sentral målsetting å unngå ulykker, personskader og miljøbelastning. Det er definert mål knyttet til sikkerhet i alle aktiviteter innad i Statnett og hos leverandørene. Konsernet arbeider systematisk for å nå målet om å bli den ledende transmisjonsnettoperatoren innen HMS i Europa. Målet er konkretisert til en H1-verdi³ på 2,0 og en H2-verdi⁴ på 4,0. Det stilles samme krav til leverandører som til egen organisasjon. For å nå målet er det iverksatt tiltak innenfor sikkerhetskultur, risikovurderinger, kompetanse og leverandørkrav.

Etter flere år med positiv utvikling økte antallet i HMS-hendelser i 2015, og flatet ut i 2016. Det ble i 2016 rapportert ni interne fraværsskader og 19 fraværsskader hos leverandører/entreprenører. I 2016 var H1-verdien inkludert leverandører/entreprenører 5,6, en reduksjon fra 6,4 ved utgangen i 2015. F-verdien⁵ for Statnetts egne ansatte var 38 i 2016 mot 63 i 2015. Inkludert leverandører/entreprenører var F verdien 103 i 2016 mot 85 i 2015.

Statnett opplevde to arbeidsulykker på Statnetts utbyggingsprosjekter hvor to personer mistet livet hos Statnetts leverandører, henholdsvis på prosjektene Vestre Korridor i april og Nedre Røssåga - Namsos i mai 2016. I tillegg var det flere alvorlige HMS-hendelser. Styret tar dette svært alvorlig, og vedtok i juni 2016 en omfattende handlingsplan for HMS. Handlingsplanen definerer et sett med konkrete forbedringsområder som er ventet å være et godt fundament for fremtidig HMS-arbeid i Statnett og gi forbedrede HMS-resultater.

For året 2016 var samlet sykefravær på 3,2 prosent, som er en liten reduksjon fra 2015. Selv om Statnetts sykefravær er lavere enn kraftbransjen samlet sett, arbeides det målrettet for å holde det på et lavt nivå.

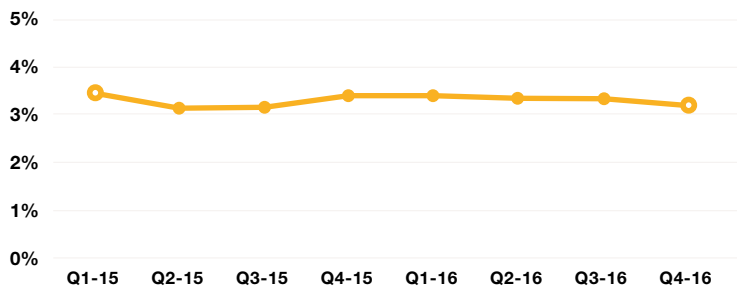
Se beretning om samfunnsansvar for utfyllende informasjon om Statnetts HMS-arbeid.

³⁾ Fraværsskadefrekvens, antall fraværsskader per million arbeidstimer.

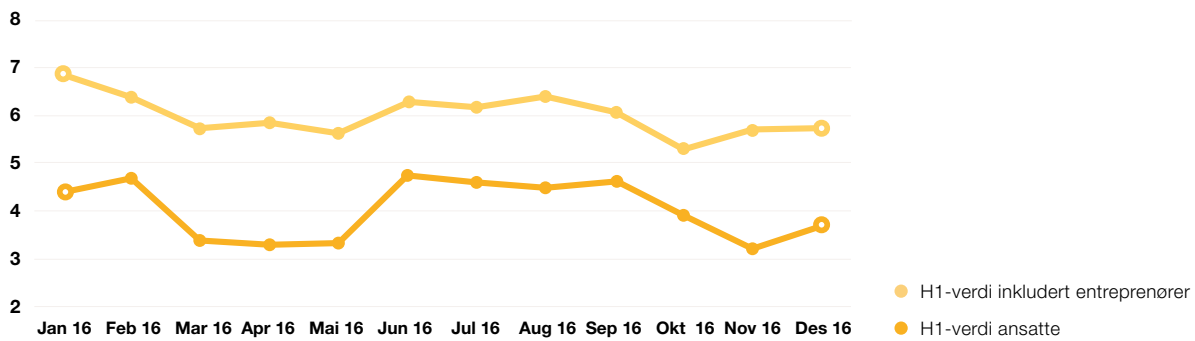
⁴⁾ Skadefrekvens, antall skader med og uten fravær per million arbeidstimer.

⁵⁾ Fraværddagerfrekvens, antall dager fravær per million arbeidstimer.

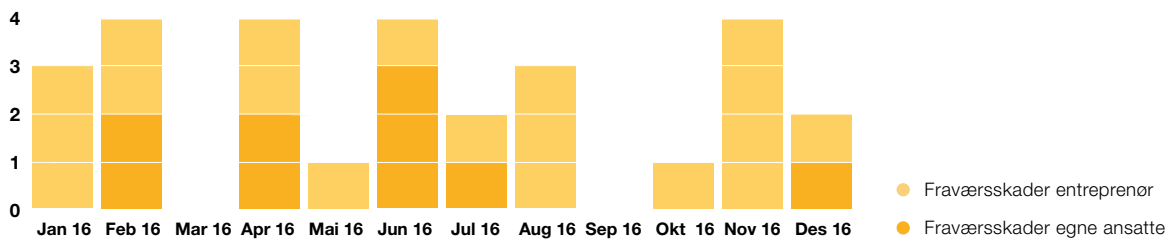
Sykefravær rullerende 12 måneder Konsern

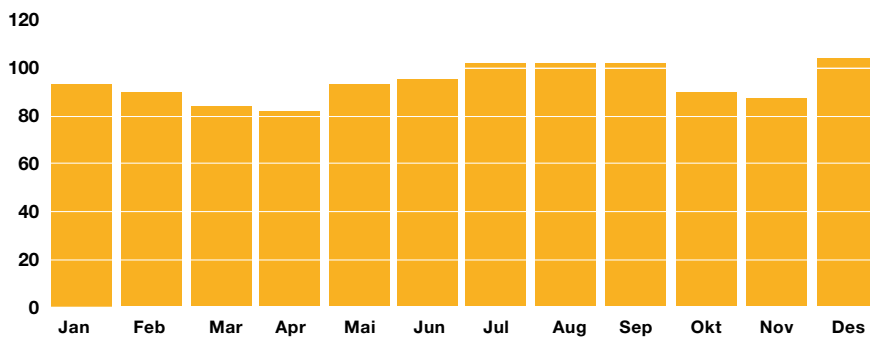
H-verdi rullerende 12 måneder Konsern

Personskader Konsern

F-verdi rullerende 12 måneder Konsern, inkl. egne ansatte og entreprenør

Rekruttering og medarbeiderutvikling

Statnett har et omfattende samfunnsoppdrag og må sikre riktig kompetanse til de ulike oppgavene. Statnetts investeringsprogram er omfattende og ressurskrevende, og Statnett er fortsatt inne i en betydelig vekstfase. Ved utgangen av 2016 var det 1 323 årsverk i Statnett, mot 1 226 ved utgangen av året før. Samtidig er det klart at investeringsomfanget vil være fallende etter 2021, og Statnett har derfor vektlagt å omdisponere faste årsverk til prioriterte oppgaver, samt utstrakt bruk av midlertidige løsninger og outsourcing av oppgaver der hvor behovet for fleksibilitet er stort. Dette bedrer foretakets evne til å tilpasse ressursbruk over tid. Statnett arbeider allerede nå aktivt for å sikre at foretaket over tid skal kunne tilpasse seg endringer i kompetansebehov og et redusert investeringsnivå etter 2021.

Statnett har lav turnover, men mange av dagens medarbeidere vil nå pensjonsalder de nærmeste årene. Statnett arbeider derfor for å være en attraktiv arbeidsgiver for å kunne tiltrekke seg nye medarbeidere, samt beholde og videreutvikle kompetansen hos nåværende ansatte. Dette inkluderer både et trainee-program og et lærlingeprogram for energimontørfaget. Konsernet har en karriereutviklingsmodell under utrulling, samt et lederutviklingsprogram for å videreutvikle ledelse på alle nivåer. I tillegg har Statnett en seniorpolitikk hvor det legges til rette for å beholde seniorer og deres kompetanse frem til pensjonsalder. Statnetts gjennomsnittlige pensjonsalder var 67,4 år i 2016.

Statnett gjennomfører årlige organisasjonsundersøkelser. Undersøkelsen gir informasjon om medarbeidernes tilfredshet, arbeids glede, motivasjon og engasjement. Resultatene fra undersøkelsen i 2016 viser at Statnett ligger gjennomgående over sammenlignbare selskaper i bransjen og norske virksomheter generelt.

Likestilling og mangfold

Statnett har nulltoleranse for diskriminering og trakassering. Dette er nedfelt i etiske retningslinjer, og følges opp blant annet gjennom Statnetts etikkombud, lokale verneombud, medarbeidersamtaler og organisasjonsmålinger. For Statnett er det viktig å ivareta mangfoldet blant de ansatte med hensyn til kjønn, alder og bakgrunn. Sju prosent av medarbeidere rekruttert i 2016 hadde utenlandsk bakgrunn.

Statnett jobber kontinuerlig med å ivareta kvinneandelen i tekniske og ledende stillinger. Andelen kvinnelige ansatte økte fra 25,9 prosent i 2015 til 26,1 prosent i 2016. Andel kvinner i energibransjen for øvrig er cirka 20 prosent. Ved utgangen av 2016 var fire av ni representanter i Statnetts styre og to av syv medlemmer i konsernledelsen kvinner. Av alle ledere i konsernet utgjorde 28,5 prosent kvinner. Ansettelsesforholdene for kvinner og menn følges gjennom flere prosesser, som lønnsvurderinger og medarbeiderundersøkelser.

Kvinner og menn med tilnærmet lik utdanning og erfaring er lønnsmessig likestilt i sammenlignbare stillinger.

Se beretning om samfunnsansvar for utfyllende informasjon om ansattforhold i Statnett.

Forskning og utvikling

Statnett har et omfattende program innen forskning og utvikling (FoU), og tar i bruk nye og mer kostnadseffektive teknologier og metoder. FoU er et verktøy for å realisere Statnetts langsiktige ambisjoner. Fra 2015 til 2019 er FoU-satsningen i Statnett delt inn i tre hovedprogram; bærekraftig systemutvikling, innovativ teknologi og smarte nett. Programmene bidrar med innovative løsninger som bedrer sikkerheten, reduserer kostnader og fører til mer effektiv og bærekraftig gjennomføring av Statnett sitt arbeid.

For å fremme nordiske aspekter i europeiske FoU-aktiviteter har Statnett i 2016 formalisert det nordiske samarbeidet innen FoU. FoU-prosjektene vil rettes inn mot felles nordiske utfordringer og muligheter.

I tillegg kommer omfattende utvikling av løsninger gjennom store IKT-prosjekter, som driftssentral, regulerings- og markedssystem og datahub.

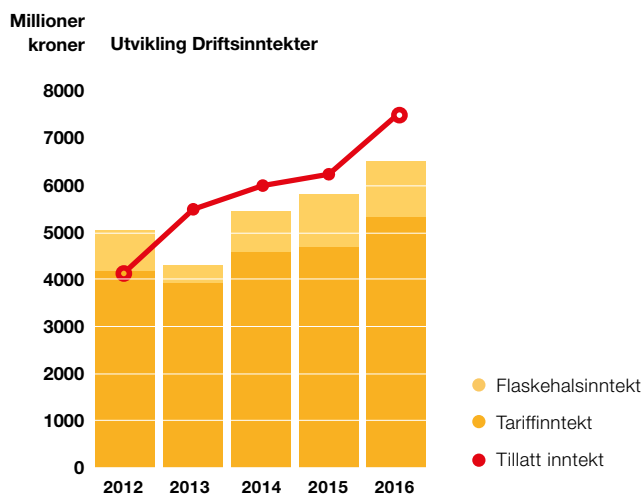
Se beretning om samfunnsansvar for utfyllende informasjon om Statnetts FoU-arbeid.

Økonomiske resultater

Årsregnskapet for Statnett er avlagt i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS) og fortolkninger fastsatt av International Accounting Standards Board (IASB), som er godkjent av EU. Regnskapspostene er kommentert i forhold til konsernets regnskap. Utviklingen slik den står beskrevet for konsernet, gjelder også for morselskapet.

Driftsinntekter

I 2016 var konsernets samlede regnskapsmessige driftsinntekter 6 678 millioner kroner (5 906 millioner kroner i 2015). Økningen i driftsinntekter skyldes i hovedsak høyere tariffinntekter og flaskehalsinntekter. Tariffinntekter fra fastledd har økt som følge av endret tariffsats for forbrukskunder basert på en økning i Statnetts tillatte inntekt. Tariffinntekter fra energiledd har økt som følge av høyere kraftpriser, samt høy produksjon i januar. Flaskehalsinntektene i Norden var høye hovedsakelig på grunn av flaskehals internt i Norge. Den største økningen skyldes lavere kapasitet på kabelen mellom Sylling og Tegneby på grunn av kabelfeil, samt høy produksjon på Vestlandet og redusert kapasitet grunnet utkoblinger i Midt-Norge. I tillegg var det høye priser i Sverige gjennom andre kvartal grunnet revisjoner i kjernekraftverk. Flaskehalsinntekter fra

handel med Nederland har vært lavere på grunn av lavere gass- og kraftpriser på kontinentet.

Statnetts driftsinntekter kommer hovedsakelig fra nettvirksomheten som er regulert ved at NVE setter en grense (tillatt inntekt) for Statnetts inntekter. Tillatt inntekt var 7 445 millioner kroner i 2016 (6 236 millioner kroner). Økningen skyldes hovedsakelig økt avkastning som følge av økt nettkapital, økte avskrivninger og økte transittkostnader. I tillegg førte høyere kraftpriser til økt tillatt inntekt for nettap.

Dersom de regnskapsmessige inntektene fra nettvirksomheten et år avviker fra tillatt inntekt, oppstår en såkalt mer- eller mindreinntekt. Mer-/mindreinntekten vil utjevne seg over tid ved justering av fremtidige tariff. I 2016 hadde Statnett en mindreinntekt på 999 millioner kroner (489 millioner kroner), eksklusive renter. Ved utgangen av 2016 var akkumulert merinntekt, inkludert renter, 343 millioner kroner. Mer-/mindreinntekten er ikke balanseført.

Driftskostnader

Konsernets driftskostnader i 2016 ble totalt 5 526 millioner kroner (4 192 millioner kroner).

For året 2016 var kostnader for systemtjenester 479 millioner kroner, 28 millioner kroner høyere enn året før. Systemtjenester er kostnader knyttet til Statnett SF sitt ansvar for å opprettholde momentan balanse i kraftsystemet og for å sikre tilfredsstillende leveringskvalitet. Økningen skyldes hovedsakelig økte kostnader til tertiærreserver og høye transittkostnader, motvirket av lavere kostnader til primær- og sekundærreserver, samt spesialregulering.

For 2016 var overføringstap 642 millioner kroner, 176 millioner

kroner høyere enn i 2015. Økningen skyldes i hovedsak økte kraftpriser, samt noe høyere tapsvolum.

Lønns- og personalkostnader for 2016 var 887 millioner kroner, 296 millioner kroner høyere enn i 2015. Justert for engangseffekten av omlegging til innskuddsbasert pensjonsordning bokført i 2015, er lønns- og personalkostnader imidlertid nesten uendret fra 2015 til 2016. Økt bemanning som følge av høyere aktivitetsnivå medfører høyere lønnskostnader, men motvirkes av reduserte pensjonskostnader som følge av endret pensjonsordning.

I 2016 var av- og nedskrivninger 2 144 millioner kroner, 518 millioner kroner høyere enn i 2015. Økningen skyldes i hovedsak økt anleggsmasse og redusert avskrivningstid på reservekraftverkene som følge av at Statnett etter idriftsettelsen av Ørskog - Sogndal ikke lengre har utslippskonsesjon for anleggene. I motsatt retning virker lavere restavskrivninger i forbindelse med utrangering av driftsmidler.

I 2016 var andre driftskostnader 1 374 millioner kroner, 316 millioner kroner høyere enn i 2015. Årsaken er høyere kostnader til utstyr og materiell som følge av økt aktivitet på drifts- og kundeprosjektene, økte kostnader til vedlikehold på grunn av aldrende nett, økte kostnader til beredskap, noe økte kostnader knyttet til leie og drift av kontorlokaler, samt økning i eiendomsskatt som følge av økt anleggsmasse, nye takster og innføring av eiendomsskatt i flere kommuner. I tillegg gav valutasikring på anskaffelseskontrakter som ikke oppfyller kriteriene til sikringsbokføring en kostnad, mot en valutagevinst i 2015. Salg av en eiendom knyttet til Statnetts tidligere hovedkontor i Oslo (Noreveien 26) medførte et regnskapsmessig tap i 2016, men det forventes inntekter knyttet til fremtidig deloppgjør og sluttoppgjør som ikke er inntektsført. For øvrig har tiltak i Statnetts effektiviseringsprogram gitt resultater og bidratt til en generell lavere kostnadsvekst.

Resultat

Konsernets driftsresultat i 2016 var 1 152 millioner kroner (1 714 millioner kroner). For 2016 var det underliggende driftsresultatet (korrigert for årets endring i ikke balanseført merinntektssaldo) 2 155 millioner kroner (2 158 millioner kroner).

I 2016 var netto finansposter for konsernet -369 millioner kroner (-304 millioner kroner). Rentekostnadene var tilnærmet uendrede fra 2015 da økt gjeld knyttet til realisering av Statnetts utbyggingsprosjekter ble motvirket av gjennomsnittlig lavere lånerente. Økning i netto finanskostnader skyldes i hovedsak verdiendringer av derivater og agioeffekt som følge av utviklingen i valutamarkedet.

Årsresultat etter skatt i 2016 var 645 millioner kroner (1 103 millioner kroner). For 2016 var det underliggende resultatet etter skatt 1 398 millioner kroner (1 427 millioner kroner). Underliggende resultat var omtrent på samme nivå som fjoråret, noe som skyldes at høyere regulert tillatt inntekt på bakgrunn av økt anleggsmasse ble motvirket av endrede regler for periodisering av pensjonskostnader i inntektsrammen fra 2016 og den positive engangseffekten ved omlegging fra ytelses- til innskuddsbasert pensjonsordning i 2015.

Kontantstrøm og balanse

Den operasjonelle virksomheten i konsernet ga en akkumulert kontantstrøm ved utgangen av 2016 på 3 235 millioner kroner (2 260 millioner kroner). Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter utgjorde -7 788 millioner kroner (- 5 777 millioner kroner). Totalt ble det nedbetalt lån med 2 692 millioner kroner, og det ble tatt opp nye lån med 9 159 millioner kroner. Ved utgangen av 2016 var konsernets beholdning av betalingsmidler og markedsbaserte verdipapirer 3 031 millioner kroner (2 376 millioner kroner).

Konsernet hadde ved utgangen av 2016 en total kapital på 50 743 millioner kroner (45 547 millioner kroner). Rentebærende gjeld utgjorde 32 633 millioner kroner (28 289 millioner kroner), og inkluderte sikkerhetsstillelser under CSA på 2 729 millioner kroner (3 328 millioner kroner). Markedsverdien av balanseførte rente- og valuta-bytteavtaler (verdisikringer) knyttet til rentebærende gjeld utgjorde 2 844 millioner kroner. Rentebærende gjeld, korrigert for dette, utgjorde 29 789 millioner kroner.

Ved utgangen av 2016 var egenkapitalen i konsernet 13 867 millioner kroner (13 605 millioner kroner). Statnett SF sin frie egenkapital var ved årsskiftet 7 677 millioner kroner (7 315 millioner kroner). Korrigert for saldo mer-/mindreinntekt etter skatt var egenkapitalandelen i konsernet 27 prosent.

Styret og ledelsen vurderer at foretakets egenkapital og likviditet er forsvarlig.

Datterselskaper og tilknyttede selskaper

Statnett SF er pålagt å stille til disposisjon en tungtransportberedskap for norsk kraftforsyning. Det heleide datterselskapet Statnett Transport AS skal sikre en effektiv og konkurransedyktig gjennomføring av disse forpliktelsene. I 2016 var driftsinntekter for Statnett Transport 105 millioner kroner (130 millioner kroner), og resultat før skatt var 1 millioner kroner (19 millioner kroner).

Det heleide datterselskapet NordLink Norge AS står for bygging og, fra 2020, drift av Statnetts andel av NordLink, et sjøkabelanlegg mellom Norge og Tyskland. Selskapet hadde et negativt resultat før skatt på fire millioner kroner som hovedsakelig skyldes eiendoms-skatt og agiotap.

Det heleide datterselskapet Elhub AS står for utvikling og, fra det er operativt, drift av en sentral datahub for måleverdier og markedsprosesser i det norske kraftmarkedet (Elhub). Dette er et oppdrag Statnett er pålagt av NVE gjennom Avregningskonsesjonen. Elhub er planlagt å være operativ i det norske kraftmarkedet fra oktober 2017. Selskapet hadde et negativt resultat før skatt på ni millioner kroner i 2016.

Statnett SF har i 2016 hatt en kontrollerende eierandel på 50 prosent i Statnett Rogaland AS (tidligere Lyse Sentralnett AS). I desember 2016 kjøpte Statnett de resterende 50 prosent av aksjene. Selskapet var konsolidert regnskapsmessig også før oppkjøpet, slik at transaksjonen kun får effekt for innregning i egenkapitalen i konsernet. I 2016 var driftsinntekter for Statnett Rogaland AS 44 millioner kroner (33 millioner kroner), og resultat etter skatt var tre millioner kroner. Med virkning fra 1. januar 2017 er alle medarbeidere og anlegg i Statnett Rogaland AS overført til Statnett SF ved en salgstransaksjon.

Statnett SF har en eierandel på 33,3 prosent i eSett OY. Selskapet skal levere balanseavregningstjenester til markedsaktører i Finland, Sverige og Norge, og lansering er satt til mai 2017. I 2016 hadde selskapet et underskudd på 22 millioner kroner (19 millioner kroner), der Statnetts andel utgjorde minus syv millioner kroner (seks millioner kroner).

Statnett SF har en eierandel på 33,3 prosent i KraftCERT AS. Selskapet har til formål å overvåke energiselskapers IT-systemer og håndtere uønskede IT-sikkerhetshendelser. I tillegg skal selskapet bistå andre aktører i kraftbransjen i Norge med håndtering og forebygging av angrep på IKT-systemer. I 2016 hadde selskapet et underskudd på en million kroner (null million kroner).

Statnett SF har en eierandel på 28,2 prosent i Nord Pool AS. Statnetts andel av resultatet i Nord Pool AS utgjorde ni millioner kroner i 2016 (syv millioner kroner).

Risiko

Statnett utøver helhetlig risikostyring på en måte som reflekterer at virksomheten forvalter en kritisk infrastruktur i samfunnet, og er i en fase med et omfattende utbyggingsprogram og vekst i anleggsmasse. Risikostyringen dekker hele virksomhetens perspektiv, med prioritet på potensiell konsekvens for HMS, forsyning av elektrisk kraft, økonomi og omdømme. For en nærmere redegjørelse av Statnetts rammeverk for risikostyring og konkrete risikoer henvises til eget kapittel om risikostyring.

Samfunnsansvar

Statnetts samfunnsoppdrag er å sikre kraftforsyningen, bidra til verdiskaping i samfunnet gjennom et effektivt og velfungerende kraftsystem og legge til rette for bedre klimaløsninger. Samfunnsansvar i Statnett handler om å forstå omgivelsenes forventninger, og å holde seg til disse på en måte som skaper gjensidig tillit og respekt. Slik bidrar samfunnsansvar til gjennomslagskraft og gjennomførings- evne og derved til at Statnett kan nå hovedmålene.

Statnett rapporterer samfunnsansvar i henhold til Global Reporting Initiative (GRI G4) sine retningslinjer for elektrisitetsbransjen (GRI Sustainability Reporting Guidelines & Electric Utility Sector Disclosures). Statnett anser at rapporteringen er i henhold til regnskapsloven § 3–3c, som ble vedtatt i 2013. For nærmere redegjørelse for samfunnsansvar henvises til egen beretning i årsrapporten.

Miljø og klima

Statnett arbeider systematisk med forebyggende miljøarbeid for å redusere sannsynligheten for alvorlige hendelser ved utbygging og drift av kraftnett i Norge og for å redusere miljøbelastningene ved krafttransmisjon. Statnetts viktigste bidrag til redusert klimagassutslipp er utvikling av neste generasjon kraftsystem som legger til rette for tilkobling av mer fornybar energi og utvikling av bærekraftige løsninger i tråd med myndighetenes løsninger. Statnett jobber samtidig med å redusere energiforbruk og klimagassutslipp fra den daglige virksomheten. For en nærmere redegjørelse om miljø og klima henvises til beretning om samfunnsansvar i årsrapporten.

Foretaksstyring

God foretaksstyring er en forutsetning for stabil verdiskaping over tid og bidrar til at Statnett leverer produkter og tjenester i henhold til de krav og forventninger som stilles. Statnetts rammeverk for foretaksstyring tar utgangspunkt i konsernets styringsmodell som klargjør rollefordelingen mellom eier, styret og administrasjonen. Statnett følger Statens prinsipper for godt eierskap og etterlever anbefaling fra Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES). Et eget kapittel om foretaksstyring i årsrapporten redegjør for hvordan Statnett etterlever NUES-prinsippene.

Endringer i styret

I foretaksmøtet i juni 2016 ble Egil Gjesteland og Maria Sandmark gjenvalgt som styremedlemmer for inntil to år. De ansattes styremedlemmer Ane Elgesem og Pål Erland Opgård fratrådte styret, og nye ansattvalgte styremedlemmer ble Karianne Burhol og Nils-Ole Kristensen.

Fremtidsutsikter

Energimeldingen som ble lagt frem 15. april 2016 bekrefter at rammene for Statnetts samfunnsoppdrag ligger fast. Samtidig gir raskere eksterne endringer nye utfordringer og muligheter. Klimapolitikk påvirker hvordan kraft produseres og forbrukes i hele Europa. Billigere lagringsteknologi og digitalisering gir nye muligheter for mer effektiv styring av forbruk og produksjon og dermed en bedre utnyttelse av nettet. Også innen utbygging og vedlikehold vil digitalisering og ny teknologi gi effekter.

Elektrifisering, digitalisering og økonomisk vekst øker behovet for sikker strømforsyning. Utrulling av timesmålere og etablering av elhub, økt behov for å kunne utnytte forbrukerfleksibilitet og mer distribuert produksjon betyr et mer omfattende samarbeid med lokale nettselskaper i Norge. Behovet for å styrke det nordiske og europeiske samarbeidet øker som følge av EUs fokus på regionalisering og behovet for å håndtere endringer i kraftsystemet som følger av mer uregulerbar kraft, mindre kjernekraft og økt utveksling mot kontinentet.

Samfunnet trenger et nett som sikrer trygg strømforsyning og tilrettelegger for fornybarprosjekter og næringsutvikling i hele landet. Statnett er inne i en periode med et historisk høyt investeringsnivå. Ørskog - Sogndal ble satt i drift i 2016, og flere store investeringsprosjekter vil bli ferdigstilt frem mot 2022, som mellomlandsforbindelsene til Tyskland og England, oppgradering og forsterkninger av nettet mellom Sauda og Kristiansand, ny ledning fra Ofoten og nordover, samt den vindkraftdrevne utbyggingen mellom Namsos og Surna. I tillegg vil det i perioden være store prosjekter under gjennomføring, som Lyse – Fagrafjell og Nettplan Stor-Oslo. Det store prosjektomfanget gir driftsutfordringer for et, samlet sett, høyt utnyttet og aldrende nett. God planlegging av utkoblinger og fokus på beredskap vil derfor være viktig i årene som kommer.

HMS vil ha høy prioritet også fremover. Forbedringsområdene som følge av handlingsplanen som ble besluttet i 2016, forventes å resultere i en sterkere HMS-kultur, tydeligere HMS-krav knyttet til kontrakter med leverandører, økt tilstedeværelse på anleggsplasser, samt sikre en balansert prosjektportefølje.

Vedtatte endringer i energiloven innebærer enkelte mindre justeringer i transmisjonsnettets utstrekning. Fra januar 2017 kan konsesjon for kabelforbindelser til utlandet tildeles til alle selskaper som

oppfyller vilkårene, og er ikke lenger begrenset til Statnett og selskaper kontrollert av Statnett. Når EUs tredje energimarkedspakke implementeres i norsk lov betyr det at Statnett må overta eierskapet til anlegg som inngår i den nye definisjonen av transmisjonsnettet, og som i dag er eid av andre.

Statnett vil fortsette å investere i IKT-systemer, FoU og teknologiutvikling. Statnett legger opp til en videre digitalisering som gjør det mulig å ta i bruk ny funksjonalitet og nye tjenester, og legger vekt på økt samarbeid med TSOer og leverandører. Samarbeidet mellom Svenska Kraftnät og Statnett om videreutvikling og forvaltning av et felles regulerings- og markedssystem (Fifty) er et eksempel på dette. FoU er et viktig virkemiddel, både for utvikling av markeds- og systemløsninger og for ny teknologi som kan anvendes i kommende utbyggingsprosjekter.

De betydelige investeringene i transmisjonsnettet i tiden fremover vil påvirke nivået på tariffene. Tiltakene er samfunnsmessig godt begrunnet. Statnett bestreber seg på å sikre en transparent og samfunnsøkonomisk begrunnet utforming av tariffen for alle kundegrupper. Statnett gjennomfører for tiden en helhetlig evaluering av dagens tariffmodell for å sikre at modellen gir de nødvendige samfunnsøkonomiske prissignaler og en hensiktsmessig kostnadsfordeling mellom brukerne av nettet. Eventuelle endringer i tariffmodellen vil implementeres fra 1. januar 2019.

Statnett er opptatt av å opprettholde posisjonen som ett av de mest kostnadseffektive transmisjonsnettselskapene i Europa gjennom sikker, rasjonell og kostnadseffektiv nettutvikling og anleggsforvaltning. Konsernet har en målsetting om å øke effektiviteten med 15 prosent innen utgangen av 2018, i forhold til sammenlignbare kostnader i 2013. Resultatene så langt viser at Statnett forventer å nå målet i 2018.

Statnett-konsernet har totalt sett hatt en god utvikling i 2016. Styret takker alle medarbeidere for god innsats og lojalitet i året som gikk, og ser frem til en fortsatt felles innsats for utviklingen av Statnett.

Fortsatt drift

I samsvar med regnskapslovens § 3-3a bekrefter styret at årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

Resultatdisponeringen

Statnett hadde et resultat etter skatt på 668 millioner kroner. Styret i Statnett foreslår et utbytte på 350 millioner kroner, tilsvarende 25 prosent av utbyttegrunnlaget. Utbyttegrunnlag er definert som konsernets årsresultat etter skatt, justert for årets endring i saldo for mer-/mindreinntekt etter skatt. Det foreslåtte utbytte er i henhold til vedtatt utbyttepolitikk for foretaket, og vurdert som forsvarlig ut fra Statnett sin egenkapital og likviditet.

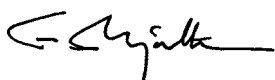
Styret foreslår på denne bakgrunn følgende disponering av årsresultatet fra Statnett SF:

Til utbytte	350
Til opptjent annen egenkapital	318
Sum disponert	668

Erklæring fra styret og konsernsjef

Vi erklærer etter beste overbevisning at årsregnskapet for 2016 er utarbeidet i samsvar med IFRS med tilleggspålysninger som følger av regnskapsloven, og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet, og at opplysningene i årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer konsernet står overfor.

Oslo, 30. mars 2017
Styret i Statnett SF

Per Hjorth
Styrets leder

Synne Larsen Hombø
Nestleder

Maria Sandsmark
Styremedlem

Egil Gjesteland
Styremedlem

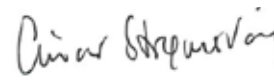
Kirsten Indgjerd Værdal
Styremedlem

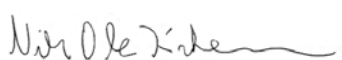
Karianne Burhol
Styremedlem

Steinar Jøråndstad
Styremedlem

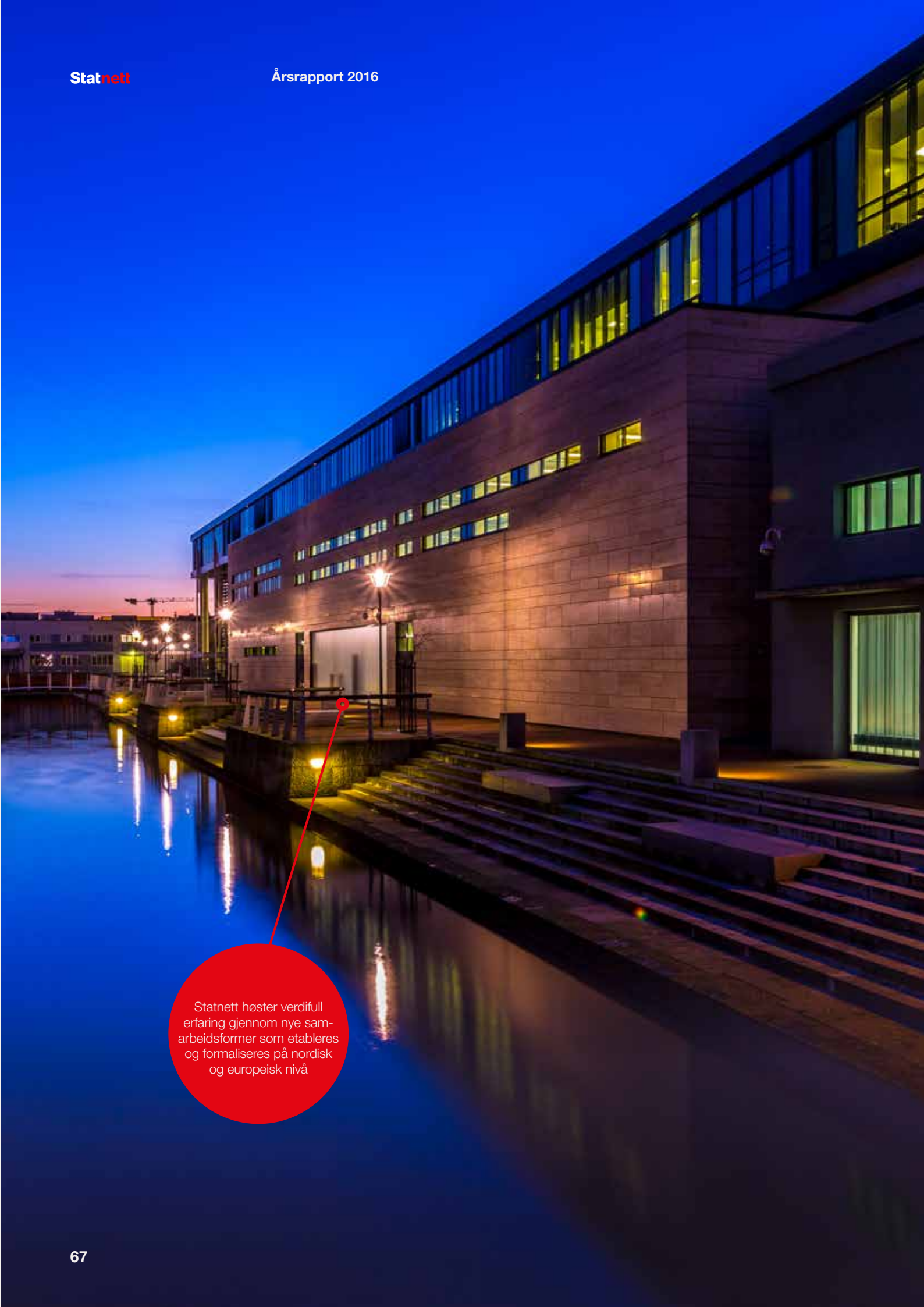
Einar Anders Strømsvåg
Styremedlem

Nils Ole Kristensen
Styremedlem

Auke Lont
Konsernsjef

Statnett høster verdifull erfaring gjennom nye samarbeidsformer som etableres og formaliseres på nordisk og europeisk nivå

Styret

Per Hjorth

Leder

Valgt i 2008, styreleder fra 2015

Per Hjorth er arbeidende styreleder i Newsec Norge, som driver rådgivning, megling og forvaltning innenfor næringsseiendom. Han er i tillegg Chairman of the Executive Committee i det nordiske Newsec konsernet. Per Hjorth har også flere styreverv. Han har hatt flere lederstillinger i industri, finans og i energibransjen, blant annet som administrerende direktør i Nord Pool ASA frem til 2000. Per Hjorth er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen BI.

Synne Hombles

Nestleder

Valgt i 2013, nestleder fra 2015

Synne Hombles er konserndirektør for strategi og selskapsfunksjoner i NSB-konsernet, med ansvar for strategi, juridiske forhold, HR og kommunikasjon. Hun har tidligere hatt tilsvarende lederstillinger i Cermaq ASA/Cermaq Group A.S Hun var advokat i advokatfirmaet Wikborg Rein fra 1998 - 2006. Synne Hombles er Cand. jur fra Universitetet i Oslo. Hun er medlem av Norges OECD-kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv, utnevnt av Utenriksdepartementet.

Kirsten Indgjerd Værdal

Styremedlem

Valgt i 2009

Kirsten Indgjerd Værdal har siden 2007 vært landbruksdirektør hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Hun har tidligere hatt lederstillinger i næringsmiddelsektoren og landbruk. Kirsten Indgjerd Værdal har bred styreefaring fra organisasjoner, samt offentlig og privat sektor. Hun er utdannet agronom fra Mære Landbruksskole og har i tillegg økonomi- og ledelsesutdanning fra Høyskolen i Nord-Trøndelag.

Egil Gjesteland

Styremedlem

Valgt i 2012

Egil Gjesteland eier konsultentselskapet Gjesteland Consulting AS som driver innen olje- og gassnæringen. Han har arbeidet for Statoil i mer enn 30 år, blant annet som IT sjef og prosjektdirektør for en rekke olje- og gassprosjekter i regi av Statoil i inn og utland. Egil Gjesteland har vært foreleser på BIs MBA program og ved UC Berkeley. Egil Gjesteland er utdannet sivilingeniør ved NTH.

Einar Anders Strømsvåg

Styremedlem

Valgt i 2015

Einar Anders Strømsvåg er direktør for konsernrevisjonen i Statoil. Han har vært ansatt i Statoil ASA siden 1997 og innehatt ulike ledende stillinger. Einar Anders Strømsvåg har hatt en rekke styreverv, blant annet i NHOs hovedstyre. Han er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen i Bergen og er i tillegg kjemiingeniør.

Maria Sandsmark

Styremedlem

Valgt i 2013

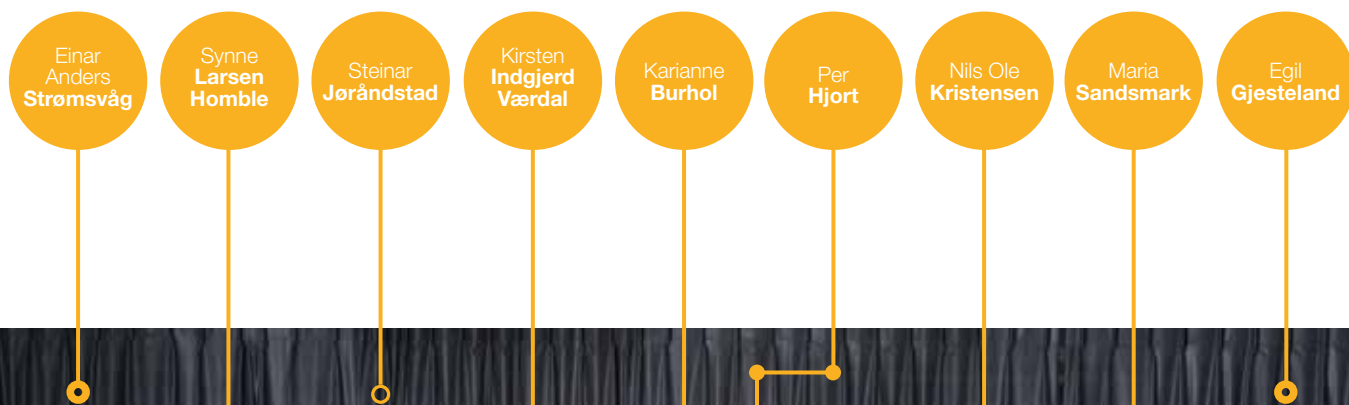
Maria Sandsmark arbeider som billedkunstner og driver Galleri Gnist AS. Maria Sandsmark har arbeidet som forsker innen samfunnsøkonomiske analyser og FoU-prosjekter knyttet blant annet til deregulerte kraftmarkeder. Sentrale oppgaver har også innbefattet kvalitetssikring av store statlige investeringsprosjekter via Finansdepartementets KS-regime i Møreforskning Molde. Maria Sandsmark har dr. polit. graden i samfunnsøkonomi ved Universitetet i Bergen.

Steinar Jøråndstad

Styremedlem, ansattvalgt

Valgt i 2004

Steinar Jøråndstad er ansatt som teamkoordinator i divisjon Drift og marked i Statnett, der han også leder EL&ITs landsdekkende fagforening og sitter i arbeidsmiljøutvalget. Steinar Jøråndstad startet som lærling i 1981 og har tidligere vært Statnetts hovedverneombud.

Karianne Burhol
Styremedlem, ansattvalgt
Valgt i 2016

Karianne Burhol har vært ansatt i Statnett siden 2005 hvor hun nå har ansvar for byggledere og koordinatore til ledningsprosjekter over hele landet. Hun har også vært prosjektleder i store utbyggingsprosjekter, samt engasjert i arbeid med HMS og kvalitetssystemer siden ansettelsen. Karianne Burhol er utdannet elkraftingeniør fra Oslo Ingeniørhøyskole og har i tillegg administrativ utdannelse fra BI.

Nils Ole Kristensen
Styremedlem, ansattvalgt
Valgt i 2016

Nils Ole Kristensen har jobbet i Statnett siden 2000. Han har hatt ulike stillinger i Statnett blant annet innen tariffing, internasjonal konsulentvirksomhet og prosjektering av stasjoner. Før dette jobbet han en periode for NVE. Han har tidligere vært leder i Teknas etatsforening. Nils Ole Kristensen er sivilingeniør elkraft fra NTNU Trondheim.

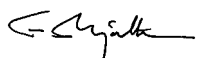
Totalresultatregnskap

Morselskap		(Beløp i mill. kr)	Note	Konsern	
2015	2016			2016	2015
Driftsinntekter					
5 717	6 412	Driftsinntekter regulert virksomhet	4	6 446	5 747
321	338	Andre driftsinntekter	4	232	159
6 038	6 750	Sum driftsinntekter		6 678	5 906
Driftskostnader					
451	479	Systemtjenester	5	479	451
466	642	Overføringstap	5	642	466
602	921	Lønns- og personalkostnader	6, 7, 20	887	591
1 488	2 113	Avskrivning, amortisering og nedskrivning	8	2 144	1 626
1 223	1 442	Andre driftskostnader	24	1 374	1 058
4 230	5 597	Sum driftskostnader		5 526	4 192
1 808	1 153	Driftsresultat		1 152	1 714
Finansinntekter og kostnader					
530	330	Finansinntekter	10	292	509
811	667	Finanskostnader	10	661	813
-281	-337	Netto finansinntekter/-kostnader		-369	-304
1 527	816	Resultat før skattekostnad		783	1 410
325	148	Skattekostnad	16	138	307
1 202	668	Årsresultat		645	1 103
Øvrige resultatelementer					
1	-	Endringer i virkelig verdi for investeringer holdt for salg	25	-	1
20	-22	Endringer i virkelig verdi for kontantstrømsikringer	12, 25	-22	20
-10	3	Skatteeffekt	16, 25	3	-10
11	-19	Øvrige resultatelementer som resirkuleres gjennom resultatet i senere perioder		-19	11
253	94	Endringer i estimatavvik på pensjonsforpliktelser	7,25	94	253
-70	-24	Skatteeffekt	7,16,25	-24	-70
183	70	Øvrige resultatelementer som ikke resirkuleres gjennom resultatet i senere perioder		70	183
194	51	Sum øvrige resultatelementer		51	194
1 396	719	Totalresultat		696	1 297

Balanse

Morselskap				Konsern	
31.12.2015	31.12.2016	(Beløp i mill. kr)	Note	31.12.2016	31.12.2015
Eiendeler					
Anleggsmidler					
283	367	Immaterielle eiendeler	8	421	336
29 834	33 477	Varige driftsmidler	8	33 861	30 215
5 738	6 444	Anlegg under utførelse	9	8 473	6 553
879	1 221	Investering i datterselskaper	17	-	-
55	54	Investeringer i tilknyttet selskap	17	90	90
-	85	Pensjonsmidler	7	85	-
5 397	3 628	Finansielle anleggsmidler	11, 12, 14, 15	3 494	5 213
42 186	45 276	Sum anleggsmidler		46 424	42 407
Omløpsmidler					
1 337	2 728	Kunde- og andre kortsiktige fordringer	11, 12, 14, 15	1 288	764
306	315	Markedsbaserte verdipapirer	11, 12, 14, 15	731	680
1 441	1 798	Betalingsmidler	11	2 300	1 696
3 084	4 841	Sum omløpsmidler		4 319	3 140
45 270	50 117	Sum eiendeler		50 743	45 547
Egenkapital og gjeld					
Egenkapital					
5 950	5 950	Innskuddskapital		5 950	5 950
7 315	7 677	Opptjent annen egenkapital		7 917	7 614
-	-	Ikke-kontrollerende interesse		-	41
13 265	13 627	Sum egenkapital		13 867	13 605
Langsiktig gjeld					
968	1 145	Utsatt skatt	16	1 205	1 055
247	205	Pensjonsforpliktelser	7	207	249
665	521	Andre forpliktelser	21	521	665
24 266	25 957	Langsiktig rentebærende gjeld	11, 12, 13, 15	25 957	24 266
26 146	27 828	Sum langsiktig gjeld		27 890	26 235
Kortsiktig gjeld					
4 235	6 874	Kortsiktig rentebærende gjeld	11, 12, 13, 15	6 676	4 023
1 624	1 788	Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	11, 12, 13, 15	2 300	1 673
-	-	Betalbar skatt	16	10	11
5 859	8 662	Sum kortsiktig gjeld		8 986	5 707
45 270	50 117	Sum egenkapital og gjeld		50 743	45 547

Oslo, 30. mars 2017 - Styret i Statnett SF

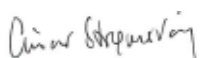

Per Hjorth
Styrets leder

Synne Larsen Homble
Nestleder

Maria Sandmark
Styremedlem

Egil Gjesteland
Styremedlem

Kirsten Indgjerd Værdal
Styremedlem

Steinar Jøråndstad
Styremedlem

Einar Anders Strømsvåg
Styremedlem

Nils Ole Kristensen
Styremedlem

Karianne Burhol
Styremedlem

Auke Lont
Konsernsjef

Oppstilling av endringer i egenkapital

Morselskap				Konsern						
Innskutt kapital	Øvrige poster	Opptjent annen egenkapital	Sum egenkapital		Sum egenkapital	Ikke-kontroll-erende interesse	Sum egenkapital henført eier i Statnett SF	Opptjent annen egenkapital	Øvrige poster	Innskutt kapital
5 950	-170	6 410	12 190	01.01.2015	12 629	78	12 551	6 771	-170	5 950
-	-	1 202	1 202	Årsresultat	1 103	-37	1 140	1 140	-	-
-	11	183	194	Øvrige resultatelementer, note 25	194	-	194	183	11	-
-	-	-321	-321	Vedtatt utbytte	-321	-	-321	-321	-	-
5 950	-159	7 474	13 265	31.12.2015	13 605	41	13 564	7 773	-159	5 950
5 950	-159	7 474	13 265	01.01.2016	13 605	41	13 564	7 773	-159	5 950
-	-	668	668	Årsresultat	645	1	644	644	-	-
-	-19	70	51	Øvrige resultatelementer, note 25	51	-	51	70	-19	-
-	-	-357	-357	Vedtatt utbytte	-357	-	-357	-357	-	-
-	-	-	-	Kjøp datterselskap	-77	-42	-35	-35	-	-
5 950	-178	7 855	13 627	31.12.2016	13 867	-	13 867	8 095	-178	5 950

Kontantstrømoppstilling

Morselskap		(Beløp i mill. kr)	Note	Konsern	
2015	2016			2016	2015
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter					
1 527	816	Resultat før skattekostnad		783	1 410
-18	33	Tap/gevinst(-) ved salg av anleggsmidler	8	33	-18
1 488	2 113	Avskrivning, amortisering og nedskrivning	8	2 144	1 626
-24	-	Betalte skatter	16	-8	-37
338	336	Resultatførte renter	10	322	327
30	19	Mottatte renter	10	28	40
-366	-340	Betalte renter, eksklusiv byggelånsrenter	10	-340	-366
-141	87	Endring i kundefordringer/leverandørgjeld	11, 14	345	-121
-611	-120	Endring i andre tidsavgrensningsposter	11	-72	-601
2 223	2 944	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		3 235	2 260
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter					
39	14	Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	8	14	46
-5 112	-6 327	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler, andre immaterielle eiendeler og anlegg under utførelse	8, 9	-7 547	-5 676
-139	-142	Utbetalte byggelånsrenter	9	-171	-144
-	-78	Utbetalinger ved kjøp av aksjer i datterselskap	17	-78	-
-160	-270	Utbetalinger ved kapitalinnskudd i datterselskap	17	-	-
-55	-6	Endring i langsiktige lånefordringer	11, 14	-14	-10
-443	-964	Endring i kortsiktige lånefordringer	11, 14	-	-
38	29	Mottatt utbytte og konsernbidrag	10, 17	8	7
-5 832	-7 744	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-7 788	-5 777
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter					
1 503	9 159	Innbetalinger ved opptak av ny rentebærende gjeld	11, 13	9 159	1 503
-1 142	-2 692	Utbetalinger ved nedbetaling av rentebærende gjeld	11, 13	-2 692	-1 142
1 469	-941	Endring i sikkerhetsstillelser under CSA (Credit Support Annex)	11, 13	-941	1 469
909	137	Innbetalinger ved salg av markedsbaserte verdipapirer	11, 14	350	1 111
-226	-149	Utbetalinger ved kjøp av markedsbaserte verdipapirer	11, 14	-362	-426
-321	-357	Utbetalinger av utbytte og konsernbidrag		-357	-321
2 192	5 157	Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		5 157	2 194
-1 417	357	Netto kontantstrøm for perioden		604	-1 323
2 858	1 441	Kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	11	1 696	3 019
1 441	1 798	Kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	11	2 300	1 696

Inkludert i kontanter og kontantekvivalenter per 31. desember 2016 er bundne midler med 118 millioner kroner i morselskapet og 120 millioner kroner i konsernet.

Ubenyttet trekkrettighet på 6 500 millioner kroner er ikke inkludert i kontanter og kontantekvivalenter ovenfor

Innhold **Noter**

Note 1	Regnskapsprinsipper	76	Note 13	Rentebærende gjeld	104
Note 2	Endringer i regnskapsprinsipper og nye regnskapsstandarder	83	Note 14	Rentebærende eiendeler	106
Note 3	Regnskapsestimater og forutsetninger	84	Note 15	Finansiell risikostyring	107
Note 4	Driftsinntekter	85	Note 16	Skatter	111
Note 5	Systemtjenester og overføringstap	89	Note 17	Investeringer i datterselskap og tilknyttede selskaper	113
Note 6	Lønns -og personalkostnader	90	Note 18	Felleskontrollerte driftsordninger	114
Note 7	Pensjoner	91	Note 19	Nærstående parter	115
Note 8	Varige driftsmidler og andre immaterielle eiendeler	95	Note 20	Ytelser til ledelsen	117
Note 9	Anlegg og utførelse	97	Note 21	Andre forpliktelser	121
Note 10	Finansposter - resultat	98	Note 22	Pantstillelser og garantiansvar	121
Note 11	Oversikt over finansielle instrumenter	99	Note 23	Betingende eiendeler	121
Note 12	Derivater	102	Note 24	Andre driftskostnader	122
			Note 25	Øvrige resultatелеmenter	123

Note Regnskapsprinsipper

1

Statnett SF (morselskapet) er et norsk statsforetak som ble stiftet 20. desember 1991. Staten ved Olje- og energidepartementet er eeneier. Foretaket har utstedt obligasjonslån som er notert på Oslo Børs. Hovedkontoret har adresse Nydalen allé 33, 0484 Oslo.

Grunnlag for utarbeidelse av regnskapet

Konsernregnskapet og selskapsregnskapet er utarbeidet i overensstemmelse med gjeldende International Financial Reporting Standards (IFRS), slik de er godkjent av EU, og den norske regnskapsloven.

Referanser til "IFRS" skal heretter bety referanser til IFRS-standardene som er godkjent av EU.

Regnskapene er utarbeidet basert på historisk kost-prinsippet, med følgende unntak:

- Alle derivater, alle finansielle eiendeler og forpliktelser klassifisert som "virkelig verdi over resultatet" eller "tilgjengelig for salg", regnskapsføres til virkelig verdi.
- Balanseført verdi på eiendeler og gjeld som er sikret, justeres for å registrere endringer i virkelig verdi som følge av sikringen.
- Eiendeler blir vurdert ved hver rapporteringsdato med tanke på verdifall. Hvis gjenvinnbart beløp på eiendelen er lavere enn balanseført verdi, blir eiendelen nedskrevet til gjenvinnbart beløp.

Konsolideringsprinsipper

Konsoliderte selskaper

Konsernregnskapet omfatter Statnett SF og datterselskaper der Statnett SF alene har kontrollerende eierandeler. Normalt antas Statnett SF å ha kontroll når direkte eller indirekte eierinteresser utgjør mer enn 50 prosent av de stemmeberettigede aksjene. Dersom Statnett eier mindre enn 100 prosent av stemmeberettigede aksjer, eller gjennom avtale har mindre enn 100 prosent av stemmene, blir det foretatt ytterligere vurdering av hvorvidt konsernet faktisk har kontroll.

Konsernregnskapet er utarbeidet med ensartede regnskapsprinsipper for like transaksjoner og andre hendelser under like forutsetninger. Klassifiseringen av poster i resultat og balanse er gjennomført etter ensartede definisjoner. Utarbeidelse av konsernregnskapet skjer etter oppkjøpsmetoden og viser konsernet som om det var én enhet. I konsernregnskapet er alle mellomværender og interne transaksjoner mellom selskaper innenfor konsernet eliminert.

Kostprisen på aksjer i datterselskaper er eliminert mot egenkapitalen på oppkjøpstidspunktet. Merverdier utover den balanseførte egenkapital i datterselskaper fordeles til de eiendeler og gjeldsposter som merverdien kan knyttes til. Den del av kostprisen ved kjøp av virksomhet som ikke kan tilskrives bestemte eiendeler, presenteres som goodwill.

Statnett SFs Pensjonskasse er ikke en del av konsernet. Innskutt egenkapital i pensjonskassen er vurdert til virkelig verdi, og klassifisert som finansielt anleggsmiddel.

Felleskontrollerte ordninger

En felleskontrollert ordning er en ordning der to eller flere parter har felles kontroll, og hvor det er kontraktmessig enighet om deling av kontroll over ordningen. «Felles kontroll» er den avtalte delingen av kontroll over en felleskontrollert ordning, som bare foreligger når beslutninger om relevante aktiviteter krever enstemmighet mellom de partene som deler kontrollen.

Felleskontrollert driftsordning

En "felleskontrollert driftsordning" er en felleskontrollert ordning der de partene som har felles kontroll over ordningen, har rettigheter til eiendelene og ansvar for forpliktelsene knyttet til ordningen. Konsernet innregner sin andel av eiendeler, forpliktelser, inntekter og driftskostnader i tilknytning til sine interesser i felleskontrollerte driftsordninger.

Konsernet har felleskontrollerte driftsordninger knyttet til bygging og drift av utenlandskabler.

Investering i tilknyttet selskap

Tilknyttet selskap er selskaper der Statnett har betydelig innflytelse, dvs. kan påvirke finansielle og operasjonelle beslutninger i selskapet, men ikke har kontroll, alene eller sammen med andre, over selskapet. Normalt vil dette være selskaper hvor konsernet eier mellom 20 og 50 prosent av de stemmeberettigede aksjene.

Tilknyttede selskaper vurderes etter egenkapitalmetoden. Dette innebærer at konsernets andel av årets resultat etter skatt og avskrivninger på eventuelle merverdier resultatføres. Regnskapet i det tilknyttede selskap er omarbeidet til Statnetts regnskapsprinsipper i tråd med IFRS. I konsernbalansen er eierandel i tilknyttet selskap klassifisert som finansielle anleggsmidler til opprinnelig kostpris med tillegg av akkumulerte resultatandeler og fradrag for utbytte, og eventuelle nedskrivninger.

Konsernet vurderer på hvert rapporteringstidspunkt om det foreligger objektive indikasjoner på verdifall. Hvis slike indikasjoner foreligger, testes investeringen for nedskrivning. Nedskrivning foretas dersom gjenvinnbart beløp (høyeste av virkelig verdi fratrukket salgskostnader og bruksverdi) er lavere enn balanseført verdi.

Kjøp/salg av datterselskaper og tilknyttede selskaper

Ved kjøp og salg av datterselskaper og tilknyttede selskaper er disse inkludert i konsernregnskapet for den del av året de har vært del av eller tilknyttet konsernet.

Note Regnskapsprinsipper

1

Investering i andre selskaper

Investering i selskaper hvor konsernet eier mindre enn 20 prosent av den stemmeberettigede aksjekapital, klassifiseres som "tilgjengelig for salg" og balanseføres til virkelig verdi dersom virkelig verdi kan måles pålitelig. Verdiendring føres under øvrige resultatелеmenter i totalresultatoppstillingen.

Investering i datterselskaper og tilknyttet selskap i Statnett SF (selskapsregnskapet)

Investeringer i datterselskaper og tilknyttet selskap behandles etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Avgitt konsernbidrag (netto etter skatt) tillegges kostpris på investering i datterselskap. Mottatt konsernbidrag og utbytte resultatføres som finansinntekt i den grad utbytte og konsernbidrag ligger innenfor opptjente resultater i eierperioden. Utbytte utover opptjente resultater i eierperioden behandles som reduksjon av aksjeinvesteringen. Konsernbidrag og utbytte regnskapsføres i det året det er vedtatt.

Virksomhetssammenslutninger

Virksomhetssammenslutninger innregnes i henhold til oppkjøpsmetoden. Anskaffelseskost er summen av virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet av eiendeler som overdras, gjeld som pådras eller overtas som vederlag for kontroll av den oppkjøpte virksomheten, samt kostnader som kan henføres direkte til virksomhetssammenslutninger.

Den kjøpte virksomhetens identifiserbare eiendeler, gjeld og betingede forpliktelser som tilfredsstiller vilkårene for regnskapsføring under IFRS 3, innregnes til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Goodwill som oppstår ved oppkjøp, innregnes som en eiendel målt til overskytende av totalt overført vederlag og verdi av minoritetsinteresser i oppkjøpt selskap utover nettoverdi av oppkjøpte identifiserbare eiendeler og overtatte forpliktelser. Hvis konsernets andel av netto virkelig verdi av den kjøpte virksomhetens identifiserbare eiendeler, gjeld og betingede forpliktelser etter revurdering overstiger totalt vederlag, innregnes det overskytende beløpet i resultatregnskapet umiddelbart.

Segmentrapportering

Selskapet har identifisert sitt rapporteringssegment basert på hvilken risiko og avkastning som påvirker virksomheten. Basert på IFRS sin definisjon er det foretakets vurdering at man kun har ett segment. Virksomheten følges opp som ett geografisk segment. Datterselskaper kvalifiserer heller ikke som særskilte rapporteringspliktige virksomhetssegmenter etter kriterier i IFRS. Selskapet og konsernet rapporteres derfor som ett virksomhetssegment.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Kontanter inkluderer bankbeholdning. Kontantekvivalenter er kortsiktig likvide investeringer som omgående kan konverteres til kontanter med et kjent beløp, og med maksimal løpetid på tre måneder. Bundne midler består av ansattes skattetrekksmidler som er bundet etter norsk lov, og depotkonto i forbindelse med kraftomsetning på kraftbørs.

Prinsipper for inntektsføring

Driftsinntekter måles til virkelig verdi og inntektsføres når de er opptjent, netto etter offentlige avgifter. Driftsinntekter rapporteres brutto og består av faktisk levert energi multiplisert med en tariffmodell fastsatt gjennom retningslinjer gitt av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). I de tilfeller hvor Statnett primært opptrer som avregningsfunksjon knyttet til fellesnett og krafthandel, rapporteres dette netto.

Renteinntekter inntektsføres etterhvert som de opptjenes. Utbytte fra investeringer inntektsføres når utbyttet er vedtatt.

For kundeprosjekter anvendes løpende inntektsføring basert på måling av estimert virkelig verdi. Dette innebærer at inntektsføringen skjer etter hvert som arbeidet utføres etter fullføringsgraden. Fullføringsgraden fastsettes på grunnlag av forholdet mellom hittil påløpte utgifter for utført arbeid og de estimerte totale prosjektutgiftene. Inntekter inngår i andre driftsinntekter. Fakturerte og opptjente prosjektinntekter inngår i kundefordringer.

For prosjekter som forventes å gi tap, er hele det forventede tap kostnadsført.

Skatter

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endringene i utsatt skatt/-skattefordel. Betalbar skatt beregnes på grunnlag av årets skattemessige resultat. Netto utsatt skatt/-skattefordel er beregnet på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskaps- og skattemessige verdier og ligningsmessig underskudd til fremføring.

Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverseres eller kan reverseres, er utlignet. Utsatt skattefordel er oppført når det er sannsynlig at selskapet vil ha tilstrekkelig skattemessig overskudd til å nyttiggjøre skattefordelen. Utsatt skatt og skattefordel som kan balanseføres, er balanseført til nominell verdi og oppført netto i balansen.

Eiendomsskatter resultatføres i regnskapsåret når faktura for kommende termin mottas fra kommunene. Disse klassifiseres under andre driftskostnader.

Note Regnskapsprinsipper

1

Klassifisering av poster i balansen

En eiendel klassifiseres som kortsiktig (omløpsmiddel) når den er knyttet til varekretsløpet, fordring som tilbakebetales innen ett år samt "eiendeler som ikke er bestemt til varig eie eller bruk for virksomheten". Andre eiendeler er anleggsmidler. Skillet mellom kortsiktig og langsiktig gjeld trekkes ved ett år til forfallstidspunktet. Første års avdrag på langsiktige lån er klassifisert som kortsiktig gjeld.

Anlegg under utførelse

Anlegg under utførelse balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for eventuelle akkumulerte tap ved verdifall. Anlegg under utførelse blir ikke avskrevet.

Utbyggingsprosjekter starter med en mulighets- og alternativstudie. Balanseføring starter når konklusjonen fra studien foreligger, og hovedkonsept for utbyggingen er valgt. På dette tidspunktet er konsesjon ikke oppnådd, og endelig investeringsbeslutning er ikke fattet. Erfaringer i Statnett viser at det er overveiende sannsynlig at prosjektet blir gjennomført hvis det først er valgt et hovedkonsept for utbyggingen.

Fremover vil det bli foretatt betydelige investeringer. I stor grad skjer det via egenregiprojekter som balanseføres som anlegg under utførelse inntil driftsmidlet er klart til bruk. Prosjekter under utførelse verdifulveres per prosjekt ved indikasjoner på verdifall.

Det vurderes løpende om konsesjonsforhold eller andre årsaker betinger hel eller delvis nedskrivning av påløpte prosjektkostnader. Nedskrivninger reverseres dersom grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

Renter i byggeperioden

Låneutgifter knyttet til egne anlegg under utførelse, balanseføres. Rentene beregnes ut fra en gjennomsnittlig innlånsrente og investeringens omfang, da finansieringen ikke er identifisert spesifikt til det enkelte prosjekt. Renter resultatføres gjennom avskrivninger basert på tilhørende eiendels forventede økonomiske levetid.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler er balanseført til kostpris med fratrukket for akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger. Avskrivningene reduserer balanseført verdi av varige driftsmidler, eksklusive tomter, til estimert restverdi ved utløpet av estimert utnyttbar levetid. Driftsmidlene avskrives lineært fra det tidspunkt driftsmidlene var klare til bruk. Tilsvarende gjelder også driftsmidler anskaffet fra andre netteiere. Vesentlige komponenter av et driftsmiddel vurderes hver for seg for avskrivningsformål. Vesentligheten vurderes ut fra komponentenes kostpris i forhold til hele driftsmidlets kostpris.

Estimater på kostnader til fjerning av varige driftsmidler innregnes som en del av anskaffelseskostnaden på det tidspunktet konsernet anser å ha en juridisk eller faktisk forpliktelse til fjerning. Estimater vurderes til nåverdien av de utgiftene som forventes å påløpe på det fremtidige tidspunktet. Den årlige rentekostnaden som følger av at forpliktelsen er ett år nærmere oppgjør, kostnadsføres. Estimater kan senere bli endret som følge av endring i estimat for utgiftens størrelse, endring i forventet tidsplan og/eller endring i diskonteringsrente. Endringene regnskapsføres som økning eller reduksjon av balanseført verdi på driftsmidlet. Dersom eventuell reduksjon er større enn balanseført verdi av driftsmidlet, resultatføres det overskytende. Hvis balanseført verdi økes, vurderer konsernet om dette er en nedskrivningsindikator på anleggsporteføljen.

Gevinst eller tap ved salg eller utrangering av varige driftsmidler beregnes som differansen mellom salgsinntekt og driftsmidlets balanseførte verdi. Gevinst/tap ved salg resultatføres som annen driftsinntekt/-kostnad. Tap ved utrangering resultatføres som avskrivning, amortisering og nedskrivning.

Erstatninger

Engangserstatninger i forbindelse med grunnverv og lignende inkluderes i kostpris på driftsmidlet. Løpende erstatninger utgjør mindre beløp og resultatføres i det året hvor erstatningen utbetales.

Vedlikehold/påkostning

Vedlikeholdskostnader resultatføres når de er påløpt. Det foretas ikke avsetninger knyttet til periodisk vedlikehold av nettet (transformatorstasjoner eller strømledninger/-kabler). Selv om vedlikeholdet er periodisk for den enkelte transformatorstasjon eller strømledning, anses det ikke periodisk for hele nettet ettersom hele nettet blir sett på som én kontantgenererende enhet.

Ved utskifting av driftsmidlet blir eventuell gjenværende regnskapsmessig verdi resultatført som tap ved utrangering.

Kostnader som vesentlig forlenger driftsmidlets utnyttbare levetid og/eller øker kapasiteten, balanseføres.

Note Regnskapsprinsipper

1

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler måles ved førstegangs innregning til anskaffelseskost. For immaterielle eiendeler som inngår i en virksomhets sammenslutning, er anskaffelseskost målt til virkelig verdi på transaksjonstidspunktet. I senere perioder regnskapsføres immaterielle eiendeler til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte amortiseringer og nedskrivninger. Immaterielle eiendeler med bestemt levetid amortiseres over utnyttbar levetid som vurderes minst en gang i året. Immaterielle eiendeler amortiseres lineært siden dette best reflekterer forbruket av eiendelene.

Goodwill

Goodwill amortiseres ikke, men testes årlig for nedskrivning. Goodwill genererer ikke kontantstrømmer uavhengig av andre eiendeler eller grupper av eiendeler, og tilordnes til de kontantgenererende enhetene som ventes å dra fordel av synergieffektene av sammenslutningen som var opphavet til goodwill. Kontantgenererende enheter som er tilordnet goodwill, vurderes for nedskrivning årlig, eller oftere hvis det foreligger indikasjoner på verdifall. Hvis det gjenvinnbare beløpet (det høyeste av netto salgsverdi og bruksverdi) av den kontantgenererende enheten er lavere enn balanseført verdi, reduserer nedskrivningene først balanseført verdi av eventuell goodwill og deretter balanseført verdi av enhetens øvrige eiendeler forholdsmessig basert på balanseført verdi av de enkelte eiendelene i enheten. Balanseført verdi av individuelle eiendeler reduseres ikke under gjenvinnbart beløp eller null. Nedskrivninger av goodwill kan ikke reverseres i en senere periode hvis den virkelige verdien av den kontantgenererende enheten øker. Eventuelt verdifall innregnes som en del av nedskrivninger i resultatregnskapet.

Nedskrivning av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler annet enn goodwill

Ved hvert rapporteringstidspunkt vurderer konsernet om det foreligger indikasjoner på verdifall for varige driftsmidler og immaterielle eiendeler. Hvis det foreligger indikasjoner på verdifall, estimeres det gjenvinnbare beløpet for eiendelene for å vurdere eventuell nedskrivning. Estimater av gjenvinnbare beløp av eiendeler må delvis baseres på ledelsens vurderinger, herunder beregning av eiendelenes inntektsgenererende kapasitet og sannsynlighet for konsesjoner ved utbyggingsprosjekter. Endringer i omstendighetene og i ledelsens forutsetninger kan føre til nedskrivninger i de aktuelle perioder.

Varige driftsmidler i morselskapet og Statnett Rogaland AS anses som én kontantgenererende enhet og vurderes samlet siden disse har én samlet inntektsramme i hvert selskap. I andre selskaper i konsernet vurderes hvert driftsmiddel individuelt.

Det gjenvinnbare beløpet er det høyeste av netto salgsverdi og bruksverdi. Ved vurdering av bruksverdi neddiskonteres estimerte fremtidige kontantstrømmer til nåverdi ved hjelp av en diskonteringsrate før skatt som reflekterer nåværende markedsverdier av tidsverdien av penger og risiko som er spesifikk for eiendelen.

Hvis det gjenvinnbare beløpet for et driftsmiddel (eller kontantgenererende enhet) anslås til å være lavere enn balanseført verdi, reduseres balanseført verdi av driftsmidlet (eller den kontantgenererende enhet) til gjenvinnbart beløp. Hvis et verdifall senere blir reversert, økes regnskapsført verdi av driftsmidlet (den kontantgenererende enhet) til revidert estimat av gjenvinnbart beløp, men begrenset til den verdien som ville vært regnskapsført hvis ikke driftsmidlet (eller den kontantgenererende enhet) hadde vært nedskrevet i tidligere år.

Leasing

Konsernet som utleier

Finansielle leieavtaler

Leieavtaler hvor leietaker overtar den vesentlige del av risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av eiendelen, er finansielle leieavtaler. Konsernet presenterer utleide eiendeler som fordringer lik nettoinvesteringen i leiekontraktene. Konsernets finansinntekt fastsettes slik at det oppnås konstant avkastning på utestående fordringer over kontraktstiden. Direkte kostnader pådratt i forbindelse med å opprette leiekontrakten er inkludert i fordringen.

Operasjonelle leieavtaler

Leieavtaler hvor det vesentligste av risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av eiendelen, ikke er overført konsernet, er klassifisert som operasjonelle leieavtaler. Konsernet presenterer eiendeler som er utleid, som anleggsmidler i balansen. Leieinntekten inntektsføres lineært over leieperioden. Direkte kostnader pådratt for å etablere den operasjonelle leieavtalen, er tillagt den utleide eiendelens balanseførte verdi, og blir kostnadsført i leieperioden på samme grunnlag som leieinntekten.

Konsernet som leietaker

Finansielle leieavtaler

Leieavtaler hvor konsernet overtar den vesentlige del av risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av eiendelen, er finansielle leieavtaler. Ved leieperiodens begynnelse balanseføres finansielle leieavtaler til et beløp tilsvarende det laveste av virkelig verdi og minsteleiens nåverdi, fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Ved beregning av leieavtalens nåverdi benyttes den implisitte rentekostnaden i leiekontrakten dersom det er mulig å beregne denne, i motsatt fall benyttes selskapets marginale lånerente. Direkte utgifter knyttet til etablering av leiekontrakten er inkludert i eiendelens kostpris.

Samme avskrivningstid benyttes som for selskapets øvrige avskrivbare eiendeler. Dersom det ikke foreligger en rimelig sikkerhet for at selskapet vil overta eierskapet ved utløpet av leieperioden, avskrives eiendelen over den korteste av leieavtalens løpetid og for eiendelens estimerte utnyttbare levetid.

Note Regnskapsprinsipper

1

Operasjonelle leieavtaler

Leieavtaler hvor det vesentligste av risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av eiendelen, ikke er overført konsernet, er klassifisert som operasjonelle leieavtaler. Leiebetalinger klassifiseres som driftskostnad og resultatføres lineært over kontraktperioden.

Forskning og utvikling

Utgifter til forskning kostnadsføres løpende. Forskning er en intern prosess som ikke gir opphav til selvstendige immaterielle eiendeler som genererer fremtidige økonomiske fordeler.

Utgifter knyttet til utviklingsaktiviteter blir balanseført i den grad produktet eller prosessen er teknisk og kommersielt gjennomførbar og konsernet har tilstrekkelige ressurser til å ferdigstille utviklingen. Utgifter som balanseføres, inkluderer materialkostnader, direkte lønnskostnader og en andel av direkte henførbare fellesutgifter. Balanseførte utviklingskostnader føres i balansen til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger.

Balanseførte utviklingskostnader avskrives lineært over eiendelens estimerte utnyttbare levetid.

Kundefordringer

Kundefordringer regnskapsføres til pålydende fratrukket eventuelle tap ved verdifall.

Betingede eiendeler og forpliktelser

Betingede forpliktelser er ikke regnskapsført i årsregnskapet. Det er opplyst om vesentlige betingede forpliktelser med unntak av betingede forpliktelser hvor sannsynligheten for forpliktelsen er lav.

Betingede eiendeler er ikke regnskapsført i årsregnskapet, men opplyst om dersom det foreligger en viss sannsynlighet for at fordeler vil tilflyte konsernet.

Mer-/mindreinntekter er betingede forpliktelser/eiendeler etter IFRS og balanseføres således ikke.

Utbytte (fra morselskapet)

Avgitt utbytte regnskapsføres i konsernets regnskap i den perioden det blir vedtatt i foretaksmøtet. Skjer vedtak og utbetaling i forskjellige perioder, henføres beløpet til kortsiktig gjeld inntil utbetaling finner sted.

Pensjoner og pensjonsforpliktelser

Konsernets forpliktelser knyttet til pensjonsordninger definert som ytelsesbaserte pensjonsplaner, vurderes til nåverdien av de fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent ved utgangen av rapporteringsperioden. Pensjonsmidler vurderes til virkelig verdi. Akkumulert virkning av estimatendringer og endringer i finansielle og aktuarmessige forutsetninger, aktuarmessig gevinst og tap, føres over øvrige resultatelementer i totalresultatregnskapet.

Periodens netto pensjonskostnader presenteres som lønns- og personalkostnader. Konsernet har valgt å presentere netto rentekostnadselement som lønns- og personalkostnader da dette gir best informasjon knyttet til konsernets pensjonskostnader.

Bidrag til innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres når de påløper. Ytelsesbaserte flerforetaksordninger der tilgjengelig informasjon ikke er tilstrekkelig til å regnskapsføre planen som en ytelsesplan, regnskapsføres som om den var en innskuddsordning.

Lån

Rentebærende lån er regnskapsført til mottatte midler, netto etter transaksjonskostnader. Lånene er deretter regnskapsført til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metode, hvor forskjellen mellom netto midler og innløsningsverdi blir resultatført over låneperioden.

Finansielle instrumenter

Førstegangs måling av finansielle instrumenter gjøres til virkelig verdi på oppgjørsdagen, normalt til transaksjonspris.

- Finansielle eiendeler og forpliktelser som holdes med den intensjon å tjene på kortsiktige fluktasjoner i priser (holdt for handelsformål) eller som regnskapsføres i henhold til virkelig verdi-opsjon, er klassifisert som virkelig verdi over resultatet.
- Alle andre finansielle eiendeler, unntatt lån og fordringer utstedt fra selskapet, er klassifisert som tilgjengelig for salg.
- Alle andre finansielle forpliktelser er klassifisert som andre forpliktelser og regnskapsført til amortisert kost.

Gevinst eller tap som følge av endringer i virkelig verdi på finansielle investeringer klassifisert som tilgjengelig for salg blir regnskapsført som øvrig resultatelement inntil investeringen avhendes. Da vil akkumulert gevinst eller tap på det finansielle instrumentet, som tidligere er regnskapsført mot øvrige resultatelementer, bli reversert, og gevinst/tap vil bli resultatført.

Endringer i virkelig verdi på finansielle instrumenter klassifisert som virkelig verdi over resultatet (holdt for handelsformål eller virkelig verdi-opsjon), blir resultatført og presentert i finansinntekter/-kostnader.

Note Regnskapsprinsipper

1

Finansielle instrumenter innregnes i balansen når konsernet har blitt part i instrumentets kontraktmessige bestemmelser. Finansielle instrumenter fjernes fra balansen når de kontraktmessige rettene eller pliktene er oppfylt, kansellert, utløpt eller overført. Finansielle instrumenter klassifiseres som langsiktige når forventet realisasjonsdato er mer enn tolv måneder etter balanse dagen. Øvrige finansielle instrumenter klassifiseres som kortsiktige.

Motregning

Finansielle eiendeler blir motregnet tilhørende finansielle forpliktelser dersom det foreligger en juridisk håndhevbar rett til å motregne de innregnede beløpene og foretaket har til hensikt å enten gjøre opp eiendel og forpliktelse på netto grunnlag eller å realisere eiendelen og gjøre opp forpliktelsen under ett. Statnett har p.t. ingen finansielle instrumenter som motregnes og presenteres netto i balanseoppstillingen.

Derivater

Derivater førstegangsinnregnes til virkelig verdi på datoen for inngåelse av avtalen og verdsettes deretter løpende til virkelig verdi. Derivater regnskapsføres som eiendeler eller gjeld, så lenge foretaket ikke har rett til og intensjon om å gjøre opp kontraktene netto. Gevinster og tap som følge av endringer i virkelig verdi av derivater som ikke fyller vilkårene for sikringsbokføring, resultatføres.

Innebygde valutaderivater i kontrakter skilles ut og måles separat.

Det er inngått CSA-avtale (Credit Support Annex) med de største derivatmotpartene. Dette innebærer sikkerhetsstillelse av inngåtte derivater ved ukentlige oppgjør av urealiserte mer-/mindrev verdier. Urealiserte gevinster medfører at Statnett mottar oppgjør som øker Statnetts bankbeholdning og kortsiktig gjeld. Tilsvarende vil urealiserte tap medføre at Statnett utbetaler oppgjør til våre motparter, noe som reduserer bankbeholdningen og øker kortsiktig fordringer.

Sikring

Ved inngåelsen av et sikringsforhold utpeker og dokumenterer konsernet formelt sikringsforholdet som konsernet vil anvende sikringsregnskapsføring på, samt hvilken risiko som sikres og strategien for sikringen. Dokumentasjonen omfatter identifikasjon av sikringsinstrumentet, objektet eller transaksjonen som sikres, arten av risiko som sikres, og hvordan konsernet vil vurdere sikringsinstrumentets effektivitet i å motvirke eksponeringen for endringer i det sikrede objektets virkelige verdi eller kontantstrømmer som kan henføres til den sikrede risikoen. Slike sikringer forventes å være svært effektive i å motvirke endringer i virkelig verdi eller kontantstrømmene til det identifiserte objektet, dvs. at sikringseffektiviteten forventes å være innenfor intervallet 80-125 prosent. Effektiviteten til sikringene må kunne måles pålitelig, og vurderes løpende for å avgjøre om de faktisk har vært svært effektive i hele regnskapsperioden de skal dekke.

Sikringer som oppfyller vilkårene for sikringsbokføring, regnskapsføres slik:

Virkelig verdi-sikringer

Endring av virkelig verdi på derivatet utpekt som sikringsinstrument resultatføres løpende. Endring i virkelig verdi på sikringsobjektet resultatføres tilsvarende.

For virkelig verdi-sikringer av objekter som regnskapsføres til amortisert kost, amortiseres verdiendringen i resultatregnskapet over den gjenværende perioden til forfall.

Konsernet avbryter virkelig verdi-sikring dersom (1) sikringsinstrumentet er forfalt, solgt, terminert eller utøvd, (2) sikringen ikke oppfyller vilkårene for sikringsbokføring eller (3) konsernet av andre grunner opphever sikringen.

Konsernet bruker virkelig verdi-sikring primært for å sikre renterisikoen for fastrentelån og valutarisikoen for rentebærende gjeld. Det gjennomføres også virkelig verdi-sikring ved spesifikke anskaffelser i utenlandsk valuta til investeringsprosjekter. Urealisert gevinst/tap for virkelig verdi-sikringen (valutaterminene) reduserer/øker kostpris på investeringene ved realisasjon.

Kontantstrømsikring

Kriteriet for kontantstrømsikring er at den forestående transaksjonen må være sannsynlig, og at løpende evaluering viser at sikringen har vært effektiv. Den effektive delen av endringer i virkelig verdi på sikringsinstrumentet regnskapsføres som øvrig resultatelement, mens den ineffektive delen resultatføres løpende som finansinntekt eller -kostnad.

Beløp som først er regnskapsført som øvrig resultatelement, reklassifiseres og bokføres som finansinntekt eller -kostnad når den sikrede transaksjonen gjennomføres.

Hvis den forventede fremtidige transaksjonen ikke lenger forventes gjennomført, blir beløp som tidligere er ført som øvrig resultatelement, ført som finansinntekt eller -kostnad. Hvis sikringsinstrumentet utløper eller selges, termineres eller utøves, eller Statnett velger å oppheve sikringsforholdet, til tross for at den sikrede transaksjonen forventes å inntreffe, forblir akkumulerte gevinster eller tap som øvrig resultatelement og innregnes i resultatregnskapet når transaksjonen gjennomføres.

Konsernet bruker kontantstrømsikringer primært for å sikre renterisikoen for lån med flytende rente.

Note Regnskapsprinsipper

1

Valuta

Konsernregnskapet presenteres i norske kroner, som også er morselskapets funksjonelle valuta. Samtlige konsernselskaper har norske kroner som funksjonell valuta.

Ettersom alle selskaper i konsernet har samme funksjonelle valuta, oppstår det ingen omregningsdifferanser ved konsolidering av konsernselskapene.

Transaksjoner i utenlandsk valuta regnskapsføres til dagskurs på transaksjonstidspunktet. Pengeposter i valuta omregnes til norske kroner ved å benytte balansedagens kurs. Ikke-pengeposter i valuta som måles til anskaffelseskost, omregnes til norske kroner ved å benytte valutakursen på transaksjonstidspunktet. Ikke-pengeposter i valuta som måles til virkelig verdi uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til valutakursen fastsatt på balansetidspunktet. Valutakursendringer resultatføres løpende i regnskapsperioden og presenteres som finansposter.

Langsiktig rentebærende gjeld i valuta knyttes sammen med rente- og valutabytteavtaler (swap) og behandles som opplåning i norske kroner.

Avsetninger

Avsetninger regnskapsføres når konsernet har en gjeldende forpliktelse (rettslig eller antatt) som følge av en hendelse som har skjedd, og det kan sannsynliggjøres (mer sannsynlig enn ikke) at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av forpliktelsen, samt at beløpets størrelse kan måles pålitelig. Avsetninger gjennomgås ved hver balansedato, og nivået reflekterer det beste estimatet for forpliktelsen. Ved vesentlig tidseffekt er forpliktelsen regnskapsført til nåverdi av fremtidige forpliktelser.

Offentlig tilskudd

Tilskudd fra myndighetene er ikke regnskapsført før det foreligger rimelig sikkerhet for at konsernet vil møte betingelsene som er fastsatt i forbindelse med mottak av tilskuddene, og at tilskuddene vil bli mottatt. Tilskudd blir regnskapsført som fradrag i den kostnad den er ment å dekke.

Hendelser etter balansedagen

Ny informasjon om konsernets posisjoner på balansedagen er hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker posisjon på balansedagen, men som vil påvirke konsernets posisjon i fremtiden, er opplyst om dersom dette er vesentlig.

Note Endringer i regnskapsprinsipper og nye

2 regnskapsstandarder

Nye relevante standarder i år

Konsernet har implementert følgende standarder og endringer for første gang med virkning for 2016-regskapet:

- Investering i interesse i felleskontrollert driftsordning som utgjør virksomhet – endringer i IFRS 11
- Egenkapitalmetoden i separate finansregnskap – endringer i IAS 27
- Årlig forbedringsprosjekt 2010-2012

Implementeringen av disse endringene har ikke hatt påvirkning på innværende eller tidligere regnskapsperioder og antas ikke å ville påvirke fremtidige perioder.

Endringer i standarder og fortolkninger med fremtidig ikrafttredelsestidspunkt

Standardene og fortolkningene som er vedtatt frem til tidspunkt for avleggelse av konsernregnskapet, men hvor ikrafttredelsestidspunkt er frem i tid, er oppgitt under. Konsernets intensjon er å implementere de relevante endringene på ikrafttredelsestidspunktet. For IFRS 16 er konsernets intensjon å implementere de relevante endringene på ikrafttredelsestidspunktet, under forutsetning av at EU godkjenner endringene før avleggelse av konsernregnskapet.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

Standarden innebærer endringer knyttet til klassifisering og måling, sikringsbokføring og nedskrivning og vil erstatte IAS 39 Finansielle instrumenter - innregning og måling. Endringene trer i kraft fra og med regnskapsåret 2018.

Standarden skal implementeres retrospektiv, med unntak av sikringsbokføring, men det er ikke krav om å utarbeide sammenligningstall. Reglene for sikringsbokføring skal hovedsakelig implementeres prospektivt med noen få unntak.

Konsernet er i ferd med å vurdere potensielle regnskapsmessige effekter av IFRS 9. Den foreløpige vurderingen er at standarden vil kunne medføre endringer i klassifisering og måling av enkelte av konsernets finansielle eiendeler. De regnskapsmessige effektene av disse endringer vurderes å være begrenset da det kun omfatter en mindre del av konsernets finansielle instrumenter. Konsernet har i tillegg identifisert behov for endring i rapporteringsrutiner for å tilfredsstillende nye og mer omfattende notekrav. Nødvendige endringer vil bli implementert i løpet av 2017. Konsernet vil også vurdere hvilke muligheter standarden gir for forenkling av interne prosesser knyttet til sikringsbokføring.

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter

Standarden erstatter alle eksisterende standarder og fortolkninger for inntektsføring. Kjerneprinsippet i IFRS 15 er at inntekter innregnes for å reflektere overføringen av avtalte varer eller tjenester til kunder, og da til et beløp som gjenspeiler vederlaget selskapet forventer å ha rett til i bytte for disse varene eller tjenestene. Standarden gjelder med noen få unntak, alle inntektsbringende kontrakter med kunder og inneholder en modell for innregning og måling av salg av enkelte ikke-finansielle eiendeler (eks. salg av eiendom, anlegg og utstyr). IFRS 15 skal implementeres enten ved bruk av full retrospektiv eller modifisert metode. Endringene trer i kraft fra og med regnskapsåret 2018.

Konsernet er i ferd med å vurdere potensielle regnskapsmessige effekter av IFRS 15. Den foreløpige vurderingen er at IFRS 15 kan påvirke konsernets innregning av inntekter fra andre tjenester og kundeprosjekter som er inkludert i posten "andre driftsinntekter", men kun med mindre beløp. Konsernets inntekter fra regulert virksomhet forventes ikke å påvirkes av standarden.

IFRS 16 Leieavtaler

Standarden erstatter eksisterende IFRS-standard for leieavtaler, IAS 17 Leieavtaler. IFRS 16 angir prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger om leieavtaler for begge parter i en leieavtale, dvs. kunden (leietager) og tilbyder (utleier). Den nye standarden krever at leietager innregner eiendeler og forpliktelser for de fleste leieavtaler, noe som er en vesentlig endring fra dagens prinsipper. For utleier vil regnskapsføringen forbli uforandret sammenliknet med IAS 17 Leieavtaler. Standarden trer i kraft 1. januar 2019.

Konsernet er i ferd med å vurdere potensielle regnskapsmessige effekter av IFRS 16. Resultatførte leiekostnader relatert til operasjonelle leieavtaler for 2016 var 73 millioner kroner og gjelder avtaleperioder fra noen måneder til 15 år. Effekten på balansen av å skulle balanseføre eiendeler og forpliktelser som følger av disse avtalene, vurderes som liten.

Note Regnskapsestimater og forutsetninger

3

Utarbeidelse av finansregnskap i overensstemmelse med IFRS krever at ledelsen utarbeider vurderinger og estimater og tar forutsetninger som påvirker anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette påvirker regnskapsførte beløp for eiendeler og gjeld på balansedagen, samt rapportering av betingede eiendeler og forpliktelser, og rapporterte inntekter og kostnader i perioden.

Enkelte beløp som påvirker konsernets regnskap, må estimeres. Det krever at ledelsen må ta forutsetninger med hensyn til verdier eller usikre forhold på tidspunktet for utarbeidelse av regnskapet. Sentrale regnskapsestimater er estimater som er viktig for presentasjonen av konsernets økonomiske stilling og resultater, og som krever ledelsens subjektive og komplekse vurderinger, ofte relatert til forhold beheftet med usikkerhet. Ledelsen vurderer slike estimater løpende ut fra historiske resultater og erfaringer, konsultasjoner med eksperter, trender, prognoser og andre metoder som ledelsen anser som rimelige i de enkelte tilfeller.

Vesentlige poster knyttet til bruk av estimater for Statnett er relatert til:

Beløp i mill. kr

Regnskapspost	Note	Estimat/forutsetninger	Konsern
			Balanseført verdi
Andre immaterielle eiendeler	8	Estimat på gjenvinnbart beløp og gjenværende utnyttbar levetid	368
Varige driftsmidler	8	Estimat på gjenvinnbart beløp og gjenværende utnyttbar levetid	33 861
Pensjonsmidler	7	Økonomiske og demografiske forutsetninger	85
Pensjonsforpliktelser	7	Økonomiske og demografiske forutsetninger	207
Fjerningsforpliktelser	21	Estimat på kostnad for fjerning, tidspunkt for fjerning og prisstigning frem til fjerning	512

Note Driftsinntekter

4

Driftsinntekter regulert virksomhet

Statnetts inntekter kommer i hovedsak fra virksomhet som er regulert av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Statnetts faktiske driftsinntekter fra den regulerte virksomheten kommer fra tariffinntekter i transmisjons- og distribusjonsnettet samt flaskehalsinntekter.

På grunn av differansen mellom årets faktiske inntekter og endelig tillatt inntekt, som NVE fastsetter etter årets utløp, vil det årlig oppstå avvik mellom Statnetts faktiske driftsinntekter fra den regulerte virksomheten og Statnetts tillatte inntekt. Avviket kalles mer- eller mindreinntekt, og rapporteres som en del av underliggende resultat, men ikke i IFRS-resultatet. Merinntekt oppstår når faktiske driftsinntekter er høyere enn tillatt inntekt i det enkelte år. Mindreinntekt innebærer at foretakets faktiske driftsinntekter er lavere enn tillatt inntekt.

Forskrift fra NVE krever at merinntekt, tillagt renter, tilbakeføres kundene i form av reduksjon i fremtidige tariff, mens mindreinntekt, tillagt renter, kan hentes inn fra kundene i form av økning i fremtidige tariff. Forpliktelsen til å redusere fremtidige tariff samt muligheten til kreve inn økte tariff oppfyller ikke IFRS krav til balanseføring, og representerer derfor en betinget forpliktelse eller fordring. Årlig endring i disse postene vil derfor heller ikke inngå i resultatregnskapet.

Generelt

Statnett er operatør av transmisjonsnettet og to regionale fellesnett. Som operatør er Statnett ansvarlig for å fastsette årlige tariff i det enkelte fellesnett.

Tillatt inntekt – monopolvirksomhet

Statnett eier overføringsanlegg og er det systemansvarlige nettselskapet. Denne virksomheten er monopolregulert. Det innebærer at NVE årlig setter en øvre grense for Statnetts inntekt såkalt tillatt inntekt. Grunnlaget for Statnetts tillatte inntekter er inntektsrammen. Inntektsramme baseres på kostnader, inkludert kapitalkostnader, fra to år tilbake i tid. Videre er overføringstap og årets systemdriftskostnader inkludert. Overføringstap i inntektsrammen, fastsettes ved at faktisk målt tap i MWh fra to år tilbake i tid verdsettes til en regulert referansepris basert på elspotpris i inntektsrammeåret. Inntektsrammen til Statnett normeres for at foretaket skal ha incentiver til effektiv drift. Utover inntektsrammen består Statnetts tillatte inntekt av følgende tillegg: Årets eiendomsskatt, transittkostnad og tillegg for investeringer. Tillegg for investeringer sørger for at investeringer reflekteres i tillatt inntekt fra det året investeringen settes i drift, Statnetts tillatte inntekt justeres også for samfunnets avbruddskostnader gjennom KILE (kvalitetsjustert inntektsramme ved ikke levert energi).

Tariffinntekter

Statnett har som operatør for transmisjonsnettet og to regionale fellesnett ansvar for å fakturere brukerne for de tjenestene de mottar. Faktureringen skjer på grunnlag av en tariffmodell som er i henhold til retningslinjer gitt av NVE. Prissystemet består av faste ledd og variable ledd; energiledd. Faste ledd faktureres jevnt over året, mens energileddet faktureres i takt med kundens målte innmating og uttak fra nettet.

Note Driftsinntekter

4

Driftsinntekter regulert virksomhet

Fordeling av inntekter mellom distribusjonsnett (D-nett) og transmisjonsnett (T-nett)

(Beløp i mill. kr)

Morselskap

Driftsinntekter	D-nett	T-nett	Sum 2016	D-nett	T-nett	Sum 2015
Tariffinntekt faste ledd produksjon	46	1 481	1 527	45	1 438	1 483
Tariffinntekt faste ledd forbruk	139	3 082	3 221	139	2 756	2 895
Andre leieinntekter	-	114	114	-	95	95
Tariffinntekt energiledd	-10	676	666	-5	461	456
Flaskehalsinntekter	-	1 170	1 170	-	1 067	1 067
Inntekter til øvrige eiere i fellesnettene	-51	-235	-286	-55	-194	-249
Sum driftsinntekter regulert virksomhet	124	6 288	6 412	124	5 623	5 747

Tillatt inntekt

Inntektsramme uten nettap	119	5 001	5 120	81	4 457	4 538
Inntektsramme nettap	11	594	605	9	449	458
Tillegg til inntektsramme	-14	1 700	1 686	9	1 201	1 210
Sum tillatt inntekt	116	7 295	7 411	99	6 107	6 206

Statnett hadde i 2016 en mindreinntekt på 999 millioner kroner (489 millioner kroner i 2015) som ikke er inntektsført. Dette er differansen mellom Tillatt inntekt og Driftsinntekter regulert virksomhet som rapporteres, som en del av underliggende resultat.

Mer-/mindreinntekt - årets endringer og samlet saldo

	D-nett	T-nett	Sum 2016	D-nett	T-nett	Sum 2015
Årets ikke regnskapsførte mer-/mindreinntekt (-/+)	-8	1 007	999	-25	514	489
Årets ikke regnskapsførte avsetning renter mer- / mindreinntekt (-/+)	-	-12	-12	-	-25	-25
Årets ikke regnskapsførte justeringer tidligere mer-/ mindreinntekt (-/+)	-	16	16	-	-20	-20
Årets endring i saldo for mer-/mindreinntekt (-/+)	-8	1 011	1 003	-25	469	444
Saldo mer-/mindreinntekt (-/+), inkl. renter 01.01.	21	-1 367	-1 346	46	-1 836	-1 790
Endret saldo for mer-/mindreinntekt (-/+), inkl. renter	-8	1 011	1 003	-25	469	444
Saldo mer-/mindreinntekt (-/+) inklusiv renter 31.12.	13	-356	-343	21	-1 367	-1 346

Konsern

Driftsinntekter	D-nett	T-nett	Sum 2016	D-nett	T-nett	Sum 2015
Tariffinntekt faste ledd produksjon	46	1 481	1 527	45	1 438	1 483
Tariffinntekt faste ledd forbruk	139	3 082	3 221	139	2 756	2 895
Andre leieinntekter	-	114	114	-	95	95
Tariffinntekt energiledd	-10	676	666	-5	461	456
Flaskehalsinntekter	-	1 170	1 170	-	1 067	1 067
Inntekter til øvrige eiere i fellesnettene	-51	-201	-252	-55	-194	-249
Sum driftsinntekter regulert virksomhet	124	6 322	6 446	124	5 623	5 747

Note Driftsinntekter

4

	D-nett	T-nett	Sum 2016	D-nett	T-nett	Sum 2015
Tillatt inntekt						
Inntektsramme uten nettap	119	5 033	5 152	81	4 487	4 568
Inntektsramme nettap	11	594	605	9	449	458
Tillegg til inntektsramme	-14	1 702	1 688	9	1 201	1 210
Sum tillatt inntekt	116	7 329	7 445	99	6 137	6 236

Statnett hadde i 2016 en mindreinntekt på 999 millioner kroner (489 millioner kroner i 2015) som ikke er inntektsført. Dette er differansen mellom Tillatt inntekt og Driftsinntekter regulert virksomhet som rapporteres, som en del av underliggende resultat.

Mer- og mindreinntekt - årets endringer og samlet saldo

	D-nett	T-nett	Sum 2016	D-nett	T-nett	Sum 2015
Årets ikke regnskapsførte mer-/mindreinntekt (-/+)	-8	1 007	999	-25	514	489
Årets ikke regnskapsførte avsetning renter mer-/mindreinntekt (-/+)	-	-12	-12	-	-25	-25
Årets ikke regnskapsførte justeringer tidligere mer-/mindreinntekt (-/+)	-	16	16	-	-20	-20
Årets endring i saldo for mer-/mindreinntekt (-/+)	-8	1 011	1 003	-25	469	444
Saldo mer-/mindreinntekt (-/+), inkl. renter 01.01.	21	-1 367	-1 346	46	-1 836	-1 790
Endret saldo for mer-/mindreinntekt (-/+), inkl renter	-8	1 011	1 003	-25	469	444
Saldo mer-/mindreinntekt (-/+) inklusiv renter 31.12.	13	-356	-343	21	-1 367	-1 346

Utfall i nettet med resultatkonsekvens

Sak om hvordan avbrudd på Nyhamna ved systemvernutløsning i perioden fram til 2012 skal behandles med hensyn til KILE-ordningen og systemdriftskostnader er avgjort ved OEDs vedtak av 26. september 2016. Avgjørelsen medfører at KILE for tidligere år skal korrigeres ned med 20 millioner kroner. Korrigeringen medfører at saldo merinntekt er redusert med 12 millioner kroner.

Note Driftsinntekter

4

Driftsresultat innenfor og utenfor nettvirksomheten

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill.kr)	2016	2015
1 767	1 065	Driftsresultat innenfor nettvirksomheten	1 066	1 666
41	88	Driftsresultat utenfor nettvirksomheten	86	48
1 808	1 153	Sum driftsresultat	1 152	1 714

Grunnlag for avkastning på investert nettkapital

Avkastningsgrunnlag er definert som gjennomsnittet av inngående og utgående saldo for investert nettkapital, tillagt en prosent for netto arbeidskapital. Investert nettkapital er gitt ved førstegangs historisk anskaffelseskostnad. Andel av felles driftsmidler er inkludert.

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill.kr)	2016	2015
28 365	31 763		31 858	28 467

Avkastning på investert nettkapital

Avkastning er definert som driftsresultat sett i forhold til avkastningsgrunnlaget. Driftsresultatet er gitt ved årlig tillatt inntekt for eget nett fratrukket kostnader i eget nett.

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Avkastning i prosent)	2016	2015
7%	6%		6%	7%

Andre driftsinntekter

Andre driftsinntekter er inntekter utenfor den regulerte virksomheten og består blant annet av konsulentoppdrag for eksterne, bygging for distribusjonsnettseiere (kundeprosjekter) og leieinntekter.

Balanseavregning (Kraftkjøp og –salg)

Statnett SF har en egen konsesjon for å være avregningsansvarlig i Norge. Dette innebærer å foreta et økonomisk oppgjør for avviket som de balanseansvarlige aktørene har mellom planlagte anskaffelser og forpliktelser og de virkelige målte verdier. De balanseansvarlige aktørene er økonomisk motpart i oppgjørene og må stille sikkerhet iht balanseavtalen. Sikkerhetskravet beregnes ukentlig basert på handelsvolum og markedspriser, og stilles i form av påkravsgaranti eller kontanter på pantsatt bankkonto. Samlet sikkerhetsstillelse ved årsskiftet var 975 millioner kroner. Sikkerhetskravet mot balanseansvarlige på samme tidspunkt var 562 millioner kroner. Alle balanseansvarlige hadde stilt tilfredsstillende sikkerhet i henhold til Balanseavtalen.

Inntektene for avregningsansvarlig utgjorde 85 millioner kroner, herav gebyrinntekter på 40 millioner kroner i 2016.

Note Systemtjenester og overføringstap

5

Systemtjenester

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill.kr)	2016	2015
20	16	Netto balanse- og effektkraft	16	20
104	85	Primærreserver	85	104
29	7	Sekundærreserve	7	29
46	76	Tertiærreserver	76	46
30	109	Transittkostnader	109	30
173	146	Spesialregulering	146	173
49	40	Øvrige systemtjenester	40	49
451	479	Sum systemtjenester	479	451

Systemtjenester er kostnader knyttet til Statnetts ansvar for å opprettholde momentan balanse i kraftnettet og for å sikre tilfredsstillende leveringskvalitet, definert i forskrift om systemansvar (FoS).

Frekvensen i strømmettet skal være 50 Hz, og det er Statnett som systemansvarlig operatør sin oppgave å sørge for at frekvensen holdes stabil. Kravet om reservekapasitet for reguleringsformål legger begrensninger på produsentene ved at de ikke kan produsere og selge full kapasitet på alle sine generatorer. Reservekapasiteten skilles i primær-, sekundær- og tertiærreserver.

Primærreserver

Primærreguleringen er automatisk og trer i kraft momentant ved frekvensendringer i strømmettet. Dette skjer ved hjelp av en på forhånd avtalt reservekapasitet. Kravet om reservekapasitet for reguleringsformål legger begrensninger på produsentene ved at de ikke kan produsere og selge full kapasitet på alle sine generatorer. Primærreserve er kostnader Statnett har ved at foretaket kjøper reservekapasitet hos produsentene. Omfang av primærreserve er bestemt av avtaler på nordisk nivå, og reservene blir anskaffet gjennom markedsløsninger.

Sekundærreserver

Automatiske sekundærreserver aktiveres for å friggi den aktiverte primærreserven slik at den igjen blir i stand til hurtig å håndtere eventuelle nye feil og ubalanser. Automatiske sekundærreserver fungerer ved at et signal sendes fra TSO til en aktør/kraftverk, som da endrer produksjonen i anlegget. Sekundærreserven omtales også som Automatic frequency regulating reserve (aFRR), og i Norden anvendes den hovedsakelig for å håndtere frekvensavvik. Omfang av sekundærreserver er bestemt av avtaler på nordisk nivå, og reservene blir anskaffet gjennom en markedsløsning.

Tertiærregulering

I Norge har vi et regulerkraftopsjonsmarked som benyttes for å sikre at vi har nok regulerressurser tilgjengelig i den norske delen av regulerkraftmarkedet også i perioder med økt etterspørsel etter effekt, som i vintersesongen. Systemansvarlig arrangerer i vinterhalvåret et marked der de kjøper en garanti for at aktører legger inn bud på regulerkraftlisten for påfølgende uke. Garantiene kan gjelde både forbruk og produksjon.

Transittkostnader

Transittkostnader er kompensasjon for bruk av nett i utlandet. Kraftsystemet i Europa er knyttet sammen via overføringslinjer/-kabler som går over landegrensene.

Spesialregulering

I enkelte tilfeller kan begrensninger i overføringskapasiteten (flaskehals) medføre at budene i regulerkraftmarkedet ikke kan anvendes i "prisriktig" rekkefølge. Aktiverte reguleringer utenom prisrekkefølge kategoriseres som spesialreguleringer og kompenseres med tilhørende budpris uten at de påvirker fastsettelsen av regulerkraftprisen. Statnett påføres da en kostnad lik differansen mellom pris på aktiverte bud som er benyttet til spesialreguleringer og aktuell timepris i hovedretning i regulerkraftmarkedet multiplisert med spesialregulert volum.

Note Systemtjenester og overføringstap

5

Overføringstap

Statnett kjøper overføringstap (volum) til spotpris (markedspris) for den timen overføringstapet gjelder, fra Nord Pool AS. Resultat for overføringstap i transmisjonsnett fordeles mellom anleggseierne i henhold til forholdsmessig eierandel i transmisjonsnettet. 3,9 prosent av verdien av anleggene eies av andre enn Statnett SF.

Morselskap			Konsern	
2015	2016		2016	2015
2 513	2 611	Volum (GWh)	2 611	2 513
185	246	Pris (kr/MWh)	246	185
466	644	Overføringstap	644	466
-	-2	Overføringstap resultat andre	-2	-
466	642	Sum overføringstap	642	466

Note Lønns- og personalkostnader

6

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill.kr)	2016	2015
963	1 069	Lønninger	1 099	980
194	183	Arbeidsgiveravgift	188	197
-51	186	Pensjonskostnader (note 7)	190	-49
109	121	Andre ytelser	75	80
1 215	1 559	Sum lønns- og personalkostnader	1 552	1 208
-613	-638	Herav egne investeringsarbeider	-665	-617
602	921	Netto lønns- og personalkostnader	887	591
1 194	1 283	Antall sysselsatte årsverk	1 323	1 226

Lån til ansatte

Ansatte har lån i foretaket på tilsammen to million kroner per 31. desember 2016. Lånene nedbetales ved trekk i lønn over en periode på inntil to år. Lånene er rentefrie for den ansatte. Rentefordelen av lån som overstiger 3/5 av grunnbeløpet, beskattes etter den til enhver tid gjeldende normalrentesats som er gitt av myndighetene.

Note Pensjoner

7

Morselskapet og datterselskapene har pensjonsordninger som gir de ansatte rett til fremtidige pensjonsytelser i form av ytelsesplaner og innskuddsplaner. Konsernets pensjonsordninger tilfredsstiller krav i lov om obligatorisk tjenestepensjon. I juni 2015 besluttet Statnett å endre konsernets hovedpensjonsordning fra en ytelsesbasert ordning til en innskuddsordning. Overgangen for ansatte til ny innskuddsordning var 1. januar 2016. Samtidig ble fripoliser utstedt for rettigheter som er opptjent i ytelsesordningen.

Vedtatt innskuddsordning har et ytelsesnivå som er basert på maksimale innskuddssatser etter "Lov om innskuddspensjon". Ansatte som er 52 år og eldre på overgangstidspunktet, beholder eksisterende ytelsesordningen. For ansatte mellom 37 og 51 år ble det i tillegg til innskuddsordningen, etablert en kompensasjonsordning. Denne ordningen er en usikret ytelsesordning med årlig opptjening frem til 67 år. Utbetaling under kompensasjonsordningen skjer ved 67 år eller ved en eventuell tidligere fratreden. Innskuddsordningen administreres av et forsikringsselskap (Storebrand).

Sikret ytelsespensjon er basert på antall opptjeningsår og lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder. Full alderspensjon utgjør 70 prosent av pensjonsgrunnlaget redusert med beregnet folketrygd. Pensjonsgrunnlaget er begrenset oppad til 12 ganger folketrygdens grunnbeløp. Full opptjeningstid er 30 år, og ordinær pensjonsalder er 67 år.

Opptjente pensjonsrettigheter er i hovedsak sikret gjennom pensjonsordninger i Statnett SFs Pensjonskasse. I tillegg har morselskapet førtidspensjonsforpliktelser som dekkes over driften.

Konsernledelsen har egne tilleggsavtaler der ordinær pensjonsalder er 65 år, men med mulighet for fratredelse fra fylte 62 år. For nærmere omtale av pensjonsordninger for ledelsen, se note 20 Ytelser til ledende ansatte.

Konsernet deltar i den private avtalefestede ordningen for førtidspensjonering (AFP-ordningen). Ordningen innebærer at de ansatte får et tillegg på sin pensjon som en livsvarig ytelse. Ytelsen kan tas ut fra og med fylte 62 år også ved siden av å stå i jobb. AFP-ordningen er en ytelsesbasert flerforetakspensjonsordning som organiseres gjennom et felleskontor, og finansieres gjennom premier som fastsettes som en prosentsats av lønn. Premienivået i ordningen har økt årlig siden ordningen trådte i kraft og forventes å øke i årene som kommer.

Netto pensjonsforpliktelse i balansen fremkommer etter korrigerende resultatføring av virkning av endringer i estimater og pensjonsplaner i totalregnskapet, samt avvik mellom faktisk og forventet renteinntekter på pensjonsmidler. Netto pensjonsforpliktelser vises som avsetning for forpliktelser. Når en ordning har midler som er større en beregnet forpliktelse, vises netto pensjonsmidler som anleggsmidler.

Ansatte som forlater konsernet før pensjonsalder, mottar fripolise. Disse forvaltes av Statnett SFs Pensjonskasse som har hatt utløsningsavtale med Storebrand Livsforsikring AS som har utstedt fripoliser frem til 31. desember 2013. For ansatte som sluttet etter 1. januar 2014, har Statnett SFs Pensjonskasse fripolisene på egen balanse og forvalter dem selv. Fra tidspunkt for utstedelse av fripolisene er Statnett SF fritatt for ytterligere forpliktelser overfor de ansatte som fripolisene gjelder. Midler og forpliktelser verdsettes på tidspunkt for utstedelse av fripolisen, og skilles ut fra pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

Pensjonsforpliktelsen er beregnet av ekstern aktuar. Ved beregning av pensjonsforpliktelse er det tatt hensyn til den arbeidsgiveravgift som foretaket må betale ved utbetaling av direkte pensjoner og ved innbetaling av premier til fondsbaserte ordninger. Arbeidsgiveravgiften er et delelement i foretakets ytelse og er bokført som en del av pensjonsforpliktelsen.

Note Pensjoner

7

Pensjonskostnad

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill.kr)	2016	2015
200	96	Ytelsesordninger	97	202
20	5	Rentekostnad (-inntekter)	5	20
-284	-	Effekt av planendring	-	-284
-	74	Innskuddsordninger	76	-
13	12	Flerforetaksordninger	13	13
-51	187	Pensjonskostnad	191	-49
44	24	Arbeidsgiveravgift	24	44
-7	211	Total pensjonskostnad inklusiv arbeidsgiveravgift	215	-5
-253	-94	Endring i estimatavvik i øvrige resultatelementer	-94	-253

Nettoberegnet pensjonsforpliktelse

Morselskap			Konsern	
31.12.15	31.12.16	(Beløp i mill.kr)	31.12.16	31.12.15
Endring i brutto pensjonsforpliktelse				
1 910	1 918	Beregnet pensjonsforpliktelse	1 934	1 930
-1 663	-1 798	Pensjonsmidler	-1 812	-1 681
247	120	Netto pensjonsforpliktelse	122	249
-	-85	Netto pensjonsmidler sikrede ordninger	-85	-
57	-	Netto pensjonsforpliktelse sikrede ordninger	-	58
190	205	Usikret pensjonsforpliktelse	207	191
247	120	Netto pensjonsforpliktelse	122	249

Sikrede og usikrede pensjonsforpliktelser

Morselskap			Konsern	
31.12.15	31.12.16	(Beløp i mill.kr)	31.12.16	31.12.15
Endring i brutto pensjonsforpliktelse				
2 701	1 910	Brutto pensjonsforpliktelse 01.01.	1 925	2 720
243	106	Nåverdien av årets pensjonsopptjening	108	246
-684	-	Effekt av planendring	-	-684
-85	-	Servicekost planendring (klassifisert som kortsiktig gjeld)	-	-85
63	52	Rentekostnader av pensjonsforpliktelsen	52	64
-253	-92	Aktuarmessige gevinster og tap	-92	-255
-32	-18	Arbeidsgiveravgift av innbetalt premie	-18	-33
-43	-40	Utbetaling av pensjon / fripoliser	-41	-43
1 910	1 918	Brutto pensjonsforpliktelse 31.12.	1 934	1 930

Note Pensjoner

7

Sikrede og usikrede pensjonsforpliktelser

Morselskap			Konsern	
31.12.15	31.12.16	(Beløp i mill.kr)	31.12.16	31.12.15
Endring i brutto pensjonsmidler				
1 835	1 663	Virkelig verdi på pensjonsmidler 01.01.	1 675	1 851
39	47	Faktisk renteinntekter på pensjonsmidler	47	39
-400	-	Effekt av planendringen	-	-400
-2	2	Aktuarmessige gevinster og tap	2	-2
229	144	Premieinnbetalinger	147	231
-38	-58	Utbetaling av pensjon / fripoliser	-59	-38
1 663	1 798	Virkelig verdi på pensjonsmidler 31.12.	1 812	1 681
247	120	Netto pensjonsforpliktelse 31.12.	122	249

Årets endring i estimatavvik

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill.kr)	2016	2015
-150	48	Diskonteringsrente	48	-150
2	-3	Renteinntekter på midler	-3	2
-56	-20	Lønnsvekst	-20	-56
-63	-59	Pensjonsregulering	-59	-63
118	-	Dødelighet	-	118
-104	-60	Effekt av endring pensjonsbestand	-60	-104
-253	-94	Sum årets endring estimatavvik	-94	-253

Note Pensjoner

7

Økonomiske/aktuarmessige forutsetninger morselskap og konsern	2016	2015
Diskonteringsrente foretaksobligasjoner (OMF)	2,60 %	2,75 %
Renteinntekter på pensjonsmidler	2,60 %	2,75 %
Forventet lønnsregulering	2,00 %	2,25 %
Forventet pensjonsregulering	1,25 %	1,50 %
Forventet regulering av grunnbeløp (G)	2,00 %	2,25 %
Dødelighetsgrunnlag	K2013FT	K2013FT

Sensitivitetsanalyse

Tallene nedenfor viser et estimat for en potensiell effekt ved en endring i visse forutsetninger for ytelsesbaserte pensjonsplaner. De følgende estimater og estimerte pensjonskostnader for 2016 er basert på fakta og omstendigheter per 31. desember 2016. Faktiske resultater kan i vesentlig grad avvike fra disse estimatene.

Sensitivitetsanalyse reduksjon (økning) av pensjonsforpliktelse ved årets utgang.

(Alle beløp i mill. kr, unntatt prosent)

Morselskap			Konsern	
140	-7,3 %	Diskonteringsrente økning 0,5 prosent	140	-7,3 %
-49	2,6 %	Lønnsøkning 0,5 prosent	-49	2,6 %
-126	6,6 %	Pensjonsøkning 0,5 prosent	-126	6,6 %

Prosentvis fordeling av pensjonsmidlene på investeringskategorier morselskap og konsern pr 31.12.	2016	2015
Eiendom	9 %	8 %
Anleggsobligasjoner	12 %	17 %
Norske obligasjoner	20 %	20 %
Høyrenteobligasjoner	4 %	3 %
Utenlandske obligasjoner	11 %	5 %
Bank	1 %	2 %
Norsk pengemarked	9 %	10 %
Aksjer fremvoksende markeder	7 %	6 %
Utenlandske aksjer	20 %	22 %
Norske aksjer	7 %	7 %
Sum	100 %	100 %

Medlemmer i ytelsesordningen

Morselskap		Konsern	
2015	2016	2016	2015
1 725	827	838	1 763
427	422	427	432
1 298	405	Antall aktive personer i ytelsesordningen	411
			1 331

Utbetalingsstrøm Statnett SF

Gjennomsnittlig vektet løpetid for pensjonsforpliktelsen, knyttet til hovedordningen i Statnett SF, er beregnet til 16 år basert på pensjonsforutsetningene per 31. desember 2016. Ved valg av diskonteringsrente er det tatt hensyn til gjennomsnittlig vektet løpetid.

Statnett SFs Pensjonskasse sammenstiller ikke pensjonsmidler mot forfallsstruktur på pensjonsforpliktelsen i ordningene slik de foreligger per 31. desember 2016.

Note Varige driftsmidler og andre immaterielle eiendeler

8

Morselskapet

(Beløp i mill. kr)

	Luft- linjer	Jord- og sjø- kabler	Apparat- anlegg	Kontroll- og hjelpe- anlegg	Tele- matikk	Bygninger og grunn	Øvrige anlegg og drifts- løsøre	Sum
Anskaffelseskost 01.01.15	12 118	4 580	9 369	2 442	1 900	6 013	2 302	38 724
Tilgang anskaffelseskost	1 116	155	718	448	462	1 270	99	4 268
Avgang anskaffelseskost	32	15	108	51	80	46	12	344
Anskaffelseskost 01.01.16	13 202	4 720	9 979	2 839	2 282	7 237	2 389	42 648
Tilgang anskaffelseskost	2 517	71	939	479	871	868	126	5 871
Avgang anskaffelseskost	19	4	24	25	29	60	8	169
Anskaffelseskost 31.12.16	15 700	4 787	10 894	3 293	3 124	8 045	2 507	48 350
Akkumulerte avskrivninger og amortiseringer 01.01.15	4 383	929	2 720	1 012	986	759	587	11 376
Åvskrivninger og amortiseringer	290	153	291	136	243	218	148	1 479
Avgang avskrivninger og amortiseringer	28	14	111	50	80	30	11	324
Akkumulerte avskrivninger og amortiseringer 01.01.16	4 645	1 068	2 900	1 098	1 149	947	724	12 531
Avskrivninger og amortiseringer	337	153	295	169	300	354	481	2 089
Avgang avskrivninger og amortiseringer	8	3	35	21	27	13	7	114
Akkumulerte avskrivninger og amortiseringer 31.12.15	4 974	1 218	3 160	1 246	1 422	1 288	1 198	14 506
Bokført verdi 31.12.15	8 557	3 652	7 079	1 741	1 133	6 290	1 665	30 117
Bokført verdi 31.12.16	10 726	3 569	7 734	2 047	1 702	6 757	1 309	33 844
Herav immaterielle eiendeler								
Bokført verdi 31.12.15	-	-	-	-	283	-	-	283
Bokført verdi 31.12.16	-	-	-	-	367	-	-	367
Herav finansiell leasing								
Bokført verdi 31.12.15	-	-	-	-	116	120	178	414
Bokført verdi 31.12.16	-	-	-	-	155	-	-	155
Herav fremtidig fjerning av anlegg								
Bokført verdi 31.12.15	263	37	35	-	-	-	42	377
Bokført verdi 31.12.16	63	18	79	-	-	-	-	160
Anskaffelseskostnad for varige driftsmidler som er fullt ut avskrevet, men som fortsatt er i bruk	176	325	290	434	671	355	405	2 656
Avskrivningssatser (lineære)	2%	2 - 7%	2 - 5%	3 - 13%	5 - 33%	0 - 7%	0 - 33%	

Note Varige driftsmidler og andre immaterielle eiendeler

8

Konsern	Luft- linjer	Jord- og sjø- kabler	Apparat- anlegg	Kontroll- og hjelpe- anlegg	Tele- matikk	Bygninger og grunn	Øvrige anlegg og drifts- løsøre	Sum
<i>(Beløp i mill. kr)</i>								
Anskaffelseskost 01.01.15	12 149	4 580	9 431	2 453	1 909	6 064	2 711	39 297
Tilgang anskaffelseskost	1 116	155	718	448	462	1 284	112	4 295
Avgang anskaffelseskost	32	15	108	51	80	46	27	359
Anskaffelseskost 01.01.16	13 233	4 720	10 041	2 850	2 291	7 302	2 796	43 233
Tilgang anskaffelseskost	2 517	71	939	479	872	870	158	5 906
Avgang anskaffelseskost	19	4	24	25	29	60	8	169
Anskaffelseskost 31.12.16	15 731	4 787	10 956	3 304	3 134	8 112	2 946	48 970
Akkumulerte avskrivninger og amortiseringer 01.01.15	4 402	929	2 726	1 014	988	767	676	11 502
Avskrivninger og amortiseringer	293	153	294	137	244	219	174	1 514
Avgang avskrivninger og amortiseringer	28	14	111	50	80	30	21	334
Akkumulerte avskrivninger og amortiseringer 01.01.16	4 667	1 068	2 909	1 101	1 152	956	829	12 682
Avskrivninger og amortiseringer	340	153	299	169	301	357	501	2 120
Avgang avskrivninger og amortiseringer	8	3	35	21	27	13	7	114
Akkumulerte avskrivninger og amortiseringer 31.12.16	4 999	1 218	3 173	1 249	1 426	1 300	1 323	14 688
Bokført verdi 31.12.15	8 566	3 652	7 132	1 749	1 139	6 346	1 967	30 551
Bokført verdi 31.12.16	10 732	3 569	7 783	2 055	1 708	6 812	1 623	34 282
Herav andre immaterielle eiendeler								
Bokført verdi 31.12.15	-	-	-	-	283	-	53	336
Bokført verdi 31.12.16	-	-	-	-	368	-	53	421
Herav finansiell leasing								
Bokført verdi 31.12.15	-	-	-	-	116	120	178	414
Bokført verdi 31.12.16	-	-	-	-	155	-	-	155
Herav fremtidig fjerning av anlegg								
Bokført verdi 31.12.15	263	37	35	-	-	-	42	377
Bokført verdi 31.12.16	63	18	79	-	-	-	-	160
Anskaffelseskostnad for varige driftsmidler som er fullt ut avskrevet, men som fortsatt er i bruk	176	325	290	434	671	355	382	2 633
Avskrivningssatser (lineære)	2%	2 - 7%	2 - 5%	3 - 13%	5 - 33%	0 - 7%	0 - 33%	

Avskrivninger er basert på ledelsens vurdering av utnyttbar levetid for varige driftsmidler. Vurderingene kan endres med bakgrunn i blant annet teknologisk utvikling og historisk erfaring. Dette kan medføre endringer i estimert utnyttbar levetid og dermed avskrivninger. Teknologisk utvikling er vanskelig å forutse, og ledelsens syn på hvor hurtig endringene vil komme, kan endres over tid. Hvis forventningene endres vesentlig, vil avskrivningene justeres med effekt på fremtidige perioder. Estimert utnyttbar levetid, avskrivningsmetode og restverdi vurderes minst en gang per år. Restverdien anslås til null ved utløp av utnyttbar levetid for de fleste eiendeler.

Finansiell leasing er i sin helhet forskuddsbetalt slik det ikke foreligger noen fremtidig leieforpliktelse knyttet til finansiell leasing.

Note Anlegg under utførelse

9

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill.kr)	2016	2015
5 095	5 909	Anskaffelseskost 1. januar	6 724	5 166
5 112	6 317	Tilgang	7 525	5 676
139	140	Kapitaliserte byggelånsrenter	170	144
-303	-	Overført til datterselskap	-	-
-4 125	-5 939	Overført til varige driftsmidler og andre immaterielle eiendeler	-5 963	-4 152
-9	-24	Nedskrivning	-24	-110
5 909	6 403	Anskaffelseskostnad 31. desember	8 432	6 724
-171	41	Effekt sikringsbokføring	41	-171
5 738	6 444	Anlegg under utførelse 31. desember	8 473	6 553
Gjennomsnittlig kapitaliseringssats som er benyttet for å fastsette beløpet for låneutgifter som kan kapitaliseres:			2016	2015
			2,05%	2,32%

Kontraktsmessige bindinger per 31. desember 2016

Sum kontraktsmessige bindinger per 31. desember 2016 er 16 014 millioner kroner. Summen gjelder utbyggingsprosjekter hvor kontraktsmessige fremtidige bindinger er større enn 50 millioner kroner.

Den 18. februar 2016 inngikk Statnett SF avtale med BKK Nett AS om overtagelse av anlegg som inngår eller vil inngå i transmisionsnettet. Kjøpesum for eksisterende anlegg inkludert anlegg under utførelse, herunder Evanger stasjon, som ble overtatt ved ferdigstilling innen utgangen av 2016, utgjør 440 millioner kroner.

For strekningen Fana-Kollsnes-Mongstad som er anlegg under bygging og som per i dag ikke inngår i transmisionsnettet, har BKK Nett AS en rett til å overdra anleggene med virkning fra 1. januar 2018. Anslått kjøpesum for anleggene er 1,5 milliarder kroner. For strekningen Mongstad-Modalen er partene enige om, forutsatt styregodkjenning, å inngå en opsjonsavtale innen 1. april 2017, som gir BKK Nett AS rett til å overdra anleggene ved ferdigstilling i løpet av 2019.

Det er i forbindelse med overdragelsesavtalen inngått en avtale om at BKK Nett skal bistå Statnett med drift, vedlikehold og beredskap i en periode på tre år fra 2016, samt med opsjon for Statnett til å forlenge avtalen med ytterligere 2 år. Avtalen har en forventet årlig kostnadsramme på 20 millioner kroner.

Note Resultateffekter av finansielle instrumenter

10

Noten viser effekter bokført over resultatregnskapet relatert til finansielle instrumenter. Tabellen inkluderer resultateffekter av valutaderivater knyttet til anskaffelseskontrakter som i regnskapet ansees relatert til foretakets ordinære driftsvirksomhet og derfor klassifiseres som andre driftskostnader.

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill. kr)	2016	2015
Effekter inkludert i andre driftskostnader				
6	-7	Ineffektivitet i valutasikring	-7	6
-10	22	Terminpremie	22	-10
-	-3	Verdiendring innebygde valuta derivater	-3	-
-	5	Verdiendring valuta derivater uten sikringsbokføring	5	-
-4	17	Sum effekter inkludert i andre driftskostnader	17	-4
Finansinntekter				
19	22	Inntekt fra investering i datterselskap	-	-
7	8	Inntekt fra investering i tilknyttet selskap	17	8
43	60	Renteinntekter	39	44
23	-20	Verdiendring derivater	-20	23
432	241	Agjo, valutavinning	252	436
6	19	Annen finansinntekt	4	-2
530	330	Sum finansinntekter	292	509
Finanskostnader				
-	-	Kostnad fra investering i tilknyttet selskap	7	-
519	531	Rentekostnader	527	514
-139	-141	Balanseførte byggelånsrenter	-169	-139
419	255	Agjo, valutatap	270	424
12	22	Annen finanskostnad	26	14
811	667	Sum finanskostnader	661	813

Note Oversikt over finansielle instrumenter

11

Noten gir en oversikt over bokført verdi og virkelig verdi av finansielle instrumenter, samt hvordan disse er behandlet i regnskapet. Tabellen viser også på hvilket nivå i verdsettelseshierarkiet de ulike målemetodene for konsernets finansielle instrumenter målt til virkelig verdi befinner seg i forhold til hvor objektive målemetodene er.

Morselskap (Beløp i mill. kr)	Kategori	Verdsettelsesnivå	2016		2015	
			Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
Eiendeler						
Anleggsmidler						
Langsiktige fordringer	Lån og fordringer		57	57	44	44
Langsiktige lån til datterselskaper	Lån og fordringer		135	135	184	184
Ansvarlig kapital i Statnett SFs Pensjonskasse	Virkelig verdi over resultatet	3	75	75	75	75
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Tilgjengelig for salg	3	10	10	10	10
Derivater	Virkelig verdi over resultatet	2	3 351	3 351	5 084	5 084
Sum finansielle anleggsmidler			3 628	3 628	5 397	5 397
Omløpsmidler						
Kundefordringer	Lån og fordringer		272	272	189	189
Derivater	Virkelig verdi over resultatet	2	92	92	119	119
Kortsiktige lån til datterselskaper	Lån og fordringer		1 494	1 494	454	454
Andre kortsiktige fordringer	Lån og fordringer		870	870	575	575
Sum kunde- og andre kortsiktige fordringer			2 728	2 728	1 337	1 337
Markedsbaserte verdipapirer	Virkelig verdi over resultatet	1	315	315	306	306
Betalingsmidler	Virkelig verdi over resultatet		1 798	1 798	1 441	1 441
Gjeld						
Langsiktig rentebærende gjeld	Andre forpliktelser	2	25 366	26 023	24 045	24 271
Derivater	Virkelig verdi over resultatet	2	591	591	221	221
Sum langsiktig rentebærende gjeld			25 957	26 614	24 266	24 492
Kortsiktig rentebærende gjeld	Andre forpliktelser	2	6 613	6 549	4 019	4 032
Kortsiktig rentebærende gjeld til datterselskap	Andre forpliktelser	2	198	198	212	212
Derivater	Virkelig verdi over resultatet	2	63	63	4	4
Sum kortsiktig rentebærende gjeld			6 874	6 810	4 235	4 248
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	Andre forpliktelser		1 788	1 788	1 624	1 624
Sum verdsettelsesnivå						
Nivå 1			315	315	306	306
Nivå 2			-29 388	-29 981	-23 298	-23 537
Nivå 3			85	85	85	85

Note Oversikt over finansielle instrumenter

11

Konsern (Beløp i mill. kr)	Kategori	Verdsettelsesnivå	2016		2015	
			Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
Eiendeler						
Anleggsmidler						
Langsiktige fordringer	Lån og fordringer		58	58	44	44
Ansvarlig kapital i Statnett SFs Pensjonskasse	Virkelig verdi over resultatet	3	75	75	75	75
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Tilgjengelig for salg	3	10	10	10	10
Derivater	Virkelig verdi over resultatet	2	3 351	3 351	5 084	5 084
Sum finansielle anleggsmidler			3 494	3 494	5 213	5 213
Omløpsmidler						
Kundefordringer	Lån og fordringer		265	265	166	166
Derivater	Virkelig verdi over resultatet	2	92	92	119	119
Andre kortsiktige fordringer	Lån og fordringer		931	931	479	479
Sum Kunde- og andre kortsiktige fordringer			1 288	1 288	764	764
Markedsbaserte verdipapirer	Virkelig verdi over resultatet	1	731	731	680	680
Betalingsmidler	Virkelig verdi over resultatet		2 300	2 300	1 696	1 696
Gjeld						
Langsiktig rentebærende gjeld	Andre forpliktelser	2	25 366	26 023	24 045	24 271
Derivater	Virkelig verdi over resultatet	2	591	591	221	221
Sum langsiktig rentebærende gjeld			25 957	26 614	24 266	24 492
Kortsiktig rentebærende gjeld	Andre forpliktelser	2	6 613	6 549	4 019	4 032
Derivater	Virkelig verdi over resultatet	2	63	63	4	4
Sum kortsiktig rentebærende gjeld			6 676	6 612	4 023	4 036
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	Andre forpliktelser		2 300	2 300	1 673	1 673
Sum verdsettelsesnivå						
Nivå 1			731	731	680	680
Nivå 2			-29 190	-29 783	-23 086	-23 325
Nivå 3			85	85	85	85

Det har ikke vært overføringer mellom de ulike nivåene i 2015 og 2016.
Det har ikke vært endringer i virkelig verdi for finansielle instrumenter målt i nivå 3 i 2016.

Note Oversikt over finansielle instrumenter

11

Virkelig verdi

Virkelig verdi av valutaterminkontrakter er fastsatt ved å benytte terminkursen på balansedagen.

Virkelig verdi av valuta- og rentebytteavtaler er beregnet som nåverdien av fremtidige kontantstrømmer.

I det vesentlige er den virkelige verdien bekreftet av den finansinstitusjonen som Statnett har inngått avtalene med.

Virkelig verdi på finansielle eiendeler og langsiktig gjeld som regnskapsføres til amortisert kost, er beregnet;

- ved bruk av noterte markedspriser,

- ved bruk av rentebetingelser for gjeld med tilsvarende løpetid og kredittrisiko, eller

- ved nåverdi av estimerte kontantstrømmer diskontert med den rente som gjelder for tilsvarende gjeld og eiendeler på balansedagen.

For finansielle instrumenter som finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, kunde- og andre kortsiktige fordringer, betalingsmidler leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld er det på grunn av postenes kortsiktige natur antatt at bokført verdi er et godt anslag for virkelig verdi.

Måling av finansielle instrumenter

Konsernet bruker følgende målehierarki for å måle og presentere virkelig verdi av finansielle instrumenter:

Nivå 1: Virkelig verdi måles ved bruk av noterte priser fra aktive markeder for identiske finansielle instrumenter.

Ingen justering foretas mht. disse prisene.

Nivå 2: Virkelig verdi måles ved bruk av annen observerbar input enn den som benyttes på nivå 1, enten direkte (priser) eller indirekte (utledet fra priser).

Nivå 3: Virkelig verdi måles ved bruk av input som ikke baseres på observerbare markedsdata.

Noterte aksjer, obligasjoner og sertifikater er vurdert å være i nivå 1 fordi verdipapirene er notert på børs og fritt omsettelige, samt målt til siste børskurs. Aksjer og andeler som ikke er børsnotert, er vurdert basert på selskapene regnskap og er derfor vurdert å ligge i nivå 3.

Derivater er vurdert å ligge i nivå 2. Valutaelementet i valutaterminer er målt til observerbare markedskurser ved hjelp av Norges Bank-kurser. Ulike forfallsdato gjør at det tilkommer et renteelement som gir en beregning av virkelig verdi på valutaterminer.

Note Derivater

12

Derivater anvendes i risikostyring for å sikre risiko knyttet til rente og valuta. Verdien av derivatene svinger i forhold til underliggende priser, og noten viser virkelig verdi på balansedagen.

Beregning av virkelig verdi

Valutaterminer er målt til virkelig verdi basert på observert terminkurs på kontrakter med tilsvarende løpetid på balansedagen. Virkelig verdi for rente- og valutabytteavtaler er nåverdien av fremtidige kontantstrømmer beregnet ut fra observerte markedsrenter og valutakurser på balansedagen.

Derivatene inngår i sikringsforhold som følger:

Kontantstrømsikringer

Statnett benytter kontantstrømsikringer for å sikre renterisikoen for lån med flytende rente. Renterisikoen er sikret med rentebytteavtaler der Statnett mottar flytende rente og betaler fast rente.

Alle derivater utpekt som sikringsinstrumenter i kontantstrømsikringer er bokført til virkelig verdi i balansen. Verdiendringene på sikringsinstrumentet føres midlertidig mot Øvrige resultatелеmenter. Når kontantstrømmen forfaller føres tidligere verdiendring av sikringsinstrumentet ut av egenkapitalen slik at sikringsinstrument og sikringsobjekt påvirker resultat i samme periode.

Virkelig verdisikringer

Statnett benytter virkelig verdisikring for å sikre renterisikoen på fastrentelån og valutarisikoen for rentebærende gjeld i utenlandsk valuta. De fleste av Statnetts obligasjonslån er fastrentelån. Renterisikoen er sikret med rentebytteavtaler der Statnett mottar fast rente og betaler flytende rente. Underliggende lån er bokført til amortisert kost.

Virkelig verdisikring gjennom valutaterminkontrakter benyttes også for å sikre spesifikke anskaffelser i utenlandsk valuta til investeringsprosjekter. Urealisert gevinst/tap på terminkontraktene er inkludert i anlegg under utførelse.

Negativ renteutvikling har medført at verdisikring av et lån i SEK er målt ineffektivt. Sikringsbokføringen på dette lånet er avsluttet og derivatet er oppført som frittstående derivat. Urealisert gevinst etter opphør av sikringsbokføring utgjør 4 MNOK.

Økonomisk sikring - derivater som ikke inngår i regnskapsmessig sikring

Statnett har både rentebytteavtaler på lån og valutaterminer som ikke kvalifiserer til sikringsbokføring iht IFRS.

Slike derivater måles til virkelig verdi og alle verdiendringer innregnes i resultatet. Denne typen derivater er omtalt som "frittstående" derivater.

Innebygde valutaderivater

Statnett skiller ut innebygde valutaderivat i kontrakter der det er avtalt betaling i valuta som avviker fra kontraktspartenes funksjonelle valuta, eller den avtalte valutaen ikke ansees å være den normale handelsvaluta for handel mellom de landene som er involvert i den grenseoverskridende transaksjonen. Det innebygde valutaderivatet bokføres til virkelig verdi over resultat.

Rente- og valutabytteavtaler

Dette er avtaler hvor kontraktspartene bytter valuta- og/eller rentebetingelser for et avtalt beløp over en definert fremtidig periode. Derivatene i tabellen er klassifisert etter type av regnskapsmessig sikring.

Alle rente- og valutabytteavtaler er knyttet til underliggende lån og eventuelt tap eller gevinst på avtale vil tilsvare henholdsvis gevinst eller tap på lånet. Statnett har i løpet av året resatt valutakurs på en av foretakets rente- og valutaswaper for å redusere foretakets motpartsrisiko. Transaksjonen påvirker kontantbeholdning og derivat samt tilhørende lån og har ikke hatt resultateffekt.

Forfallsstruktur for derivater tilknyttet Statnetts lån

(Beløp i mill. kr)	1 år	1 - 5 år	5 - 10 år	10 - 15 år	> 15 år	Sum markedsverdi	Sikringsbokføring
Rentebytteavtaler fast til flytende	-	50	260	193	-	503	Verdisikring
Rentebytteavtaler fast til flytende	-	-2	-	-	-	-2	Frittstående
Rentebytteavtaler flytende til fast	-	-109	-63	-	-	-172	Kontantstrømsikring
Rente- og valutabytteavtaler	83	556	458	220	1 267	2 584	Virkelig verdisikring
Rente- og valutabytteavtaler	-	-	-	-73	-	-73	Kontantstrømsikring
Rente- og valutabytteavtaler	-	4	-	-	-	4	Frittstående
Total markedsverdi	83	499	655	340	1 267	2 844	

Note **Derivater****12****Valutaterminer:**

Valutaterminer inngås for å valutasikre transaksjoner i annen valuta enn norske kroner.

En valutasikring i EUR er målt ineffektiv per 31. desember 16 og kvalifiserer ikke lenger til sikringsbokføring.

<i>(Beløp i mill. kr)</i>	Valuta	Nominelt beløp valuta	Sikringskurs	Markedskurs	1 år	1 - 5 år	Sum markedsverdi
Eiendeler							
Virkelig verdisikringer	EUR	42	9,09	9,19	4	1	5
Virkelig verdisikringer	SEK	17	0,93	0,95	-	-	-
Frittstående derivater	EUR	5	8,98	9,16	1	-	1
Innebygde derivater	EUR	23			3	4	7
Innebygde derivater	CHF	15			1	-	1
Sum eiendeler		102			9	5	14
Gjeld							
Virkelig verdisikringer	EUR	152	9,42	9,21	-28	-3	-31
Virkelig verdisikringer	SEK	1 016	0,99	0,96	-27	-1	-28
Frittstående derivater	EUR	23	9,40	9,16	-4	-1	-5
Innebygde derivater	EUR	21			-3	-1	-4
Innebygde derivater	CHF	15			-	-1	-1
Sum gjeld		1 227			-62	-7	-69
Sum valutaderivater					-53	-2	-55

Note **Rentebærende gjeld****13****Morselskap****Avdragsprofil rentebærende gjeld**

Lånene er vurdert til amortisert kost justert for effekt av verdisikring

Forfalltidspunkt (Beløp i mill. kr)	1 år	1-5 år	5-10 år	10-15 år	> 15 år	Sum
Fast rente						
Sertifikatlån	1 600	-	-	-	-	1 600
Obligasjonslån	2 192	2 824	3 051	7 644	3 817	19 528
Sum fast rente	3 792	2 824	3 051	7 644	3 817	21 128
Flytende rente						
Sikkerhetsstillelse under CSA-avtaler	2 729	-	-	-	-	2 729
Annen rentebærende gjeld*	261	159	62	370	-	852
Obligasjonslån	-	1 843	-	-	-	1 843
Lån fra finansinstitusjoner	92	895	1 637	3 656	-	6 280
Sum flytende rente	3 082	2 897	1 699	4 026	-	11 704
Sum kortsiktig gjeld	6 874	-	-	-	-	6 874
Sum langsiktig gjeld	-	5 721	4 750	11 670	3 817	25 958
Sum rentebærende gjeld	6 874	5 721	4 750	11 670	3 817	32 832

* Statnett SF har to konserninterne lån på til sammen 198 millioner kroner som forfaller ved påkrav og som blir eliminert i konsernoppstillingen.

Løpetid på rentebinding (Beløp i mill. kr)	1 år	1-5 år	5-10 år	10-15 år	> 15 år	Sum
Rentebærende gjeld	29 150	558	456	2 668	-	32 832

Note **Rentebærende gjeld****13**

Sammenstilling av lån og derivater	Hovedstol lån Valuta (Beløp i mill.)	Hovedstol lån NOK (Beløp i mill.)	Hovedstol swap NOK (Beløp i mill.)	Rente lån	Rente swap	Markedsverdi Swap
Sikrede lån - virkelig verdi sikring						
NOK	4 060	4 060	4 060	4,30 %	1,81 %	503
JPY	4 000	201	201	1,97 %	1,27 %	93
CHF	400	3 032	3 032	2,54 %	1,43 %	583
SEK	1 200	1 177	1 177	0,06 %	1,71 %	-36
USD***	1 080	7 208	7 208	3,17 %	2,18 %	1 750
EUR	70	532	532	2,38 %	1,98 %	194
Sikrede lån - kontantstrømsikring						
NOK	1 693	1 693	1 693	1,79 %	4,16 %	-172
USD***	360	3 039	1 693	2,79 %	2,26 %	-73
Usikrede lån						
NOK - fast rente	3 000	3 000		2,72 %		
NOK - flytende rente	4 590	4 590		1,59 %		
Frittstående derivater						
NOK			700	1,63 %	1,61 %	-2
SEK			180	0,00 %	1,32 %	4
CSA						
NOK	-1 142	-1 142		*		
EUR	-175	-1 587		**		
Sum						2 844

* NOWA (Norwegian Overnight Weighted Average rate) - daglig rentenotering for innskudd i NOK

** EONIA overnight - daglig rentefastsettelse kunngjort gjennom European Banking Federation (EBF)

*** Statnett SF inngikk i september 2016 avtale om et nytt USPP-lån (United States Privat Placement) på 360 millioner USD, tilsvarende 3 500 millioner kroner. Statnett inngikk samtidig en kombinert rente- og valutabytte-avtale.

Note Rentebærende eiendeler

14

Markedsbaserte verdipapirer

Morselskap			Konsern	
Anskaffelseskost	Balanseført verdi	(Beløp i mill. kr)	Anskaffelseskost	Balanseført verdi
76	72	Stat	76	72
120	121	Kommuner/kommunal forretningsdrift	145	146
51	51	Finansinstitusjoner inkl. bank	348	350
72	71	Privat/industri	94	93
319	315	Sum obligasjoner	663	661
-	-	Norske aksjefond	23	35
-	-	Utenlandske aksjefond	18	35
-	-	Sum aksjefond	41	70
319	315	Sum markedsbaserte verdipapirer	704	731

Alle obligasjoner har pålydende i norske kroner.

Aldersfordeling kundefordringer

(Beløp i mill. kr)	Ikke forfalt	1-30 dager	31-60 dager	61-90 dager	Over 90 dager	Sum kundefordringer
Morselskap	259	13	-	-	-	272
Konsern	256	9	-	-	-	265

Note Finansiell risikostyring

15

Finansiell risiko

Statnett SFs finanspolicy har som formål å sikre at foretaket oppnår den nødvendige finansieringen av planlagt drifts- og investeringsprogram til lavest mulig kostnad hensyntatt risiko. Statnett SFs finanspolicy omfatter også mål og rammer for å minimere foretakets kreditt-, rente- og valutarisiko. Statnett SF benytter seg av finansielle derivater for å styre den finansielle risikoen.

Kapitalstyring

Foretaket har gjeld og egenkapital som er spesifisert nærmere i balansen. Låneavtalene pålegger ikke foretaket noen kapitalkrav som ventes å kunne begrense kapitalstrukturen i foretaket. Det finnes heller ingen eksplisitte krav til egenkapital utover det som følger av lovgivingen. Hovedmålsettingen for foretakets styring av kapitalstruktur er at Statnett skal ha en solid finansiell posisjon, som gir grunnlag for at Statnett kan gjennomføre en samfunnsøkonomisk rasjonell drift og utvikling av transmisjonsnettet i tråd med planer og eiers forventninger. Statnetts styre er opptatt av at foretaket opprettholder en robust A-rating eller bedre, og foretaket fikk i januar 2014 ny egenkapital fra eier og utbyttepolitikk med lavere utbytteprosent for regnskapsårene 2013-2016. I forbindelse med statsbudsjettet for 2017 ble denne utbyttepolitikken forlenget til også å gjelde regnskapsårene 2017 og 2018. I denne perioden ventes derfor utbytte på 25 prosent av konsernets årsresultat etter skatt justert for årets endring i saldo for mer-/mindreinntekt etter skatt (underliggende resultat). For øvrig styres kapitalstrukturen gjennom opptak og nedbetaling av kort- og langsiktig gjeld, samt endringer i likviditetsbeholdningen. Det har ikke vært noen endringer i målsetning og retningslinjer for kapitalstyring gjennom året.

Oversikt over kapital som inngår i styring av kapitalstruktur:

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill. kr)	2016	2015
24 266	25 957	Langsiktig rentebærende gjeld	25 957	24 266
4 235	6 874	Kortsiktig rentebærende gjeld	6 676	4 023
1 747	2 113	Betalingsmidler og markedsbaserte verdipapirer	3 031	2 376
26 754	30 718	Netto gjeld	29 602	25 913

Likviditetsrisiko

Statnett SF har som mål å kunne gjennomføre 12 måneders drift, investeringer og refinansiering uten å ta opp ny gjeld. Det vil gjøre Statnett mindre sårbar for perioder med lav tilgjengelighet på kapital i finansmarkedene og perioder med lite gunstige lånevilkår.

Statnett reduserer likviditetsrisiko knyttet til forfall på finansielle forpliktelser ved hjelp av spredt forfallsstruktur, tilgang til flere finansieringskilder i Norge og internasjonalt, samt tilstrekkelig likviditet til å dekke planlagt drifts-, investerings- og refinansieringsbehov uten opptak av ny gjeld innenfor en tidshorison på 12 måneder.

Likviditeten per 31. desember 2016 består av eksisterende likviditetsbeholdning (bankinnskudd, sertifikater og obligasjoner) og en trekkfasilitet på 6,5 milliarder kroner. Trekkfasiliteten ble i januar 2017 erstattet av en ny trekkfasilitet på 8,0 milliarder kroner i nye 5 år. Det er foreløpig ikke trukket på trekkfasiliteten. Likviditeten følges opp løpende med ukentlig rapportering.

Statnett SF har høy kredittverdighet. Standard & Poor's og Moody's Investor Service har gitt Statnett SF kredittrater for langsiktige låneopptak på henholdsvis A+ og A2. Den høye kredittratingen gir Statnett SF gode lånemuligheter.

Note **Finansiell risikostyring****15**

Tabellen under viser alle brutto kontantstrømmer knyttet til finansielle forpliktelser. Kontantstrømmene er ikke neddiskontert og forutsetter rentesatser og valutakurser som per 31. desember 2016.

(Beløp i mill. kroner)

Morselskap

Per 31.12.2016	Under 1 år	1-5 år	5-10 år	10-15 år	15 år og utover	Totalt
Rentebærende gjeld og rentebetalinger	7 494	8 054	8 625	11 467	4 218	39 858
Andre forpliktelser	154	228	104	26	-	512
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	1 788	-	-	-	-	1 788
Derivater	5 542	3 769	2 255	4 818	2 720	19 104
Sum	14 978	12 051	10 984	16 311	6 938	61 262

Derivater	Under 1 år	1-5 år	5-10 år	10-15 år	15 år og utover	Totalt
Innbetalinger	5 720	4 999	3 614	6 003	4 218	24 554
Utbetaling	-5 542	-3 769	-2 255	-4 818	-2 720	-19 104
Netto derivater	178	1 230	1 359	1 185	1 498	5 450

(Beløp i mill. kroner)

Konsern

Per 31.12.2016	Under 1 år	1-5 år	5-10 år	10-15 år	15 år og utover	Totalt
Rentebærende gjeld og rentebetalinger	7 292	8 054	8 625	11 467	4 218	39 656
Andre forpliktelser	154	228	104	26	-	512
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	2 300	-	-	-	-	2 300
Derivater	5 542	3 769	2 255	4 818	2 720	19 104
Sum	15 288	12 051	10 984	16 311	6 938	61 572

Derivater	Under 1 år	1-5 år	5-10 år	10-15 år	15 år og utover	Totalt
Innbetalinger	5 720	4 999	3 614	6 003	4 218	24 554
Utbetaling	-5 542	-3 769	-2 255	-4 818	-2 720	-19 104
Netto derivater	178	1 230	1 359	1 185	1 498	5 450

Konsernets kontanter og kontantekvivalenter består av bankinnskudd.

Note Finansiell risikostyring

15

Kredittrisiko

Statnett SF er eksponert for kredittrisiko gjennom plassering av overskuddslikviditet hos utstedere av verdipapirer og ved bruk av ulike rente- og valutaderivater. For å begrense denne risikoen har Statnett rammer som setter krav til kredittverdighet for motparter og maksimal eksponering for hver enkelt motpart, samt avtaler om sikkerhetsstillelser for de viktigste derivatmotpartene (CSA-avtaler). Kredittverdigheten vurderes minst en gang i året, og motpartsrisikoen overvåkes løpende for å sikre at foretakets eksponering ikke går utover fastsatte kredittgrenser og er i henhold til interne regler.

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill. kr)	2016	2015
1 441	1 798	Betalingsmidler	2 300	1 696
306	315	Obligasjoner og sertifikater	661	620
5 203	3 443	Derivater	3 443	5 203
225	322	Langsiktige fordringer, ekskl. derivater	187	86
1 218	2 637	Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer, ekskl. derivater	1 196	646
8 393	8 515	Sum maksimal kreditteksponering	7 787	8 251

Valutarisiko

Valutarisiko er risikoen for at svingninger i valutakursen fører til endringer i Statnetts resultat og balanse. De forpliktelse foretaket har påtatt seg i utenlandsk valuta i forbindelse med investeringsprosjekter, er sikret gjennom valutabytteavtaler og inkludering i regulert inntektsrammegrundlag. Alle lån som er tatt opp i utenlandsk valuta er konvertert til norske kroner gjennom valutabytteavtaler. Per 31.12.16 utgjør den valutabeholdning som ikke er swappet eller reservert til fremtidige forpliktelser, tilsvarende 166 millioner kroner for morselskapet og 349 millioner kroner for konsernet. Denne beholdningen består av bankinnskudd. I tillegg utgjør utenlandske aksjefond og aksjer 35 millioner kroner i konsernet.

Renterisiko

Konsernet er eksponert for renterisiko gjennom låneporteføljen, likviditetsbeholdningen og finansielle sikringer. Videre er Statnett SF eksponert for rentenivå som legges til grunn for nettvirksomhetens inntektsramme (NVE-renten).

For å redusere renterisikoen og minske svingningene i resultatet, skal renten til Statnetts gjeld korrelere mest mulig med NVE-renten. NVE-renten beregnes med utgangspunkt i daglige snitt av effektiv rente på 5 års swaprente. I tillegg består NVE-renten av et fast rente-element med tillegg av inflasjon og et tillegg for kredittrisiko. For å oppnå den ønskede rentebinding på foretakets gjeld, benyttes rentebytteavtaler som er knyttet opp mot underliggende gjeld.

Gjennomsnittlig effektiv rente

Tabellen under viser gjennomsnittlig effektiv rente for de enkelte finansielle instrumentene for årene 2015 og 2016 som helhet. Selskapet har hatt en lavere renteavkastning på innskudd som følge av negativ rente i fremmed valuta.

Morselskap			Konsern	
2015	2016		2016	2015
1,68 %	2,60 %	Obligasjoner og sertifikater	2,42 %	1,36 %
0,47 %	-0,20 %	Innskudd	0,16 %	0,47 %
-	-	Aksjer og aksjefond	8,50 %	10,64 %
2,36 %	2,05 %	Lån	2,05 %	2,36 %

Note **Finansiell risikostyring****15****Sensitivitetsanalyse****Rentesensitivitet***(Beløp i mill. kr)*

Morselskap		Endring i rentenivå	Konsern	
2015	2016	%	2016	2015
-8	-7	+1	-14	-15
8	7	-1	14	15

Tabellen viser morselskapet og konsernets følsomhet for potensielle endringer i rentenivået. Beregningen hensyntar alle rentebærende instrumenter og tilhørende rentederivater. Den viser effekt på resultat ved endring i rentenivået på 1 prosentpoeng den 31. desember 2016.

Valutakursensitivitet*(Beløp i mill. kr)*

Morselskap		Endring i kronekursen	Konsern	
2015	2016	%	2016	2015
-7	-8	+5	-19	-11
7	8	-5	19	11

Tabellen viser selskapets følsomhet for potensielle endringer i kronekursen, dersom alle andre forhold holdt konstant. Beregningen legger til grunn lik endring mot alle relevante valutaer. Effekten i resultatet skyldes verdiendring i pengeposter som ikke er fullt ut sikret. Øvrige pengeposter og all gjeld i utenlandsk valuta er sikret, og endring i verdi motsvares av verdiendring på derivatet.

Note **Skatter****16****Skattekostnad i resultatregnskapet**

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill. kr)	2016	2015
1	-	Betalbar skatt	27	23
	-1	Endring betalbar skatt tidligere år	-3	
408	199	Endring utsatt skatt/skattefordel	165	373
-84	-50	Endring i skattesats	-51	-89
325	148	Sum skattekostnad	138	307

Betalbar resultatsskatt

Morselskap			Konsern	
31.12.15	31.12.16	(Beløp i mill. kr)	31.12.16	31.12.15
-	-	Beregnet resultatsskatt årets resultat	27	23
-	-	Skattevirkning av konsernbidrag	-17	-8
-	-	Betalbar resultatsskatt	10	15

Betalbar skatt i balansen

Morselskap			Konsern	
31.12.15	31.12.16	(Beløp i mill. kr)	31.12.16	31.12.15
-	-	Årets betalbare skatt	27	23
-	-	Betalbar skatt knyttet til konsernbidrag	-17	-8
-	-	Sum betalbar skatt i balansen	10	15

Avstemming av nominell skattesats mot effektiv skattesats

Tabellen nedenfor gir en avstemming av rapportert skattekostnad mot skattekostnad basert på nominell skattesats på 25%.

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill. kr)	2016	2015
1 527	813	Resultat før skattekostnad	783	1 410
412	204	Forventet skattekostnad etter nominell sats	202	381
		Skatteeffekter av:		
-6	-7	Permanente forskjeller	-12	14
3	2	Andel resultat i tilknyttet selskap	3	1
-	-1	Endring betalbar skatt tidligere år	-3	-
-84	-50	Endring i skattesats	-51	-89
325	148	Sum skattekostnad	138	307
21 %	18 %	Effektiv skattesats	18 %	22 %

Note **Skatter****16****Spesifikasjon av utsatt skatt**

Nedenfor er det gitt en spesifikasjon av netto utsatt skatt. Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynliggjort at den vil bli utnyttet. Ved verdsettelsen av utsatt skatt pr 31. desember 2016 er det anvendt en skattesats på 24 prosent (25 prosent pr. 31. desember 2015).

Morselskap

<i>(Beløp i mill. kr)</i>	31.12.15	Resultatført	Øvrige resultat-elementer	Konsern-bidrag	31.12.16
Omløpsmidler/kortsiktig gjeld	1 299	-1 313	-	-	-14
Varige driftsmidler	1 051	39	-	-	1 090
Pensjonsforpliktelser	-62	9	24	-	-29
Andre langsiktige poster	-1 044	1 195	-3	-	148
Konsernbidrag	-	-	-	-	-
Fremførbart underskudd	-277	218	-	-	-52
Sum	968	148	21	-	1 145

Konsern

<i>(Beløp i mill. kr)</i>					
Omløpsmidler/kortsiktig gjeld	1 299	-1 313	-	-	-14
Varige driftsmidler	1 101	38	-	-	1 139
Pensjonforpliktelser	-63	10	24	-	-29
Andre langsiktige poster	-1 013	1 168	-3	-	164
Fremførbart underskudd/ fremførbare rentekostnader	-271	210	-	6	-55
Sum	1 055	113	21	6	1 205

Utsatt skatt ført mot øvrige resultatelementer

Morselskap			Konsern	
31.12.15	31.12.16	<i>(Beløp i mill. kr)</i>	31.12.16	31.12.15
70	24	Estimatavvik pensjoner	24	70
10	-3	Verdiendring kontantstrømsikring	-3	10
80	21	Sum utsatt skatt ført mot øvrige resultatelementer	21	80

Note Investeringer i datterselskap og tilknyttede

17 | selskaper

Statnett SF har følgende investeringer per 31. desember 2016:

Selskap	Virksomhetens art	Anskaffel- sestids- punkt	Forret- nings- kontor	Eierandel	Stemme- andel	Bokført verdi
Datterselskaper						
<i>(Beløp i tusen kr)</i>						
Statnett Transport AS	Transport og rederi	1996	Drammen	100 %	100 %	108 021
Statnett Forsikring AS	Skadeforsikring	1998	Oslo	100 %	100 %	30 200
Nord Link Norge AS	Utvikle og drifte sentralnett	2010	Oslo	100 %	100 %	607 865
NorGer AS	Komplementar	2010/2011	Oslo	100 %	100 %	29 947
NorGer KS	Pt ingen virksomhet	2010/2011	Oslo	100 %	100 %	154 413
Nydalshøyden Bygg C AS	Eiendom	2013	Oslo	100 %	100 %	15 131
Statnett Rogaland AS	Utvikle og drifte sentralnett	2014	Sandnes	100 %	100 %	149 693
Elhub AS	Datahub for måledata for strøm	2015	Oslo	100%	100%	125 470
Sum datterselskaper						1 220 741

Tilknyttede selskaper

Nord Pool AS	Markedsplass	2002/2008	Bærum	28,2 %	28,2 %	36 320
eSett OY	Balanseavregning i Norden	2013	Finland	33,3 %	33,3 %	16 891
KraftCERT AS	IKT-sikkerhet	2014	Oslo	33,3 %	33,3 %	819
Sum tilknyttede selskaper						54 030
Totalt eierandel i datterselskaper og tilknyttede selskaper						1 274 772

Konsernverdi for selskap bokført etter egenkapitalmetoden

(Beløp i tusen kr)

	Konsern- verdi 01.01.	Årets resultat	Utbytte	Konsern- verdi 31.12.
2016				
Nord Pool AS, 28,2%	80 217	16 441	-7 808	88 850
eSett OY, 33,3%	8 061	-7 244	-	817
KraftCERT AS, 33,3%	1 678	-859	-	819
Sum tilknyttede selskaper	89 956	8 338	-7 808	90 486
2015				
Nord Pool AS, 28,2%	72 850	14 315	-6 948	80 217
eSett OY, 33,3%	14 509	-6 448	-	8 061
KraftCERT AS, 33,3%	1 667	-	-	1 667
Sum tilknyttede selskaper	89 026	7 867	-6 948	89 945

Kjøp av datterselskap

Statnett SF kjøpte ytterligere 50 prosent av aksjene i Lyse Sentralnett AS den 1. desember 2016, og eier etter det 100 prosent av aksjene. Selskapet har skiftet navn til Statnett Rogaland AS.

Note Felleskontrollerte driftsordninger

18

Ved bygging av undersjøiske kabler for overføring av energi mot utlandet har konsernet inngått avtaler om bygging og drift med systemansvarlige i Nederland, Danmark, Tyskland og England. Disse ordningene er vurdert til å være felleskontrollerte driftsordninger under IFRS.

Sjøkabler satt i drift

TenneT TSO BV og Statnett SF har bygget en kabel for overføring av energi mellom Norge og Nederland, omtalt som NorNed-kabelen. Partene eier hver sin fysiske halvdel av kabelen. Statnett SF eier den nordre del, og TenneT eier den søndre delen av kabelen. NorNed-kabelen ble satt i drift i mai 2008. Kostnader og handelsinntekter knyttet til drift av NorNed-kabelen deles likt mellom TenneT og Statnett.

Statnett SF eier Skagerrak-kabler 1-3, mens Energinet.dk har en langsiktig leieavtale om halve kabelkapasiteten. Inntekten fra utleien er inkludert i posten "Andre driftsinntekter". I slutten av desember 2014 ble Skagerrak kabel 4 (SK-4) satt i drift. Statnett SF og Energinet.dk eier hver sin fysiske halvdel av SK-4, hvor Statnett SF eier den nordre delen og Energinet.dk den sørlige delen. Kostnader og handelsinntekter knyttet til drift av Skagerrak-kablene deles likt mellom Energinet.dk og Statnett.

Statnett SFs eierandeler i kablene er inkludert i kategorien "Land- og sjøkabler" i note for varige driftsmidler og immaterielle eiendeler.

Sjøkabler under bygging

Statnett SF inngikk høsten 2012 en samarbeidsavtale med tyske TenneT og KfW med sikte på å realisere en HVDC-sjøkabel mellom Norge (Tonstad) og Tyskland (Wilster). Prosjektet kalles NordLink og overføringskapasiteten vil bli 1400 MW. Forbindelsen består av 53 km ledning på norsk side, 514 km sjøkabel og 55 km landkabel på tysk side. Eierskapet vil bli delt likt der Statnett SF gjennom datterselskapet NordLink Norge AS vil eie den nordlige delen og TenneT og KfW vil eie den sørlige delen gjennom et felleseid tysk selskap. Kostnader og handelsinntekter vil deles likt mellom Tyskland og Norge. Utenlands- og anleggskonsesjon for kabelen ble gitt i oktober 2014. Endelig investeringsbeslutning ble tatt i februar 2015. Forbindelsen planlegges satt i kommersiell drift i 2020.

National Grid NSN Link Ltd (NLL) og Statnett SF prosjekterer en HVDC-sjøkabel mellom Kvilldal i Norge og Blyth i nordøst-England. Prosjektet kalles North Sea Link og overføringskapasiteten vil bli 1400 MW. Eierskapet vil bli delt likt der Statnett SF eier den østre delen og NLL den vestre delen. Kostnader og handelsinntekter skal deles likt mellom NLL og Statnett. Anleggskonsesjon forelå da utenlandskonsesjon ble gitt i oktober 2014. Endelig investeringsbeslutning ble tatt i mars 2015. Forbindelsen planlegges satt i kommersiell drift i 2021.

Verdien av utført arbeid på sjøkabler under bygging er inkludert i balansenlinjen "anlegg under utførelse".

Note Nærstående parter

19

Statnett SF var per 31. desember 2016 100 prosent eid av den norske stat ved Olje- og energidepartementet (OED). Statnett har relasjoner til OED både som eier og reguleringsmyndighet.

Reguleringsmyndighet

Det er Stortinget som lovgivende myndighet som vedtar lover, basert på forslag fra regjeringen. Forskrifter vedtas av Kongen i statsråd. OED forvalter sine ansvarsområder, og delegerer forvaltning av de fleste områder i energiloven til NVE. I medhold av forvaltningsloven kan ethvert enkeltvedtak fattet av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), klages inn for OED som overordnet instans.

Andre nærstående parter:

Morselskap	Datterselskap	Tilknyttet selskap
Statnett SF	Statnett Transport AS	Nord Pool AS
	Statnett Forsikring AS	eSett OY
	Nydalshøyden Bygg C AS	KraftCERT AS
	NordLink Norge AS	
	Elhub AS	
	NorGer KS	
	NorGer AS	
	Statnett Rogaland AS - (tidligere Lyse Sentralnett AS)	

Datterselskapene er 100 prosent eid av Statnett SF, dog slik at Statnett SF eier 100 prosent av aksjene i NorGer AS og 90 prosent eierandel i NorGer KS. I tillegg eier NorGer AS 10 prosent eierandel i NorGer KS, slik at Statnett SF inklusive indirekte eierskap også kontrollerer 100 prosent av eierandelene i NorGer KS.

Statnett SF har en eierandel i Nord Pool AS på 28,2 prosent. Statnett SF har en eierandel på 33,3 prosent i eSett OY og i KraftCERT AS.

Statnett SF er låntaker for Statnett konsernets eksterne låneopptak. Den sentrale finansfunksjonen i Statnett SF samordner og ivaretar den finansielle risiko knyttet til valuta, renter og likviditet i konsernet. Det er inngått låneavtaler mellom Statnett SF og datterselskaper. I tillegg er det inngått avtaler om kjøp og salg av tjenester. Alle transaksjoner er foretatt som en del av den ordinære virksomheten og til markedsmessige vilkår. De vesentligste transaksjonene er beskrevet nedenfor:

Statnett Forsikring AS

Statnett Forsikring AS har konsesjon til å dekke risiko og forestå reassuranse vedrørende selskaper i Statnett-konsernet, begrenset til selskaper hvor eierandelen utgjør mer enn 50 prosent. Selskapet opererer videre som direktetegnende person- og skadeforsikringselskap.

Statnett Transport AS

Statnett Transport AS driver tungtransport på land og sjø og leverer transporttjenester til Statnett SF, herunder beredskapstjenester for transport av tunge enheter på land og sjø samt kabelberedskap.

Statnett SF har ytet Statnett Transport AS et ansvarlig lån som står tilbake for selskapets øvrige kreditorer. Statnett SF leverer også enkelte administrative støttetjenester innenfor IKT, juridisk, anskaffelser og økonomi.

NordLink Norge AS

NordLink Norge AS skal bygge og eie den nordlige delen av NordLink-kabelen. De tyske selskapene TenneT og KfW vil gjennom sitt felleseide selskap, bygge og eie den sørlige delen av NordLink. NordLink vil bli den første kabelforbindelsen mellom det norske og tyske kraftmarkedet. NordLink vil bli driftet av de respektive lands sentralnettoperatører (Statnett SF og TenneT).

Statnett SF er forpliktet til å finansiere prosjektet og har inngått "Capital Contribution Agreement" med NordLink Norge AS. Kapitalforpliktelsen tilsvarer NordLink Norge AS' 50 prosent andel av de totale investeringskostnader knyttet til prosjektet. For å sikre at NordLink Norge AS skal kunne oppfylle sine finansielle forpliktelser skal midler tilføres på de tidspunkt hvor disse forfaller.

Statnett SF stiller morselskapsgarantier for NordLink Norge AS' hovedleverandører i henhold til bestemmelser i kontraktene med disse. For disse garantiene svares det en garantipremie priset til markedsmessige betingelser.

NordLink Norge AS har ingen ansatte. Statnett SF utfører prosjektjenester knyttet til utbyggingen i tillegg til administrative støttetjenester til selskapets drift.

Note Nærstående parter

19

Elhub AS

Elhub AS skal være den sentrale datahuben for måleverdier og markedsprosesser i det norske kraftmarkedet. Elhub AS' hovedfunksjoner er automatisert måleverdiprosessering og måleverdidistribusjon samt prosessering av markedsprosesser som leverandørbytter, flyttinger og rapportering. Elhub AS skal settes i drift i oktober 2017.

Statnett SF er forpliktet til å yte nødvendig finansiering av prosjektet. For å sikre at Elhub AS skal kunne oppfylle sine finansielle forpliktelser skal midler tilføres på de tidspunkt hvor disse forfaller. Elhub AS skal betale Statnett en provisjon på den til enhver tid ubenyttede del av lånerammen tilsvarende (0,21 prosent p.a). Statnett SF leverer også enkelte administrative støttetjenester innenfor IKT, juridisk, anskaffelser og økonomi.

Statnett Rogaland AS (tidligere Lyse Sentralnett AS)

Statnett Rogaland AS er pr årsslutt et heleid datterselskap av Statnett SF. Opprinnelig eide Statnett SF 50 prosent av selskapet, men den 1. desember 2016 ble de resterende 50 prosent av aksjene kjøpt. Den 13. desember 2016 endret selskapet navn fra Lyse Sentralnett AS til Statnett Rogaland AS.

Statnett Rogaland AS eier det nasjonale transmisjonsanlegg i Sør-Rogaland. Statnett SF leier inn transmisjonsnettet fra Statnett Rogaland AS på samme vilkår som andre transmisjonsnetteiere. Statnett SF utfører prosjektjenester og administrative støttetjenester innenfor IKT, juridisk, anskaffelser og økonomi.

Det er inngått avtale om at virksomhet i Statnett Rogaland AS som er knyttet til transmisjonsnettet, herunder alle aktiva og avtaler vedrørende drift av transmisjonsnett, skal overføres til Statnett SF, slik at Statnett SF får det fulle økonomiske ansvaret knyttet til disse aktivitetene. Transaksjonen gjennomføres med virkning fra 1. januar 2017. Statnett Rogaland AS vil etter gjennomføring av transaksjon ha begrenset operasjonell drift.

Nord Pool AS

Statnett SF kjøper overføringstap fra Nord Pool AS daglig. Kjøpet skjer til kraftbørsens markedspriser.

Utbytte og konsernbidrag

Statnett SF har i 2016 mottatt utbytte og konsernbidrag på totalt 38 millioner kroner fra datterselskaper og tilknyttet selskap.

Statnett SFs mellomværende med selskaper i samme konsern

(Beløp i mill. kr)	Kundefordringer		Utlån		Innlån		Leverandørgjeld	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Datterselskaper	11	79	1 628	637	198	212	11	56

Renter

Rentesatsen på inn- og utlån er avtalt til 6 måneders NIBOR med et påslag i intervallet 0,5% - 2,5%.

Statnett SFs handel med selskaper i samme konsern

(Beløp i mill. kr)	Salgsinntekter		Driftskostnader		Finansinntekter	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Datterselskaper	106	108	163	169	57	24

(Beløp i mill. kr)	Mottatt konsernbidrag		Finanskostnader	
	2016	2015	2016	2015
Datterselskaper	21	20	4	5

(Beløp i mill. kr)	Inntekter til øvrige eiere i fellesnettene		Mottatt utbytte	
	2016	2015	2016	2015
Datterselskaper	34	30	9	3

Note Ytelser til ledelsen

20

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte 2016

Erklæring vedrørende godtgjørelse til konsernsjef og konsernledelsen er utarbeidet i tråd med foretakets vedtekter, allmenn-aksjelovens regler, samt "Retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel" fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet 13. februar 2015.

Lederlønnspolitik

Det førende prinsipp for konsernet er at lønn og andre ytelser til konsernledelsen skal være konkurransedyktige, slik at konsernet kan tiltrekke seg og beholde dyktige ledende ansatte. Den faste lønnen skal ikke være lønnsledende, men likevel konkurransedyktig i forhold til vår bransje og andre selskaper som rekrutterer i det samme marked som Statnett SF. Lønnen skal samtidig reflektere den enkeltes erfaring, ansvarsområde og oppnådde resultater. Lederlønnspolitikken gjelder for Statnett SF og datterselskaper.

Retningslinjer for fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse

Med utgangspunkt i Nærings- og fiskeridepartementets "Retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel", har styret faste rammer for hvilke elementer som kan inngå i foretakets lønns- og kompensasjonspakke når det inngås nye avtaler for ledende ansatte. Følgende retningslinjer gjelder for Statnett SF og datterselskaper:

Fastlønn: Fastlønnen fastsettes etter en stillings- og markedsvurdering som vurderes opp mot Statnetts lønnspolicy om å tilby konkurransedyktige vilkår, men ikke være lønnsledende. Når fastlønn fastsettes, skal verdiene av de samlede ytelser legges til grunn.

Pensjonsordning: Medlemskap i Statnetts kollektive innskuddspensjonsordning. Dette innebærer at det ikke inngås nye individuelle pensjonsavtaler.

Personforsikringer: De ordninger som til enhver tid er etablert for øvrige ansatte, herunder gruppelevs-, ulykkes-, sykeforsikring, samt yrkesskade- og reiseforsikring gjelder også for ledende ansatte.

Bilordning: Det kan ytes bilgodtgjørelse, men unntaksvis kan firmabil tilbys som alternativ når hensynet til behov i tjenesten tilsier det.

Andre ytelser: Dekning av aviser, mobiltelefon og bredbåndskommunikasjon i samsvar med interne retningslinjer.

Disse retningslinjene gjelder Statnett SF og datterselskaper og blir videreført i 2017.

Gjeldende ordninger for konsernledelsen

I tillegg til den faste lønnen har konsernledelsen firmabilordning, medlemskap i foretakets kollektive pensjonsordning og, i henhold til tidligere inngåtte arbeidsavtaler, individuelle pensjonsavtaler for pensjonsgrunnlag over 12 G. Det er ikke etablert bonusordninger, aksjebasert avlønning eller andre incentivordninger for ledende ansatte. Pensjonsalder er 65 år for konsernsjef og konsernledelse. Konsernsjef har pensjonsavtale som sikrer 66 prosent av årslønn ved fratredelse. Konsernsjef har avtale om 12 måneders etterlønn utover oppsigelsestid ved oppsigelse fra selskapets side. Ingen andre medlemmer i konsernledelsen har avtale om etterlønn.

Omlaggingen av foretakets kollektive pensjonsordning, som det ble redegjort for i erklæringen for 2015, omfattet også konsernledelsen på tilsvarende måte.

Gjennomføring av lederlønnsprinsippene i 2016

Lederlønnfastsettelsen for 2016 ble gjennomført i samsvar med ovennevnte retningslinjer i Statnett og datterselskaper. Det ble ikke inngått nye avtaler om lederlønn med medlemmer av konsernledelsen i 2016.

Styret vedtar årlig lønnsjustering for selskapets konsernsjef, og vedtar en ramme som konsernsjefen disponerer for lønnsjustering i samsvar med retningslinjene gjengitt i denne erklæringen. Det er utarbeidet egen instruks for utvalget. Konsernsjef møter det som ble gitt i foretaket for øvrig.

Etter styrets vurdering er fastsettelsen av lønn og godtgjørelse til ledende ansatte i samsvar med kravene fastsatt i Nærings- og fiskeridepartementets "Retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel".

Organisering

Styret har nedsatt et eget kompensasjonsutvalg. Dette består av to eieroppnevnte styremedlemmer og et styremedlem valgt av de ansatte. Kompensasjonsutvalget er et rådgivende og saksforberedende organ for styret, og fremsetter forslag til lønnsjustering i samsvar med retningslinjene gjengitt i denne erklæringen. Det er utarbeidet egen instruks for utvalget. Konsernsjef møter fast i utvalget. Direktør for arbeidslivsrelasjoner ivaretar sekretærfunksjonen for utvalget.

Note Ytelser til ledelsen

20

Ytelser til styret (Beløp i kroner)

Styret		Styrehonorar	
		2016	2015
Per Hjorth (styrets nestleder til juni 2015, styrets leder fra juni 2015)	styrets leder	415 000	372 500
Kolbjørn Almlid (til juni 2015)	styrets leder	-	202 000
Synne Larsen Homble (styrets nestleder fra juni 2015)	styrets nestleder	280 500	250 000
Kirsten Indgjerd Værdal	styremedlem	246 000	225 000
Egil R Gjesteland	styremedlem	281 000	275 000
Maria Sandsmark	styremedlem	263 500	255 000
Einar Strømsvåg (fra juni 2015)	styremedlem	281 000	130 000
Steinar Jøråndstad	styremedlem *)	261 000	255 000
Pål Erland Opgård (til juni 2016)	styremedlem *)	133 000	260 000
Nils Ole Kristensen (fra juni 2016)	styremedlem *)	135 100	-
Karianne Burhol (fra juni 2016)	styremedlem *)	130 500	-
Trine Pande-Rolfsen (til februar 2016)	styremedlem *)	-	220 000
Ane Meisingset Elgesem (fra februar 2016 til juni 2016)	styremedlem *)	100 400	-
Samlede godtgjørelser		2 527 000	2 444 500

Alle tall er eksklusiv arbeidsgiveravgift.

Vararepresentanter og observatører i styret mottar ikke honorar.

Enkelte styremedlemmer har kompensasjon for deltakelse i revisjonsutvalget, kompensasjonsutvalget eller prosjektutvalget og styrehonorarene vil derfor variere.

*) For ansattes representanter oppgis kun styrehonorar.

Ytelser til ledende ansatte 2016 (Beløp i kroner)

		Lønn	Andre godtgjørelser *)	Pensjonskostnad	Samlet godtgjørelse
Konsernledelsen					
Konsernsjef					
Auke Lont		2 895 931	154 297	2 156 690	5 206 918
Konserndirektører					
Håkon Borgen	Teknologi og utvikling	1 993 204	179 487	537 772	2 710 463
Øivind Kristian Rue	Drift og marked	2 146 624	176 552	1 186 919	3 510 095
Bente Monica Haaland	Strategi og kommunikasjon	1 700 389	144 300	378 838	2 223 527
Knut Hundhammer	Konsernstab, CFO	2 321 637	114 923	719 992	3 156 552
Peer Olav Østli	IKT	1 797 035	136 142	851 686	2 784 863
Elisabeth Vike Vardheim	Bygg og anlegg	1 988 674	190 819	607 259	2 786 752
Samlede godtgjørelser		14 843 494	1 096 520	6 439 156	22 379 170

Alle tall er eksklusiv arbeidsgiveravgift.

Note Ytelser til ledelsen

20

Ytelser til ledende ansatte 2015 (Beløp i kroner)		Lønn	Andre godtgjørelser *)	Pensjonskostnad	Samlet godtgjørelse
Konsernledelsen					
Konsernsjef					
Auke Lont		2 826 337	149 687	2 364 850	5 340 874
Konserndirektører					
Håkon Borgen	Teknologi og utvikling	1 941 681	173 328	701 894	2 816 903
Øivind Kristian Rue	Drift og marked	2 062 457	158 404	1 249 546	3 470 407
Bente Monica Haaland	Strategi og kommunikasjon	1 659 466	145 073	630 901	2 435 440
Knut Hundhammer	Konsernstab, CFO	2 248 350	103 602	786 519	3 138 471
Peer Olav Østli	IKT	1 748 765	160 762	939 424	2 848 951
Elisabeth Vike Vardheim	Bygg og anlegg	1 929 758	182 735	642 100	2 754 593
Samlede godtgjørelser		14 416 814	1 073 591	7 315 234	22 805 639

Alle tall er eksklusiv arbeidsgiveravgift.

*) Inkluderer bl.a. verdi av fri bil, telefon, aviser og personalforsikringer

Betingelser knyttet til konsernledelsen

Tittel/navn	Betingelser vedrørende pensjonsalder, førtidspensjon, alderspensjon og etterlønn
Konsernsjef Auke Lont	<p>Fra fylte 65 år utgjør full årlig alderspensjon 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Pensjonen reguleres årlig med samme prosentvise økning som folketrygdens grunnbeløp. Fra fylte 67 år samordnes den årlige alderspensjon på 66 prosent med ytelser fra Statnett SFs Pensjonskasse og folketrygden.</p> <p>Ved død vil gjenlevende ektefelle og barn under 21 år motta pensjon.</p> <p>Ved uførhet før fylte 65 år ytes det uførepensjon. Full uførepensjon tilsvarer alderspensjon ved fylte 65 år. Uførepensjon avkortes i forhold til uføregrad.</p> <p>Ved oppsigelser fra selskapets side ytes det 12 måneders etterlønn, etter utløpet av oppsigelsestiden på 6 måneder.</p>
Konserndirektørene: Håkon Borgen Øivind Kristian Rue	<p>Pensjonsalder er 65 år, med rett til å fratruke med førtidspensjon etter fylte 62 år. Ved fratreden mellom 62 og 65 år utbetales en årlig godtgjørelse på 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Pensjonen reguleres årlig med samme prosentvise økning som folketrygdens grunnbeløp. Dersom eventuell inntekt mottas fra andre og den sammen med utbetalt førtidspensjon fra Statnett overstiger sluttlønn, skal førtidspensjonen avkortes med 50 prosent av det beløp som overstiger sluttlønn.</p> <p>Fra fylte 65 år utgjør full årlig alderspensjon 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Pensjonen reguleres årlig med samme prosentvise økning som folketrygdens grunnbeløp.</p> <p>Ved død vil gjenlevende ektefelle og barn under 21 år motta pensjon.</p> <p>Rett til pensjonsytelser utover det som er opparbeidet gjennom den kollektive pensjonsordningen, bortfaller dersom de ikke lenger er ansatt i Statnett SF når de fyller 62 år.</p> <p>Ved uførhet før fylte 65 år ytes det uførepensjon. Full uførepensjon tilsvarer alderspensjon ved fylte 65 år. Uførepensjon avkortes i forhold til uføregrad.</p> <p>For Øivind Rue samordnes den årlige alderspensjon på 66 prosent med ytelser fra Statnett SFs Pensjonskasse og folketrygden fra fylte 67 år.</p> <p>Håkon Borgen er fra 1. januar 2016 overført til Statnetts innskuddspensjonsordning med tilhørende kompensasjonsordning.</p>

Note Ytelser til ledelsen

20

Betingelser knyttet til konsernledelsen

Tittel/navn

Betingelser vedrørende pensjonsalder, førtidspensjon og alderspensjon

Konserndirektør: Peer Olav Østli

Pensjonsalder er 65 år, med rett til å fratruke med førtidspensjon etter fylte 62 år. Full opptjeningstid er 30 år. Ved fratreden mellom 62 og 65 år skal det utbetales en årlig godtgjørelse på 66 prosent av pensjonsgrunnlaget avkortet med ett prosentpoeng for hvert år mellom 62 og 65 år. Pensjonen reguleres årlig med samme prosentvise økning som folketrygdens grunnbeløp. Utbetaling av pensjon kan reduseres med eventuell lønn, pensjon eller honorar fra andre selskaper i Statnett konsernet.

Fra fylte 65 år utgjør full årlig alderspensjon 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Pensjonen reguleres årlig med samme prosentvise økning som folketrygdens grunnbeløp. Fra fylte 67 år dekkes alderspensjon gjennom folketrygden og selskapets kollektive pensjonsordning, med et tillegg på 66 prosent av den del av pensjonsgrunnlaget som overstiger 12 ganger folketrygdens grunnbeløp, forutsatt full opptjeningstid (30 år).

Ved død vil barn under 21 år motta barnepensjon.

Ved fratreden før pensjonsalder vil det utstedes et rettighetsbevis som sikrer alderspensjonsutbetalinger fra fylte 65 år. Rettighetsbeviset reguleres med 75 prosent av økningen i folketrygdens grunnbeløp frem til pensjonering.

Ved uførhet før fylte 65 år ytes det uførepensjon. Full uførepensjon tilsvarer alderspensjon ved fylte 67 år, basert på pensjonsgrunnlaget på tidspunktet da uførhet inntrådte. Uførepensjon avkortes i forhold til uføregrad.

Konserndirektørene: Knut Hundhammer Bente Monica Haaland Elisabeth Vike Vardheim

Pensjonsalder er 65 år. I tillegg til ordinært medlemskap i foretakets kollektive pensjonsordning er det inngått en privat pensjonsavtale, hvor pensjon er sikret gjennom opparbeidet sparesaldo inkludert renter som utbetales til den forsikrede. Statnett skal, hvert år frem til tidspunkt for pensjonering eller eventuell fratredelse, innbetale inntil 30 prosent av forskjellen mellom ordinær lønn og 12 ganger folketrygdens grunnbeløp til pensjonsspareordningen. Ved død skal samboer/ektefelle eller etterlatte ha utbetalt sparesaldo inkl. renter fra Statnett SF. Engangsbeløpet vil være skattepliktig for mottaker.

Knut Hundhammer og Elisabeth Vike Vardheim er i tillegg berettiget til pensjon fra foretakets kollektive ytelsesordning fra fylte 67 år. Bente Monica Haaland er fra 1. januar 2016 overført til foretakets innskuddspensjonsordning med tilhørende kompensasjonsordning.

Det er ikke gitt lån eller stilt sikkerhet til medlemmer av konsernledelsen eller styret.

Note Andre forpliktelser

21

Morselskap/konsern*(Beløp i mill. kr)*

	Fjernings- forpliktelser	Andre forpliktelser	Sum
Forpliktelser 1. januar 2016	643	22	665
Nye eller endrede estimater	-23	-	-23
Benyttede beløp	-93	-	-93
Tilbakeførte ubenyttede beløp	-54	-13	-67
Rentekostnad	39	-	39
Forpliktelser 31. desember 2016	512	9	521

Det er ingen forskjeller mellom morselskapet og konsernet.

For forventet tidspunkt for utbetaling vises det til note 15 Finansiell risikostyring.

Se note 3 Regnskapsestimater og forutsetninger for en forklaring av de viktigste kildene til usikkerhet i estimater.

Note Pantstillelser og garantiansvar

22

Morselskapet har ikke anledning til å stille pant eller annen sikkerhet i foretakets eiendeler, bortsett fra å stille sikkerhet overfor finansinstitusjoner i forbindelse med daglige banktransaksjoner, samt å stille sedvanlige sikkerheter som ledd i den daglige driften. For garantier stillet på vegne av datterselskap vises til noten for nærstående parter.

Statnett har avgitt garantier overfor ABN AMRO Bank N.V som sikkerhet for bankens finansiering gitt til APX Shipping B.V. APX Shipping B.V forestår handel og oppgjør på NorNed-forbindelsen mot kraftbørsene i Norge og Nederland på vegne av Statnett SF og TenneT Holding B.V. Garantiene ved utgangen av 2016 er begrenset oppad til 15 millioner euro.

Note Betingede eiendeler

23

Statnett solgte i 2014 sitt tidligere hovedkontor på Husebyplatået i Oslo til Husebyplatået AS med en regnskapsmessig bokført gevinst på 56 millioner kroner. Videre solgte Statnett i 2016 Noreveien 26 med et regnskapsmessig tap på 39 millioner kroner, til samme kjøper. Endelig oppgjør for de nevnte eiendommene er ikke avklart, og avhenger delvis av hvilken løsning Statnett får vedtak på å bygge for innføring av Bærum-Smestad-linjen. Statnett estimerer at foretaket vil motta innbetalinger på inntil om lag 800 millioner kroner i tidsrommet 2021 – 2026 dersom utbyggingsplanene for Husebyplatået realiseres. Disse forventede innbetalingene er ikke regnskapsført, og estimatet er beheftet med usikkerhet.

Note Andre driftskostnader

24

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill. kr)	2016	2015
51	64	Leiekostnader	73	57
303	308	Innleie personell/konsulenter/kjøp av tjenester	369	304
78	82	Forsikring	32	76
197	284	Materialer og underentreprenører	293	211
202	220	Eiendomsskatt	222	203
110	120	IT-kostnader	124	111
282	364	Øvrig	261	96
1 223	1 442	Sum andre driftskostnader	1 374	1 058

Operasjonelle leieavtaler (med forfall mindre enn ett år fra balansedagen)

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i mill. kr)	2016	2015
25	34	Bygninger	43	31
19	20	Innleie samband	20	19
7	10	Annet	10	7
51	64	Sum leiekostnader	73	57

Operasjonelle leieavtaler med forfall senere enn ett år fra balansedagen

Konsernet har en rekke mindre leieavtaler for bygninger, innleie av samband og øvrige driftsmidler knyttet til ordinær stedlig drift og gjennomføring av våre prosjekter. Leieforhold varierer fra noen måneder til 15 år. Leie blir betalt og kostnadsført i henhold til hver enkel kontrakt.

Honorar til revisor

Morselskap			Konsern	
2015	2016	(Beløp i tusen kr)	2016	2015
938	897	Lovpålagt revisjon	1 228	1 345
287	325	Andre attestasjonstjenester	351	331
62	205	Skatterelatert bistand	205	62
280	334	Annen bistand	334	280
1 567	1 761	Sum honorar (ekskl. mva.)	2 118	2 018

Note Øvrige resultat-elementer

25 |

Morselskap/konsern

	Virkelig verdi for inveseringer holdt for salg	Virkelig verdi for kontant- strøm- sikringer	Sum øvrige resultat- elementer ført mot egenkapital- ens øvrige poster	Estimat- avvik på pensjons- forpliktelser	Sum øvrige resultatele- menter ført mot egen- kapitalens opptjent annen egenkapital	Sum Øvrige resultat- elementer
<i>(Beløp i mill. kroner)</i>						
Bokført verdi 1.1.2015	6	-176	-170	-253	-253	-423
Endring, brutto	1	20	21	253	253	274
Skatteeffekt	-	-10	-10	-70	-70	-80
Bokført verdi 31.12.2015	7	-166	-159	-70	-70	-229
Bokført verdi 1.1.2016	7	-166	-159	-70	-70	-229
Endring, brutto	-	-23	-23	95	95	72
Skatteeffekt	-	3	3	-24	-24	-21
Bokført verdi 31.12.2016	7	-186	-179	1	1	-178

Revisors beretning

Building a better
working world

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias gate 6, NO-0191 Oslo
Postboks 1156 Sentrum, NO-0107 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00
Fax: +47 24 00 24 01

www.ey.no
Medlemmer av den norske revisorforening

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til foretaksmøtet i Statnett SF

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Statnett SF som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, oppstilling over totalresultat, oppstilling av endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets og konsernets finansielle stilling per 31. desember 2016, og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2016. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet, og vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene. Vår beskrivelse av hvordan vi revisjonsmessig håndterte hvert forhold omtalt nedenfor, er gitt på den bakgrunnen.

Vi har også oppfylt våre forpliktelser beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet* når det gjelder disse forholdene. Vår revisjon omfattet følgende handlinger utformet for å håndtere vår vurdering av risiko for vesentlige feil i årsregnskapet. Resultatet av våre revisjonshandlinger, inkludert handlingene rettet mot forholdene omtalt nedenfor, utgjør grunnlaget for vår konklusjon på revisjonen av årsregnskapet.

Varige driftsmidler og anlegg under utførelse

Balanseført verdi av varige driftsmidler var 33 861 MNOK for konsernet og 33 477 MNOK for morselskapet. Balanseført verdi av anlegg under utførelse var 8 473 MNOK for konsernet og 6 444 MNOK for morselskapet. Totale tilganger til anlegg under utførelse i 2016, inklusiv kapitaliserte byggeleasrenter var 7 695 MNOK for konsernet og 6 457 MNOK for morselskapet. Det foreligger kompliserte og skjønsmessige vurderinger i forhold til fastsettelse av aktiveringstidspunkt og valg av avskrivningsperiode.

Statnetts inntekter er regulert av myndighetene ved Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) hvor tidspunktet for aktivering av utbyggingsprosjekter og valg av avskrivningstid har en stor effekt på fastsettelsen av inntektsrammen. Som følge av eiendelenes størrelse og kompleksitet, graden av skjønsmessige vurderinger og påvirkning på fremtidig inntektsramme er dette vurdert å være et sentralt forhold ved revisjonen.

Revisors beretning

Vi har testet internkontroll og fullmakter, herunder kontrollert at Statnett etterlever sine rutiner knyttet til kontraktsinngåelse, regnskapsføring og oppfølging av prosjekter. Vi testet regnskapsføringen for et utvalg av tilganger og avganger, herunder vurdert tidspunkt for aktivering, anvendt levetid og kontrollert skillet mellom påkostning og vedlikehold. Vi har også kontrollert et utvalg av prosjektrapporter og prosjektrekningskaper mot underliggende dokumentasjon, diskutert prosjekter med prosjekteiere og vurdert regnskapsmessig behandling. Vi gjennomførte analytiske revisjonshandlinger både gjennom egne analyser og kontroll av analyser foretatt av Statnett.

Det henvises til note 8 og 9 i årsregnskapet for ytterligere informasjon.

Sikringsbokføring

Statnett anvender finansielle derivater for å redusere risiko knyttet til renter og valuta. Virkelig verdi av disse derivatene kan svinge betydelig i takt med endringer i markedspriser. Finansielle instrumenter som sikrer renter og valuta er underlagt komplekse regnskapsregler, og vurdering av regnskapsmessig behandling medfører bruk av skjønn. Selskapet benytter sikringsbokføring for kontantstrømsikringer og virkelig verdisikringer, men har også derivater hvor sikringsbokføring ikke benyttes. Komplekse finansieringsaktiviteter med tilhørende sikringer, betydelige beløp og komplekse regnskapsregler gjør dette til et sentralt forhold ved revisjonen.

Vi har testet internkontroll og fullmakter i finansprosessen, herunder kontroll av at Statnett etterlever sine rutiner knyttet til løpende regnskapsføring og oppfølging av derivater. Vi har testet et utvalg av beholdningen av sikringsinstrumenter mot motpartsbekreftelser, etterregnet verdimålingen og vurdert om sikringsdokumentasjonen var tilstrekkelig og oppfyller gjeldende krav etter regnskapsreglene. Vi foretok analytiske handlinger både gjennom egne analyser og kontroll av analyser foretatt av Statnett.

Det henvises til note 10, 11 og 12 i årsregnskapet for ytterligere informasjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og konsernsjef (ledelsen) er ansvarlig for øvrig informasjon. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den ellers viser seg å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig

Uavhengig revisors beretning - Statnett SF

A member firm of Ernst & Young Global Limited

Revisors beretning

Building a better
working world

dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde;
- ▶ innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om konsernregnskapet. Vi er ansvarlige for å fastsette strategien for, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen, og vi har et udelt ansvar for konklusjonen på revisjonen av konsernregnskapet.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Vi avgir en uttalelse til styret om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og kommuniserer med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de forholdene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av regnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse forholdene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av forholdet, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at forholdet ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene ved å gjøre dette med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at forholdet blir omtalt.

Revisors beretning

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

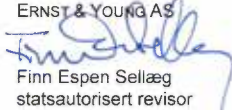
Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 30. mars 2017
ERNST & YOUNG AS

Finn Espen Sellæg
statsautorisert revisor

Kostnadsutvikling

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har hatt en rapport med gjennomgang av reguleringen av Statnett på høring høsten 2015. I rapporten konkluderte NVE med at det er vanskelig å gi Statnett gode insentiver til effektivitet. NVE bestemte derfor at Statnett annethvert år skal offentliggjøre en rapport som i detalj redegjør for kostnadsutviklingen de fem foregående år, samt gir prognoser for aktivitetsnivå de fem kommende årene i tillegg til rapportering på foretaksnivå skal utviklingen vises per funksjon. Funksjonene baserer seg på oppdelingen av virksomheten for transmisjonsnettsoperatører (TSO) fra den europeiske TSO-benchmarkingen e3-Grid. Denne delrapporten er Statnetts svar på NVEs pålegg for perioden 2012-2021. Rapporteringen dekker all virksomhet i Statnett SF. Den dekker ikke virksomhet i datterselskap, men datterselskapet Nord-Link Norge AS vil få virkning på tillatt inntekt for Statnett når Nord-Link-kabelen settes på drift i 2019.

Statnett rapporterte i 2014 utviklingen i driftskostnader i perioden 2007-2013 til NVE. I perioden før 2013 var Statnett inne i en periode med vekst i aktivitets- og kostnadsnivå. Økt fokus på beredskap og drift- og vedlikehold medførte en styrt opptrapping av kostnadsnivået. I tillegg var vekst nødvendig på grunn av økte oppgaver og krav til foretaket, samt opprusting av organisasjonen for å kunne gjennomføre nødvendige investeringer og bidra til utvikling av leverandørene. Behovet for investeringer i transmisjonsnett er nærmere beskrevet i Nettutviklingsplanen. I figur 1 fremkommer historiske og planlagte investeringer.

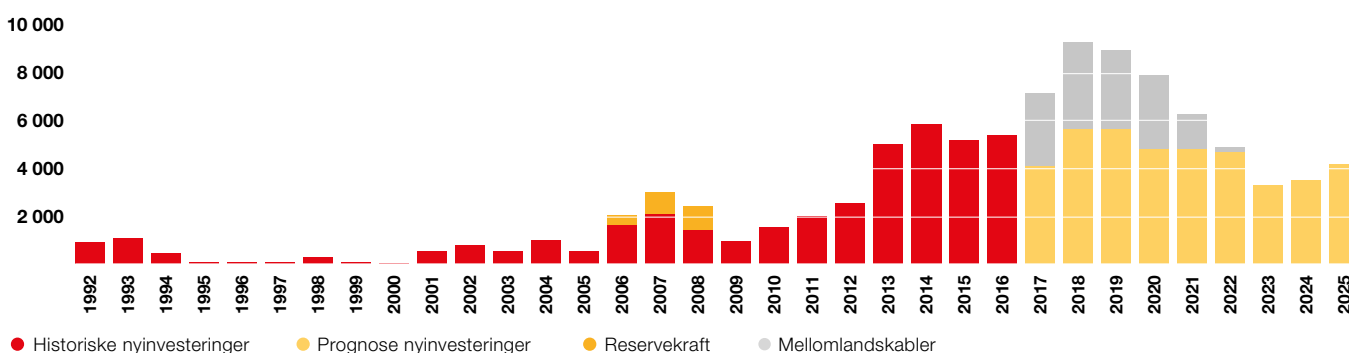
Statnett har i perioden 2013-2016 hatt ytterligere vekst i oppgaver og aktivitet. I perioden 2013-2016 ble flere prosjekter ferdigstilt, herunder Varangerbotn - Skogfoss, Sima - Samnanger, Østre korridor, Skagerrak 4, Ytre Oslofjord, Ørskog - Sogndal, deler av Ofoten - Balsfjord og en rekke mindre prosjekter. Store IKT-prosjekter er også gjennomført i perioden, herunder nytt markeds- og reguleringssystem, "Fifty" (tidligere LARM) og deler av nytt drifts-sentralsystem.

Statnett kjøpte i desember 2016 de resterende 50 prosent av aksjene i Lyse Sentralnett AS fra Lyse Elnett AS, og selskapet endret navn til Statnett Rogaland AS. Med virkning fra 1. januar 2017 er alle anlegg i Statnett Rogaland AS overført til Statnett SF, samt at Statnett SF har overtatt resterende anlegg i transmisjonsnettet i regionen.

Statnett overtok også i perioden flere anlegg som følge av 3. elmarkeds pakke. Til nå har Statnett overtatt transmisjonsnett fra BKK Nett AS, EB Nett AS, Lærdal Energi AS, Odda Energi AS, samt små deler av transmisjonsnettanleggene til Agder Energi Nett AS. I tillegg overtok foretaket Lofotringen, sist linjen Kvitfossen - Kanstadbotn fra Lofotkraft AS. Ferdigstilling av linjen Kvitfossen - Kanstadbotn medførte forsterket tosidig forsyning til Lofoten.

Investeringene i perioden, samt et betydelig fokus på beredskap, drift og vedlikehold av anleggsmassen, har bidratt til å styrke forsyningssikkerheten i flere deler av landet. Utbyggingen har også

Figure 1 Historisk investeringsnivå og prognose for nyinvesteringer i nett og større reinvesteringer basert på Oppdatert investeringsplan 2016 – millioner 2016-kroner

lagt til rette for verdiskaping i berørte områder og bidratt til realisering av Norges klimamål, spesielt gjennom investeringer som muliggjør tilknytting av ny fornybar energi.

Kostnadseffektiv utbygging og drift av transmisjonsnettet følger av Statnetts vedtekter og er høyt prioritert i foretaket. Statnett ble i 2013, basert på 2011-tall, vurdert til å være blant de mest kostnadseffektive transmisjonsnettsoperatører (TSOer) i Europa. For å sikre effektivitetsforbedringer også i en periode med vekst i aktivitetsnivå etablerte Statnett i 2013 et program med mål om å forbedre kostnadseffektiviteten med 15 prosent. Programmet har god forankring i organisasjonen og ledelsen, og målsettingene skal realiseres innen utgangen av 2018 gjennom en kombinasjon av kostnadsreduksjoner, produktivitetsforbedringer og kvalitetsforbedringer. Et viktig virkemiddel for realisering av effektivitetsforbedringer er arbeid med å forbedre sentrale prosesser i foretaket, for å sikre at oppgaver løses på beste og mest effektive måte. Konsernledelsen følger opp tiltak, fremdrift og resultater i den løpende resultatoppfølgingen, og resultater rapporteres til styret hvert kvartal. Olje- og energidepartementet (OED) og NVE holdes også orientert om programmet og dets resultater.

Programmet har til nå vist gode resultater og Statnett er på vei til å nå målet om 15 prosent effektivitetsforbedring i perioden 2013-2018. Driftskostnader målt i forhold til anleggsmasse (vedlikeholdsintensive komponenter) viser per 2016 en forbedring på ni prosent i forhold til 2013. Finansiell langtidspan utarbeidet høsten 2016 indikerer at forventet forbedring i 2018 er 15 prosent som vil vedvare i resten av perioden. Byggekostnadsestimater for investeringer, som måler effektiviteten for en stor del av Statnetts ressursbruk, viser ved utgangen av 2016 en forbedring på 11 prosent.

Prognosen for 2018 er 15 prosent forbedring sammenliknet med 2013.

Prognoser og forventninger om fremtiden som vist her er basert på Statnetts finansielle langtidspan fra høsten 2016. Langtidspanen ble utarbeidet med bakgrunn i "Oppdatert investeringsplan" som ble levert til NVE høsten 2016. Statnett vil i løpet av våren 2017 sende ny Nettutviklingsplan på høring og vil i løpet av 2017 vedta en ny konsernstrategi og investeringsplan. Disse prosessene kan medføre endringer i foretakets planer og prognoser.

Et aktivitetsnivå som er basert på Statnetts strategi og forventninger om utvikling i oppgaveomfang høsten 2016 danner grunnlag for planene. Kostnader og inntekter er også avhengige av parametere som inflasjon, lønnsvekst, kraftpriser, markedsrenter, samt andre parametere som er av betydning for referanserenten i den økonomiske reguleringen av nettselskap i Norge.

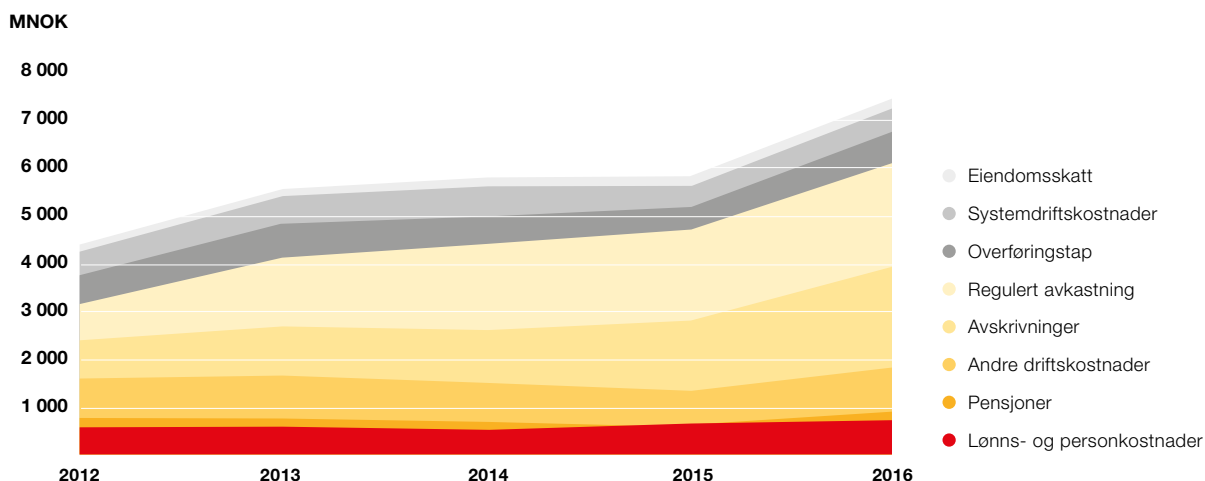
1 Utvikling på foretaksnivå

I dette kapitlet vises utviklingen i kostnader på selskapsnivå. Historisk utvikling fordelt på kostnadsgrupper og forventninger om tillatt inntekt for fremtiden beskrives. Det gjøres nærmere greie for utvikling i lønn, kjøp av tjenester og andre driftskostnader. Det er videre en redegjørelse av historisk og forventet utvikling i aktiveringer og anlegg under utførelse, samt saldo mer-/mindreinntekt.

1.1. Historiske kostnader – vekst i kapitalkostnader

I figur 2 vises utviklingen i kostnader den siste femårsperioden. Figuren viser at det er kapitalkostnader, både kapitalslit (avskrivninger) og kapitalbinding (regulert avkastning), som har vokst mest i perioden. Investeringsprosjekter som Sima - Samnanger, Ørskog - Sogndal, Østre korridor og Skagerrak 4 er store prosjekter

Figur 2 Historisk utvikling i kostnader Statnett SF

som er satt i drift i perioden og fører til at foretakets avkastningsgrunnlag og avskrivninger vokser. Periodens tilgang i avkastningsgrunnlaget er nærmere analysert i punkt 1.5. Kapitalbindingen (regulert avkastning) avhenger også av referanserenten i reguleringen (NVE-renten). I 2012 var denne særlig lav. Modell for fastsettelse av renten ble endret fra og med 2013.

Kostnader til overføringstap følger kraftprisen og har følgelig blitt lavere i perioden. Systemdriftskostnader har også hatt en nedadgående trend i perioden. Dette skyldes både hydrologiske forhold og endringer i markedsløsninger, blant annet som følge av tiltak i Statnetts effektiviseringsprogram, som har begrenset Statnetts kostnader. Systemdriftskostnadene er kostnader som systemansvarlig har knyttet til balansering og drift av kraftsystemet. Det er hovedsakelig kjøp av reserver og reguleringstjenester. Kostnader hos Systemoperatør, som omtales senere i denne delrapporten, er ordinære drifts- og investeringskostnader som tilhører funksjonen.

Det interne effektiviseringsprogrammet, "15 %-programmet" medførte en nedadgående trend for driftskostnader (lønn- og personalkostnader, pensjoner og andre driftskostnader) i perioden 2013-2015. I 2016 var det en liten økning i disse kostnadene. Foruten generell prisstigning kommer økningen hovedsakelig av høye havarikostnader og økt anleggsmasse. Økning i anleggsmasse kommer både som følge av at Statnett har overtatt anlegg fra andre eiere og satt i drift egne nyinvesteringer. Statnett har også startet oppbygging av organisasjonen til å ta imot ytterligere transmisjonsnettanlegg på Sør-Vestlandet og for øvrig på Vestlandet. Sett i forhold til vekst i anleggsmasse (vedlikeholdsintensive komponenter) har Statnett per 2016 redusert disse kostnadene med ni prosent relativt til 2013. I tillegg opplevde Statnett økte oppgaver knyttet til implementering av regler fra Europa, herunder utvikling av Network Codes og nye felles europeiske handelsløsninger, som medfører økte kostnader.

1.2. Forventet utvikling – fortsatt vekst i kapitalkostnader

I figur 3 illustreres forventet utvikling i tillatt inntekt for perioden 2017-2023, og kostnadselementene som inngår i den. I kommende periode vil det være investeringer som driver utviklingen i tillatt inntekt. Aktiveringene som ligger bak økningen i regulert avkastning og avskrivninger fremover i tid beskrives nærmere i punkt 1.5. Statnett har gjennom det interne effektiviseringsprogrammet bidratt til å begrense veksten i investeringskostnader og aktiveringer i kommende femårsperiode. Statnett har blant annet gjennom opparbeiding av leverandørmarkedet og gjennom å forske frem og kvalifisere nye teknologiske løsninger redusert prognose for byggekostnads-estimer med 15 prosent for 2018 i forhold til 2013.

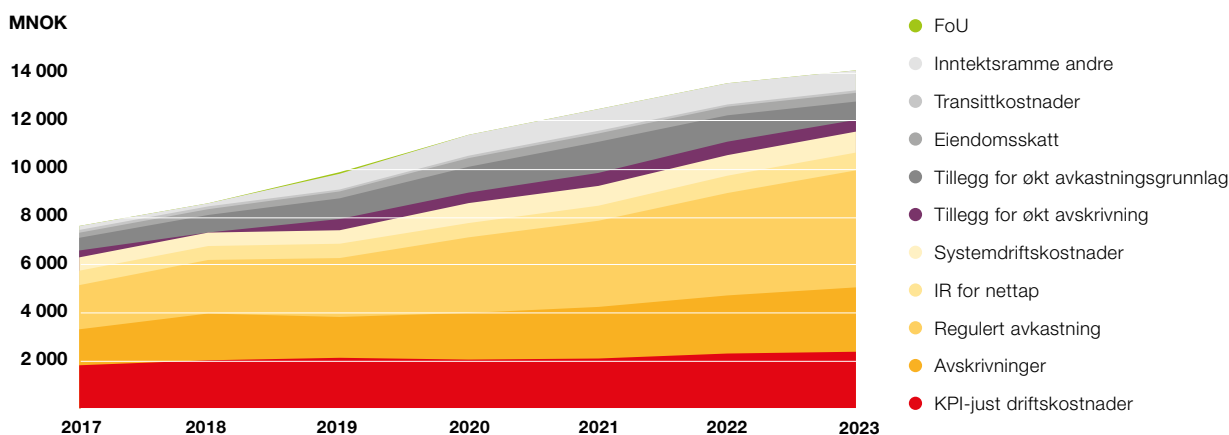
Driftskostnader

Konsumprisindeks (KPI) justerte driftskostnader fra to år tilbake inngår i Statnetts inntektsramme. Denne posten omfatter ikke avskrivninger, eiendomsskatt og kraftkjøp til dekning av overføringstap, som inngår som egne poster i tillatt inntekt. I tillegg inngår systemdriftskostnader og transittkostnader som egne poster i Statnetts tillatte inntekt.

Fra og med 2016 inngår pensjonskostnader som et fem-års gjennomsnitt for å glatte ut store svingninger i avsatte pensjonsforpliktelser. Enkelte års avsetninger som utgår fra gjennomsnittperioden kan likevel gjøre at driftskostnadene svinger fra år til år.

Driftskostnader, korrigert for historiske svingninger i pensjoner, stiger i perioden på grunn av inflasjon, lønnsvekst og økt oppgave knyttet til transmisjonsnettanlegg som Statnett overtar. Statnett har fokus på effektivisering, noe som forventes å gi lavere vekst i driftskostnader enn den økte aktiviteten skulle for perioden 2017-2021 (som inngår i inntektsramme i 2019-2023).

Figur 3 Forventet utvikling i tillatt inntekt Statnett SF

Avskrivninger

Avskrivninger av nettkapital fra to år tilbake inngår i inntektsramme-grunnlaget. Avskrivninger øker i perioden som følge av investeringer. Som følge av at konsesjon for bruk av reservegasskraftverkene på Nyhamna og Tjeldbergodden gikk ut ved utgangen av 2016 ble anleggene avskrevet ned til salgbar verdi, noe som medfører spesielt høye avskrivninger i kostnadsgrunnlaget for 2018.

Tillegg for avskrivninger

Differansen mellom avskrivninger i inntektsrammeåret og avskrivninger i inntektsrammen (t-2) inngår som et tillegg til nettselskapenes inntektsramme. Tillegg for avskrivninger øker i perioden 2017-2021 (med unntak av 2018 som følge av høye avskrivninger i 2016).

Regulert avkastning

Avkastning, lik NVE-rente på bokført nettkapital fra to år tilbake, med et påslag på ett prosent på bokført verdi for arbeidskapital, inngår i nettselskapenes inntektsramme. Avkastningen øker i perioden som følge av aktiverte investeringer og stigende renter. Avkastningsgrunnlag basert på bokført verdi gir høyest avkastning i begynnelsen av levetiden til anleggene. Det medfører at økningen i avkastning i figur 3 har brattere vekst enn avskrivninger.

Tillegg for avkastning

Differansen mellom avkastning i inntektsrammen (t-2) og avkastning av nettkapital i inntektsrammeåret (t) inngår som et tillegg til nettselskapenes inntektsramme. Tillegg for avkastning øker i hele perioden på grunn av at det settes i drift mer enn det avskrives og en økt rentesats.

Nettap

Kostnader knyttet til dekning av overføringstap i nettet settes ut i fra volumet fra to år tilbake og referansepris for kraft, beregnet ut i fra årets kraftpris og forbruksmønster. I driftsettelse av NordLink vil øke nettapsvolumet i 2020 (som inngår i inntektsramme i 2022).

Systemdriftskostnader

I Statnetts tillatte inntekt inngår 40 prosent av faktiske systemdriftskostnader og 60 prosent av systemdriftsnorm fastsatt av NVE. Nåværende norm gjelder ut 2017 og er 600 millioner i 2013-kroner.

Etter det er normen satt lik prognose for faktiske systemdriftskostnader. Det forventes et hopp i kostnadsnivå i 2020 som følge av helårsdrift av NordLink.

Tillegg for eiendomsskatt

Statnetts estimerer tilsier at kostnaden til eiendomsskatt øker årlig i perioden 2017-2021. Hovedgrunnen til økningen er at det forventes at en vesentlig andel av Statnetts nyinvesteringer vil bli gjenstand for eiendomsskatt, flere kommuner innfører eiendomsskatt og at eiendomsskattesatsen øker i de kommunene der satsen i dag er under syv promille.

Tillegg for transittkostnader

Den europeiske transittordningen (ITC) går ut på at TSO-er i randsoner betaler en kompensasjon til TSO-er i gjennomstrømsland. Som eier av nett i en randsone betaler Statnett årlig transittkostnader, som inngår i tillatt inntekt som et tillegg. Det er lagt til grunn at transittkostnader holdes stabile i perioden.

Tillatt inntekt for øvrige eiere av transmisjonsnett

Statnett SF henter inn tillatt inntekt for hele transmisjonsnettet, inkludert tillatt inntekt for øvrige eiere. Det forutsettes at Statnett SF vil overta øvrig transmisjonsnett, og tillatt inntekt for øvrige eiere reduseres derfor frem mot 2019, mens Statnetts tillatte inntekt økes tilsvarende. Samtidig øker tillatt inntekt for øvrige eiere som følge av at NordLink-kabelen settes i drift. Kabelen eies av NordLink Norge AS, et heleid datterselskap av Statnett SF. Inntektsrammen til NordLink vil i all hovedsak være kapitalkostnader.

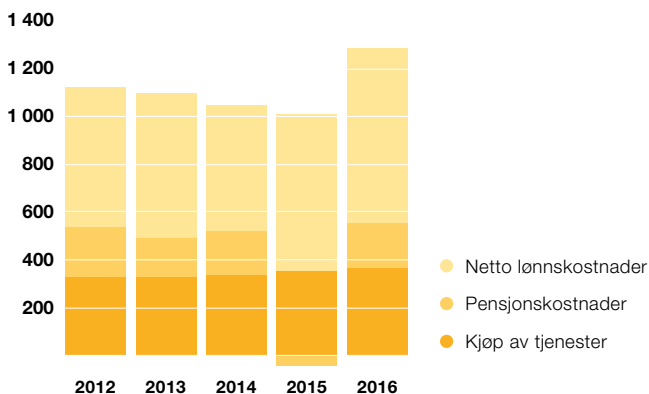
Tillegg for FoU-kostnader

FoU-kostnader i NVE-godkjente prosjekter kan inngå som tillegg til inntektsramme samme år som de oppstår. De trekkes fra kostnadsgrunnlaget som inngår i inntektsrammen to år senere. Godkjente FoU-kostnader utgjør en uvesentlig andel av Statnetts tillatte inntekt.

I tillegg er det forutsatt at Statnetts effektivitet fortsatt vurderes til å være 100 prosent, slik den har vært siden 2003. Det medfører at Statnetts inntektsramme for et gitt år settes lik kostnadsgrunnlaget for det aktuelle året. Dersom NVE hadde vurdert Statnetts

Parametere benyttet ved beregning av tillatt inntekt	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
NVE-rente (%)	6,27	6,47	6,46	6,89	6,97	6,97	6,97
Inflasjon (%)	2,00	2,10	1,90	2,50	2,50	2,50	2,50
Referansepris kraft (kr/MWh)	222	232	214	219	219	219	219

Figur 4 Historisk utvikling i lønnskostnader, pensjoner og kjøp av tjenester

effektivitet til å være lavere ville det ha medført en negativ virkning på inntektsrammen lik kostnadsgrunnlaget uten nettap multiplisert med en andel 0,6 av effektivitetsreduksjonen. Tilleggene berøres ikke av dette og vil uansett inngå i tillatt inntekt med 100 prosent.

1.3. Historisk utvikling i lønnskostnader og kjøp av tjenester

I figur 4 vises utviklingen i lønnskostnader, pensjoner og kjøp av tjenester. Figuren reflekterer kun kostnader fra drift, det vil si at den er eksklusive kostnader som bokføres som investeringskostnader.

Netto lønnskostnader uten pensjoner økte i perioden 2012-2016 på grunn av at antall ansatte økte med 30 prosent. Netto lønnskostnader svingte mellom årene avhengig av hvor mange timer som ble utført på investeringsprosjekter og derfor aktiveres som investeringer. I 2014 var netto lønnskostnader lav fordi en relativt stor andel av lønnskostnadene ble aktivert. Lønnskostnadene økte isolert sett på grunn av at ordningen for differensiert arbeidsgiveravgift ble endret midtveis i 2014. Dette medførte en gradvis økning i nivå fra 2013 til 2015 i fylkene Troms og Finnmark. Lønnskostnadene økte fra 2015 til 2016 på grunn av økning i anleggsmasse og øvrige oppgaver, jf. punkt 1.1.

Pensjonskostnader svingte mye mellom årene på grunn av endringer i regnskapsprinsipper (2012), endringer i aktuarmessige forutsetninger og endring i pensjonsordningene (2015). I 2015 var pensjonskostnadene negative. Det skyldtes en engangseffekt fra overgang fra ytelsesbasert til innskuddsbasert pensjonsordning for største-

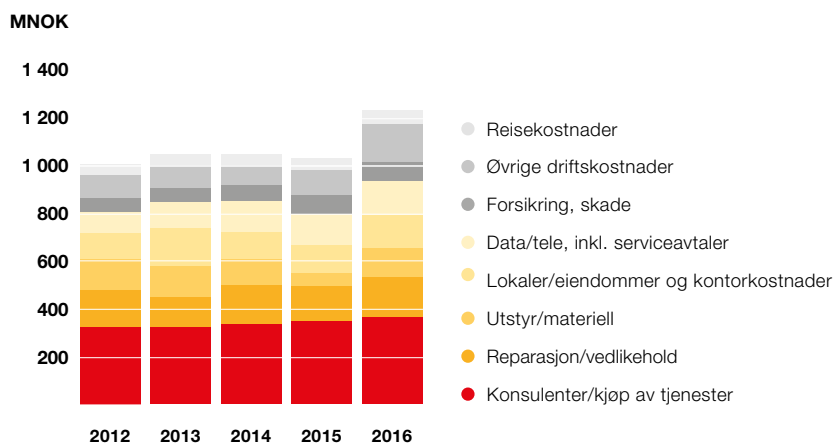
parten av foretakets ansatte. Kjøp av tjenester endret seg lite i perioden.

I begynnelsen av kommende femårsperiode forventes det at netto lønnskostnader vil øke ytterligere fra 2016-nivået på grunn av flere ansatte. Økningen kommer hovedsakelig av at Statnett har overtatt og skal overta mer transmisjonsnett. I 2013 eide Statnett SF 86 prosent av transmisjonsnettet i Norge målt i anleggsmasse. Per 1.1.2017 har foretaket overtatt ytterligere seks prosent av transmisjonsnettet. I kommende periode skal resterende del transmisjonsnett overtas, 8 prosent av anleggsmassen målt i 2013¹. I tillegg skal Statnett overta nytt transmisjonsnettsanlegg, som Honna stasjon fra Agder Energi Nett AS (2017), samt Fana-Lindås (2018) og Lindås-Modalen (2020) fra BKK Nett AS. Fra og med 2017 er transmisjonsnettverksomheten i Rogalandsområdet overført fra Statnett Rogaland AS (tidligere Lyse Sentralnett AS) til Statnett SF. Samtidig må det bygges opp en driftsorganisasjon på Vestlandet for å forberede overtagelse av drift av anleggene i området, blant annet anlegg som er overdratt fra BKK Nett i 2016, hvor det for en treårsperiode er etablert en drifts-, vedlikeholds- og beredskapsavtale. Det forventes også at pensjonskostnader vil øke i takt med økning i antall ansatte.

Det forventes at kjøp av tjenester vil øke noe i 2017 som følge av styrket FoU-arbeid, økt fokus på beredskap oppgradering og digitalisering av teknisk anleggsregister, parallell drift av nytt og gammelt driftssentralsystem og HMS-satsing. I tillegg vil kjøp av balanse-

¹Tre eiere av øvrig transmisjonsnett i Norge har søkt om å få omklassifisert sine transmisjonsnettanlegg til distribusjonsnettanlegg. Disse eier til sammen 2,6 av de 8 prosentene av transmisjonsnettet som Statnett ikke eier.

Figur 5 Andre driftskostnader

tjenester fra eSett OY, nordisk balanseavregning, medføre en vekst i kjøp av tjenester. I de påfølgende to årene forventes det at kjøp av tjenester reduseres gradvis for deretter å holde seg stabilt. Reduksjonen i nivået kommer blant annet på grunn av at nytt driftssentral-system er i full drift og at flere andre interne forbedringsinitiativ forventes ferdigstilt i perioden 2018-2019.

1.4. Utvikling i andre driftskostnader

Figur 5 viser utviklingen i andre driftskostnader i perioden 2012-2016. "Kjøp av tjenester / konsulenter" er beskrevet i punkt 1.3. "Reparasjoner/vedlikehold" og "utstyr/materiell" var på samme nivå i 2016 som i 2012. Disse kostnadene følger aktivitetsnivået knyttet til vedlikehold og reparasjoner av nettet, som har variert. Kostnader knyttet til lokaler/eiendommer var høyere i 2013 og 2016 enn i resten av perioden. Toppen i 2013 skyldtes at Statnett betalte husleie for nytt hovedkontor i Nydalen Allé 33 samtidig som foretaket deler av året leide lokaler i Hoffsvæien på Smestad. Disse husleiekostnadene falt bort i 2014 da Statnett kjøpte Nydalen Allé 33. I 2016 økte leiekostnadene på grunn av behov for leie av eksterne kontorer i Nydalsveien 28 for å ta høyde for økt bemanning på grunn av stor prosjektaktivitet. Kostnader knyttet til data/tele og serviceavtaler økte i perioden på grunn av vekst i antall brukere og systemer. Forsikringskostnadene økte jevnt på grunn av vekst i anleggsmassen.

Øvrige driftskostnader lå stabilt i perioden 2012-2015. Det var isolert sett en nedgang i sponsorkostnader på grunn av ny sponsorstrategi. I 2014 og 2016 var øvrige driftskostnader isolert sett høye på grunn av regnskapsmessige effekter fra ikke effektive valuta-sikringer på prosjekter som ikke tilfredsstillt krav til sikringsbokføring i balansen. For 2014 ble dette motvirket av reversering av

en avsetning fra 2009 knyttet til varsel om overtredelsesgebyr etter havari på kabel over ytre Oslofjord i 2008, etter at OED ga Statnett SF medhold i klage på NVEs vedtak om overtredelsesgebyr. I 2016 var øvrige driftskostnader høye på grunn av et negativt periodiseringsavvik fra salg av Noreveien 26 i Oslo.

I 2017 forventes det at andre driftskostnader holdes på nivå med 2016. I årene etter forventes det at andre driftskostnader følger utviklingen som beskrevet i tilknytning til kjøp av tjenester i punkt 1.3.

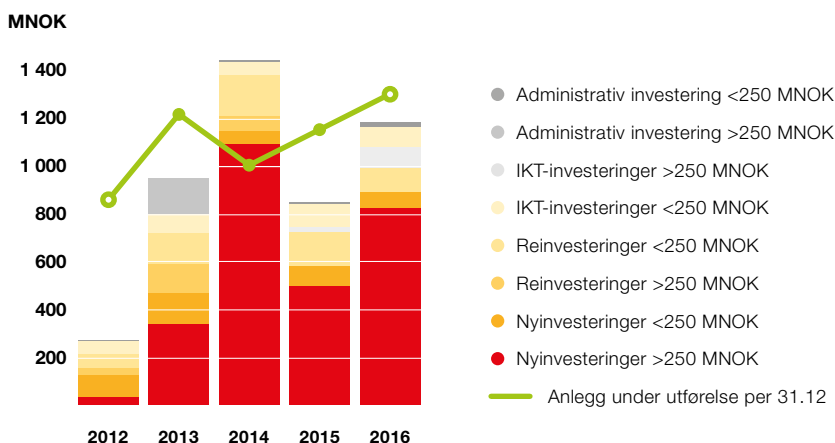
1.5. Statnett legger grunnlaget for fremtidens transmisjonsnett

Statnett skal utvikle en infrastruktur som kan møte fremtidens kraftbehov – samtidig som kraftsystemet driftes. Fremtidens kraftsystem må imøtekomme flere samfunnshensyn; en trygg og stabil strømtilførsel, et klimavennlig energisystem, samt verdiskaping og arbeidsplasser. Statnett må derfor bygge et tilpasset kraftnett og kombinere utstrakt automatisering og digitalisering med bedre markedsløsninger som i sum vil gi et system som håndterer mer variabel produksjon, som tåler stort forbruk og store forbrukssvingninger, og som kan driftes på en effektiv måte.

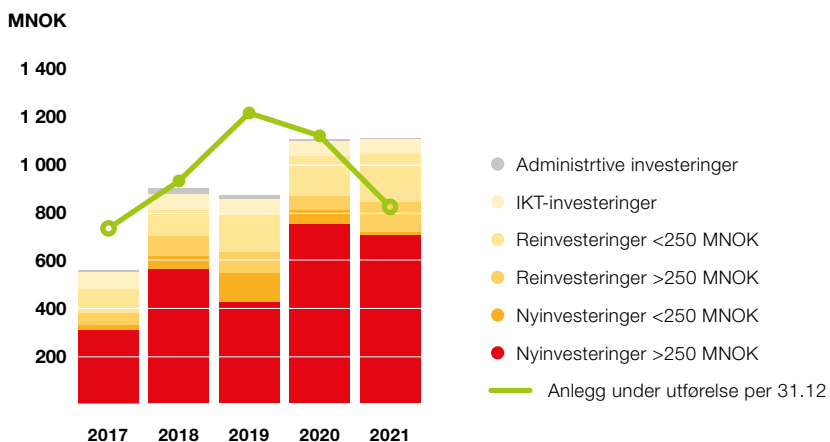
I perioden 2012-2016 var det stor vekst i omfanget av prosjekter under gjennomføring, samtidig som planleggingen av nye prosjekter fortsatt lå på et høyt nivå. I figur 6 vises utbyggingens virkning på aktiveringer og anlegg under utførelse i perioden.

"Anlegg under utførelse" er saldo for investeringskostnader fra anlegg under bygging. Aktivering skjer når anlegg settes i drift. Investeringskostnad for anlegget som settes i drift går da fra "Anlegg under utførelse" til "Varige driftsmidler". Anlegget blir fra

Figur 6 Historisk utvikling i aktiveringer og anlegg under utførelse

Figur 7 Forventet utvikling i aktiveringer og anlegg under utførelse

og med aktivering avskrevet og kommer med i grunnlaget for Statnetts tillatte inntekt.

I figur 6 fremgår det at hovedparten av aktiveringene kom fra store investeringsprosjekter. Selv om de store prosjektene utgjorde en stor del av veksten i anleggsmasse var det også en del mindre reinvesteringer på grunn av lokale behov for utskiftninger. I perioden beløper disse reinvesteringene seg samlet til omkring 500 millioner kroner per år. Aktiveringer av IKT-prosjekter vokste på slutten av perioden. Dette skyldes hovedsakelig utvikling av nytt regulerings- og markedssystem og nytt driftssentralsystem. Aktiveringer fra administrative investeringer var små med unntak av i 2013 da Statnett kjøpte hovedkontoret i Nydalen i Oslo.

Tabell 1 viser historisk aktiveringsår for investeringsprosjekter over

250 millioner kroner i perioden 2012 til 2016.

Varighet fra siste idriftsettelse til prosjektet er helt avsluttet, avhenger av kompleksiteten i avslutningen av kontrakter.

Bygging av fremtidens transmisjonsnett fortsetter i kommende femårsperiode. Det vil medføre økt aktivitet i gjennomføringen samtidig som planlegging av tiltak fremdeles vil være på et høyt nivå. I figur 7 vises forventet utvikling i aktiveringer og anlegg under utførelse. Prognosene i figur 7 og tabellene 2 og 3 er basert på "Oppdatert investeringsplan" som ble levert til NVE høsten 2016. Statnett vil i løpet av våren 2017 sende ny Nettutviklingsplan på høring og vil i løpet av 2017 vedta en ny konsernstrategi og investeringsplan.

Aktiveringer Prosjekter >250 MNOK	Investeringsstype	2012	2013	2014	2015	2016
Kabelanlegg ytre Oslofjord, reinvestering	Reinvestering	D	D	S		
Reaktorer for spenningsreduksjon	Nyinvestering	D	D	D	D	D
Sima - Samnanger, ny 420 kV-ledning	Nyinvestering	D	S			
Varangerbotn - Skogfoss, ny 132 kV-ledning	Nyinvestering	D	D	S		
Kjøp av Nydalen Allé 33	Administrativ investering		S			
Ørskog - Sogndal, ny 420 kV-ledning	Nyinvestering		D	D	D	S
Transformeringsskapasitet Østlandet	Nyinvestering		D	D	D	D
Ofoten - Balsfjord, ny 420 kV-ledning	Nyinvestering			D	D	D
Skagerrak 4, mellomlandskabel til Danmark	Nyinvestering			S		
Østre korridor, spenningsoppgradering	Nyinvestering			S		
Vestre korridor, spenningsoppgradering	Nyinvestering			D	D	D
Systemoppgrad driftssentralssystemet	IKT-investering				D	D
Kjøp av transmisjonsnett fra BKK Nett	Nyinvestering					S
Kjøp av Kvitfossen - Kanstadbotn fra Lofotkraft	Nyinvestering					S
Balsfjord - Skaidi, ny 420 kV-ledning	Nyinvestering					D

Tabell 1
Historiske aktiveringer for
prosjekter >250 MNOK²

D = delaktivering, S = siste faktiske aktivering

Bygging av North Sea Link, Balsfjord - Skaidi, Vestre korridor, deler av Nettplan Stor-Oslo og tilknytning av vindkraft på Fosen er viktige årsaker til at anlegg under utførelse vokser i perioden frem til 2019. Mellomlandskabel til Tyskland (NordLink) ligger i datterselskapet NordLink Norge AS, og aktiviteten reguleres med egen inntektsramme. Investering i og aktivering av kabelen er ikke inkludert i figurer og tabeller i dette kapitlet.

Det forventes at det også i kommende periode vil være de store nyinvesteringsprosjektene som bidrar mest til aktiveringer. Tabell 2 viser forventet aktiveringsår for nyinvesteringsprosjekter over 250 millioner kroner i perioden frem til 2021.

Andel mindre reinvesteringsprosjekter forventes å øke i perioden frem mot 2021 blant annet som følge av en rekke investeringer i

kontroll- og apparatanlegg.

Aktivering av nyinvesteringsprosjekter under 250 millioner kroner forventes å nå en topp på omtrent 1,2 milliarder kroner i 2019. Det er planlagt flere stasjons- og kapasitetsøkingsprosjekter i tillegg til kjøp i forbindelse med 3.elmarkedspakke som gir en høy aktiveringssum.

IKT-investeringene viser en nedgang i perioden fra 775 millioner kroner i 2017 til ca. 640 millioner kroner i 2021. Det er særlig overvåking av stasjonsanlegg og systemoppgradering av driftssentral-systemet som trekker opp investeringssummen de første årene.

Administrative investeringer er på et stabilt nivå med en topp i 2018 og 2019 som følge av investeringer i administrasjonsbygg.

² De fleste nyinvesteringsprosjekter inneholder en andel reinvestering.

Aktiveringer Nyinvesteringer >250 MNOK	2017	2018	2019	2020	2021
Reaktorer for spenningsreduksjon	D	S			
Ofoten - Balsfjord, ny 420 kV-kraftledning	D	S			
Klæbu - Namsos, spenningsoppgradering	D	S			
Namsos - Nedre Røssåga, spenningsoppgradering	D	S			
Vestre korridor, spenningsoppgradering	D	D	D	S	
Kjøp av Honna stasjon fra Agder Energi	S				
Kjøp av Fana - Lindås fra BKK Nett		S			
Namsos-Surna, ny 420 kV-ledning		D	S		
Balsfjord-Skaidi, ny 420 kV-ledning		D	D	D	S
Haugalandet, reaktiv kompensering			S		
Nettplan Stor-Oslo; Liåsen, ny stasjon			D	S	
Lyse - Fagrafjell, ny ledning og stasjon			D	D	D
Kjøp av Lindås - Modalen fra BKK Nett				S	
Isfjorden, ny stasjon				S	
Salten, ny stasjon				D	S
Kabel til England (NSL)				D	S
Nettplan Stor - Oslo; Hamang ny stasjon					D
Nettplan Stor - Oslo; Sogn-Ulven, kabelforsterkninger					D

Tabell 2
Forventede aktiveringer
nyinvesteringer >250 MNOK²

D = delaktivering, S = siste forventede aktivering

Aktiveringer Reinvesteringer >250 MNOK	2017	2018	2019	2020	2021
Syilling, reinvestering stasjon	D	D	D	S	
Indre Oslofjord, reinvestering kabelforbindelse	D	S			
SVC Rød, Verdal og Sylling		D	D	S	
Nettplan Stor-Oslo; Sogn, reinvestering stasjon		D			S
Leirdøla, reinvestering stasjon			S		
Kristiansand, reinvestering kontrollanlegg			D	S	
Nettplan Stor-Oslo; Smestad reinvestering stasjon			D		S
Kobbelv, reinvestering stasjon				S	
Aurland I, II og III, reinvestering stasjon					S
Kvandal - Kanstadbotn, reinvestering 132 kV-ledning					D

Tabell 3
Forventede aktivering
reinvesteringer >250 MNOK²

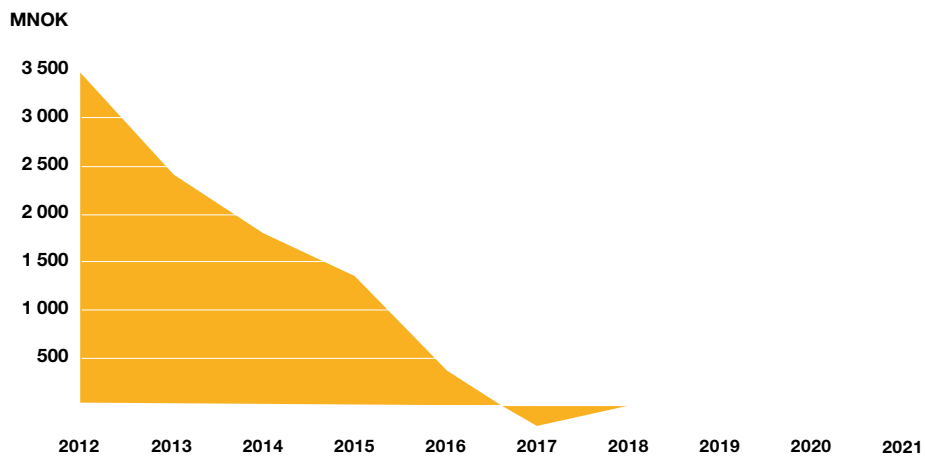
D = delaktivering, S = siste forventede aktivering

1.6. Saldo merinntekt tilbakebetalt i løpet av 2017

Siden 2012 har Statnett foretatt en bevisst tilbakebetaling av merinntekt til kundene. Per 31.12.2016 var foretakets merinntekts-saldo på 343 millioner kroner. Det forventes at saldoen i løpet av 2017 vil snu til mindreinntekt. Fremover forventes det at

tariffen vil settes slik at foretakets mer-/mindreinntekt ved utgangen av det enkelte år i forventning er null. Figur 8 viser historisk utvikling i Statnetts saldo mer-/mindreinntekt og forventet utvikling de neste fem årene.

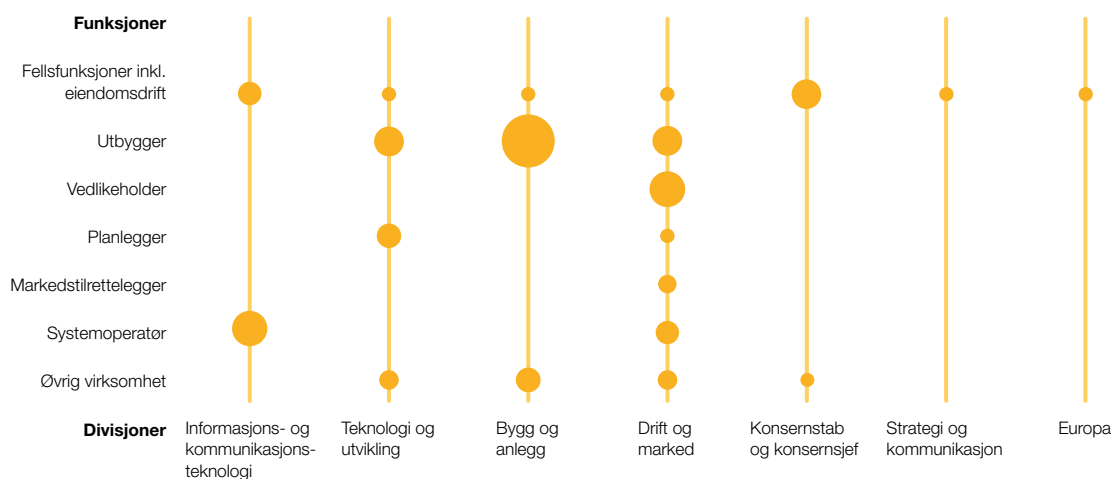
Figur 8 Utvikling i saldo mer-/mindreinntekt per 31.12

Det interne effektiviseringsprogrammet har bidratt til å begrense veksten i tariffgrunnlaget i en periode med økt aktivitet

Figur 9 Divisjonenes aktivitet innen funksjonene

2 Kostnader per funksjon

For å gi mer innsikt i kostnadsutviklingen og aktiviteten som har vært i perioden 2012-2016, og forventninger om kommende femårsperiode i Statnett, vises virksomheten splittet opp i funksjoner. Funksjonene baserer seg på oppdelingen av TSO-virksomheten fra den europeiske TSO-benchmarkingen e3-Grid. I dette kapitlet vises det hvordan organiseringen av Statnett henger sammen med funksjonene, og hvor stor andel av Statnetts virksomhet som finnes innenfor de forskjellige funksjonene.

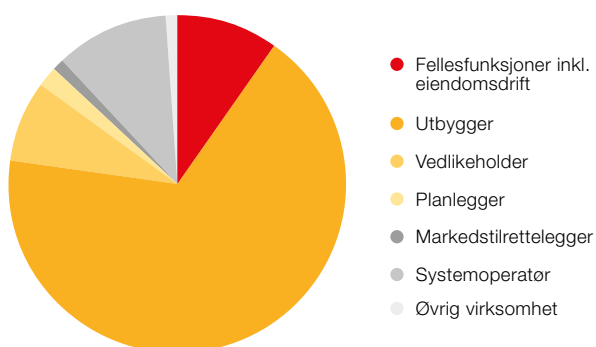
I de etterfølgende kapitler vises historisk kostnads- og aktivitetsutvikling per funksjon. I tillegg gis det kommentarer knyttet til forventet kostnads- og aktivitetsutvikling på funksjonsnivå for de neste fem årene.

2.1. Sammenheng mellom Statnetts divisjoner og oppgavene som løses i de ulike funksjonene

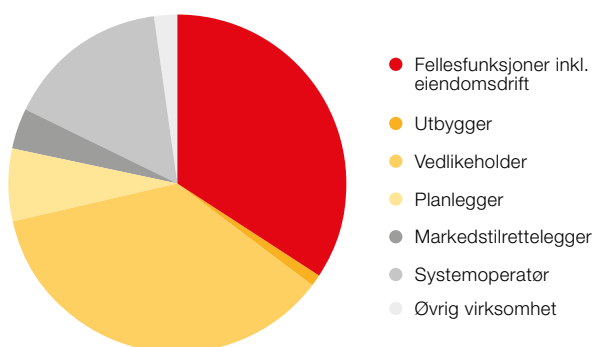
I figur 9 vises sammenhengen mellom organisasjonsstrukturen i Statnett og funksjonene den påfølgende rapporteringen bygger på. Størrelsen på sirkelene reflekterer hvor mye ressurser (drift- og investeringskostnader) divisjonen benyttet innenfor den enkelte funksjon i 2016. De minste sirkelene reflekterer ressursbruk under 50 millioner kroner, mens de største har ressursbruk over 1 000 millioner kroner per år. Det fremgår for eksempel at divisjon Drift og marked hadde aktivitet innenfor alle funksjoner, men at det meste av ressursene gikk til drift og vedlikehold av nettanlegg i vedlikeholdsfunksjonen og reinvesteringer i eksisterende anlegg i utbyggerfunksjonen.

Innholdet i den enkelte funksjon beskrives nærmere i etterfølgende kapitler. Divisjonene i foretaket er nærmere omtalt under "Dette er Statnett".

Figur 10 Investerings- og driftskostnader i 2016 fordelt på funksjoner

Figur 11 Driftskostnader i 2016 fordelt på funksjoner

2.2. Funksjonenes andel av Statnetts kostnader i 2016

Figur 10 viser at det var Utbygger som hadde størst andel av Statnetts kostnader i 2016. Store investeringer i IKT-systemer og infrastruktur hos Systemoperatør medfører at de hadde nest størst andel av totalkostnadene for 2016. Det er videre verdt å merke seg at investeringer i felles IKT-systemer og administrasjonsbygg i 2016 bidro til at totalkostnader for fellesfunksjoner og eiendomsdrift var relativt stor. For Vedlikeholder og Planlegger er det kun driftskostnader i og med at alle re- og nyinvesteringer i nettanlegg er inkludert under Utbygger.

Dersom en kun ser på driftskostnader, jf. figur 11, var vedlikeholdsfunksjonen størst, mens Fellesfunksjoner inkl. eiendomsdrift var nest størst. Tredje størst var systemoperatørfunksjonen, og minst var Utbygger.

3 Vedlikeholdsfunksjonen

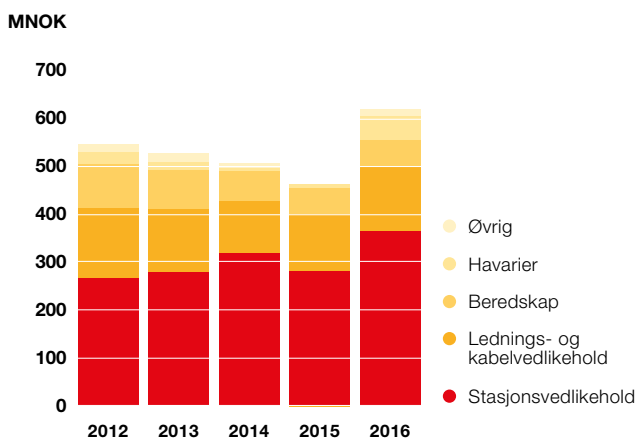
Vedlikeholdsfunksjonen består av alt vedlikehold av nettanlegg. Havariprojekter er inkludert. Alle time- og materialkostnader, samt øvrige ressurser som går med til å vedlikeholde nettet er inkludert i kostnadene for denne funksjonen. Planlagte tiltak som skal sørge for forsyningssikkerheten og kvaliteten på nettet, som for eksempel tilstandskontroll og skogrydding, er også inkludert.

Det meste av aktiviteten i denne funksjonen er inkludert i kostnadsgrunnlaget for inntektsrammen til Statnett. Enkelte små kostnader, som for eksempel tap ved salg av eiendeler, inkluderes ikke i kostnadsgrunnlaget slik det følger av regler bestemt av NVE.

3.1. Kostnader i vedlikeholdsfunksjonen fordelt på oppgaver

I figur 12 vises utviklingen i kostnader for Vedlikeholder fordelt på oppgave. Vedlikeholder har kun driftskostnader, men i andre funksjoner er både investerings- og driftskostnader inkludert. Reinvesteringer er ført under Utbygger. Kostnader og inntekter vises netto.

Figur 12 Vedlikeholder fordelt på oppgaver

I perioden 2012-2015 var kostnader til vedlikehold av nettet stabile. I 2016 økte kostnadene. Driveren var hovedsakelig større anleggsmasse. Statnett tok over transmisjonsnett i Bergensområdet fra BKK Nett, samt at foretaket trappet opp aktiviteten i Rogalandområdet for å forberede overtagelse av transmisjonsnettvirksomheten til Statnett Rogaland AS (tidligere Lyse Sentralnett AS). Det var også en økning i anleggsmassen på Nord-Vestlandet i forbindelse med at anlegg i investeringsprosjektet Ørskog - Sogndal ble satt i drift. I Nord-Norge økte også anleggsmassen etter oppkjøp av Lofotringen, senest linjen Kvitfossen - Kanstadbotn i 2016. I 2016 var det også særskilt høye kostnader på NorNed-kabelen knyttet til vedlikehold av overdekning av kabelen på nederlandsk side.

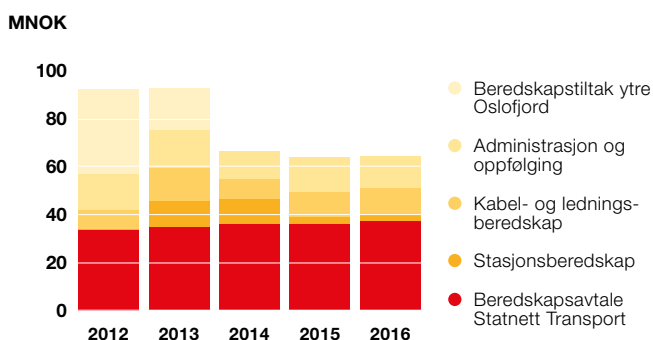
I 2016 var det høye havarikostnader. De største havariene var transformatorhavari i Hasle og Viklandet stasjon, ledningshavari i nedre Røssåga og kabelhavari i indre Oslofjord. Statnett har forsikringsordninger knyttet til havariene. Det forventes derfor at netto havarikostnader over tid er en del lavere enn de faktiske havarikostnadene. Havariet i indre Oslofjord oppfylte ikke vilkår for forsikring som følge av høy alder på anlegget, så selv om noe av øvrige havarikostnader i 2016 vil dekkes via havarirefusjoner i 2017 vil nettokostnadene i 2016-2017 være relativt høy.

Kostnadene for Vedlikeholder forventes å falle i 2017 hovedsakelig fordi kostnader med NorNed-kabelen forventes på et normalt nivå. Kostnadene forventes deretter å øke gradvis i resten av perioden til og med 2021 på grunn av økning i anleggsmassen. Kostnadene vil i 2019 være på 2016-nivå i nominelle kroner. I reelle kroner holder kostnadene seg under 2016-nivå i hele perioden.

3.1.1. Beredskapskostnader

Beredskapskostnader består av beredskapsavtale med Statnett Transport, kostnader med beredskapstiltak ytre Oslofjord i 2012 og 2013, andre beredskapsavtaler og beredskapsøvelser knyttet til

Figur 13 Beredskapskostnader

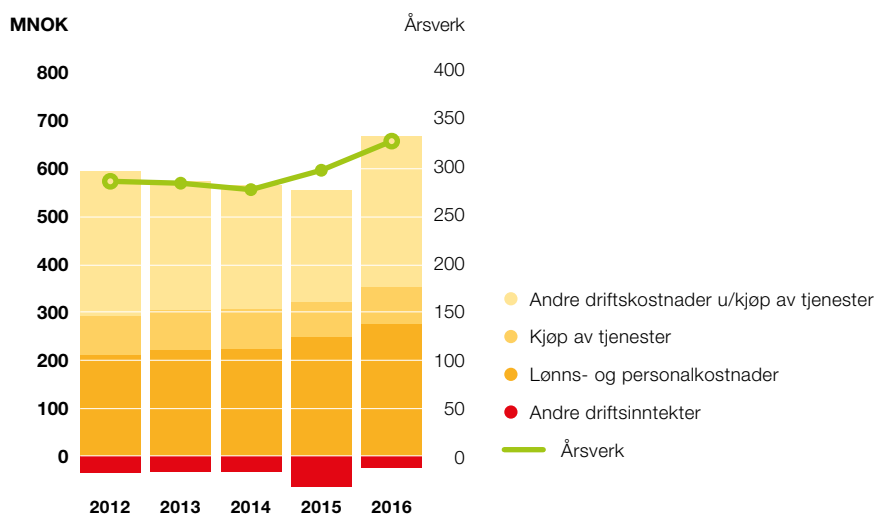
sjøkabler, administrasjon av beredskapsarbeidet og ressurser brukt til oppfølging og etterlevelse av beredskapsregler.

Beredskapstiltak ytre Oslofjord gjelder legging og heving av beredskapskabel som av forsyningssikkerhetsmessige hensyn var nødvendig på grunn av forsinkelser i leveranser fra leverandøren i ytre Oslofjordprosjektet. Tiltaket medførte høye beredskapskostnader i begynnelsen av perioden. Det ble brukt jevnt med ressurser til oppfølging og etterlevelse av beredskapsregler i perioden. I 2013 og 2014 var beredskapskostnader stasjon høye på grunn av beredskapsløsning i Hamang stasjon. Kabel- og ledningsberedskap var høy i 2013 på grunn av en offshore beredskapsøvelse. I perioden 2014-2016 var sum beredskapskostnader stabile. Statnett har ikke skilt ut alle kostnader til beredskapstiltak og –arbeid, og spesifiseringen inkluderer derfor ikke alle beredskapskostnader. Det er for eksempel opprettet beredskapslagre som ikke er spesifisert. Disse kostnadene ligger hovedsakelig under stasjons-, lednings- og kabelvedlikehold.

3.2. Vedlikeholdsfunksjonen fordelt på kostnadstyper

I figur 14 vises utviklingen i årsverk, lønns- og personalkostnader, kjøp av tjenester, andre kostnader uten kjøp av tjenester og andre driftsinntekter. For Vedlikeholder forekommer det kun driftskostnader, men i andre funksjoner fremkommer det i tillegg investeringskostnader. Årsverk og lønnskostnader er justert for salg og kjøp av timer mellom funksjoner, slik at de reflekterer alle årsverk og lønnskostnader i den respektive funksjon. Andre driftsinntekter kommer fra gevinst ved salg av eiendeler og havarirefusjoner. Søylene i figur 12 og 14 er ikke direkte sammenlignbare fordi øvrige driftsinntekter og kostnader vises netto i figur 12, mens de vises brutto i figur 14, samt at lønnskostnader justeres for kjøp og salg av timer i figur 14.

Figur 14 Kostnader hos Vedlikeholder fordelt på kostnadstyper

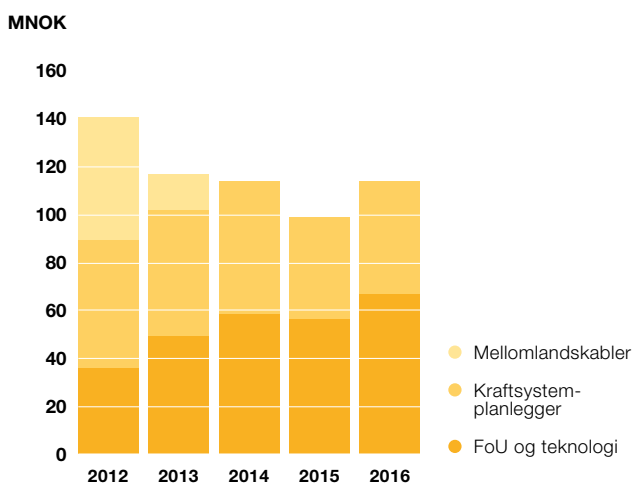
Figur 14 viser at lønns- og personalkostnader har vokst på grunn av vekst i årsverk i 2015 og 2016. Vekst i årsverk fulgte hovedsakelig av oppbemanning for å drifte nye anlegg. Lønnsnivået har isolert sett økt i perioden 2014-2015 på grunn av at ordning for differensiert arbeidsgiveravgift ble endret midtveis i 2014. Dette medførte at lønnskostnadene i Troms og Finnmark økte. Driftsinntekter var ekstra store i 2015 på grunn av store havarirefusjoner fra forsikring. Kjøp av tjenester var stabil i perioden. Beredskapsavtalen med Statnett Transport AS står for nær halvparten av funksjonens kjøp av tjenester. Andre driftskostnader uten kjøp av tjenester hadde en nedadgående trend i perioden 2012-2015, men økte i 2016 av grunnene som er vist over.

4 Planlegger

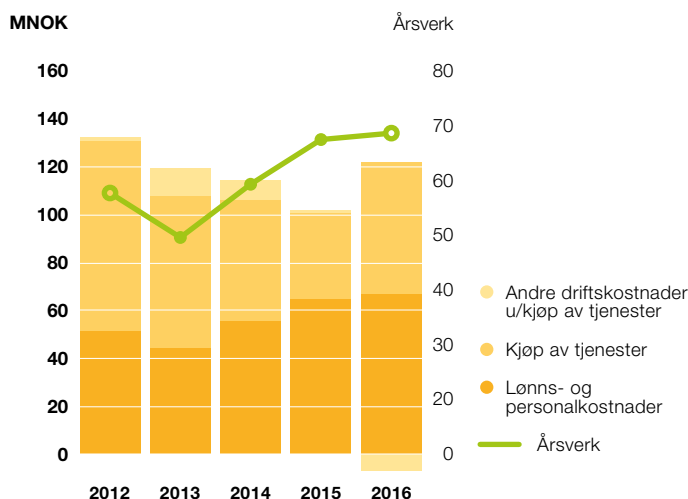
Planleggerfunksjonen består av store deler av Statnetts ansvar som Kraftsystemplanlegger. Planleggerfunksjonen består i tillegg av aktivitetene Forskning og utvikling, samt teknologistandardisering og -kvalifisering.

Kraftsystemplanlegger i Statnett spiller en sentral rolle i å ivareta foretakets nasjonale ansvar for å planlegge en samfunnsmessig rasjonell utvikling av det norske kraftsystemet. Den gir støtte i spørsmål om nettilknytning til aktører som planlegger å starte opp ny-/videreutvikle eksisterende virksomhet, og holder oversikt over utviklingen i behovet for nettilknytning og økt overføringskapasitet som utløses av planer om ny eller endret produksjon eller forbruk. Videre ivaretar Kraftsystemplanleggeren relasjonen til regionale nettselskaper og koordineringen med regionale kraftsystemutredninger, og avgir høringsuttalelser til andre aktørers konsesjonssøknader. Kraftsystemplanlegger har ansvaret for å utarbeide Statnetts eksterne planprodukter (Kraftsystemutredningen og Nettutviklingsplanen). Kraftsystemplanlegger har også ansvaret for Statnetts konseptvalgutredninger.

Figur 15 Planlegger per oppgave

Figur 16 Planlegger fordelt på kostnadstyper

Når det er overveiende sannsynlig at et prosjekt skal gjennomføres, aktiveres prosjektets kostnader som investeringskostnader. Statnett starter normalt med aktivisering av kostnader ved konseptvalg. Fra dette tidspunkt føres kostnadene ikke lengre på Planlegger, men på Utbygger. For mellomlandsforbindelser er kostnader ført som driftskostnader lengre ut i prosjektutviklingen, og utgjør derfor en stor del av kostnader til Planlegger i 2012 og 2013.

Alle driftskostnader som er rapportert under denne funksjonen inngår i kostnadsgrunnlaget for inntektsrammen til Statnett.

4.1. Kostnader for Planlegger fordelt på oppgaver

Kostnader til Planlegger var vesentlig høyere i 2012 enn i resten av perioden, hovedsakelig som følge av at mellomlandsforbindelser i 2013 gikk over til Utbygger. Utenom dette var kostnader hos Planlegger om lag konstante.

FoU- og teknologiseringen i Statnett har gitt flere løsninger som har effektivisert utbygging og drift av nettet. Det har blitt utviklet nye mastetyper og fundamenter. For eksempel kan stålfundamentene som er under kvalifisering bety besparelser på en halv milliard kroner bare på ledningen mellom Balsfjord og Skaidi. Utviklingen av lette mastetyper i kompositt gir også langt raskere og sikrere byggeprosess. Det kan påløpe betydelige kostnader ved å koble ut høyspentlinjer når det skal gjøres vedlikehold eller oppgradering. Gjennom AUS-prosjektet (arbeid under spenning) har Statnett utviklet metoder som gjør det mulig å gjøre arbeid på linjer uten utkobling. Programmet Spenningsoppgradering har medført at 30 prosent av landets eksisterende 300 kV-master kan gjenbrukes fremfor å bygge nye 420 kV-master. Denne gjenbruken gir milliard-

besparelser i tillegg til store natur- og miljøgevinsten som følge av mindre anleggsarbeid. I den kommende femårsperioden vil en rekke teknologikvalifiseringer bli implementert, for eksempel nye linjetyper og digitalisering av stasjoner. Dette forventes å gi betydelige besparelser.

Kostnader til kraftsystemplanlegging kan øke i kommende femårsperiode. Utviklingen er avhengig av nettutviklingen, men både modning av nye tiltak og vurderinger av alternativer til nett og økt utnyttelse av eksisterende nett krever analyser. For å utvikle en større portefølje med innovative løsninger for drift og utvikling av nettet, trappes FoU-satsingen i foretaket ytterligere opp i kommende femårsperiode.

4.2. Kostnader for Planlegger fordelt på kostnadstyper

I figur 16 vises utviklingen i årsverk, lønns- og personalkostnader, kjøp av tjenester og andre kostnader uten kjøp av tjenester. For Planlegger forekommer det kun driftskostnader, men i andre funksjoner fremkommer det i tillegg investeringskostnader.

Figur 16 viser at lønnskostnader og årsverk økte fra 2013, mens kjøp av tjenester gikk ned. Kjøp av tjenester inkluderer FoU-kontrakter. Kostnader til FoU-kontrakter økte fra 2014, mens annet kjøp av tjenester som konsulentbistand, ble redusert i perioden. I 2015 var kjøp av tjenester til konsulenter særlig lav. For Planlegger var andre driftskostnader utenom kjøp av tjenester lave i hele perioden og negative i 2016. Dette skyldes at støtte til FoU-prosjekter fra Norsk forskningsråd og EU er håndtert som kostnadsreduksjon, og at dette i 2016 var høyere enn andre driftskostnader uten kjøp av tjenester.

5 Utbygger

Det påløper beskjedne driftskostnader innen utbyggerfunksjonen. Mesteparten av kostnadene til utbyggingsprosjekter blir aktivert som investeringer. Utbyggerfunksjonen inneholder også kjøp av nettanlegg. Alle kostnader i funksjonen inngår i kostnadsgrunnlaget for inntektsramme til Statnett.

Investeringsnivået økte betydelig frem til 2013, og vil holde seg på om lag samme nivå frem til ferdigstilling av mellomlandsforbindelsen til England, North Sea Link (NSL). Gjennomføringen skal være kostnadseffektiv, og prosjekter følges opp enkeltvis, med spesiell fokus på store prosjekter. Utvikling i prosjekter under bygging publiseres årlig på www.Statnett.no, i forbindelse med publisering av NUP og Oppdatert investeringsplan. For store helt avsluttede investeringstiltak presenteres endelig kostnad og avviksforklaring mot konsesjonsvedtak og investeringsbeslutning i sammenheng med publisering av NUP.

5.1. Kostnader for Utbygger fordelt på kostnadstyper

I figur 17 vises utviklingen i årsverk, lønns- og personalkostnader, kjøp av tjenester og andre kostnader uten kjøp av tjenester. For Utbygger forekommer det drifts- og investeringskostnader.

Av figur 17 fremgår kostnader i perioden 2012-2016. Investeringer i 2015 var noe redusert. En forklaring var at mellomlandskabelprosjektet NordLink ble flyttet ut i selskapet NordLink Norge AS i 2015, og påløpte investeringer frem til da ble overført til dette selskapet. Dette medførte en nedgang i investeringene på omkring 170 millioner kroner, i tillegg til at investeringene for 2015 i NordLink Norge ikke ble inkludert i samlet investering (460 millioner kroner). En annen årsak var utsettelse i prosjektet Ørskog - Sogndal. Økningen i 2016 kom særlig fra at NSL startet bygging. Fremtidig utvikling i investeringsnivå følger av punkt 1.5.

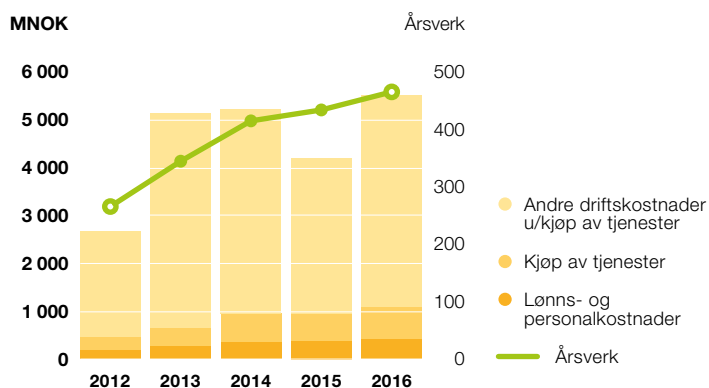
For å være i stand til å øke gjennomføringskapasitet valgte Statnett som strategi å sette ut arbeid der leverandørmarkedet ble bygget betydelig opp etter en lang periode nesten uten nettutbygging. Et prosjekt vil i tidligfase typisk bestå av byggherrekostnader som er en kombinasjon av interne timer og innleide tjenester fra rådgivingselskap. Statnett valgte å inngå rammeavtaler med en rekke teknologi-/engineeringselskap for å dekke deler av byggherrefunksjonene. Dette innebærer at nær 50 prosent av byggherrefunksjoner er kontrahert i markedet. Dette gir en robust og fleksibel modell hvor kjøp av eksterne byggherretjenester nedskaleres når aktivitetsnivået er lavere, som i 2015. Anskaffelser av nettanlegg er basert på strategi der innkjøp og bygging for de fleste anlegg settes ut til leverandører, for stasjoner er det for nyanlegg valgt totalkontrakter. Ved bygging av mellomlandskabler benyttes totalkontrakter som deles opp i pakker.

Byggherrekostnadene utgjorde en relativt liten andel av investeringskostnaden i 2013. Flere store prosjekter nådde gjennomføringstoppen i det året, eller var i nærheten av det: Nye Ytre Oslofjord, Østre korridor og Skagerrak 4. Andel konsulentkostnader og interne timekostnader gikk opp i påfølgende år ettersom disse prosjektene gikk over til avslutningsfasen og andre store prosjekter var i tidligfase: Ofoten - Balsfjord, Vestre korridor, Nord-Link, Klæbu - Namsos og North Sea Link.

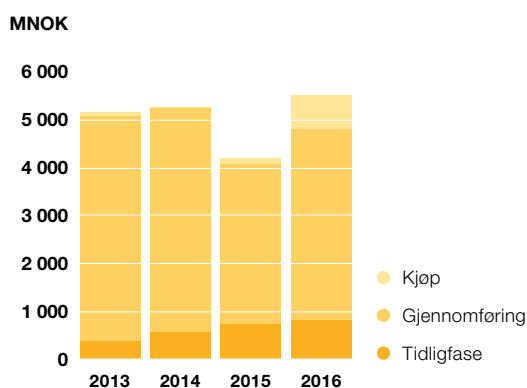
I figur 18 vises investeringer i Statnett i perioden 2013-2016 fordelt på kjøp av nettanlegg, tidligfase prosjektutvikling og gjennomføring. Tidligfase regnes her fra oppstart av prosjekt fram til beslutning om byggestart. Fasen omfatter blant annet utarbeidelse av teknisk løsning, fremforhandle de største anskaffelseskontraktene og innhenting av konsesjon og andre nødvendige tillatelser.

Gjennomføringsfasen starter etter beslutning om byggestart og omfatter bygging av anlegg frem til idriftsettelse og prosjektavslutning.

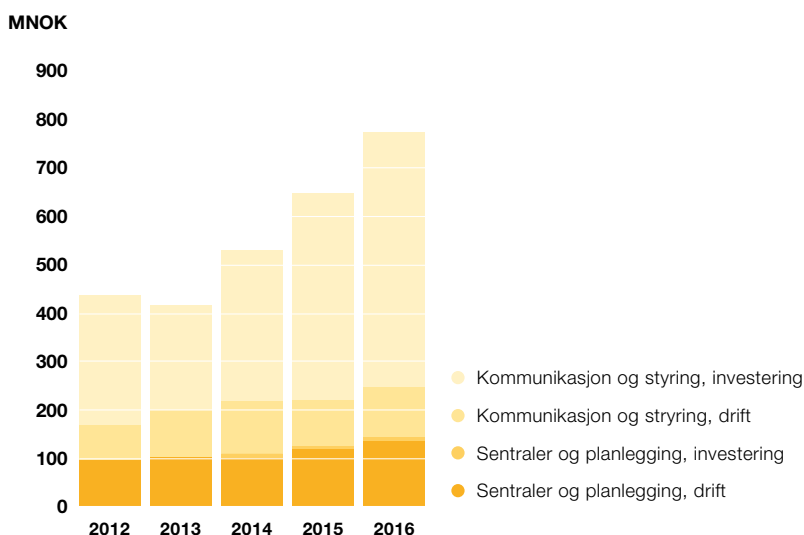
Figur 17 Utbygger fordelt på kostnadstyper

Figur 18 Utbyggingsprosjekter i faser

Figur 19 Systemoperatør per oppgave

Statnett SF har i perioden bygget og ervervet en rekke nettanlegg. Ved utgangen av 2012 eide Statnett cirka 10 900 antall kilometer ledning og kabel og 129 stasjoner. I perioden frem til utgangen av 2016 har antall kilometer ledning og kabel som Statnett SF eier økt til om lag 11 900 og antall stasjoner til 148. Gjennom overtagelse av transmisjonsnett fra Statnett Rogaland øker antall kilometer eiet ledning og kabel ytterligere med 180, samt at antall stasjoner øker med seks per 1.1.2017. I perioden frem til 2021 er det forventet at eiet ledning og kabel vil øke til over 14 000 kilometer. Omkring 700 kilometer kommer fra kjøp av anlegg i forbindelse med 3. elmarkeds-pakke, mens resten kommer gjennom nyinvesteringer i ledning eller kabel. I samme periode forventes det at antall stasjoner eiet av Statnett SF vil øke til omtrent 200. Cirka 40³ stasjoner kommer fra kjøp av anlegg i forbindelse med 3. elmarkeds-pakke, mens resten kommer gjennom nyinvesteringer i stasjon.

6 Systemoperatør

Systemoperatøren skal sørge for at det er balanse i kraftsystemet i Norge til enhver tid. Systemoperatøren håndterer flaskehals og sørger for reserver for å håndtere uforutsette hendelser. Videre sørger Systemoperatøren for feilanalyser og kommunikasjon med og styring av kraftnettet, samarbeid med tilgrensende netteiere, til- og frakobling av komponenter og styring av tredjeparts adgang til nettet.

Det mest av aktiviteten i denne funksjonen er inkludert i kostnadsgrunnlaget for inntektsrammen til Statnett. Enkelte små kostnader,

som for eksempel tap ved salg av eiendeler, inkluderes ikke i kostnadsgrunnlaget slik det følger av regler bestemt av NVE. I perioden 2017-2021 vil Statnett samarbeide med søsterselskapet Svenska kraftnät om nytt markeds- og reguleringssystem, Fifty. Det vil si at en andel av kapital- og driftskostnadene overføres til kommersiell drift. All aktivitet knyttet til Fifty er i denne rapporten inkludert i Systemoperatør. I kommende rapporter vil den kommersielle delen rapporteres under funksjonen for øvrig virksomhet.

6.1. Kostnader for Systemoperatør fordelt på oppgaver

I figur 19 vises utviklingen i kostnader for Systemoperatør fordelt på oppgave. For Systemoperatør er både investerings- og driftskostnader inkludert. Kostnader og inntekter vises netto.

Driftskostnader knyttet til kommunikasjon og styring av kraftnettet var stabile i perioden 2013-2016, jf. figur 19. Det forventes at disse kostnadene vil øke midlertidig i 2017 da det vil være behov for parallell drift av nytt og gammelt driftssentralsystem. Økt volum og funksjonalitet, samt nye applikasjoner fører til at driftskostnadene blir høyere i hele den kommende femårsperioden.

Investeringer knyttet til IKT-infrastruktur for kommunikasjon med og styring av kraftnettet økte i perioden 2013 til 2016. Økningen kom fra investeringer i et nytt markeds- og reguleringssystem, Fifty (tidligere LARM) og nytt driftssentralsystem. Videre var det behov for investeringer for å møte krav som følger av økte beredskapskrav til stasjonsovervåkning og implementering av nye europeiske regler

³ Tre eiere av øvrig transmisjonsnett i Norge har søkt om å få omklassifisert sine transmisjonsnettanlegg til distribusjonsnettanlegg. Disse eier i dag i underkant av 500 kilometer ledning og 6 stasjoner i transmisjonsnettet.

i Norge og Norden. Uvæ, som for eksempel Dagmar, og andre anstrengte situasjoner, avdekket at Statnett hadde behov for å modernisere og gjøre sambandsløsningene mer robuste, samt å etablere redundante sambandsløsninger. Dette bidro også til at investeringsnivået økte i perioden.

I begynnelsen av kommende femårsperiode forventes det at investeringsnivået vil øke ytterligere på grunn av ferdigstillelse av nytt driftssentralsystem, implementering av europeiske regler, økt digitalisering og videreutvikling av regulerings- og markedsløsninger som er nødvendige for effektiv utøvelse av systemansvaret. Mot slutten av perioden forventes det at investeringsnivået vil avta noe.

Kostnader til drift av sentraler og planlegging av kraftsystemet fra dag til dag, det vil si planlegging av balanse på kort sikt – herunder planlegging av utkoblinger og fastsettelse av handlegrensler – økte i perioden 2013-2016. Økningen i 2014 kom hovedsakelig av krav til økt bemanning på sentralene i henhold til eksterne beredskapsregler. Midtveis i 2014 ble ordning for differensiert arbeidsgiveravgift endret. Dette økte isolert nivået på lønnskostnader hos driftssentral Nord-Norge gradvis i 2014 og 2015. Driftskostnadene økte ytterligere i 2015 og 2016 som følge av overgangskostnader knyttet til sammenslåing av regionsentralene i Nord- og Midt-Norge og etablering av et felles nordisk kontor i Danmark. Kontoret skal utføre tjenester som sikkerhetsberegninger i driften, koordinerte kapasitetsberegninger, koordinere utkoblingsplaner, analyser av effektbalanse og opprettelse en felles nettmodell, for nordiske systemansvarlige TSOer.

Det forventes at kostnader knyttet til drift av sentraler og planlegging i den kommende femårsperioden vil holde seg på samme nivå som i 2016. Kostnadene vil isolert gå ned på grunn av nedleggelse av driftssentral Midt-Norge, men det forventes at dette vil motsvares av økte kostnader knyttet til felles nordisk kontor og feilanalyse.

6.2. Kostnader for Systemoperatør fordelt på kostnadstyper

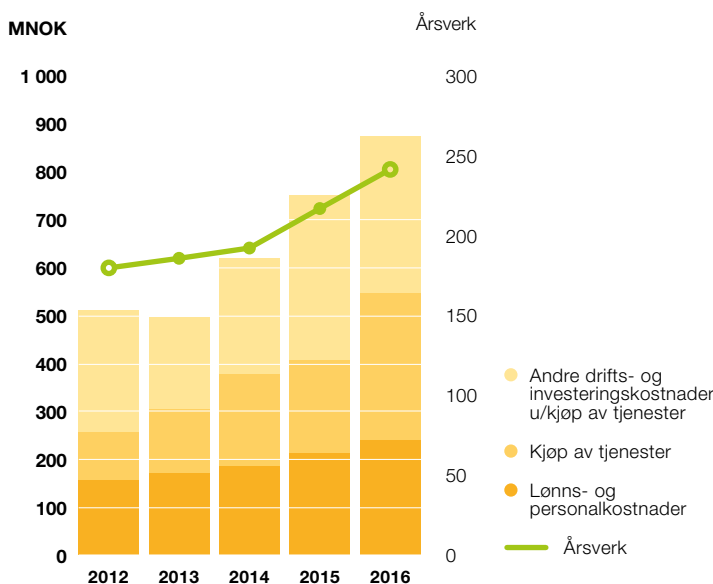
I figur 20 vises utviklingen i årsverk, lønns- og personalkostnader, kjøp av tjenester og andre kostnader uten kjøp av tjenester. For Systemoperatør forekommer det drifts- og investeringskostnader.

Av figur 20 fremgår det at årsverk og lønnskostnader økte i hele perioden, og mest på slutten. Det var også en økning i kjøp av tjenester og andre kostnader etter 2013. Av punktet over fremgår det at økningen hovedsakelig fulgte av økt investeringsaktivitet knyttet til IKT-infrastruktur og nytt markeds- og reguleringsystem og nytt driftssentralsystem.

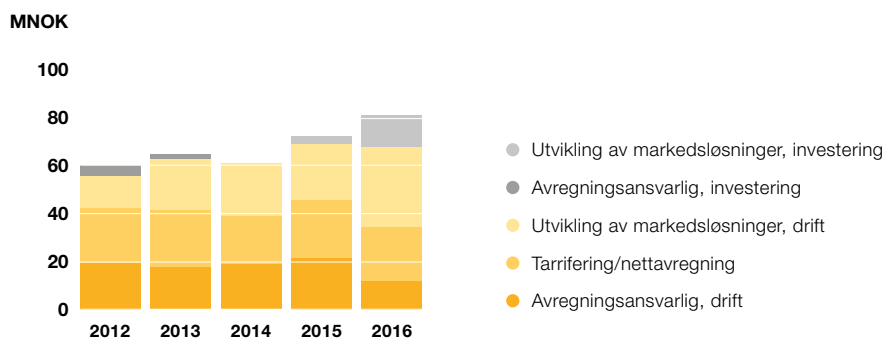
7 Markedstilrettelegger

Funksjonen inkluderer kostnader til tariffing og utvikling av markedsløsninger, samt kostnader som sorterer under avregningskonsesjonen til Statnett: Balanseavregningen, Ediel, elsertifikater og opprinnelsesgarantier. Avregningskostnader er ikke inkludert i kostnadsgrunnlaget for inntektsramme for Statnett, men hentes inn via gebyrintekter. Elhub AS vil ta over fakturering av Ediel i 2018.

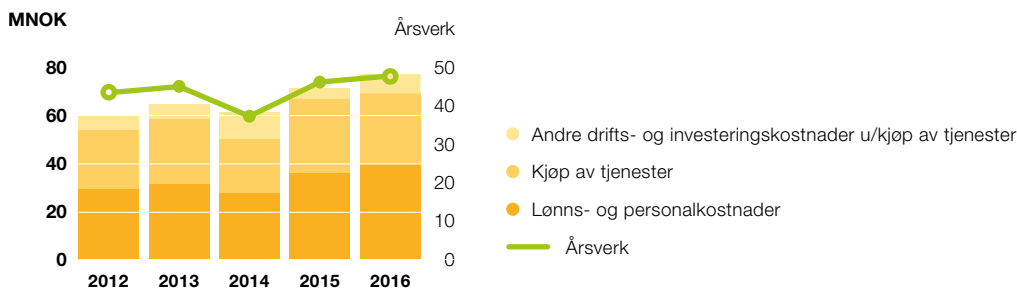
Figur 20 Systemoperatør fordelt på kostnadstyper

Figur 21 Markedstilrettelegger per oppgave

Figur 22 Markedstilrettelegger fordelt på kostnadstyper

7.1. Kostnader for Markedstilrettelegger fordelt på oppgaver

I figur 21 fremgår utviklingen i kostnader hos Markedstilrettelegger fordelt på oppgave. Hos Markedstilrettelegger er det drifts- og investeringskostnader. Kostnader og inntekter vises netto, men inntekter hos balanseavregningen er ikke tatt med fordi de varierer mye på grunn av andelen av systemdriftskostnader som dekkes via balanseavregningen.

Kostnader for Avregningsansvarlig var stabile frem til 2016. I 2016 reduseres aktivitet knyttet til vedlikehold av systemer som ikke skal brukes når eSett OY kommer i drift. Fra og med 2017 vil disse øke igjen til ett høyere nivå enn i 2015 når eSett OY begynner å fakturere Statnett for balanseavregningstjenester.

Kostnader knyttet til tarrifering var stabile i femårsperioden og det forventes at de holdes stabile fremover.

Kostnader knyttet til utvikling av markedsløsninger økte i perioden, særlig i 2016. Blant årsakene var økt oppgave knyttet til implemen-

tering av regler fra Europa, herunder XBID (en felles europeisk handelsløsning), samt drifts- og investeringskostnader knyttet til flytbasert markedsklarering. Hoveddriveren for kostnadsøkningen var forberedelser og innføring av systemer for håndtering av drift av nye mellomlandskabler. Sistnevnte inkluderer både drifts- og investeringskostnader, og vil øke i årene fremover.

7.2. Kostnader for Markedstilrettelegger fordelt på kostnadstyper

I figur 22 vises utviklingen i årsverk, lønns- og personalkostnader, kjøp av tjenester og andre kostnader uten kjøp av tjenester. For Markedstilrettelegger forekommer det drifts- og investeringskostnader.

Lønnskostnader og andre driftskostnader økte i perioden. I 2014 ble det utført mye arbeid som belastet kostnader til utbyggerfunksjonen. Det forventes en brattere økning fremover, hovedsakelig på grunn av forberedelser og innføring av systemer for håndtering av drift av nye mellomlandskabler. Det vil også medføre økning i årsverk.

Statnett har høy investeringsaktivitet i rapporteringsperioden

8 Fellesfunksjoner inkludert eiendomsdrift

Funksjonen omfatter fellesfunksjoner i alle divisjoner og inneholder ressurser som brukes til administrasjon av ansatte, finansfunksjon, juridiske tjenester, både nasjonal og internasjonal samfunnskontakt, kommunikasjon, organisasjonsutvikling, strategiarbeid, eiendomsdrift, HMS (helse, miljø og sikkerhet), felles IKT-utstyr og tjenester, samt ledelse. Rundt halvparten av funksjonen er knyttet til forvaltning av eiendommer og administrasjonsbygg, samt felles IKT-utstyr og tjenester.

Det mest av aktiviteten i denne funksjonen er inkludert i kostnadsgrunnlaget for inntektsrammen til Statnett. Enkelte små kostnader, som for eksempel tap ved salg av eiendeler, inkluderes ikke i kostnadsgrunnlaget slik det følger av regler bestemt av NVE.

En sentral driver for kostnader til fellesfunksjoner er totalt antall ansatte og aktiviteter for øvrig i foretaket. Høy aktivitet innenfor nettutbygging/investeringsaktiviteter medfører blant annet behov for støtte fra anskaffelser, juridiske tjenester, eiendomsdrift, regnskap og finansiering. Videre påvirkes behovet for samfunnskontakt og kommunikasjon. Utbygging av infrastruktur for overføring av energi er omstridt, jf. Hardangerutbyggingen. Et stort antall prosjekter under planlegging og bygging medfører behov for støtte til samfunnskontakt og kommunikasjon slik at Statnett kan realisere sitt oppdrag på en mest mulig effektiv måte. Dette krever blant annet involvering av berørte og interessenter i tidligfase, samt åpenhet og transparens. Som grunnlag for strategiarbeidet må Statnett forstå samfunnets behov i fremtiden, samt utvikling i rammebetingelser som er viktige for Statnetts virksomhet slik at samfunnsoppdraget løses på en optimal og effektiv måte.

Antall faste ansatte i Statnett har økt fra 994 til 1 306 i perioden 2012-2016. I løpet av perioden har Statnett kommet opp på ønsket aktivitetsnivå knyttet til investeringer og videreutvikling av kraftnettet, noe som har medført at behovet for støtte fra fellesfunksjoner er tilsvarende høy. Statnett har benyttet en fleksibel modell hvor deler av økt ressursbehov er anskaffet eksternt. Blant

annet har midlertidig behov knyttet til investeringer blitt anskaffet gjennom å sette ut oppgaver eksternt. Uten denne modellen ville økningen i antall ansatte vært betydelig høyere.

Figur 23 viser at det var lavere vekst i summen av påvirkbare kostnader og investeringskostnader i fellesfunksjoner siden 2012 enn i foretaket forøvrig. Det tilsier at man støtter et høyere aktivitetsnivå med en lavere vekst i fellesfunksjonene. I 2013 kjøpte Statnett hovedkontoret i Nydalen Allé 33. Dersom det tas hensyn til oppkjøpet var vekst i aktivitetsnivået i fellesfunksjoner høyere enn Statnett totalt i 2013.

8.1. Kostnader for Fellesfunksjoner inkludert eiendomsdrift fordelt på oppgaver

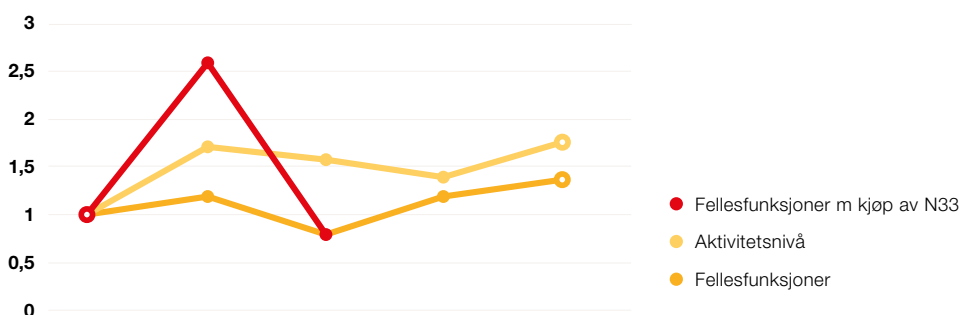
I figur 24 vises utviklingen i kostnader fordelt på oppgave. For Fellesfunksjoner inkludert eiendomsdrift er både investerings- og driftskostnader inkludert. Kostnader og inntekter vises netto.

Driftskostnader knyttet til felles IKT økte i perioden på grunn av flere ansatte, samt økt satsing på informasjonssikkerhet og virksomhetsarkitektur. I 2013 var investeringene særskilt høye på grunn av oppgradering av Statnetts ERP-system (Enterprise Resource Planning), investering i IKT-maskinvare i forbindelse med flytting til nytt hovedkontor i Nydalen og investering i nytt datavarehus. I 2014 og 2015 var investeringsnivået lavere. I 2016 var det noe høyere investeringer enn de foregående årene på grunn av anskaffelse av et nytt HR-system.

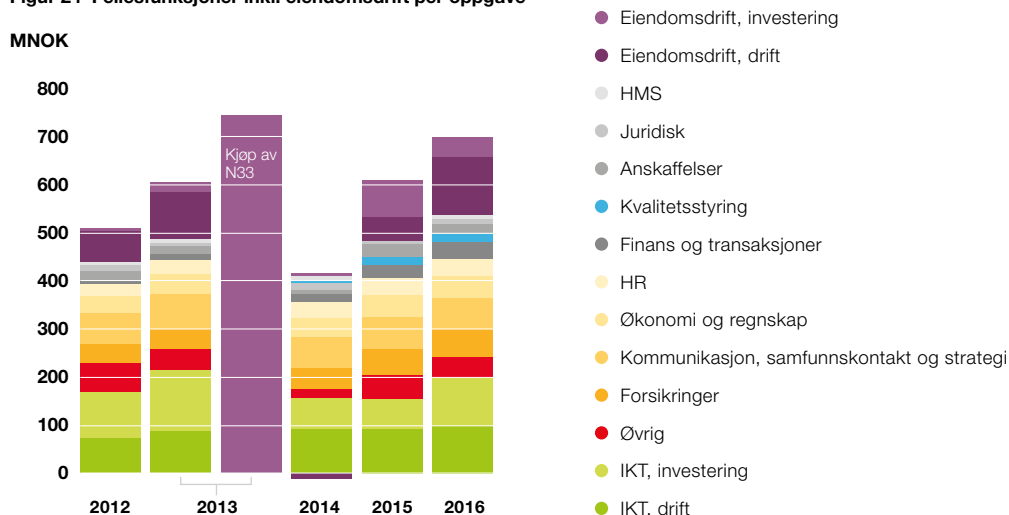
I kommende femårsperiode forventes det at driftskostnader knyttet til felles IKT vil øke på grunn av vekst i antall brukere og nye systemer/applikasjoner. I begynnelsen av kommende femårsperiode forventes det økt investeringsnivå på grunn av utskifting av maskinvare (PCer og møteromutstyr). Økt digitalisering og innføring av ny teknologi vil også påvirke investeringsporteføljen fremover.

Driftskostnader i eiendomsdrift var høye i 2013 på grunn av husleiekostnader for nytt hovedkontor, i tillegg til leie av lokaler på Smestad

Figur 23 Vekst i aktivitetsnivå og fellesfunksjoner

Figur 24 Fellesfunksjoner inkl. eiendomsdrift per oppgave

i første kvartal. I 2014 bortfalt husleiekostnadene på grunn av at Statnett i desember 2013 kjøpte hovedkontoret i Oslo. Gevinst ved salg av bygg og tomt på det tidligere hovedkontoret medførte negative driftskostnader i 2014. I 2016 økte driftskostnadene på grunn av behov for å leie eksterne kontorer i Oslo. I tillegg var det i 2016 en kostnad på grunn av negativt periodiseringsavvik ved salg av ytterligere en del av det tidligere hovedkontoret, Noreveien 26.

Investeringer i eiendomsdrift i 2013 var knyttet til innflytting i nytt hovedkontor. I 2015 og 2016 var det investeringer i eiendomsdrift til utvidelse av administrasjonsbygg i Alta. I 2016 var det også kostnader til utvidelse av administrasjonsbygget i Trondheim. Det forventes at det vil være noe investeringer i administrasjonsbygg i Trondheim og på Sunndalsøra i perioden frem til 2020, nivået forventes dog å ligge lavere enn i 2016.

Forsikringer økte jevnt i perioden i takt med vekst i anleggsmassen. Forsikringer vil fortsatt øke gradvis i kommende femårsperiode som følge av ytterligere vekst i anleggsmassen, jf. punkt 1.5.

Kostnader for transaksjoner økte på slutten av perioden grunnet økt aktivitet til kjøp av transmisionsnett i forbindelse med 3. elmarkeds-pakke. Endring av strategi for kommunikasjon og stakeholderarbeid medførte reduserte kostnader innenfor området i perioden 2013-2016. Økt prioritering av kvalitetsstyring førte til at kostnadene knyttet til dette økte på slutten av perioden. Mye av økningen kom fra etableringen av et treårig foretaksovergrepende initiativ for å forbedre sentrale prosesser. Anskaffelser økte i perioden for å dekke behov for gode og effektive anskaffelser i investeringsprosjektene.

Kostnader til øvrig var lav i 2014 på grunn av at avsetning i 2009 for overtredelsesgebyr etter havari på kabel over ytre Oslofjord i 2008 ble reversert etter at OED ga Statnett SF medhold i klage på NVEs vedtak om overtredelsesgebyr.

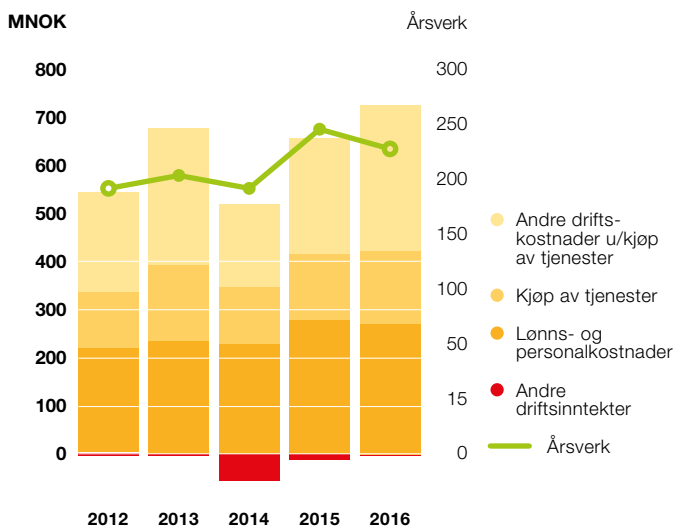
Kostnader i Fellesfunksjoner inkludert eiendomsdrift, uten forsikringer og felles IKT, vil holde seg på 2016-nivå i 2017, for deretter å reduseres. Reduksjonen kommer av lavere ressursbruk innen de fleste oppgaver og avslutning av prosessforbedringsprosjekt på foretaksnivå. Ressurser brukt på disse oppgavene vil holde seg på det lavere 2018-nivået i resten av perioden.

8.2. Kostnader for Fellesfunksjoner inkludert eiendomsdrift fordelt på kostnadstyper

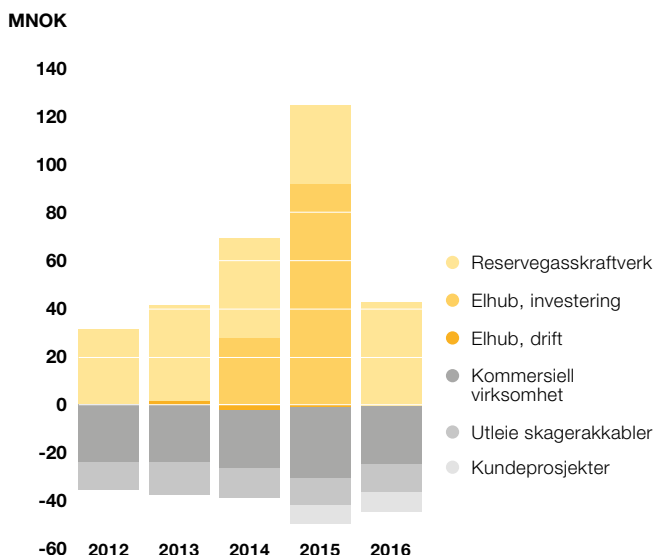
I figur 25 vises utviklingen i årsverk, lønnskostnader, kjøp av tjenester, andre kostnader og andre driftsinntekter hos fellesfunksjon og eiendomsdrift. Andre driftsinntekter er gevinst ved salg av eiendeler.

Det fremkommer av figur 25 at det var et lavt aktivitetsnivå i funksjonen i 2014. Dette skyldes hovedsakelig at det var lite investeringer både i eiendomsdrift og felles IKT kombinert med engangseffekter. Dersom det ses bort fra engangseffekter på grunn av kjøp/salg av eiendeler, nytt hovedkontor og reversering av avsetning knyttet til overtredelsesgebyr i 2014, har det vært en underliggende vekst i årsverk, lønnskostnader og andre kostnader i funksjonen som følge av at vekst i aktivitet i øvrige funksjoner øker behovet for fellestjenester. Veksten har dog vært lavere i funksjonen enn totalt i Statnett, jf. figur 23.

Figur 25 Fellesfunksjoner inkl. eiendomsdrift fordelt på kostnadstyper

Figur 26 Øvrig virksomhet per oppgave

9 Øvrig virksomhet

Den delen av Statnetts virksomhet som ikke henføres ovennevnte funksjoner omtales her. Funksjonen inkluderer noen oppgaver knyttet til konsesjonspliktig virksomhet, herunder drift av reservegasskraftverkene og utviklingen av Elhub, før et eget selskap ble etablert for å ta over oppgaven høsten 2015 (Elhub AS), samt arbeid mot andre nettselskaper i konsern. Salg av konserntjenester, slik som regnskapstjenester, er også henført øvrig virksomhet. I tillegg inkluderer øvrig virksomhet kommersiell virksomhet, slik som kundeprosjekter og salg av andre tjenester til ikke-tilknyttede selskaper, utleie av fiber og bygg, m.m.

9.1. Kostnader for øvrig virksomhet fordelt på oppgaver

I figur 26 fremgår utviklingen i kostnader for øvrig virksomhet fordelt på oppgave. Det er både drifts- og investeringskostnader knyttet til øvrig virksomhet. Kostnader og inntekter vises netto.

Figur 26 viser netto inntekter og driftskostnader (eksklusive avskrivninger), samt investeringskostnader i Statnetts øvrige virksomhet.

Høsten 2015 ble Elhub AS etablert og tok over utviklingen av datahuben med samme navn. Investeringsprosjektet gikk ut av Statnetts øvrige virksomhet etter det.

Kostnader ved drift av reservegasskraftverkene på Tjeldbergodden og Nyhamna var relativt stabile i perioden. Etter idriftsettelsen av Ørskog - Sogndal i 2016 har Statnett ikke lenger konsesjon til å drive anleggene, og de forventes faset helt ut i 2017-2018.

Statnett eier Skagerrak-kabler i sin helhet, men Energinet.dk dekker halvparten av drifts- og kapitalkostnader. Drifts- og kapitalkostnader dekket av Energinet.dk inngår ikke i Statnetts inntektsrammegrundlag.

Statnetts kundeprosjekter er hovedsakelig rettet mot nettselskaper i konsernet, NordLink Norge AS, og Statnett Rogaland AS (tidligere Lyse Sentralnett AS). Nettobeløpet er relativt beskjedent og representerer fortjeneste.

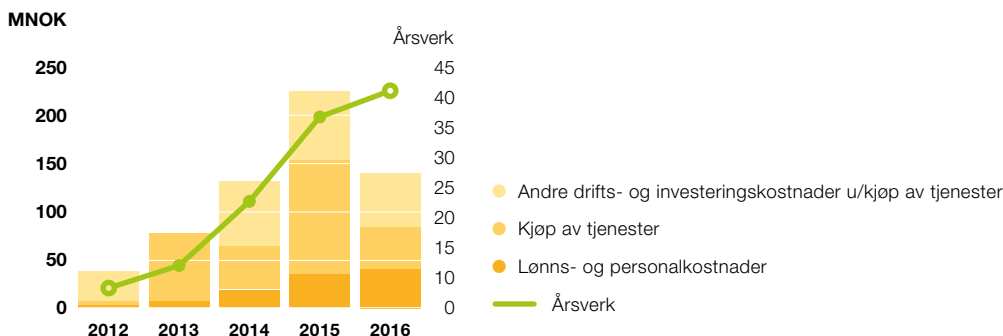
Kommersiell virksomhet er fortjeneste av utleie av fiber, bygninger, plass i stasjoner og master, m.m., samt fortjeneste på salg av tjenester til konsernselskaper og ikke-tilknyttede selskaper.

9.2. Kostnader for øvrig virksomhet fordelt på kostnadstyper

Av figur 27 fremgår drifts- og investeringskostnader i Statnetts ovennevnte virksomhet. Inntekter inngår ikke.

Økningen i årsverk i perioden var knyttet til kundeprosjekter i konsern, særlig investeringer i NordLink Norge AS og Statnett Rogaland AS. Statnett SF overtok Statnett Rogaland sine anlegg og investeringsprosjekter i starten av 2017, og kostnader knyttet til disse vil inngå hos utbygger- og vedlikeholdsfunksjonen i Statnett fremover. Det forventes at årsverk mot NordLink-kabelen vil øke markant fremover, men fases ut i 2020, året investeringsprosjektet skal avsluttes. Fra og med 2021 forventes antall årsverk omtrent på 2012-nivå. Lønns- og personalkostnader vil utvikles tilsvarende.

Figur 27 Øvrig virksomhet per kostnadstyper

Elhub-investeringsprosjektet bidro med mye av økningen i 2013-2015, særlig i 2015, ref. 9.1. Vi forventer at kjøp av tjenester og andre driftskostnader vil reduseres mye fra 2017, når all aktivitet i Statnett Rogaland overtas av Statnett SF.

10 Oppsummering

Rapporten viser et økt aktivitetsnivå i Statnett i rapporteringsperioden (2012-2021). Dette er hovedsakelig knyttet til økt anleggsmasse som følge av nyinvesteringer samt overtakelse av eksisterende transmisionsnett. I tillegg har Statnett blitt tildelt nye oppgaver. Resultatene av dette har vært styrket forsyningssikkerhet i transmisionsnettet, samt at Statnett har lagt til rette for verdiskaping og realisering av Norges klimamål. Statnett har som følge av det interne effektiviseringsprogrammet blitt et mer effektivt foretak. Dette bidrar til lavere vekst i tariffgrunnlaget.

Ansvarsfraskrivelse vedrørende fremtidsrettede uttalelser

Kostnadsrapporten inneholder «fremtidsrettede» utsagn og prognoser, herunder forventninger og prognoser for investeringer og kostnader, regulert inntekt og målsetninger og krav knyttet til effektiviseringsprogram. Alle fremtidsrettede uttalelser som er inntatt i denne Kostnadsrapporten er basert på informasjon tilgjengelig for Statnett, og gir uttrykk for Statnetts synspunkter og vurderinger, per datoen for denne Kostnadsrapporten. Det bør ikke legges for stor vekt på disse fremtidsrettede uttalelsene, og Statnett fraskriver seg enhver forpliktelse til å oppdatere eller endre fremtidsrettede uttalelser i Kostnadsrapporten for å reflektere noen endring i Statnetts forventninger eller hendelser, betingelser eller forhold som slike uttalelser er basert på.

Statnett kan ikke gi noen forsikring om at fremtidsrettede uttalelser er korrekte, og investorer og andre advares om at enhver fremtidsrettet uttalelse ikke er garantier om fremtidig prestasjon. Fremtidsrettede uttalelser er gjenstand for kjente og ukjente risikoer, usikkerheter og andre faktorer, som kan medføre at de faktiske resultater, prestasjoner eller mål for Statnett, eller virksomhetsområdet som Statnett opererer i, vil avvike vesentlig fra ethvert fremtidig resultat, prestasjon eller mål som er angitt direkte eller indirekte i slike uttalelser, herunder resultater, prestasjoner eller mål knyttet til oppgaver, investeringer med tilhørende konsesjoner og myndighetskrav, kjøp og salg av nettanlegg, inflasjon, lønn, renter, kraftpriser, eiendomsforhold, leverandørmarked og -leveranser, selskapsskatt, eiendomsskatt, systemdriftsmessige forhold knyttet til alle aktører i kraftsystemet og utveksling med utlandet. Statnetts strategi, policy og beslutninger kan endres, inkludert forhold knyttet til nettutviklingsplaner og prioriteringer, i tillegg til at forhold ved foretaket selv kan endres. Det henvises for øvrig til annen informasjon i årsrapporten samt risikofaktorer som beskrevet i Base Prospectus i Statnetts EMTN lånedokumentasjon. Informasjonen i rapporten er ikke revidert eller bekreftet av uavhengige parter. Statnett påtar seg ikke ansvar for tap forårsaket av bruk av rapporten eller dens innhold, og gir ingen garantier for nøyaktighet eller fullstendighet relatert til historisk og framoverskuende informasjon i Kostnadsrapporten.